

Bolberitz Pál

Krisztus követségében járunk

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

BOLBERITZ PÁL

*Krisztus követségében
járunk*

Impresszum

Bolberitz Pál
Krisztus követségében járunk

Elmélkedések az egyházi év ünnepeiről

Összeállította és szerkesztette
Major Mária

A borítón Krisztust ábrázoló arany oltártábla (Aachen, Kr. u. X. század)

Szüleim emlékének

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2003-ban jelent meg a Magyar Kolping Szövetség kiadásában, az ISBN 963 214 226 8 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a szerző tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	5
Advent 1. vasárnapja.....	6
Szeplőtelen fogantatás ünnepe (December 8.).....	8
Advent 2. vasárnapja.....	11
Advent 3. vasárnapja (Öröm vasárnapja).....	12
Advent 4. vasárnapja.....	15
Adventi triduum.....	16
I. Keresztelő Szent János tanítása	16
II. Szűz Mária alakja	18
III. Szent József példája	20
Karácsony (Éjféli mise)	23
Az Ige testté lett (December 25.)	26
Szent István vértanú ünnepe (December 26.)	28
Szent Család vasárnapja.....	30
Újév (Szűz Mária Istenanyasága)	33
Vízkereszt (A napkeleti bölcsek).....	35
Urunk megkeresztelkedése	37
A kánai menyegző.....	40
Saul megtérése (Január 25.)	41
Nagyböjt 1. vasárnapja.....	43
Nagyböjt 2. vasárnapja.....	45
Nagyböjt 3. vasárnapja.....	48
Nagyböjt 4. vasárnapja.....	50
Gyümölcsoltó Boldogasszony (Március 25.).....	52
Nagyböjt 5. vasárnapja (Fekete vasárnap)	56
Elmélkedések a három szent napról.....	58
Nagycsütörtök.....	58
Nagypéntek	62
Nagyszombat.....	64
Találkozások a föltámadt Krisztussal (Húsvéti triduum).....	68
Húsvétvasárnap	81
Húsvéthétfő	84
Húsvét 2. vasárnapja (Fehér vasárnap)	85
Húsvét 3. vasárnapja	87
Húsvét 4. vasárnapja (Jó Pásztor vasárnapja)	89
Húsvét 5. vasárnapja	91
Húsvét 6. vasárnapja	93
Urunk mennybemenetele	95
Pünkösdi triduum	98
Pünkösöd.....	111
Szentháromság vasárnapja	114
Úrnapja.....	116
Triduum Jézus Szíve ünnepére	118
Jézus Szíve ünnepe	127

Keresztelő Szent János születése (Június 24.)	129
Nagyboldogasszony. Szűz Mária mennybevétele (Augusztus 15.).....	131
Szent István ünnepe (Augusztus 20.).....	133
Szent Kereszt felmagasztalása (Szeptember 14.).....	136
Magyarok Nagyasszonya (Október 8.)	138
Mindenszentek ünnepe (November 1.)	140
Halottak napja (November 2.).....	142
Krisztus király vasárnapja.....	144
Bolberitz Pál PhD.	147

Előszó

Szentbeszédek és lelkigyakorlatos elmélkedések válogatott gyűjteményét tartalmazza e kötet, melyet a tisztelt olvasó kezében tart. Mivel ezek az írások eredetiig szóban és templomi környezetben hangzottak el, figyelembe kellett venni a szóbeli és írásbeli közlés műfajbeli különbözőségét. A könyvben közölt szövegek ezért bizonyos fokig magukon hordozzák a prédikációk stílusát s az előadás személyességét, ami előnyt és hátrányt is jelenthet. Az itt olvasható szentbeszédek különféle alkalmakkor hangzottak el. Ezért – jóllehet a sorrend az egyházi é liturgikus rendjét követi – mégsem tartalmazza az összes vasárnap illetve ünnepnap, továbbá az A, a B és a C év kijelölt szentírási szövegeihez illő homíliát, ám a választott bibliai textusok hivatkozási helyei jelezve vannak. A szerkesztés munkájában végzett fáradozásáért külön köszönetemet fejezem ki Major Máriának.

„A hit hallásból ered” – írja Szent Pál apostol a római levélben. Tán e könyv soraiból is „kihallik” az a hit, ami az olvasóban hitet ébreszthet vagy tovább erősíthet.

Budapest, 2003. Advent 1. vasárnapján

Bolberitz Pál

Advent 1. vasárnapja

(Mt 24,37-44)

„Az egész teremtett világ sóhajtozik és vajúdik, míg meg nem nyilvánul rajta Isten fiainak dicsősége” (vö. Róm 8,22). Az ember életét és világát jellemző időbeli várakozás arra irányul, hogy megnyilvánulhasson rajta az az örökkévaló, az a már itt lévő jelen, ami a megváltás tényével bele lett plántálva, és amit a Szentlélek munkál a történelemben és az emberi szívekben.

Advent a latin adventus szóból származik, ami eljövetelet jelent. Az Úr eljövételére emlékezünk minden liturgikus évben adventkor. Emlékezünk arra, hogy az emberiség évszázadokon, sőt évezredekken keresztül várakozott a Messiás eljövételére, aki el is jött az idők teljességében. Várakozunk arra, hogy ígérete szerint eljön, majd hatalommal és dicsóséggel a világ végezetén.

Várakozásunk feszültségekkel teli, mert a várakozásban egyik oldalról megtapasztaljuk az időbeliséget és a múlandóságot: ami egyszer megtörtént, az visszahozhatatlan, elmúlt. Ugyanakkor ebben az időben erő szerint és képességileg ott van már az örökkévalóság is, mert az Úr már eljött, az Isten országa már itt van közöttünk. Az a tény, hogy a jelent mindenáron birtokolni kívánjuk, bizonyítja, hogy a jelen részesedés az örökkévalóságból. Mi az elmúlhatatlan és értékekkel teli jelent akarjuk. Egyéni összefüggésben ez akkor jön el, amikor meghalunk, amikor az időből az örökkévalóságba jutunk. Történelmi összefüggésben pedig akkor következik be, amikor eljön a világ vége és a történelem fölött ítéletet tartanak.

Minden időpillanat nagyon fontos, hiszen minden jelen az örökkévalóság része, ezért a keresztény ember felelősséggel várakozik. A várakozás nem passzív befogadást jelent: várok arra, hogy valami majd eljön, valami majd elfut a fejem felett, valami majd elsiklik mellettem. Az adventi várakozás aktív várakozás, mert a hit által tudunk arról, hogy eljött Valaki, akinek elébe akarunk menni a személyes életünket illetően is. Ez az aktív várakozás a fölkészülés várakozása, amikor azt akarom, hogy aki eljön hozzám, az kedvesnek és méltónak találjon engem a nagy találkozásra. Nap mint nap eljön hozzánk az Úr, megérint bennünket közvetítéseken keresztül. Ezek a közvetítők és közvetítések mind Jézusra utalnak, mert Jézus óta nincsen más közvetítőnk, pontifexünk, főpapunk, csak egyedül ő, aki összeköti az istenit az emberivel, a szellemit az anyagival, az Istent az emberrel. Ő megérint bennünket embertársainkon keresztül, megközelít bennünket megpróbáltatásokon és szenvedéseken keresztül, de közelünkbe férkőzik a tiszta örömök által is. Észre kell vennünk, hogy az Úr tapintatosan jelen van életünkben. Méltóvá kell tenni magunkat, hogy ezt a tapintatos közeledést érzékeljük, felfogjuk és válaszolni tudjunk rá, hogy majd a végső találkozáskor válaszuk végérvényes, hiteles és boldogító lehessen.

Szent Máté evangéliumában olvashatjuk: „Azon a napon majd ketten dolgoznak a mezőn, az egyiket fölveszik, a másikat otthagyják. Két asszony örül egy malomban, az egyiket fölveszik, a másikat otthagyják” (Mt 24,40-41). Ilyen igazságtalan lenne az Isten? Nem! Akarni is kell üdvözülni, mert a mennyek országa erőszakot szenved, oda csak az erőszakosok juthatnak be. Ez azonban nem az agresszivitás, hanem az akarat értelmében jelent erőszakosságot. Az akarat szellemi képesség, sajátosan csak az embert és Istent jellemzi, akinek akaratából részesedik az emberi akarat. Akárhányszor a szakemberek sem tudnak mit kezdeni az akarral. Vagy az érzelem szférájába, vagy a tudatalatti és az ösztönös szférába, vagy túlzott intellektualizmussal az értelem szférájába próbálják besorolni az akarat képességét. Nem kétséges, hogy ezek a szellemi képességek is befolyásolják az akaratot működésében, de az akaratnak megvan a maga önállósága és szabadsága. Épp a

felelősségtudat jelentkezése bizonyítja az akarat szabadságát. Az akaratot nevelni kell, mert az képességileg megvan bennünk. Az akaratnak értelmes és igaz célokat kell maga elé állítania, amiért érdemes küzdeni és áldozatot hozni. A legmagasabb rendű cél az a személyes érték, Aki méltó az emberhez: az Istenember, Jézus Krisztus. Akarni kell Vele találkozni, s aki akar, azt majd „fölvesszik”, aki nem akar, azt pedig a pusztulásban hagyják, mert Isten senkire sem fogja rákényszeríteni a szeretetét.

Érdekes az evangéliumi kép (Mt 24,40-42). Egyforma foglalkozásban lévő férfi és nő típusát állítja elénk: a mezőn dolgozó két férfi, a malomnál dolgozó két asszony. Emberek vagyunk, ugyanabban a világban élünk, sokszor ugyanazt a tevékenységet hajtjuk végre nap mint nap. Nem az a feladatunk, hogy mások legyünk, mint a többiek vagy különködjünk vagy netán elzárkózzunk az evilági tevékenységek vagy feladatok elől. Nem másnak kell lennünk, hanem másként kell hozzáállnunk a dolgokhoz: nem tessék-lássék módon, hanem lelkiismeretesen, nem dühvel és indulattal, hanem türelemmel és szeretettel, nem hátsó gondolatokkal, hanem becsülettel arra gondolva, hogy bármit teszünk, Isten dicsőségére tesszük, így gyakoroljuk be magunkat az akarat nevelésével, komoly akaratni törekvéssel, aktív várakozásban az Úr eljövételére.

Az adventi várakozás elmélyülő várakozás. Próbáljam magamat egy kicsit függetleníteni a külső, zavaró körülményektől, amelyek a múlandó javakra irányítják figyelmemet! Tudjak magamnak rendszeresen időt szakítani arra, hogy a lélek csendjében találkozzam az Istennel! Amikor a lélek csendjében felfogtam azt, hogy ki az én Uram és Istenem, az is tudatosul bennem, hogy milyen elkötelezettségi viszonylatba keveredtem az én ajándékozó Istenemmel. Ha pedig az ő elkötelezettje vagyok, akkor nekem is úgy kell embertársaim felé fordulni, ahogy az Isten fordul felém a megtestesülésben. Ha ő egyszer ingyen és számíttatás nélkül ajándékozta magát, akkor – mivel „amit egynek tettetek legkisebb testvéreim közül, nekem tettétek” (Mt 25,40) – nekem is ilyen személyválogatás nélkül kell fordulnom embertársaim felé. Mivel önmagamat nem tudom mindenestül adni, valamilyen jelképet, szimbólumot adok önmagamból. Ezt nevezzük ajándéknak. Ilyen értelemben készüljek az adventi időben a karácsonyi ajándékozással!

Csak az ember tud várakozni, az állat mindig a jelenben él. Csak az ember tud emlékezni, az állatnak nincs múltja. De mi indokolja bennünk a várakozásnak ezt a nyugtalanságát, hogy végre elérjük azt az értéket, azt a Valakit, akit igazán vár a szívünk? Szent Ágoston püspök megadja rá a választ: „Magadnak teremtetél minket Istenünk, és nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik benned.”

Szeplőtelen fogantatás ünnepe (December 8.)

A Boldogságos Szent Szűz szeplőtelen fogantatása azt jelenti, hogy ő fogantatásának első pillanatától kezdve mentes volt az áteredő bűntől. Azért kell annyira hangsúlyozni e hittitok megfogalmazását, mert a közgondolkodás a szeplőtelen fogantatás hallatára tévesen Szűz Mária szüzességének titkára gondol. Jóllehet itt arról van szó, hogy Szűz Mária nem hordozza magában az áteredő bűnt és annak következményeit, vagyis a szenvedést és a halált. Így függ össze a szeplőtelen fogantatás dogmája Szűz Mária mennybefejlesztésének dogmájával. Az ugyanis, aki nem hordozza magán a bűn következményét, a halált, végső soron nem halhat meg úgy, mint azok az emberek, akiket az áteredő bűn következménye sújt.

Az egyház 1854-ben hirdette ki egyetemes, kötelező tanításként a szeplőtelen fogantatás dogmáját, amely mintegy következik a Szentírás összefüggő tanításából, amit az egyház élő hagyománya ősi időktől fogva vallott. Van egy régi latin mondás: *Lex orandi lex est credendi* (az imádság törvénye a hit törvénye). Ha a hívek a Szentlélek ihlettségére megvállanak valamit az imádságban, az előbb-utóbb az egyház tanításában hittétellé válik, hiszen a Szentlélek irányítja az egyházat, mégpedig nemcsak vezetőiben, hanem élő tagjaiban is.

A keresztségben bocsánatot nyert az emberi természetünkben örökölt áteredő bűnünk és minden személyes bűnünk. Am az Úr Jézus kereszttáldozatára és annak érdemeire való tekintettel történt megbocsáttatás nem jelenti azt, hogy nem hordozzuk továbbra is magunkban az áteredő bűn nyomait. Hogy a keresztség után is magunkon viseljük ezeket a nyomokat, az abban jut kifejezésre, hogy nap mint nap szenvedünk, átéljük a szenvedés értelmetlenségét és abban a tudatban élünk, hogy meg kell halnunk.

A megváltottság tehát nem abban áll, hogy az áteredő bűn és a személyes bűnök következményei tárgyilag megszűntek, továbbá a fejlődés előrehaladásával eltűnik a világ életéből a szenvedés és a bűn. Természetesen erre törekedni kell, de sohasem idealista módon, illuzórikusan, mint hogyha maga az ember képes lenne megváltani az emberiséget. Abban a tévhitben sem ringathatjuk magunkat, hogy itt a földön egyszer eljön egy olyan csodálatos világ, amikor majd minden ember zavartalan boldogságban él. Mi, hívő emberek jól tudjuk, hogy ez a jövő transzcendens, meghaladja a teret és az időt, ami az Isten jelene és ajándéka. Nekünk meg kell először halnunk, hogy a halálból egy új, magasabb szintű életre jussunk, ami már nem a természet törvényeinek van alávetve, hanem merőben természetfölötti.

Megváltottságunk abban áll, hogy más a hozzáállásunk a bűnhöz és annak következményeihez. A hívő ember úgy áll hozzá mindehhez, hogy fölismeri a szenvedésben, a keresztségben és a halálban a föltámadás zsengejét, valamint ezek érdemszerző erejét, és amikor egyik oldalról küzd a bűn és következményei ellen, a másik oldalról realista módon tudatában van annak, hogy ez mindenestül nem küszöbölhető ki az ember életéből, mert a fény és a világosság csak a sötét háttér viszonylatában érvényesül. Időbeli összefüggésben nézve az élet minden területén érvényesülni látjuk az ellentétek harcát, a különbözőséget és az azonosságot és az ebből megszülető magasabb rendű egységet, a szintézist. Egy olyan világban, amelyben minden csak jó lenne, amelyben nem volna bűn és tévedés, nem is lehetne erényről beszélni. Érdekes titok ez, mert miközben küzdünk a rossz ellen, ugyanakkor reálisan tudomásul vesszük, hogy küzdelmünk aszimptotikus, vagyis mindig csak megközelíti a végső eredményt, de azt itt a földön soha el nem éri. Ha ugyanis elérné, akkor életünk már elveszítené értelmét.

A Boldogságos Szent Szűznek, Isten kiválasztottjának nem véletlenül mondta Isten küldötte, Gábor főangyal, hogy „kegyelemmel teljes”. Nem nevezhette volna őt így, ha valóban nem lett volna az. Sem az ószövetségi, sem az újszövetségi Szentírás nem nevez

senkit „kegyelemmel teljes”-nek. Mi az Isten kegyelme? Ajándék, ami nem jár ki az embernek, hanem ingyen kapja. A kegyelem az isteni életből való részesedés. Mivel a magasabb rendű meg tud nyilvánulni a maga tökéletessége szerint az alacsonyabb rendűben is, ezért az isteni élet meg tud nyilvánulni a mi alacsonyabb rendű, emberi életünkben is, ám mi csak Isten kegyelméből és ajándékaként tudjuk befogadni és birtokolni ezt a magasabb rendű életet, amelyre rá vagyunk irányítva, és amelyre megfogalmazatlanul is mindnyájan vágyakozunk. A megszentelő kegyelem törékeny cserépedényben hordozott ajándék az életünkben. Pál apostol furcsa helyzetünket – hogy „meg vagyunk ugyan váltva, de még reménységben élünk” (Róm 8,24) – úgy jellemzi, hogy kettős törvényt érzünk magunkban: akarjuk a jót, és akárhányszor tesszük a rosszat. Veszélyeztetett tehát megváltott létünk. Ám a Boldogságos Szent Szűz esetében Isten különlegesen avatkozott be az emberiség életébe. Mintegy fölmutatta számunkra az eszményi embert, akibe belekapaszkodhat reménységünk, íme itt áll előttünk a második Éva! Míg az első Évában elbukik az emberiség, a második Éva egészen Isten elgondolása szerinti ember. Ő egyszerre szűz és anya, mert Istennek semmi sem lehetetlen. Ő minden tökéletességet magában hordoz, amit egy teremtmény magában hordozhat.

A mai világban szeretnek olyan embereszményt állítani elénk, amely lefelé nivellál. A kialakult társadalmi gyakorlatot, valamint a közvélemény elvárásait és értékrendjét tekintik a legmagasabb mércének, és ehhez igazítják az embereszményt. Bennünket ez az embereszmény csak annyiban érdekel, amennyiben a hit által megismert és a kinyilatkoztatásban elénk tárt, Isten által elgondolt embereszménnyel megegyezésben van.

A Boldogságos Szent Szűz az Isten által elgondolt, tökéletes ember. Az ember oldaláról nézve ő az emberiség feje, amennyiben az emberiséget úgy tekintjük, mint ami várja a megváltást és az Isten felé tekint.

Már a régi görögök is antroposznek nevezték az embert. Az antroposz annyit jelent, hogy egyenesen álló, szemben az állatokkal, amelyeknek természetes testtartása nem vertikális, hanem horizontális. Ezzel akarták érzékeltetni, hogy az ember abban különbözik az állattól, hogy fölfelé tekint a csillagos égre, miközben ezt tudatosítja is magában. Amit a pogány görögök megsejtettek, azt az isteni kinyilatkoztatás számunkra tematizálja, megfogalmazza, a helyére teszi és reménységünket erősíti. Azért tekint az ember az ég felé, mert az Isten képmása. Ez az istenképeség a legtökéletesebben a Boldogságos Szent Szűzben realizálódik. Nem a bűn felé hajló, az elbukott, a nyomorult ember az ideális ember, a humánus megtestesítője, hanem az Isten ajándékaként megélt emberség és az ezzel való szabad akaratú együttműködés a tökéletes emberség. Ezt az Úr Jézus elénk élte, a Boldogságos Szent Szűz pedig megélte. Mindez nem jelenti azt, hogy a Boldogságos Szent Szűznek semmi érdeme sincsen. Hozzánk hasonlóan ő is a hit homályában élt, és nem Isten boldogító színelátásában. Megalapozottan feltételezhetjük azt, hogy számára is csak lépcsőről lépésre vált világossá egyszülött Fiának isteni mivolta. Ha ugyanis ez az első pillanatban világossá vált volna előtte, nem nevezhetnénk hétfájdalmú Szűzanyának. Lelki szenvedéseket neki is át kellett élnie. A hetes szám a teljesség kifejezése az ószövetségben. A Boldogságos Szűznek is végig kellett élnie a hit homályában járás emberi, anyai fájdalmait, az ő egyszülött Fiától való elszakadás fokozatait. Csakhogy ő ezt hitben élte meg, és végig igent mondott Isten reá szabott akaratára. A bűntől való mentesség nem jelent egyúttal kísértéstől való mentességet is. Minél közelebb van valaki az Istenhez, annál nagyobbat bukik, hogyha rosszra használja szabad akaratát. Szűz Mária különleges érdeme az, hogy helyes irányba használta a szabad akaratát.

A Boldogságos Szent Szűz példaképünk lehet, mert végigélte ugyanazt az emberi sorsot, amelyet akárhány édesanya vagy ember is végigél: a hit homályában való tapogatózást, a meg-nem-értettséget, a szeretetlenséggel szemben való szerető válaszadást, az együttérzést, a gondoskodást, örömeket és fájdalmakat. Megélte továbbá a mindennapi életünket is: a hétköznapi kötelességteljesítéssel járó fáradtságot, nem egyszer sikertelenséget és ugyanakkor

azokat a hétköznapi örömeket is, amelyek minden ember életében megvannak. Legyen bátorítás a számunkra, hogy valaki már megmutatta előttünk, hogyan kell élő hittel élnünk!

Advent 2. vasárnapja

(Lk 3,1-6)

Lukács evangélista nagy hangsúlyt helyez arra, hogy történelmileg ellenőrizhető adatokkal bizonyítsa a megváltás tényét. Pontos meghatározza a kor stílusában Keresztelő János fellépésének időpontját. Tibériusz a római császár, Pontius Pilátus az ő palesztinai helytartója, és Nagy Heródes fiai a negyedesfejedelmek Palesztina tartományban (vö. Lk 3,1), akik csak bábkirályok, a rómaiak kiszolgálói voltak.

Ebben az időben lép fel Keresztelő Szent János, Zakariás pap fia, akire az evangélista Izaiás próféta messiási jövendölését (Iz 40,3-5) alkalmazza. Ő volt a pusztába kiáltó szó, aki azt mondta: „Készítsétek elő az Úr útját, egyengessétek ösvényeit! A völgyeket töltsétek fel, a hegyeket, halmokat hordjátok el. Ami görbe, legyen egyenessé, a göröngyös változzék sima úttá, és minden ember meglátja az Isten üdvösségét” (vö. Lk 3,4-6).

A messiási jövendölés az utolsó mondatban van elrejtve: A megváltás nemcsak a zsidókra, nemcsak a választott népre, hanem minden emberre kiárad. A megváltás egyetemessége azt jelenti, hogy a megváltás kiterjed az egész világmindenségre, az egész történelemre, az egész emberiségre s azon belül minden egyes emberre mind múltját, mind jelenét, mind jövőjét illetően.

Isten nagy történelmi ajándéka, hogy elküldte a történelembe egyszülött Fiát. Tehát nem ravaszul kieszelt meséket hirdet az egyház, hanem történelmi tény: Keresztelő Jánost, az Előhírnököt, és a názáreti Jézust, aki a Messiás, és aki az Isten hatalmas Fiának bizonyult. Azért nagyon fontos a történetiség, mert azt igazolja, hogy a világ megváltása objektív tény; ajándék az Istentől, mert az emberiség ezt nem érdemelte ki. Az áteredő bűnben az emberi nem elfordult az Istentől mondván, „Isten akarok lenni, isteni akarok lenni, de a magam erejéből és nem Isten kegyelméből”.

A megváltás gyümölcse, hogy istenivé válhatok, de ez csak Isten kegyelméből történhet. Ezért azonban az embernek meg kell szenvednie a maga szenvedését. Krisztus előttünk járva megmutatja a hiteles emberséget, ami a kereszt útján, az igazság mártíromságának útján vezet a föltámadás és a mennyország öröméhez. Ezt ugyanis ingyen nem adják senkinek.

Az ajándék történelmileg regisztrálható módon itt van. Ellenben nekünk van szabad akaratunk, amivel együtt jár a felelősség is. Vajon elfogadom-e ezt az ajándékot?

Az embernek lehetnek pesszimista pillanatai, amikor az Úr Jézus szavaival fölkiált: „Vajon, ha az Emberfia újra eljön, talál-e hitet a földön?” (Lk 18,8)

A történelemnek mindig vannak hullámvölgyei, amikor a Krisztusban hívők száma nagyon összezsugorodni látszik, amikor úgy tűnik, hogy az az út, amit mi járunk, téves, mert a világ fiai azt sugallják, hogy mindig az az igaz, amire sokan szavaznak, az az út a helyes, amelyen sokan járnak. Erre az Úr Jézus azt mondja, hogy „széles az út, ami a kárhozatba visz és nagyon szűk az ösvény, ami az üdvösséghez vezet” (vö. Mt 7,13-14).

Legyen vigasztalás a számunkra, hogy mindig vannak, akik elfogadják Isten megváltói ajándékát. Elfogadják, hogy a megváltás és az üdvösség nem a külső körülményekben van, hanem az én belső hozzáállásomban Isten ajándékához. Vajon képes vagyok-e az akadályokat elhárítani életemből? Képes vagyok-e újra és újra visszatérni az egyenes útra, amely a végső célom, az üdvösségem és a mennyország felé vezet? Meg vagyok hívva. Elküldték a meghívó levelet. Tán nincs időm, hogy egyáltalán kinyissam? Mástól kell meghallanom, hogy én is meg vagyok hívva? Vagy más elfoglaltságomra hivatkozom? „Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!”

Advent 3. vasárnapja (Öröm vasárnapja)

(Mt 11,2-15)

Máté evangéliumában, a hegyi beszédben olvasható a nyolc boldogság. S íme, ugyanabban a Máté evangéliumban szerepel egy kilencedik boldogság is, amely így hangzik: „Boldog, aki nem botránkozik meg bennem” (Mt 11,6).

Mit jelent a megbotránkozás? Az emberek azon botránkoznak meg, ami értékrendbeli, eszményi elvárásaikkal nincs megfelelésben. Természetesen nagyon sok függ attól, hogy milyen valakinek az eszményi értékrendje: pusztán egyéni szeszélyen alapuló, közmegegyezésre épül-e, vagy pedig a legfőbb érték és a legmagasabb eszmény függőségében van megfogalmazva? Alaptalan az a megbotránkozás, amikor úgy érzi valaki, hogy a saját eszményeiben, értékrendjében csalódnia kell azért, mert valaki egy másik eszmény vagy értékrend összefüggésében gondolkodik vagy cselekszik. Hamis volt a farizeusok és a reájuk hallgatók megbotránkozása, amikor megütköztek azon, hogy Jézus a prófétai, messiási jövendöléseknek nem pusztán a külsődleges és érzékletes tartalmát kívánja megvalósítani – hiszen annak tartalma csak a világ vége után jön el –, hanem a lényegét: nevezetesen azt, hogy a Messiás eljövetele nem politikai hatalmat, nem gazdasági gyarapodást és nem hamis értékekben bízó, múlandó boldogságot jelent, hanem igazi megváltást, minden boldogság gyökerét, ami az Isten királyságának és szuverenitásának érvényesülése az ember életében. Ezt nevezi a Szentírás Isten országának, illetve Máté evangéliuma – alkalmazkodva azon zsidó vallási szokáshoz, hogy az Isten nevét fölöslegesen nem ejtik ki és helyette mennyeket mondanak – mennyek országának. Nem véletlen tehát, hogy az Úr Jézus azt mondja: „Boldog, aki nem botránkozik meg bennem” (Mt 11,6). E kijelentés feltételezi azt, hogy a Heródes börtönében sínylődő, ártatlanul szenvedő, az igazságot kimondó és képviselő Keresztelő Szent János részese lesz ezen boldogságnak, amikor majd hírnökei visszamennek hozzá Jézustól és elmondják neki, hogy „a vakok látnak, a sánták járnak, a leprások megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak fölámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot” (Mt 11,5).

Az Izaiás próféta messiási jövendöléséből vett idézet (Iz 35,5-6) érzékelteti azt, hogy a názáreti Jézusban eljött a Messiás valódi tartalma szerint, igazi lelki megváltást hozván, de csak azok fogják ezt föl, azok veszik észre, akik nem a saját értékrendjük és előítéleteik Prokrasztész-ágyába kívánják „gyömöszölni” a Jézus-jelenséget.

„Boldog az, aki nem botránkozik meg bennem” – mondja nekünk ma is, Öröm vasárnapján az Úr Jézus.

Mindnyájunkban megvan a hajlandóság arra, hogy pusztán vallásosak legyünk, de ne legyünk keresztények. A vallásos embernek van valamiféle istene. Lehet ez az isten egy faragott bálvány, vagy egy teremtett jó, esetleg valamilyen fétis, ahol az illető szíve van. Az Úr Jézus meg is mondja: „Ahol a kincsed, ott a szíved” (Mt 6,22). Honnan tudjuk meg, hogy hol van a szívünk? Amikor a „kincsünket” valamifajta veszélyeztetettség közelíti meg, akkor azonnal elveszítjük türelmünket, lelki békénket és görcsösen kapaszkodunk abba a múlandó, teremtett létezőbe. Van olyan ember is, aki ugyan eljutott már a vallásosság szintjén a kereszténység kezdetéhez, használ keresztény szakkifejezéseket, beszél a mennyei Atyáról és az Úr Jézusról, emlegeti a Boldogságos Szent Születet vagy valamelyik szentet is, de úgy kezeli őket, mintha bálványok lennének. Istenre csak olyan értelemben van szüksége, mint valamifajta hézagpótlóra, aki magyarázatot ad életének eddig ismeretlen rezdüléseire, jelenségeire és „jaj” neki, ha nem ad megoldást mindenre és nem úgy nyújt segítséget, ahogy azt az ember elvárja tőle.

A kereszténység küszöbéhez eljutottak a farizeusok is. Ők is ismerték azt a vallási nyelvezetet, amelyen Jézus hirdette Isten országa jó hírét. Számukra azonban a Messiás pusztán hézagpótló, evilági érdekeiket segítő Istenség, és „jaj” neki, ha nem úgy viselkedik, ahogy azt az érdekeik megkívánják.

Keresztény az az ember, aki Krisztus-követő (christianus). A keresztény ember a tizenkét apostol nyomán jár, akik Krisztus tanítványai voltak és elhagyván mindenüket, követték őt. Szimbolikus számunkra az „elhagyták mindenüket” kifejezés. Arra utal, hogy lélekben el kell szakadni minden teremtett létezőtől és értéktől. Ellenkező esetben igen nagy a veszélye annak, hogy az életünkben egy teremtett érték tölti majd be az Isten szerepét.

A tanítványság feltétele a lélek belső szabadsága. Ez teszi lehetővé, hogy az Úr Jézus kinyilatkoztatásával tanítani tudjon bennünket Isten országának törvényeiről, igazságairól. Nem a külső keretek és feltételek határozzák meg a boldogságot – bár azok sem elhanyagolhatók –, mert azok csak eszköz- és sohasem cél-jellegűek. A belső tartalom a lényeg, ami a mennyei Atyával való rendezett viszony és a bűneinktől való megtisztulás. Ez a belső béke és a tiszta öröm forrása. De ez csak az első lépés.

„Ha ajándékokat az oltárhoz viszed, és ott eszedbe jut, hogy felebarátodnak valami panasza van ellened, hagyd ajándékokat az oltár előtt, menj, békülj ki előbb felebarátoddal, aztán térj vissza és ajánld föl ajándékokat!” (Mt 5,23-24). Mit ér az, ha a saját üdvösségemre gondolok, csupán, ha megbánom ugyan a bűneimet, de nem követi jóvátétel és nem indulok el új lelkiállattal, Krisztussal megbékélve az emberek felé! Mit ér az, ha tiszta a lelkem, de nem segítek a felebarátomnak, még hozzá a neki megfelelő módon! Éppen evilági aktivitásomban – amely emberségben, önfeláldozásban, kötelességteljesítésben, állhatatos türelemben, kitartásban és folytonos újrakezdésben nyilvánul s mutatkozik meg, hogy mennyire rendezett a viszonyom a mennyei Atyával; mennyire mondható el, hogy valóban Jézus a király az életemben; mennyire mondhatom el magamról: bennem van, és már közöttünk van az Isten országa.

Az Úr Jézus szentté avatja Keresztelő Szent Jánost, amikor azt mondja: „Asszonyok szülöttei között nem támadt nagyobb Keresztelő Jánosnál” (Mt 11,11). Emberről ilyen dicséret még nem hangzott el, főleg nem az Úr Jézus szájából. Mely erkölcsi tulajdonságai alapján mondja ezt az Úr Jézus Keresztelő Jánosról? „Miért mentetek ki a pusztába? Hogy szélről lengetett nádat lássatok? Vagy... puha ruhába öltözött embert lássatok?” (Mt 11,8). Keresztelő Jánost azért avatja szentté az Úr Jézus, mert jellemes és aszkéta ember volt, pontosabban: lemondott mindarról a fényűzésről és fogyasztásról, ami már az ő kortársait is annyira jellemezte, és amelyeknek a birtoklása és élvezete már az ő működése idején is az emberek túlnyomó többségének boldogságát jelentette.

Ahhoz, hogy keresztény legyek, először jellemes embernek kell lenni. Jellemes az az ember, aki nem csupán egyszer vagy kétszer tisztességes, hanem akit egész életében megjelleg ez a tulajdonság. Manapság nemcsak hogy nem népszerű jellemesnek lenni, hanem a jellemes, hűséges és becsületes embereket alkalmasint neurotikus alkatoknak is tekintik, amely a társadalmi közmegegyezés szerint szélsőséges esetben, határhelyzetekben való kiállás esetén esetleg még patológikus esetté is előléphet és elmeegógyintézetbe való záráshoz vezethet.

Milyen jó, hogy mi nem az emberi közmegegyezéshez igazodunk, hanem az evangélium törvényéhez! Aki ellenben a világ javait habzsolja, bizonyítván ezzel, hogy nem Istenben, hanem múlandó javakban keresi a biztonságát, az az ember mindig boldogtalan lesz.

„Asszonyok szülöttei között nem támadt nagyobb Keresztelő Jánosnál. De, aki a legkisebb a mennyek országában, nagyobb, mint ő” (Mt 11,11). Üdvrendi, nem pedig erkölcsi különbözőség van Keresztelő Szent János állapota és a mi állapotunk között. Nem kétséges, hogy az ószövetségi üdvrendben, mint utolsó próféta, Keresztelő Szent János a legnagyobb és az erkölcsi erények szempontjából sokkal kiválóbb, mint mi, hiszen őt

szenként tiszteljük. Az újszövetségi üdvrend azonban – ami Karácsonnyal indul el – már az itt lévő Isten országa, amelybe beletestesültünk a keresztség által. Ez a mi örömünk nagy oka, és ezért lehetünk boldogok akkor, ha meg nem botránkozunk a mi Üdvözítőnkben, Jézus Krisztusban.

Advent 4. vasárnapja

(Mt 23,37-39)

Az Úr Jézus Jeruzsálemre tekintve ezt mondta: „Jeruzsálem! Jeruzsálem! Te megöled a prófétákat és megkövezed a hozzád küldötteket. Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, mint ahogy a tyúk gyűjti szárnya alá csibéit, de te nem akartad. Meglátjátok, elhagyatott lesz házatok. Mondom nektek, nem láttok engem mostantól mindaddig, amíg így nem kiáltatok: Áldott, ki az Úr nevében jön!” (Mt 23,37-39).

A betlehemiek nem ismerték föl látogatásuk idejét, nem fogadták be a szent családot. Voltak azonban közöttük olyanok is – a pásztorok –, akik fölismervén meglátogatásukat, tudtak hódolni a gyermek Jézus előtt. Erzsébet és Mária is „Izrael maradékához” tartozott, akik fölismerték az idők teljességét.

Üdvösségünk azon fordul meg, hogy fölismerjük-e meglátogatásunk idejét, fölismerjük-e a kegyelem óráját, tudjuk-e azt mondani, hogy „áldott, aki az Úr nevében jön”. Erre alkalmassá kell tenni magunkat, fel kell készülnünk rá.

Az egész ószövetségi üdvtörténet arra tanít bennünket, hogy voltak, akik hittel tudtak várakozni, ezért fölismerték az Úr látogatását, aki sokszor másodlagos okokon keresztül működik a világban: az ószövetségi üdvtörténetben történelmi eseményeken és a próféták szaván keresztül, az újszövetségben pedig különösen a lelkiismeretünk szaván és az egyház tanításán keresztül közelít meg bennünket. A kegyelem óráját beteljesedett, érett időnek nevezzük. Ez az idő történelmileg már eljött. A történelem kegyelmi ideje, érett, beteljesedett ideje a Krisztus-esemény. A múltat ez az esemény magyarázza, a jövőt pedig ez indokolja. Nagy erőt és reménységet ad nekünk, hogy visszanyúlhatunk e történelmi eseményhez. Az anyaszentegyház liturgiájában és igehirdetésében újra és újra felszítja bennünk az emlékezést erre a történelmi eseményre, a Krisztus-eseményre. Ez megkönnyíti számunkra, hogy egyéni életünkben is fölismerjük az Úr látogatásának idejét, életünk kegyelmi pillanatát. Akkor majd megtudjuk, mi az Isten reánk szabott akarata. Csak meg ne keményítsük abban a pillanatban a szívünket, mert nem biztos, hogy vissza fog térni meglátogatásunk ideje! A karácsonyi várakozásnak aktív várakozásnak kell lennie. Az előkészület idején legyünk nyitottak a hit által, hogy meg tudjon látogatni bennünket az Úr. Nem biztos, hogy ez olyan formában fog történni, ahogyan azt mi elképzeljük, és lehet, hogy nem az evilági értékrend szerinti, kellemes élményt jelent majd a számunkra. Bízunk rá az Úrra, hogy milyen karácsonyunk lesz! A mi jelszavunk csak az legyen, amit az Úr Jézus magáról mond: „Itt vagyok Uram, hogy akaratomat megtegyem” (vö. Zsid 10,9). Nekünk is ez legyen a programunk: „Nézd Uram, itt vagyok, hogy teljesítsem akaratomat. Legyen meg a Te akaratom! Te mutasd meg, hogy mit kívánsz tőlem!” Akkor lesz majd boldog karácsonyom, ha fölismertem meglátogatásom idejét és megtettem az Úr akarátát.

Adventi triduum

I. Keresztelő Szent János tanítása

Advent és Karácsony mezsgyéjén, vagyis advent végén és a Karácsony előtti napokban három személyről kell elmélkedni: Keresztelő Szent Jánosról, Szűz Máriáról és Szent Józsefről.

Keresztelő Szent Jánosról azért kell megemlékeznünk, mert az ő alakja jellegzi meg az adventi időt. Ő az ószövetség utolsó prófétája, és egyben az újszövetség előkészítője. Mégis azt mondja róla az Úr Jézus, hogy „asszonyok szülöttei között nem volt nagyobb Keresztelő Jánosnál. De aki a legkisebb a mennyek országában, nagyobb, mint ő” (Mt 11,11). Az Úr Jézus e kijelentése nem azt jelenti, hogy az újszövetségben mindenki felülmúlja Keresztelő Szent Jánost életszentségben, hanem arra mutat rá, hogy az újszövetségi üdvrend lényegesen tökéletesebb az ószövetségénél. Az ószövetségi törvény ugyanis Szent Pál apostol szavai szerint pusztán „nevelőnk volt Krisztusra” (Gal 3,24), az ószövetségnek előkészítő jellege van. S ezt a mozzanatot kell megragadnunk Keresztelő Szent János alakjában: ő előkészítő.

Valójában egész földi életünk nem más, mint egy advent, előkészület a végső beteljesedésre, annak az újszövetségi üdvrendnek a beteljesedésére, amely már célba érkezés, örökkévalóság, Isten boldogító színelátása.

Az előkészület időben és történelemben játszódik le, ami mindig hordoz valamilyen nosztalgikus vonást: Milyen kár, hogy elmúlt valami, ami szép volt! Ugyanakkor mindig van benne valami biztató is: Milyen szép lesz reményeink szerint a jövő! S mivel a jelen, amely az örökkévalóság fölcsillanása az időben, a legfontosabb, úgy kell megélnünk a jelent, hogy az valóban az örökkévalóság lényegi része legyen. Nem anyagi vagy megszámálhatósági értelemben lesz része, nem is valamely tartam, amiből az idő összeáll (a megszámálható időtartamokból), hanem egy el nem múló, tartalommal megtöltött tartam. Ez a tartalom itt készül a mi jelen pillanatainkban, és hogyha tartalmasan éljük meg, ezekből a jelen pillanatokból áll össze az el nem múló tartam, az örökkévalóság. Egyszerűen megfogalmazva: a földi életünk az érdemszerzés ideje. „Javítani” az életünket csak az előkészületi időben, a földi életben, az érdemszerzés idejében lehet. Ez az, amit életünk adventjében meg kell tanulnunk Keresztelő Szent Jánostól, aki úgy volt az Úr Jézus előkészítője, hogy bűnbánatot hirdetett.

Mind a négy evangélium egyértelműen beszél Keresztelő Szent Jánosról és az ő mozgalmáról, nyilvánvalóan azért, mert Keresztelő Szent János mozgalma annyira megmozgatta abban az időben a választott népet, annyira nyilvános és ismert volt, hogy még profán történetírók is írtak róla. Az ő alakja feltűnőbb volt, mint a mi Urunk, Jézus Krisztusé, aki inkább visszahúzódva élt és működött Galilea tartományban.

Mind a négy evangélista elmondja, hogy Keresztelő Szent János bűnbánatot hirdet és külső jelként egyfajta megmerítkezési szertartást hajt végre a Jordán folyónál. Ezt a megmerítkezést görögül a „baptidzein” szóval jelölik – innen a latin baptismus szó, amit magyarul „keresztelés”-nek fordítunk. Ám Keresztelő Szent János keresztelése nem azonos a keresztség szentségével, amelynek egészen más jelentése van. Ez utóbbi jelentését Szent Pál apostol így fogalmazza meg: „Amikor ti megkeresztelkedtetek, vagyis alámerítkeztetek a vízben, akkor meghaltatok a régi, bűnös életeteknek. Amikor kiemelkedtetek a vízből megtisztulván a bűneitektől, mert a megváltás részesei lettetek, akkor pedig a föltámadt Krisztussal támadtatok föl” (vö. Róm 6,4). Ilyen értelemben a keresztség szentsége mintegy reálisan szimbolizálja a Krisztusban újjáteremtett ember életét és sorsát: meg kell halnia

Krisztussal, hogy föltámadhasson Krisztussal. Ám mindennek a feltétele – ami a gyermekkeresztelésnél nem kerül annyira előtérbe, annál inkább kell ezt tudatosítani magukban a szülőknek és a keresztszülőknek, hiszen ők tesznek ígéretet és hitvallást az egyház előtt a megkeresztelendő kisgyermek nevében – a hit. Csak az részesülhet a megváltásban a személyére vonatkozóan, csak annak személyes megváltója Jézus Krisztus, aki bizalommal van iránta s ezt a bizalmat hitvallás formájában meg is vallja. Épp a felnőtt keresztelésnél domborodik ki, hogy mindezen hitvallásnak a feltétele a bűnök megbánása. Vagyis ott tartunk, ahol Keresztelő János kezdi: a bűnbánati kereszttség mintegy megelőzi a valóságos szentségi kereszttséget.

Sokszor hallunk olyan kijelentéseket, hogy a bűnbánat lényege egyfajta érzés, amelyet vagy képes, vagy nem képes fölszítani magában az ember. Ha pedig ez lélektani típustól függ, akkor nem felelős az ember azért, hogy bűnbánatot érez-e vagy sem. Keresztelő Szent János azonban nem ilyen értelemben beszél a bűnbánatról. A bűnbánat nem érzélem, hanem tény kérdése: Elkövettem-e a bűnt vagy nem követtem el? Az érzélem nagyon fontos kísérő mozzanat lehet a bűnbánat aktusában, ám csak járulékos, nem meghatározó. A bűnbánat ugyanis az értelem és az akarat tette.

Úgy látszik Keresztelő János igehirdetése a lényegét ragadta meg, prófétai szavai eltalálták a szíveket, mert az emberek megkérdezik tőle: „Mit tegyünk?” (Lk 3,10). Rájöttek arra, hogy a bűnbánat jeleként nem valamiféle érzelmet kell fölmutatni, hanem egy konkrét cselekedetet kell „letenni az asztalra”. Keresztelő János válaszában mindenkinek azt mondja, amit neki itt és most éppen tennie kell. Nem mond olyan dolgokat, amik teljesíthetetlenek. Megtehetette volna, hogy ugyanazokat a szélsőséges magatartási formákat követeli meg az emberektől, mint amelyek szerint ő él, nevezetesen, hogy ők is a pusztában éljenek remeteként, vadmézet és sáskát egyenek és teveszörből készült öltözéket viseljenek. Ő azonban mégsem mondja ezt. Csupán annyit mond, hogy az igazságosságnak megfelelően kell élni. A katonákat nem szólítja fel arra, hogy tegyék le a fegyvert és ne harcoljanak, hanem arra figyelmezteti őket, hogy elégedjenek meg a zsoldjukkal és ne éljenek vissza az egyenruhával és a fegyverrel járó hatalmukkal. Micsoda bölcsesség húzódik meg emögött! Az embernek ugyanis óriási kísértése van arra, hogy ha valamilyen pozícióba vagy a hatalom közelébe kerül, akkor kiforduljon az emberségéből és ehhez megtalálja a megfelelő ideológiát, amely legitimálja a hatalom- és gazdagságvágyát.

Keresztelő Szent János fején találta a szöveget, amikor azt hirdeti, hogy az igazság és az igazságosság szerint kell élni, ennek megfelelő tetteket kell végrehajtani és ez a jele annak, hogy bűnbánatot tartunk. Mindenkit felszólít arra, hogy „egyengessétek az Úr útját és egyenesítsétek ki az Úr ösvényeit!” (vö. Lk 3,4) Ez szintén az igazságosság erényének gyakorlására utaló felhívás a bűnbánat külső jeleként. Ugyanis az ember igen hajlamos arra, hogy kusza életet éljen, hogy ne legyenek egyenes gondolatai és egyenes útjai, hogy ellentéteket szítson. Ezért mondja Keresztelő János: Ki kell egyenesíteni az Úr ösvényeit, el kell egyengetni a kuszaságot az ember saját lelkében, és akkor majd alkalmas lesz arra, hogy általa megszűnjön az egyenetlenség a saját környezetében is.

Keresztelő Szent János módszere: „Halld meg az Isten szavát, a prófétai szót, ami neked szól, ezután cselekedj az igazság és az igazságosság szerint! Légy igazságos az Istennel szemben, vagyis add meg az Úrnak, ami jár neki, és légy igazságos az embertársaidal szemben is, add meg mindenkinek, ami jár neki! Az igazság szerint elégedjél meg azzal, amid van, és ez az igazság és igazságosság szerinti tett lesz a bűnbánatod jele. Amikor a tettet végrehajtottad, azt jó érzés fogja kísérni. A bűnbánat fölszabadít téged.” A helyes sorrend tehát: először van az értelmi megfontolás, azt követi az akarati tett, és ezt kíséri az érzélem. Ez azért nagyon fontos, mert hogyha a bűnbánat érzése követi a tettet, akkor a bűnbánat nem az embert lesújtó érzés lesz. Hányan hivatkoznak arra, hogy azért nem emberhez méltó a bűnbánat tartása, amit a katolikus egyház annyira szorgalmaz, mert az az embert emberi

méltóságában megalázza, lealacsonyítja és kialakít benne olyan lélektani értelemben vett komplexusokat, alkalmasint neurózisokat, amelyek beteggé teszik az embert!

Helytelen értelmezése ez a keresztény bűnbánatnak. Ezért kell odafigyelni Keresztelő Szent János felszólítására, hogy tedd a jót és ezután majd olyan bűnbánatod lesz, amely fölemel téged.

Milyen bűnbánat emel föl engem? Amely nem áll meg annál az érzésnél, hogy már megint vetkeztem és csalódnom kellett önmagamban, mert nem sikerült a magamban kialakított kép szerint alakítani az életemet. Olyan bűnbánat emel föl engem, amely nem önmagammal hasonlítgat össze, hanem az engem szerető Istennel. Ebből pedig világossá válik számomra, hogy még mennyire adósa vagyok Istennek a szeretetben.

Keresztelő János, mint útkészítő, efelé a bűnbánat felé tereli az embert a helyes és igazságos tettek végrehajtása formájában. Ezért mondja: „Tartsatok bűnbánatot, hogy eljőjjön az Isten országa!” (vö. Mt 3,1). Nála a bűnbánat feltétele annak, hogy eljőjjön az Isten országa.

Amikor az Úr Jézus nyilvánosan fellép Galileában, Keresztelő Szent János szavait idézi, de egy más hangsúllyal: „Tartsatok bűnbánatot, mert már itt van az Isten országa énbennem. Itt van az Isten nagy kiengesztelődése, az ő királysága az én személyemben” (vö. Mt 4,17). Ez a jézusi bűnbánat Keresztelő János bűnbánati prédikációjának beteljesedése, hiszen ez a bűnbánat engem a mennyei Atyához emel, és belülről ösztönöz, lelkesít, hogy még jobb legyek, hogy több telik tőlem. Isten pedig megadja nekem az erőt ahhoz, hogy Krisztust követve a bűnbánatom építő, gyümölcsöző és nemesítő legyen.

II. Szűz Mária alakja

Szent Lukács evangélista párhuzamba állítja Keresztelő Szent Jánost és Jézust, Erzsébetet és Máriát.

Keresztelő Szent János a Messiás előhírnöke, Jézus a Messiás. Erzsébet, Zakariás felesége, Keresztelő János édesanyja idős korában foganja a fiát. Mária, Jézus anyja ifjú szűz.

Keresztelő Szent János édesanyja megtestesíti azoknak az asszonyoknak a sorát, akik közül az első Sára, Ábrahám felesége volt, aki szintén idős korában fogant és szülte Izsákot, mert Istennek semmi sem lehetetlen.

Isten igazán nagy emberei az ószövetségben mindig különleges módon fogannak, és születnek. Ezeknek a sorába állítja az evangélista a Boldogságos Szent Születet, akinél az Isten mindenhatóságának az emberi értelem által felfoghatatlan formáját mutatja meg. Az ő esetében nem öreg asszony vár gyermeket, hanem egy szűz fogan és szűzen szül. Ezzel azt akarja érzékeltetni Lukács evangélista, hogy az, aki Máriától születik, sokkal nagyobb az ószövetségi prófétánál, Keresztelő Jánosnál, pedig róla az Úr Jézus azt mondta, hogy „asszonyok szülöttei között nem volt nagyobb Keresztelő Jánosnál”, jóllehet azt is hozzáfűzi, hogy „aki a legkisebb Isten országában, az nagyobb önála” (Mt 11,11).

Szűz Mária szüzessége ennél többet is jelent. Nem véletlen a magyar nyelvhasználat. Idegen nyelven ebben az összefüggésben nem szokták Szűz Máriát megnevezni. Vagy azt mondják róla, hogy szűz, vagy azt, hogy Istenanya, de az a kifejezés, amit a magyar vallási nyelvhasználat mond, nevezetesen, hogy Szűzanya, más nyelvekben ismeretlen. Jóllehet nagyon találó a magyar nyelvhasználat, mert valóban a názáreti Szűzben, Isten anyjában egy személyben megtestesül mindaz az érték, ami egy nőt nővé tesz: a szüzesség és az anyaság. S ami ebben a rendkívüli, az egyedi és megismételhetetlen, hogy ez nem egymástól elválasztva, életkori különbözőségükben realizálódik – vagy szűz, vagy anya –, hanem Szűz Mária egy személyben egyszerre, megismételhetetlen felbonthatatlanságban örökre szűz és anya.

Milyen szomorú az, amikor olyan női életeszményt állítanak az emberek elé követendő példának, amelynek ez lehetne a címe: se nem szűz, se nem anya! Mit jelent a szüzesség?

Sokkal többet, mint biológiai tény. Pál apostol úgy beszél az egyházzal, mint Krisztus jegyeséről, akinek tisztán, makulátlanul és szeplőtelenül kell szolgálnia az ő jegyesét, Krisztust. A Hiszekegyben megvalljuk, hogy „hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli anyaszentegyházban”. Megvalljuk tehát, hogy szent az egyház. A szentség a világitól, a profántól való elkülönítettséget, a tisztaságot és az Istenhez való tartozást fejezi ki. Ez a szüzesség mélyebb értelme. Az az egyház szüzessége, makulátlansága és szentsége, hogy ő Krisztushoz, az Isten hatalmas Fiához tartozik.

Krisztus nélkül nem is lehet megérteni az egyházat, mint ahogy a testet nem lehet megérteni fej nélkül. Számos kísérlet történt az elmúlt évezredek során arra, hogy megpróbálták az egyházat úgy értelmezni, mint hogyha nem lenne feje. Abban a pillanatban, amikor az egyház elszakad a Főtől, amikor a test elkezd önálló életet élni, akkor már nem szent egyház, hanem szociológiai képződmény, egy politikai célokat hordozó közösség, esetleg gazdasági vagy kulturális társaság. Évtizedeken keresztül tanítottak nemzedékeket arra, hogy az egyház történelmi képződmény, valamifajta vallásos egyesület, amelynek tartalma reakciós és ezért a történelem lomtárába kell dobni – mert nem értették meg az egyház természetfölötti lényegét.

Napjainkban a politikusok mindig egyházakról beszélnek, jóllehet a mi Urunk, Jézus Krisztus egyetlen egyházat alapított. Csak egy egyház van: az egész szerinti, ami görögül annyit jelent, hogy „katholikosz”, innen van a latin „catholicus” és a magyar „katolikus” szó. Jézus egyetlen egyházat alapított, a katolikus egyházat, ezért valljuk meg a Hiszekegyben, hogy „hiszek az egy, szent, katolikus egyházban”. A katolikus szót pedig semmiféle ökumenikus szándékkal nem szabad megváltoztatni „közönséges” vagy „általános” jelzőre. Az egyetemes, az egész szerinti egyház az, amely a krisztusi kinyilatkoztatás teljességét hordozza. Vannak vallási közösségek, amelyek Krisztusra hivatkoznak, jóllehet a történelem folyamán leszakadtak a katolikus egyház testéről. Ők is Isten népéhez tartoznak, de ők mindig valamilyen részértéket emelnek ki a krisztusi kinyilatkoztatásból.

Az Úr Jézus egy egyházat alapított, és ez az egyetlen egyház akkor nevezheti magát egyháznak, hogyha Krisztus az ő feje, és ha szent és makulátlan. Így kell megőriznie a krisztusi hitletéteményt a történelem viharaiiban, hogy mint kamatoztatott talentumot adhassa vissza hűséges szolgaként Urának az idők végezetén. Ez az egyház küldetése: őrizni, továbbadni, kamatoztatni, visszaadni. Ezt kell tennie az egyháznak mint intézménynek, és ezt kell tennie az egyház minden egyes megkeresztelt tagjának a saját élethelyzetében, saját hivatásán és karizmáin keresztül: gyümölcsöztetni és gazdagítva visszaadni azt, amit Krisztustól kaptunk.

Ehhez kapcsolódik az anyaság szimbolikus és mélyebb, természetfölötti értelme. Az anyaság ugyanis élethordozást, életvédelmet jelent, és ez az egyháznak nagyon fontos feladata: a természetfölötti élet hordozása, a természetfölötti étellel való táplálás. Ezért alapította az Úr Jézus a szentségeket. A szentségek az isteni élet, a kegyelem eszközei, amelyet nekünk az emberek üdvösségére kell hordozni és továbbadni.

Az imádság is fontos. Ám az ima ereje a lelkem diszpozíciójától és felkészültségétől függ. Annyiban van hatékonysága, amennyiben megvan bennem a megfelelő lelki felkészültség, a jótettek és az erények gyakorlása. Nem kétséges, aki szentebb, annak az imáját az Isten jobban meghallgatja, mint annak az imáját, aki csak hányaveti módon mondja el az imaszövegeket. A szentségeknek ezzel szemben objektív hatékonysága van. Abban különbözik a szentség a varázslattól és a mágiától, hogy az utóbbi esetében magának a mozdulatnak és a szövegnek tulajdonítanak isteni erőt. A szentségeknel ellenben Jézus Krisztus ereje az, ami megjelenik a szent szövegben vagy a szertartás jelképes cselekedeteiben, s hatása a felvevő, befogadó szabad akaratától függ. Hány és hány ember van megkeresztelve, akin mégsem lehet látni, hogy ő Krisztus követője, mert

szabadakaratilag visszautasítja ezt a kegyelmet. De hány olyan ember van, aki tud együttműködni a kegyelemmel?

Az Úr a szentségekben a kezét nyújtja felénk. Milyen jó lenne, ha elfogadnánk ezt a kézfogást, megfognánk az ő kezét! Az egyház ilyen értelemben tölti be az anyaszentegyház funkcióját. Ez egy máriás szerep, a Szűzanya szerepe. Ezért mondhatjuk a Szűzanya lelkületével és az ő példájával – akit a II. Vatikáni zsinat a Lumen Gentium kezdetű, egyházzól szóló, dogmatikus konstitúciójának egy külön fejezetében az egyház Anyjának nevez –, hogy mivel a mi Máriánk Szűz Anyja, ezért a mi egyházunk is, amelynek Mária az anyja, Anyaszentegyház.

III. Szent József példája

Kevés emberről olvasunk olyan keveset az újszövetségi Szentírásban, mint Szent Józsefről. Szent József csak a Máté evangélium gyermekségtörténetében szerepel, és ott is hallgat, egyetlenegy szót sem szól. Úgy szerepel, mint Mária jegyese, aki az akkori zsidó vallási szokások szerint jogilag férjnek számított, de a házasság elhálására csak a menyegző után került sor, amikor a menyasszony a vőlegény házába tért.

József Dávid házából származott. Ez meglehetősen tág származás, olyasmi, mint hogyha valaki geneológiailag be tudná bizonyítani, hogy Árpád fejedelem vagy az Árpád-házi királyok valamelyikének a leszármazottja.

Nem az a lényeg, hogy milyen közeli rokonságban van József Dávid királlyal, hanem azon van a hangsúly, hogy Dávid házából származik és az a gyermek, akiről nem tudják, hogy a Szentlélek erejéből fogant és Isten Fia, egy törvényes család gyermekeként jelenjen meg a világ előtt. Az Úr Jézus nyilvános működése elején kérdezik is Názáretben: „Hát nem ez az ács, a József fia?” (Mt 13,55) Jézus, a Messiás ilyen értelemben Dávid Fia, mert jogilag Dávid házából származik. Test szerint is Dávid Fia, hiszen áttételesen Szűz Máriáról is azt állítja a hagyomány, hogy Dávid leszármazottja Júda törzséből.

József biztosítja az Úr Jézus törvényességét az emberek előtt és a Messiás dávidi leszármazásának külső kereteit. Mária igenje pedig biztosítja Jézus istenfiúságát.

József a tettek embere. Ő nem beszél, csak annyit olvasunk róla a Máté evangéliumban, hogy alszik és cselekszik. Nyilván azért, mert kemény fizikai munkát végzett, nem volt ideje spekulációra és filozofálgatásra. Ezért álmában szól hozzá az Úr angyala, amint erről az újszövetségben többször is olvashatunk.

Józsefről a legszebb dicséretet olvashatjuk a Szentírásban, amit egy emberről egyáltalán el lehet mondani. „József igaz ember volt” (Mt 1,19). Mi az igazság? Az igazság a lényeg és a lét, az elgondolás és a megvalósítás megegyezősege. Egy ember igaz volta felcsillantja Isten igaz mivoltát. Ezért igen ünnepélyes, kegyelmi pillanatok az életünkben, amikor úgy érezzük, hogy „behoztuk” magunkat, amikor azt tettük, amit tennünk kellett. Ezek a kegyelmi pillanatok istenképiségünk és krisztusi voltunk megnyilvánulásai.

József igaz ember volt, mert nem akarta, hogy Mária kényelmetlen helyzetbe kerüljön, hiszen gyermeket várt, de nem tőle. Ha észreveszik az emberek, akkor azt mondják, hogy Mária házasságtörő. A házasságtörő asszonyokat pedig a zsidó törvény szerint megkövezték.

József titokban akarta elbocsátani Máriát. Mivel igaz ember volt, utat készített lelkében az Úr, hogy be tudja fogadni a személyére szóló isteni kinyilatkoztatást. Angyal jelenik meg álmában, és közli vele: „József ne félj magadnál tartani Máriát, mert a gyermek, akit Mária hordoz, az Isten hatalmas Fia” (vö. Mt 1,20). József hívő ember volt. Meg tudta különböztetni az álmodást az isteni kinyilatkoztatástól, és hitből fakadóan engedelmeskedett. Akárhányszor Isten valamit kinyilatkoztat neki, ami számára azért felfoghatatlan, mert nem illeszkedik bele az előzetes ismeretanyagába, József mindig engedelmeskedik, mindig megteszi azt, amit az Úr tőle kíván, ha közvetítőn keresztül is.

Fölmerülhet bennünk a gondolat, csak természetes az, hogy az Úr Jézus nevelőatyja hitt és engedelmeskedett. Szenteknél ez természetes, ám az ember nem szentnek születik. Az ember éppen a hit és az engedelmisség próbáján keresztül válik szentté.

Ismerjük Zakariás pap, Keresztelő János apjának történetét. Ő nem hitt az angyal szavának, pedig neki nem álmában jelent meg az angyal, hanem szent helyen, a templomnak azon a helyén, ahová a papok is csak nagyon ritkán léphettek be: a szentek szentjében, ami üres volt ugyan Jézus korában, mert már nem volt ott a frigyláda, de a láthatatlan, személyes, örök Isten jelenlétének volt a szimbóluma. Zakariás mégsem hitt, meg is kapta a büntetését: átmenetileg hallgatásra lett ítélve.

József igaz ember, aki használja az eszét, de abban a pillanatban, amikor Isten más utat mutat neki, fölhagyva egyéni okoskodásával és bizalommal elfogadva Isten kinyilatkoztatását, annak megfelelően cselekszik, azaz engedelmeskedik. Ez történik akkor, amikor Betlehembe, Dávid városába kell menni, hiszen ott írtak mindenkit össze, ahonnan a családja származott. Igaz embernek bizonyult akkor is, amikor nem kaptak helyet a szálláson és istállóban kellett megszülnie Máriának az Úr Jézust. Igaz embernek bizonyult, amikor csodálkozással tekintett a napkeleti bölcsekre, akik aranyat, tömjént és mirhát hoztak és azt vallották, hogy az, aki itt megszületett, a világ királya. Hittel engedelmeskedett akkor is, amikor Heródes bosszúja elől kellett menekülnie a Szent Családnak Egyiptomba.

„Hogyan történhet ez, ha ez a kisdéd valóban a Messiás? Hogyan tehet ilyet az Isten olyan emberekkel, akik engedelmeskednek neki? Hát mi rosszat tettem én, hogy az Isten így megpróbál engem?” – mondhatta volna a mi szavainkkal József. Ő azonban csak hallgatott, hitt, és cselekedett. Ezzel érdemelte ki, hogy őt az anyaszentegyház védőjének, pártfogójának tekintjük, mert őbenne realizálódott történelmileg legtökéletesebben a mi emberi szintünkön az Isten atyasága.

Napjainkban megfigyelhetjük, hogy az apai szerepet lejáratták, és előbb-utóbb a modern genetikai tudomány eredményeinek hatására fölöslegessé fogják tenni. Egyre azonban nem gondolnak az új világ boszorkánykonyhájában: Ha az apaság szerepét a modern tudomány, az új civilizáció és jogrend ily mértékben megszünteti, ebből szükségszerűen fog következni az anyaság megszűnése is – erről gondoskodni fog a modern biológia és genetika – és meg fog szűnni az emberi nem legalapvetőbb közössége, sejtje, a vérségi köteléken alapuló család, ami Isten örök terve. Isten örök terve viszont bele van oltva a természetbe. A tudósok hiába próbálják a természetet megváltoztatni. Ma már a környezetvédelem súlyos problémái bizonyítják, hogy a tudomány e tervei és produktumai az emberi létet veszélyeztetik, miközben a tudomány az emberi lét javát szolgálni lenne hivatott. Nem lehet következmények nélkül fellázadni Isten törvényei ellen, nem lehet büntetlenül tönkretenni a családot. A mi feladatunk az, hogy megvédjük a családot! Ha egyszer az Isten Fia családban lett emberré, akkor a család szent. A család pedig a házasságból születik. Ezért az Isten igéje szerint a házasság is szent, még akkor is, ha a törvényhozók, a jogászok, a közigazdászok és a tudósok hangadói mindent elkövetnek azért, hogy a családot tönkretegyék hivatkozván az egyén szabadságjogaira és boldogulására.

Boldoggá csak úgy lehet az ember, ha a másikat boldoggá teszi. Ennek az alapvető műhelye a családi élet, ahol a Szent Család példájára az anyának anyának kell lenni, az apának apának kell lenni, a gyermeknek pedig gyermeknek kell lenni.

Szent József az apák példaképe. Tőle az apáknak meg kell tanulniuk, hogy az a jó apa, aki kifelé képviseli a családot és megóvja a külső ellenségtől, aki gondoskodik a család gazdasági és lelki jólétéről, és aki a gyermekeit megtanítja arra, hogy hogyan kell a kis közösségből, a családból egy nagyobb közösség felé, a társadalom és a nemzet felé embernek lenni. Az a jó apa, aki nem sokat prédikál, hanem cselekszik.

Az apa tekintélyét Isten atyaságából kapja, mert mint apa életet, sőt mi több mintegy isteni életet közvetít a nemzésben. Az apa, mint Isten atyaságának megjelenítője, Isten atyaságának irgalmát kell, hogy megjelenítse.

Furcsának tűnhet ez egy olyan ember számára, aki nem ismeri a természet örök igazságait. Úgy gondolja, hogy fizikai erőszakkal, pénzzel vagy gazdasági hatalommal tekintélyre tud szert tenni családjá többi tagja előtt. Aki így gondolkodik, súlyosan téved, mert valójában az erő az erőtlenségben rejlik. „Amikor gyenge vagyok, akkor vagyok erős” (2Kor 12,10) – írja Szent Pál –, mert ha gyenge vagyok, akkor utat készítek magamban és az életemben Isten atyaságának és az ő erejének. Addig, amíg egy apa csak a maga nevében akar atya lenni, soha nem lesz tekintély. Támaszkodni csak olyan emberre lehet, aki maga is támaszkodik. Pál apostolra azért támaszkodtak az akkori római birodalom területén szerte élő keresztény közösségek, mert érezték leveleiből, hogy ő egy sokkal hatalmasabbra támaszkodik: a föltámadt és mennybement Krisztusra.

A modern világban, amiben állítólag nincsen szükség apákra és atyákra, mi keresztények Szent Józsefre, az Úr Jézus nevelőatyjára, az egyház és a Szent Család védelmezőjére tekintünk, és az ő példája alapján értékeljük a családban az apákat, az atyákat vagy sajátmagunkban az atyaságot.

Karácsony (Éjféli mise)

Ezen az éjszakán az egész világon mindenütt éneklük: „Csendes éj, szentséges éj.” Ez a karácsonyi ének teli visszhangja annak, ami a liturgiában mélységes jelentéssel nyilvánul meg.

Két szentséges éjszakát ismer a katolikus egyház liturgiája: a karácsonyi éjszakát és a húsvéti éjszakát. Ezeket szent éjszakáknak nevezzük, mert mindkét éjszakán a liturgia a világ Világosságát, a mi Urunk, Jézus Krisztust, a mi Megváltónkat ünnepli. A karácsonyi szent éjszakán, amelynek liturgiája az éjféli mise, megváltásunk kezdetét, a nagyszombati éjszakán megváltásunk beteljesedését állítja elénk. Nagyon fontos, hogy az ember tudjon ünnepelni, mert az ünnep kiragadja az embert az időből és arra figyelmezteti, hogy az örökkévalóságból származik és az örök jelen felé igyekszik. Az örökkévalóság fölcillanása e két szent éjszaka a történelem és az idő sodrásában.

Vízkereszt, a mi Urunk, Jézus Krisztus epifániája, megnyilvánulása a pogányok előtt nappal történt. A mi Urunk, Jézus Krisztus mennybefölvétele nappal történt. A Szentlélek kiárasztása Pünkösöd ünnepén nappal történt. De az Úr Jézus születése és föltámadása éjszaka történt.

Nem minden éjszaka szent éjszaka. A Biblia beszél az éjszaka sötétjéről is. Beszél arról az éjszakáról is, amikor már senki sem munkálkodhat. Beszél arról az éjszakáról, amely a tolvajok és a rablók éjszakája. Beszél a bűn sötétségéről, amely nem bírja elviselni az Isten világosságát. Amikor Júdás elárulta az Üdvözítőt, János evangélista azt írja: „Éjszaka volt” (Jn 13,30).

Valóban, az éjszaka sokszor a bűn éjszakája, de ugyanakkor az élet megjelenésének is lehet az éjszakája: a földi életé vagy az örök életé. Az emberi élet többnyire az éjszaka rejtettségében fog meg. Gyakran előfordul, hogy az embernek éjszaka kell átlépnie a halál küszöbét, hogy az örökkévalóság Urával szemtől szembe találkozzék.

Szent éjszaka ez az éjszaka, mert valaminek a befejeződése és ugyanakkor valaminek a kezdete. Befejeződése egy hosszú, történelmi várakozásnak, ahol az időnek érnie kellett, amíg a történelem eljutott az idők teljességére, amikor kialakult egy olyan szervezett, civilizált birodalom, ahol Augustus császár uralkodása idején már intézményes népszámlálást lehetett tartani.

A választott nép hosszú adventen megy keresztül, míg az idő és az erkölcsök megérnek arra, hogy befogadják a Megváltót. „S amikor eljött az idők teljessége – írja Pál apostol – Isten elküldte egyszülött Fiát, aki asszonytól született” (Gal 4,4). Ez nem biológiai megjegyzés a Szentírásban, ennek történelmi súlya van. Ezzel jelzi a Biblia azt, hogy nem cukros, karácsonyi legendáról van itt szó, hanem történelmi eseményről: elkezdődik az emberiség történetének a csúcspontja, amely beteljesedik Húsvét éjszakáján a föltámadáskor. A történelem közepe indul meg minden Karácsonykor, hogy kimozdítsa az emberiséget a bűn világából, hiszen azért jött el a mi Megváltónk, hogy megszabadítson minket a bűntől. Vannak, akik úgy gondolják, hogy a bűntől azért nem kell megszabadítani senkit, mert nincs bűn. Vannak, akik úgy vélik, hogy van bűn, de attól mi is meg tudjuk magunkat szabadítani. Ismét mások úgy gondolják, hogy létezik bűn, de azt csak mások követik el velünk szemben.

Mi, keresztények hisszük és valljuk, hogy az áteredő bűn nyomait keresztségünk után is magunkon hordozzuk, mert a földi életünk küzdelem, vándorállapot, az érdemszerzés ideje. Szépen mondja Szent Ágoston püspök: „Aki megteremtett téged a te beleegyezésed nélkül, nem fog téged üdvözíteni a te közreműködésed nélkül.” Küzdelmes, érdemszerző idő tehát az a vándorállapot, amiben az egyház él, hogy behozza a történelem kinnlevőségét, amikor már „Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28), amikor már nem lesz többé hit, mert a hit a

tudás látásává alakul át és nem lesz többé remény, mert a remény célba érkezett. Egyedül a szeretet marad meg, mert a szeretetbe olvad a hit és a remény. „Szeretet az Isten: aki szeretetben él, Istenben él, és Isten él őbenne” (1Jn 4,17).

Sokféleképpen nyilatkoztatta ki Isten önmagát a történelem adventjében, de az idők teljességében egyszülött Fiában nyilatkoztatta ki önmagát (vö. Zsid 1,1). A szeretet formájában nyilatkozott meg a Fiú, aki az Atya tökéletes képmása és egylényegű az Atyával. Erre érez rá minden ember.

Húsvétot nem mindenki ünnepli egyforma lelkesedéssel, mert a felnőtt Krisztus áldozata fölött lehet vitatkozni. Lehet azt mondani, hogy „nekem nincsen szükségem megváltóra, megváltom majd önmagamat”. Lehet azt mondani, hogy Jézusnak kár volt magát keresztre feszíttetnie, „mondd meg az igazat, és beverik a fejed”. Vannak, akik vitatkoznak vele: Nem érdemes eszményekért élni. Egyszer élünk, „carpe diem” – mondják Horatiusszal –, szakajtsd le a nap gyümölcsét, amit a kezekben fogsz, amit pillanatnyilag élvezel, egyedül az a tied, az az élet. Nem csekély a kísértés manapság erre. Az újszülött Kisded előtt azonban mindenki leteszi a fegyvert, feltéve, ha az illetőt még embernek lehet nevezni, és ha ezt az emberséget leginkább a jóakarát jellemzi. A betlehemi Kisded apolitikus. A betlehemi Kisded ökumenikus. A betlehemi Kisdeddel nem lehet vitázni. A betlehemi Kisded előtt csak szeretettel lehet leborulni.

Szeretet az Isten, aki megmutatta szeretetét, hogy kedvet csináljon nekünk a szeretethez itt a földön.

A kereszténység az ókori kultúrában, az ókori vallások mezőnyében megbotránkoztató, új vallás volt. Az ókori pogány vallások alkalmakhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódtak. Voltak ünnepeik, de voltak hétköznapjaik is. Az isteneknek megvolt a maguk helye és szentélye, és az embereknek is megvolt a maguk helye, munkája, foglalatossága. Botrány volt a kereszténység: Hogy merészel a kereszténység minden napot ünneppé tenni? Ugyanis a megtestesüléssel minden nap szent nap. Nemcsak egyszer szeretünk – Karácsonykor a karácsonyfa alatt –, hanem minden nap kell gyakorolni a felebaráti szeretetet.

Hogy merészel az Isten emberré lenni? Az Isten legyen isteni, szellemi, az ember legyen emberi, anyagi! Ne keverjük össze egymás dolgát, legfeljebb, ha éppen egy-egy alkalommal szükségem van az Istenre, akkor szólok hozzá. Isten is csak akkor nyilatkoztassa ki magát, amikor én azt hézagpótlásként igényelem.

Nemcsak az ókorban volt botrány a kereszténység, ma is az. Botrány a mindennapi, állhatatos és kitartó szeretet, a szent családi élet, botrány az, hogy ember viszi az embert Istenhez, és botrány az, hogy az Isten olyasmit is mer kinyilatkoztatni egyháza közvetítésével, ami nem fér bele a jól megszokott ismereteink és tapasztalataink körébe.

Aki Krisztus követője, azaz keresztény, az föl vállalja a kereszténység állandó botrányát, mert a hit által tudja, hogy egyedül ez az út vezet a megváltáshoz, egyedül ezen az úton lehet igazán emberré válni és csak ennek az emberségnek van abszolút jövője a halál után.

Nem könnyű ma kereszténynek lenni Magyarországon, ahol késhegynyre menő harc folyik az életért, ahol az erkölcsi törvények helyett a dzsungel törvényei uralkodnak, de még annál is rosszabb: mindenki harca mindenki ellen a mindennapi kenyérért.

Nekünk, keresztényeknek az örökkévalóság összefüggésében kell nézni az életet. Nem engedjük, hogy minket szomorúvá, reménytelenné és depresszióssá tegyenek. Tudjuk, hogy Krisztusban már győzött Isten örök akarata a világ fölött. Ezért énekli az angyalok kórusa: „Dicsőség a magasságban Istennek” (Lk 2,14).

Az Úr angyala vezére az angyalok seregének, akik a pásztoroknak megjelentek. Szűz Máriának Gábor főangyal jelent meg. Keresztelő János apjának, Zakariásnak Gábor angyal jelent meg. A betlehemi, karácsonyi éjszakán az Úr angyala jelent meg. Az Úr angyala összefogja az angyalok hatalmas seregét, vagyis ez a hatalmas angyali kórus az örökkévalóság oldaláról reprezentálja a világ összes népét, összes emberét. Ez az éjszaka

valóban minden nép számára a világosság kezdete. Szentséges éj, mert ekkor az Isten szeretete nyilvánvalóvá lett. Ezt a nyilvánvalóságot csak az egyszerűek, a szegények, az alázatosak, a hívők veszik észre, mint József, Mária, a pásztorok és a bölcs és alázatos napkeleti királyok. Az ő számukra megnyilvánult ez a teljes, tartalmas éjszaka, amely reményt ad mindenkinek. Nem hagyjuk magunkat reménytelenné tenni, mert nekünk van reményünk. A karácsonyi éjszaka reményéből élünk egész esztendőben, és hisszük, hogy „az Istent szeretőknek minden a javukra szolgál” (Róm 8,28).

A Jelenések könyvében olvassuk János apostol látomását az örökkévalóságról. Az Apostol azt a kifejezést használja, hogy a célba érkezett Isten országában, a mennyben már nincs éjszaka (vö. Jel 22,5). Ez az „ott már nincs éjszaka” Karácsonykor kezdődött el Betlehemben, és minden Karácsonykor újra és újra reményt és örömet ad nekünk. Eljött közénk a világ Világossága, eljött közénk Urunk üdvözítő emberszeretete. Ezért ez a karácsonyi éj, csendes éj valóban megszentelt, szentséges éj.

Az Ige testté lett (December 25.)

Ki az, aki ott fekszik a betlehemi jászolban? Elrejtőzködve jött közénk az az Isten, akit Szent János evangéliumának prológusa Igének nevez. Az „Ige” szó a korabeli, hellén kultúrkörben igen sok jelentést hordozott, görögül logos-nak mondták. Nem biztos, hogy az a legjobb fordítás, amit a magyar Szentírás használ. A logos-t lehet szónak, igének, igazságnak, értelemnek, a dolgok értelmének, az élet végső értelmének, alapelvnek, alap összefüggésnek fordítani. Ezenkívül még sok más jelentése is van. Mégis, figyelemreméltó a magyar fordítás – „Kezdetben volt az Ige” –, mert kifejez valamit abból, hogy Isten számunkra dinamikus Isten. Az „Ige” a „szó” főnévvel szemben valami cselekvést, dinamizmust fejez ki.

Nem véletlenül mondja az evangélium, hogy „kezdetben volt az Ige.” A kezdet ugyanis csak a térben és időben létező, gondolkodó lény oldaláról vethető fel. Istennek nincs kezdete és nincs vége. Isten oldaláról nézve nem beszélhetünk térről és időről, Isten létezési módja az egyszerrevalóság és az egybenvalóság. A mi számunkra Isten a teremtéssel kezdődik, kezdettel kezdődik, és ez a kezdet nem más, mint az örökkévalóságból való részesedés, az idő. A „ban-ben” kifejezés pedig a térre utal, hiszen a tér és az idő kölcsönhatásban vannak. Ott, ahol tér és idő van, ott mozgás és változás is van. Ahol mozgás és változás van, ott van egy tökéletlenség, a képességi létből a tényleges létbe való átmenet, a létesítő okság és a cél felé való irányultság: tehát valami, ami tökéletlen, de mégis a tökéletesség felé törekszik. Hiszen a ténylegesülés mindig tökéletesebb a képességiségnél. A valóság mindig tökéletesebb a lehetőségnél. Amikor azt mondja az evangélium, hogy „kezdetben volt az Ige”, akkor arra a határmezsgyére utal, ami a teremtéskor az idő és az örökkévalóság vonalán megjelenik. Isten a teremtéssel belenyúl a történelembe, mind a kozmosz, mind a közösségi, emberi cselekedetek, mind az egyéni sorsok történetébe. Egyedül az emberi szabadság keresztezheti látszólag az Isten örök elgondolásait, és jöllehet ezáltal jött a bűn a világba – az a sok reménytelenség és szorongás, az a sok útkeresés, amely mindig vakvágányra vezet –, a világ Megváltót áhít, Megváltót követel.

Az Úr nem hagyta el az emberi nemet. Erről tanúskodik az egész ószövetségi üdvtörténet. Azt azonban megengedte, hogy az ember megtapasztalja a szabadsággal való visszaélés minden következményét: mily silány, mily értelmetlen, mily elhagyott az élet Isten nélkül! S amikor eljött az idők teljessége, Isten történelmünk része lett, emberré lett, megszületett az asszonytól (vö. Gal 4,4). Asszonytól született az Üdvözítő, és a bűnt kivéve mindenben olyan lett, mint az ember. Azért jött el, hogy kiszabadítson bennünket ebből a reménytelenségből, méghozzá nem pusztán törvénnyel, ahogy azt Mózes tette, nem is a történelembe való beavatkozás cselekedeteivel, amint ezt a zsidók megtapasztalták az Egyiptomból való kiszabadulás formájában, nem is a mindig megisméltésre váró áldozati tettek elfogadásával, ahogy ez a jeruzsálemi templomban történt, hanem egyszer s mindenkorra szóló, örök áldozattá vált gesztelésül a mi bűneinkért.

Karácsonykor kezdődik a Húsvét, Karácsony és Húsvét feszültségében zajlik le az emberi egzisztencia, amelynek már van értelme. Karácsonykor megerősítjük hitünket és reményünket a betlehemi jászolnál, amikor ártatlanul, kiszolgáltatottan, az emberi gonoszságnak odaadva magát, szemléljük a megtestesült Istent, a mi Urunkat. Amikor ugyanis gyenge vagyok, akkor vagyok erős. Erről az erőről és az erőtlenségről tanúskodik az egyház története, és erre figyelmeztet bennünket az Ige, aki testté lett: igenis föl lehet emelkedni magasabb rendű emberré.

Azok számára, akik Karácsonykor nem megváltásunk titkát ünneplik, valószínűleg abból adódik az ünnep népszerűsége, hogy elismerik: Nagy dolog embernek lenni, nagy dolog, hogy az Isten emberré lett, hogy az ember lett a mérce, és mindig ott húzódik bennük egy

titkos gondolat, hogy milyen jó lenne jó embernek lenni! Mindenki elfogadja, amit az angyal így fogalmaz meg: „Békesség a földön a jóakarató embereknek” (Lk 2,14), mert magát mindenki jóakarátúnak gondolja. Csak arról feledkezünk meg, hogy „dicsőség a magasságban Istennek!” (Lk 2,14). Enélkül megáll a jóakarát a szándékolás rendjében, és semmi sem fog történni a végrehajtás rendjében. Az Ige azért lett testté, hogy bennünket fölemeljen Isten eredeti elgondolása szerint.

Az ember Isten képmása. Mint a Szentlélek temploma és a föltámadás zsengeje az ember teste is megvan szentelve. Ne akarjam a magam szokásaihoz igazítani az Istent, hanem próbáljak fölemelkedni az elvárásaihoz! Milyen jó, hogy az, aki tőlünk ezt az elvárást kívánja, nem rideg törvényt (a törvény csak előkészítőnk volt Krisztusra – vö. Gal 3,24) és nem csupán elméletet adott, hanem élénk élte történelmi esemény formájában, hogy milyen az Isten örök elgondolása az emberi életről! Nagyon egyszerű és világos ez az elgondolás. A világosság emberének kell lenni, kegyelemmel teljes emberi életet kell élni, melynek forrása az isteni étellel való töltekezés. Az igazság és a szeretet emberének kell lenni, ha szükséges, akár az önfeláldozásig.

Mondhatjuk, hogy ez szép álm, de mi a hétköznapokban élünk, tele gonddal és szorongással. Nap mint nap ügyeskednünk kell azért, hogy a holnapot túléljük. Isten azonban nem hagyott magunkra bennünket. Nemcsak megváltattunk, hanem a mi Urunk, Jézus Krisztus elküldi Atyjának Lelkét és az ő Lelkét. A Szentlélek ki lett árasztva reánk, vagyis isteni segítséget is kapunk az emberi megvalósításhoz. Az egyház történetében ott állnak előttünk a boldogok és a szentek. Nemcsak azok, akik boldoggá vagy szentté vannak avatva, hanem azok is, akik ténylegesen boldogok azért, mert Krisztusban megtalálták békéjüket és szent életet élnek, mégha nem is olyan látványosan. Talán nem sokat beszélnek az Istenről, de úgy élnek, hogy kénytelenek vagyunk őket megkérdezni: „Te miért élsz így?” Akkor ezek az emberek bátran és szerényen számot adnak a reménységükről, és elmondják: „Azért, mert én Krisztus követője vagyok”. „Azért, mert én Isten kegyelméből egy új életre teremtettem, amikor megkereszteltek és megbérmáltak, amikor megkaptam a Szentlelket és tudtam együttműködni a kapott kegyelemmel.”

Együtt kell működni azokkal az isteni erővel, amelyeknek mindnyájan birtokosai vagyunk! Belülről kell átformálódni új emberré! Nem szabad lesüllyednünk az átlaghoz, hanem magas mércéket kell magunk elé állítani, és a Szentlélek kegyelmével föl kell emelkednünk, hogy bennünk is megtestesülhessen a Logos!

Szent István vértanú ünnepe (December 26.)

Amikor a zsidó vallásnak megfelelően az újszülött kis Jézust bemutatták a templomban, akkor Lukács evangéliuma szerint egy idős férfiú – akit Simeonnak neveztek, és aki kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy addig nem hal meg, amíg meg nem látja a Messiást – fölismerte az egyszerű Kisdedben az Eljövendőt. Prófétai szavakkal a következőket mondta édesanyjának és Szent Józsefnek: Ez a gyermek az ellentmondás jele lesz. Az ő igéje és életműve elválaszt majd szívet és vesét, vagyis a gondolkodást és az érzelmet. Szembeállítja az embereket egymással, és a Szűzanyának szívét is tör járja majd át (vö. Lk 2,34).

Nem véletlen, hogy az anyaszentegyház liturgikus rendje ősidők óta Krisztus születésének ünnepe utáni napra helyezi Szent István vértanú ünnepét. Szent István volt az első, aki meghalt az Úr Jézusért, mert megvallotta őt az emberek előtt. Szent István vértanú ünnepe Karácsony hangulatos ünnepe után egy nagyon fontos dologra figyelmeztet bennünket. Ne ringassuk magunkat abban az illúzióban, hogy Krisztus követése bensőséges, családi ünnep! Krisztus követése valóban öröm és boldogság, de ezt az örömet és boldogságot nem adják ingyen. Erre figyelmeztet Karácsony másnapján Szent István vértanú ünnepe. Hiszen az Úr Jézus, amint Simeon megjövendölte, valóban az ellentmondás jele, és követőinek is az ellentmondás jelének kell lenniük. Akik Krisztus nevére megkeresztelkedtek, a halálban sorsközösséget vállaltak vele, hogy a föltámadásban is majd együtt lehessenek. Vagyis, „ha vele együtt szenvedtünk, vele együtt meg is dicsőülünk” (vö. Rom 6,4). Amikor a keresztelekor a pap fölteszi a megkeresztelendő gyermeknek, illetve szüleinek és keresztszüleinek a kérdést — „Ellene mondasz-e a gonosz léleknek, minden cselekedetének és minden csábításának? Hiszel-e Istenben, a mindenható Atyában?” –, akkor a válasz, amit a szülők és a keresztszülők vagy a felnőtt keresztségben maga a megkeresztelendő mond –, hogy „ellene mondom” –, nem más, mint annak vállalása, hogy én is az ellentmondás jele leszek.

Szent István vértanú a szavakkal, hogy „Uram, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek” (ApCsel 7,60), az ellenségszeretet ősi példája, hiszen az Úr Jézus szavait ismétli, aki ugyanezt mondta a keresztfán. Ám az ellenségszeretet nem azt jelenti, amit ma sokan gondolnak, tudniillik hogy a keresztény ember semminek nem mond ellent. Sokan úgy gondolják, hogy az ellenségszeretet lényege az, hogy mindig és mindenkinek igazat adok.

Szépen fogalmaz Izaiás próféta, amikor azt mondja: „Propter Sion non tacebo” (Sion miatt nem hallgathatok – Iz 62,1). Mi, keresztények bizonyos dolgokról nem hallgathatunk. Meg kell mondanunk a teljes igazságot, mert az nem a mi igazságunk, hanem az Isten igazsága. Ha az Úr Jézus nem használta volna a „nem” szót, akkor senki sem feszítette volna őt keresztre, hanem beválasztották volna a zsidó nagytanácsba. Ezt az ő követőinek is meg kell szívlelniük.

Szent István vértanú, az első diakónusok egyike, nyilván az írástudók közé tartozott, de megtért. Fölismerte Jézus Krisztusban az előre megjövendölt Messiást. Az Apostolok Cselekedetei könyvében teljes terjedelmében le van írva az a beszéd (ApCsel 7,2-53), amelyet Szent István diakónus elmond a zsidó nagytanács előtt, amikor őt kérdőre vonják: Miért hirdeti, hogy Jézus a Messiás? Döbbenetesen csodálatos és logikus beszéd ez. Lépésről lépésre kimutatja, hogy Isten a próféták által hogyan készítette elő a választott népet és az emberiséget a Megváltó eljövetelére. Az ószövetségből hoz fel számos példát arra, hogy a választott nép vezetői között mindig voltak olyanok, akik ezt elfogadták, de a hangadók általában féltékenyek voltak az isteni kinyilatkoztatásra. Majd a beszéd végén

prófétagyilkossággal vádolja a zsidó nagytanácsot. Ezért lesznek annyira dühösekre rá, és ezért kövezik meg őt.

István diakónus megvallotta Jézust az emberek előtt szóban és vértanúsága által tettben is. Az ő példája legyen mindig buzdítás a számunkra, hogy az Úr Jézust mind szóval, mind tettel megvalljuk. Ha ezért áldozatot kell vállalnunk, akkor ne csodálkozzunk, hiszen az Úr Jézus maga mondja: „Az én nevemért bíróság elé fognak állítani titeket, szembe fogtok, kerülni a legközvetlenebb hozzátartozóitokkal, miattam mindenki gyűlölni fog titeket, de aki állhatatos és hűséges marad mindvégig, az üdvözülni fog” (vö. Mk 13,9-13).

Szent Család vasárnapja

Karácsonykor minden szem Jézusra szegeződik, mindenki rá figyel, őt veszi körül a betlehemi csillag, a pásztorok, az angyalok, még Heródes is. Ott van mellette Mária és Szent József. Vajon miért van mindenkinek köze Jézushoz, miért figyel mindenki őreá? Azért, mert ő a világ Megváltója.

Jézus azzal kezdte el a megváltás művét, hogy megváltotta a családot, amibe beleszületett, megszentelte azt az ősi forrást, gyökeret, amelyből minden közösségi, emberi élet táplálkozik. Ezért a Karácsony ünnepe utáni első vasárnapon Szent Család vasárnapját ünnepeljük, és arról elmélkedünk, mit jelent a család megszentelése.

A családban az első hely az Istené. A családi otthon nem éjjeli menedékhely, ahová hazamegyünk aludni, nem is valamiféle kifőzde, ahol reggelit vagy vacsorát fogyasztunk el. A család szentély, a szentélyben pedig az Isten lakik. Nem attól szentély a családi otthon, hogy szentképek vannak a falon – bár manapság már ez is ritkaság –, hanem attól, hogy szent benne a léghő. Vannak olyan családok, amelyekben a léghő unalmas. Az ilyen családból mindenki menekül. Van olyan család, amelyben a léghő egyszerűen idegesítő, mindenki feszültségben él. Van olyan család, amelynek mérgező a léghő, az ilyen családban a gyűlölet uralkodik. De hála Istennek vannak olyan családok is, ahol öröm és béke honol, és ott a szeretet jellemzi a családi életet. Az ilyen szentélyben fontosabb a templom és az Isten ügye a külső élet elfoglaltságainál, legyen az akár szórakozás vagy külön munka. Istennek tetsző az a szentély, ahol a családi életben férj és feleség az Istenen keresztül szeretik egymást. Ezért nem is unhatják meg egymást, hiszen mindig tudnak újra töltekezni a végtelen szeretetből.

A családi életben a második hely a gyermeké. A szülők akkor szoknak igazán össze, akkor kezdik igazán megérteni és mindenestül elfogadni egymást, amikor gyermekük vagy gyermekeik vannak. Ezért a gyermek rendkívül fontos a családban. Ismeretes, hogy vannak olyan kerti növények, amelyeknek magját nem lehet mindjárt kiültetni a szabadba, mert elhal. Az ilyen érzékeny magot először melegházban kell nevelni, s amikor már megerősödik, akkor lehet kiültetni a kertbe, hogy ott tovább fejlődjék, izmosodjék. Ilyen melegház a gyermek számára a családi otthon. A szülők feladata az, hogy a gyermek számára biztosítsák elsősorban azt a szellemi miliót, amelyben a kis, bontakozó élet kezd kialakulni, mielőtt még a durva ellenhatások tönkre tehetnék, elfojthatnák kibontakozás közben. A szülők feladata, hogy látókört, szellemi horizontot, alapelveket és eligazodást adjanak a gyermeknek a nemzet, a társadalom és az emberiség életére vonatkozóan. Persze ehhez szükséges, hogy a szülőknek is legyenek elveik, mert a gyermek elsősorban a szülők elveit veszi át, a szüleinek ad igazat. Hogyha látja a szülők életében ezen elvek érvényesülését, akkor a külső, ellenkező hatás ellenére is mindig a szülőknek fog igazat adni. Ha ellenben nem látja a jó példát, akkor elbizonytalanodik és egy egész életen keresztül fogja magában hordozni azt a sebet, hogy sehonnán nem kapott biztos elveket, biztos eligazítást az élethez. A bizonytalanok ember pedig agresszívvá válik, támadó lesz, és ebből származik a sok békétlenség és szeretetlenség a világban. A szülőknek erkölcsi elveket is kell adni gyermekeiknek, továbbá biztosítaniuk kell azok kibontakozását is mielőtt még a külső hatások ellenkező irányba terelnék a gyermek erkölcsi magatartását. Nem arról van szó, hogy valamilyen rendkívüli erkölccsel kell a gyermeket kiskorban terhelni, de igenis bele kell nevelni azokat az erkölcsi alapelveket, amelyek így hangzanak: „Amit nem akarsz, hogy neked tegyenek, azt te se tedd a másoknak!” „Zászlórúd légy, és ne szélkakas!” „Tartsd meg a szavadat!” „Légy jellemes, légy becsületes!” Ha megvannak a gyermekben ezek az alapelvek és a szilárd kötelességtudat, akkor erre majd rá lehet építeni a magasabb rendű, természetfölötti erkölcsi törvényeket is.

Fontos, hogy a szülők megfelelő szociális nevelést is biztosítsanak a gyermek számára, hiszen a családban tanulja meg, hogyan kell emberi közösségben élni. Ott tanulja meg, hogy nem ő a központ. Helytelen lenne, ha egy családban a gyermeket zsarnoknak tekintenék, akinek minden kívánsága teljesül, és akinek a szülők koldulják szeretetét. Szomorú az olyan családi élet, ahol a gyermek bálvány, aki előtt mindenki hódol, akit mindenki dicsér. Az életben ez már nem így lesz, és felnőtt korában súlyos sebeket fog majd kapni az ilyen gyermek!

A szülőnek az a feladata, hogy a családi otthon meleg üvegházában szigorú neveléssel készítse elő a gyermeket az önzetlen közösségi életre. A szigorúság igazságosságot jelent. A gyermek igényli a keménységet és az igazságosságot, de legyen mögötte jó példa! Ne a harag és a szeretetlenség indulata vagy a hatalmaskodás motiválja a szülők szigorát, mert az ellen a gyermek joggal fellázad. Napjainkban a szülők megpróbálják elhárítani a felelősséget magukról mondván, hogy „legyen a gyermekkel szigorú más, állítson követelményeket vele szemben más, és akkor a gyermek engem szeretni fog, mert én el kényeztetem”. Ez a szellem nem vezet eredményre. A gyermek csak a szülőtől fogadja el a szigorúságot, mástól eleve nem fogadja el, legfeljebb ha rákényszerítik, de sohasem belső meggyőződésből. A szülőtől pedig majd számon fogja kérni, hogy nem volt hozzá eléggé kemény, mert abban a szigorúságban a gyermeknek a szeretet szilárdságát kellett volna megtapasztalnia és az igazság világosságát meglátnia.

Ismerjük az ószövetségből József történetét. Tudjuk azt, hogy Józsefnek mennyi baja származott abból, hogy apja elkényeztette. Engedte, hogy dicsekedjék álomlátásaival testvérei előtt; kivételezsképpen pedig egy csodálatosan szép köntöst adott neki. Hofni és Pinchász esete is ismert az ószövetségből. Ők Héli főpap fiai voltak, akik megbotránkoztatták a választott népet, amikor ellopkodták az áldozati állatok húsának legjobb falatjait. Apjuk azonban nem mert rászólni e kamasz fiúkra. Az Úr megbüntette Hélit azért, mert gyenge apa volt. Amikor a filiszteusok elleni háborúban Hofni és Pinchász elpusztult, ezt mondta az Úr követe a főpapnak: „Azért halt meg mindkét fiad, azért kaptad ezt a szomorúságot büntetésként az Istentől, mert nem mertél elég kemény és szigorú lenni a fiaiddal szemben” (vö. 1Sám 2,12-17.27-29).

Egy történet elmondja, hogy férj és feleség meg akarták lepni egymást. Volt a kertben egy ágyas. A férj elhatározta, hogy salátát fog ültetni oda, hogy meglepje a feleségét. Az asszony pedig azt tervezte, hogy babot fog beleültetni, hogy meglepje a férjét. A férj kimegy a kertbe, látja a növekedő kis növényt, kihúzza mondván, biztos tavalyról maradt itt ez a bab. Kimegy a feleség is a kertbe, ő is kitépdesi a saláta palántáit, mert azt hitte, hogy tavalyról maradt itt. Végül kigyomlálták az egész ágyast. Mi ennek a kis példázatnak tanulsága? Férj és feleség, apa és anya ne titkolóddzanak egymás előtt! Amit az egyik megenged, azt a másik ne tiltsa meg, s amit az egyik megtilt, azt a másik ne engedje meg, hanem közös megegyezéssel neveljék a gyermekeket!

A családban a harmadik hely a szülőké. Egy régi kis imakönyvben volt egy képecske, ami a Szent Család názáreti házáat ábrázolta a művész elképzelése szerint. Volt ebben a házban egy szoba, a szoba falán pedig egy tükör a következő aláírással: Ha belenézel ebbe a csodálatos tükörbe, megtudod, hogy milyennek kell lenned. Olyan ügyes művészi és mesterségbeli rafinériával volt elkészítve ez a tükör, hogy ha egy gyermek nézett bele, akkor a József gyalupadja mellett dolgozó kis Jézust látta, ha pedig egy szülő nézett bele, akkor a töviskoszorús Krisztust látta.

Az Úr Jézus megmondja, „a jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa rossz gyümölcsöt terem” (Mt 7,17). Hányszor kell a szülőknél megtapasztalniuk, hogy a jó fa „rossz gyümölcsöt terem”? Az evangéliumban olvassuk Jézus szavait: „A tövisről nem lehet szőlőt szedni, és a bogáncs nem terem fügét” (vö. Mt 7,16-17). Mégis hányszor látjuk, hogy a jó szülők szenvednek rossz gyermekeik miatt. Mit jelent ez? A szenvedést nem lehet kihagyni a

szülő életéből. A szülői hivatás a sok-sok öröm mellett, amit a gyermektől kap, sok-sok szenvedéssel is jár.

Egy mohamedán mese följegyz, hogy amikor az iszlám istene, Allah megteremtette a világot, akkor először megteremtette az ég madarait, utána a mezők és az erdők vadjait, majd a végén a Nílus iszapjából próbálta kiformálni az embert. S miközben ezzel próbálkozott, az iszapból egy rák megcsípte az ujját, amiből három vércsepp hullott ki, és – a Mohamed-féle mese szerint – e három vércseppből teremtette Allah a szülői szívet.

Ne csodálkozzunk azon, hogy a szülői hivatás néha a töviskoszorús, keresztrefeszített Krisztus követését is jelenti! Ha azonban az ember vállára veszi a keresztet, az nem a reménytelen semmibe vezet, hanem a föltámadás dicsőségébe.

Szent Család vasárnapján kérjük teremtő Istenünket, hogy ő, aki mindent jónak teremtett és a legjobbnak a családot, adja meg nekünk, hogy ez az érték ne romoljon el a mi kezünkben! Adjon nekünk türelmet, adja meg a szív állhatatos szeretetét, valamint a béke és az összhang szellemét a családok életében!

Újév (Szűz Mária Istenanyasága)

A szólásmondás szerint – amelynek szerzője inkább a férfiak közül kerül ki – az járja, hogy a nők nemigen gondolkodnak. Ma az Istenszülő Szűzanya, Mária Istenanyaságának ünnepe van, amikor az evangéliumban a gondolkodó Szűz Mária áll előttünk (vö. Lk 2,16-21). A Szentírás kifejezetten háromszor említi, hogy Szűz Mária gondolkodik. El-elgondolkodik Gábor főangyal szavain, el-elgondolkodik a pásztorok elbeszélésén, és elgondolkodik a tizenkét éves Jézus szavain, amikor azt mondja: „Nem tudjátok, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (vö. Lk 2,49)

Miről gondolkodik Mária? Az isteni kinyilatkoztatás értelméről. Mária gondolkodása nem olyan gondolkodás, mint a hétköznapi emberé. A hétköznapi ember akkor szokott gondolkodni, amikor gondja van. A műveltebb ember már akkor is gondolkodik, amikor valamilyen célt akar elérni és keresi hozzá a megfelelő eszközöket. Az Isten dolgairól azonban már kevesen gondolkodnak, mert ez már több, mint gondolkodás. Ez a gondolkodás meghaladása, ez már bölcsesség, de nem valamifajta átlagbölcsesség vagy népi bölcsesség, hanem a Szentlélek ajándékeként megjellegzett bölcsesség.

A Boldogságos Szent Szűz bölcs ember. Azért tud bölcs lenni, mert hitből fakadóan tud alázatos lenni. Aki nem alázatos, az nem is tud eljutni a bölcsességre, mert úgy gondolja, hogy ő eleve mindent tud. Aki ellenben hittel próbálja Isten örök terveit föltárni magának, az előtt megcsillan a távlat, amely az emberek lelkét nagy megnyugvással tölti el. Szent Pál apostol ezekről a távlatokról ír a Galata levélben: Történelmi tény bizonyítja, hogy amikor a történelem beérett, vagyis „amikor eljött az idők teljessége, megszületett a világ Üdvözítője, aki asszonytól született” (vö. Gal 4,4). Az, hogy „asszonytól született” nem valamiféle biológiai jelenség leírása, hanem az esemény történetiségét hangsúlyozza, ami nagyon fontos, mert János apostol szavaival mi „nem ravaszul kieszelt meséket hirdetünk nektek, hanem azt, amit a szemünkkel láttunk és a kezünkkel tapintottunk” (1Jn 1,1).

Szent Pál apostol arról is szól, hogy mi a megváltás végkifejlete és pozitív gyümölcse. A megváltás végkifejlete az, hogy az életünk végső kérdéseit illetően nincsen más felelet, mint Jézus Krisztus, akiben Isten minden kinyilatkoztatása igenné lett, akinek a nevében Istent Abbának vagy Atyának szólíthatjuk, aki az út, az igazság és az élet, és aki örököse az Atyának, mert ő a Fiú. S ezután következik a megváltás pozitív gyümölcse: Mivel a Fiú testvérévé fogadott minket a megtestesülés által – és ez a Boldogságos Szent Szűz igenjének köszönhető –, ezért mi társörökösei vagyunk. A bölcsesség ehhez a távlati gondolkodáshoz vezet, amikor nem a részletekbe bonyolódunk, hanem az örökkévalóság összefüggésében nézzük múltó mindennapjainkat. Ha mindig a végső célt tartjuk szemünk előtt, akkor majd sokkal könnyebben viseljük el azokat a napi megpróbáltatásokat, amelyek ránk várnak az esztendő folyamán.

Mi tudjuk, hogy a boldogság nem a körülményekben van. A boldogság bennünk van. E boldogság fölismeréséhez és megtalálásához szükséges a természetfölötti bölcsesség, ehhez kell el-elgondolkodni az Isten Igéjén. Ám nem akármilyen módon kell gondolkodni, hanem a Szentlélek által ihletve, vagyis imádkozni kell, és Jézus Krisztus tetteit – az ő engesztelő, áldozati életstílusát és pozitív jó cselekedeteit – kell követni. Imával, engeszteléssel és jó cselekedettel lehet kiérdemelni a kegyelmet. A kegyelem a megváltás gyümölcse itt a földön, Isten ingyenes ajándéka, amely belső tartást, belső önazonosságot, jó értelemben vett öntudatot ad nekünk, miközben önbecsülésünket izmosítja, és ez minden boldogság forrása. Ugyanis hiába ragyogóak és csillogóak a körülmények, nap mint nap látjuk azt, hogy egyik pillanatról a másikra hogyan múlhatnak el. Amit azonban a Lélek értékeként birtokolok

magamban, azt tőlem senki sem veheti el. Egyedül én veszíthetem el az Isten kegyelmét. Ő nem fog tőlem elhúzódni, csak akkor, ha én eltaszítom őt.

Furcsának tűnik boldog újévet kívánni, hiszen tudjuk, hogy a szilveszteri vidámság valójában nem más, mint a halál gondolatának illuzórikus elűzése a tudatból. Az újévi jókívánság mégis azért fontos, mert ezen a napon a lélek mélyén mindenkit izgat a jövő: Ugyan mit hoz számomra ez az év?

Boldogságot kívánunk egymásnak, de vajon mi az a boldogság, amit Krisztus érdemeire való tekintettel megkaptunk, és amivel az új esztendőben együtt kell működnünk? Ez az Istenanya boldogsága, a hit boldogsága: Hiszek az ígéretnek Istenének. Hiszek abban, hogy ő még tud velem valamit kezdeni. Akkor leszek boldog az új esztendőben, ha a kegyelem állapotában vagyok, ha nem csak megkapom, hanem éltetem is magamban azt a lángot, amit az első szeretet föllobbantott bennem.

Újévi jókívánságunk csak akkor lesz hatékony, ha az Isten áldása kíséri. Az áldás olyan kívánság, amely célba is érkezik, amelyből valóság lesz. Ezért Isten-áldotta új esztendőt és boldogságot kívánunk szeretteinknek. Nem azt az „új esztendőt”, „új időt” kívánjuk, ami előrehalad, és amit az órával mérünk, hanem azt az időt, amely már beérett, ami az idők teljessége. Lehet, hogy az én életemben most jön el az Istennel való nagy találkozás pillanata, lehet, hogy nagy kegyelmi idő, vagy talán kemény próbaidő lesz, de mindenképpen az érdemszerzés ideje az a vissza nem térő alkalom, amiről el kell számolnom majd egyszer az Úr színe előtt. Ilyen értelemben kívánjunk egymásnak mi, katolikus keresztények Isten-áldotta új esztendőt és azt a boldogságot, ami az Istennel való békességéből fakad!

Vízkereszt (A napkeleti bölcsek)

A római, latin liturgiában Vízkereszt ünnepének neve: Epiphania. A görög eredetű szó arra utal, hogy az egyház ezen a napon Krisztus megjelenését, megmutatkozását, bemutatkozását ünnepli.

Vízkereszt ünnepének jelentését a maga teljességében a napkeleti bölcsekről szóló evangéliumi részlet (vö. Mt 2,1-12) állítja elénk. Nem véletlen, hogy csak Máté evangéliumában olvasunk a napkeleti bölcsekről. Máté ugyanis zsidó volt, és elsősorban zsidókeresztényeknek írta evangéliumát, akiknek meg kellett magyarázni, hogy Krisztusban a pogányok is egyenrangúak a zsidókkal, ugyanúgy „választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet” – ahogy Szent Péter apostol írja levelében (1Pét 2,9). Ennek az igazságnak megvilágítására a szent szerző a napkeleti bölcsek látogatásáról szóló történelmi eseményt használja fel. A történet színező elemei az ószövetségi műfajra emlékeztetnek bennünket. E történelmi esemény által az evangélista érzékeltetni akarja, hogy beteljesedett mindaz – de most már krisztusi értelemben –, amit Izaiás próféta megjövendölt (Iz 60,1-6). Valóban, a pogány népek eljönnek hódolni a betlehemi Kisdéd elé, és felismerik benne – nemcsak a zsidók királyát, hanem – a világ királyát. Tehát a pogányok ugyanúgy választottakká lettek, mint a zsidók, amennyiben elfogadják Jézust Messiásnak. Ilyen értelemben kapja meg Vízkereszt ünnepe teljes jelentőségét: az az egyszerű, kiszolgáltatott, szegény, betlehemi Kisdéd, aki a názáreti Szűzanya ölében fekszik, s aki előtt leborulva hódolnak a keleti csillagjósok, minden ember Megváltója.

A mágusok csodálkoztak, és leborulva imádták a Kisdedet. Már a régi görögök mondták, hogy a filozófia a csodálkozással kezdődik el. Gyümölcsöző, tudást gyarapító megismerés csak ott van, ahol azt megelőzte a csodálkozás. A napkeleti bölcsek valószínűleg természettudósok voltak. Történelmi tény, hogy Krisztus születésekor volt egy olyan konjunkció, égitest-találkozás, ami az akkori csillag táblák szimbolikus értelme szerint azt jelentette, hogy Palesztinában megszületett a világ Királya. A mágusok a természet jeleiből következtettek, és az igazság iránti olthatatlan vágy vitte el őket Betlehembe. Előbb azonban Jeruzsálembé mentek, ahol kiderült, nem biztos, hogy azzal fognak találkozni, akit vártak: nem dicsőséges világuralkodóval, hanem egy egyszerű kisdéddel egy kicsiny város istállójában. Ezek az emberek azonban tudtak csodálkozni, és nem a saját elképzelésük szerint alakították az igazságot, hanem el tudták fogadni úgy, ahogy az megmutatta magát. Ezért tudtak leborulni egy kisdéd előtt és pogány létükre imádni benne a világ Királyát és Megváltóját.

Imádni és hódolni csak az tud, aki tud csodálkozni. Amint az értelem erénye a csodálkozás, úgy az akarat erénye az imádás és a hódolat, ami az érzelmet nemesíti. Ahogy a megismerés vonalán a csodálkozás visz előbbre, úgy az értékmegvalósító tevékenység összefüggésében etikai, esztétikai, de még politikai síkon is a hódolat és az imádás útján jutunk előre. Ám hódolat és imádás csak az igazi értéknek jár ki. Akik csodálkozással tudták elfogadni az igazságot úgy, ahogy az megmutatta magát, akik fel tudták ismerni az igazságban, hogy az nem csupán elméleti igazság, hanem út, igazság és élet, azok tudták imádni a betlehemi kisdédben a világ királyát, az értékek hordozóját.

Nem mondható el azonban ez Heródesről és az írástudókról. Jóllehet ők a vallási igazság birtokosainak tartották magukat – hiszen idézik is Mikeás prófétát: Betlehemben kell megszületnie a világ királyának (vö. Mik 5,1) –, Heródes mégis fondorlatos cselrel a betlehemi kisdéd életére tör. Történelmi tény a betlehemi gyermekgyilkosság, amiről Macrobius római történetíró is említést tesz.

Mit kell megtanulnunk a napkeleti bölcsektől? Meg kell tanulnunk az imádás és hódolat helyes értelmét és gyakorlatát. A mai ember nem hajlandó senki előtt hódolni, senkit imádni. Az ilyen ember viszont a gyakorlatban olyan dolgokat szokott imádni, amelyek nem méltók az imádásra, és olyanok előtt szokott hódolni, akik nem méltók a hódolatra. Az emberi természet ugyanis igényli, hogy hódoljon és imádjon, hiszen az ember léthiányban szenved, de ezt a léthiányát csak az abszolút, végtelen és örök valóság, az Isten töltheti ki. Egyedül Isten méltó arra, hogy az ember léthiányát kitöltse, s ezért az ember csodálattal és hálával borul le Isten színe előtt. Ez az imádás és hódolat nem alacsonyítja le az embert emberi méltóságában, hanem épp ellenkezőleg, fölemeli. Nem véletlenül mondta a nagy törökverő hadvezér Hunyadi János, hogy „amikor féltérde ereszkedem, magasságom felét fölajánlom Istennek”. Amikor az ember letérdel Isten színe előtt, akkor lesz igazán nagy.

Érdekes módon az imádás és a hódolat helyes elvét és gyakorlatát csak az egyszerű és tisztaszívű emberek tudják megvalósítani. A tisztaszívűség, a lélek egyszerűsége nem primitívséget jelent, nem is a műveltség és a tanultság fokától függ, hanem attól a beállítottságtól, hogy igazán akarom-e az igazságot keresni vagy sem.

Természetesen mi nem vagyunk egyszerű pásztorok, és nem rendelkezünk azzal a magas szintű tudománnyal sem, amivel a saját korukban a babiloni mágusok rendelkeztek, de tisztaszívűek lehetünk, és ezt az erényt el is sajátíthatjuk. Aki keresi az igazságot, annak majd meg fog nyilvánulni a világ Világossága.

Vízkereszt ünnepének görög neve – Epiphania – annyit jelent: megmutatkozás, megnyilvánulás, kinyilvánulás. Aki egyszerű és tiszta szívvel keresi a világ Világosságát, vagyis Krisztust, mert őbenne hiszi és véli megtalálni megváltóját és szabadítóját, annak Krisztus meg fogja mutatni magát. Talán úgy fog megmutatkozni, mint egyszerű betlehemi kisdéd, vagy olyan egyszerűen, mint a hétköznapi kenyér az oltáriszentségben, vagy egy nagyon egyszerű, hétköznapi tettben, helyzetben, esetleg a szív valamely egyszerű érzületében. Az egyszerűség a tökéletesség jele, és az egyszerűségben Isten igazi önazonossága, egyszerűsége és nem bonyolult sokszerűsége nyilvánul meg. Ne keressük tehát különös és nagy látványosságokban a világ Világosságát! Isten itt van minden nap közöttünk, és ha keressük, meg is fogjuk találni. Előttünk jár, mint betlehemi csillag, és megmutatja az utat, mely elvezet hozzá.

Urunk megkeresztelkedése

(Mk 1,9-11)

Mióta emberek élnek a földön, a víz az élet forrása. Folyóvizek mellett alakultak ki a nagy kultúrák. Nem véletlen, hogy az Úr Jézus Krisztus is alkalmazkodva ahhoz a felfogáshoz, hogy a víz nem csupán a földi élet forrása és táplálója, hanem a lélek tisztulásának is jelképe, a vízben jelölte meg újjászületésünk forrásának, a keresztség szentségének külső jelét.

Keresztelő Szent János bűnbánati mozgalmát igen nagy feltűnést keltett a maga korában. Flavius Josephus zsidó történétíró részletesen beszámol arról a tömegmozgalomról, ami a Jordán mentén kialakult János hatására. Sokan úgy gondolták, hogy Keresztelő János a Messiás, mert már régóta nem volt próféta Izraelben.

Keresztelő Szent János a bűnbánat keresztségét hirdette, ami nem azonos a mi keresztségünkkel. Az ő keresztsége pusztán külsődleges szertartás volt. A vízben való megmerítkezés azt jelképezte, hogy az emberek lelkileg meg akarnak tisztulni, hogy tiszta lélekkel fogadják a Messiás eljövételét. Érthető tehát, hogy Keresztelő Szent János mennyire megdöbben, amikor az Úr Jézust meglátja alázatosan közeledni a bűnbánók sokaságában. Meg is jegyzi: „Én csak vízzel keresztelek, de köztetek áll az, aki nagyobb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy sarusziját megoldjam. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket” (Lk 3,16-17).

Az Úr Jézus ott áll a bűnbánók sorában, mert magára vette a világ bűneit. Ő, aki a bűnt kivéve mindenben hasonló lett az emberhez, nem a bűnt vette magára, hanem annak következményét, az egész emberiség minden bűnének büntetését, a szenvedést és a halált azért, hogy a teremtmény megszentelve azt visszaadja Teremtőjének.

Milyen az igazi bűnbánat? Nem azt mondja, hogy „jaj, hogy is tehettem én ezt?”, „hogyan is történhetett ez meg velem?”, hanem azt mondja: „Uram, vétkeztem ellened, bocsáss meg nekem!” Az igazi bűnbánó nem azt mondja: „az ember vetkezik”, hanem azt, hogy „én vetkeztem”.

Az evangéliumban olvashatjuk, hogy egyszerre csak megnyílt az ég az alázatos Krisztus előtt (Mk 1,10), ám nem olyan értelemben, hogy eloszlottak a felhők vagy elmozdultak a csillagok. Az ószövetségi szóhasználatban az ég és az egek Isten legbensőbb világát érzékeltetik. Mindnyájunknak van benső világa, titka, múltja, és azt csak annak tárjuk fel, akinek akarjuk. Az Istennek is – személyes Isten lévén – van benső világa, és azt annak tárja föl, aki méltó az ő bizalmára. Megnyílt az ég, mert megnyílt az Úr Jézus emberi természete szerinti lelke is, amelyben az Atya látta a készséget, az odaadást, és felkente őt királynak, Messiásnak. Az ószövetségi próféta jövendölése szerint ez a király elhozza majd a kiengesztelődést ég és föld, Isten és a bűnös ember között. Az Úr kiválasztottját eltölti az Úr lelke, és ilyenkor nagy erő költözik beléje. Hatalmas jelek bizonyítják, hogy az Isten élete – a Szentlélek – működik benne. Így kenték fel az ószövetség nagy királyait is, akik nem a maguk nevében, hanem az Úr nevében uralkodtak, de valahányszor visszaéltek a hatalommal, mint például Saul, és nem töltötték be királyi tisztüket, elhagyta őket az Úr Lelke. Most eljött a királyok Királya, aki az igazán Fölkent, Messiás, és – az ószövetségi nyelvhasználat szerint – az Úr Lelke lebeg fölötte. Az újszövetség tükrében tudjuk már, hogy az Úr Lelke a Szentlélek Úristen, a harmadik isteni személy, aki az Atya és a Fiú egymás felé irányuló, megszemélyesült, örök szeretete, az Isten szeretetének és életének kisugárzása.

Az ószövetségben az Úr kiválasztottjai hatalmas tetteket hajtottak végre, de ezek csak előképei voltak a messiási időknek. Az igazi Messiás nem látványos, evilági mércével

mérhető jelekkel tűnik ki. Izaiás meg is jövendöli róla, hogy ő irgalmas és azért jött, hogy a világ kisémmizettjeinek pártjára álljon, a raboknak szabadulást, a szomorúaknak vigasztalást hozzon (vö. Iz 61,1-2). Ő az, aki a füstölgő mécsbelet nem oltja ki és a megroppant nádat nem veti el, mint ahogy – annak idején – türelmetlenül elvetették a nádból készült íróvesszőt, hogyha megrepedt (vö. Iz 42,3).

Jézus Isten utolsó szava a világhoz ebben az üdvrendben. Isten utolsó szava irgalmas és könyörgő szó, a tékozló fiú atyjának az idősebb, duzzogó testvért kibékítő és a bűnös fiút visszafogadó szava, mert a legutolsó szó – ha már ez a szó sem használ – az igazságos bíró szava lesz.

Az Úr Jézus Krisztus fölött ott lebeg Isten Szentlelke, mert étele és itala, hogy a mennyei Atya akaratát teljesítse (vö. Jn 4,34) és küldetését, szolgálatát betöltse a világ megszentelésére. Benne beteljesedik Izaiás próféta jövendölése: „Nemzetek világosságává tettek, hogy üdvösségem eljusson a föld határáig” (Iz 49,6). Nem természettudományos vagy társadalomtudományi igazságról van itt szó, hanem arról az igazságról, amit a bölcsek keresnek, mert azt a világ nem adhatja meg. A mi Urunk, Jézus Krisztusban megtestesült ez az igazság, hiszen ő az út, az igazság és az élet. A Szentlélek Úristen betöltötte az Úr Jézus emberi lelkét, és Jézuson keresztül megindult a kölcsönös áramlás Isten és a világ között. Ez az áramlás azóta is folytatódik. Nincs szakadék Isten és a világ között, mint ahogy az ókorban Platón gondolta (vö. chorismos), miszerint az eszmények és a mi tárgyi világunk között áthatolhatatlan szakadék tátongana mintegy megsejtve a bűn tragédiáját és drámáját. Ez a szakadás Isten kegyelméből megszűnt Jézussal. Az ember fölemelkedhet Isten világába, ha hisz Jézusban és hozzá tartozik, mert az Isten Jézusban eljött az emberek közé. Az egész keresztény élet feladata nem más, minthogy megtaláljuk a helyes egyensúlyt ebben az áramlásban. Ne akarjuk ember formájúra alakítani Isten világát, mert akkor embert, teremtményt csinálunk Istenből és az bálvány lesz és elpusztul velünk együtt. Engedjük fölemelni magunkat Isten világába! Ne mi akarjuk megmondani, hogy milyen legyen Isten hozzánk, hanem engedjük, hogy Isten formáljon bennünket, ő emeljen föl és szenteljen meg bennünket! Ugyanakkor vegyük észre, hogy bármit tettünk egy embernek is, azt Jézusnak tettük, mert Jézus emberi természete szerint meghalt itt a földön, hogy majd a föltámadásban megszentelve visszaszerezze és – egy más összefüggésben – örökre megszentelje az emberi életet. Csak az maradhat meg őbenne, aki Istenhez tartozik. Bennünk kell folytatódnia Krisztus küldetésének! Ha a Fővel élő, kegyelmi kapcsolatot tartunk fönn, akkor a világban megindul majd az isteni élet áramlása.

Ahogy a folyamok mellett új kultúrák alakultak ki és termékeny lett a föld, ott, ahol a Szentlélek kegyelmei áradnak, kolostorok, templomok épülnek, megszépül a családi élet, megtisztul az erkölcs. Szent Erzsébet keze osztogatta a földi javakat a szegényeknek, Szent Margit ajka imádságokat szórt szét az emberek javára, Szent Ferenc örömet tudott árasztani az emberek között – ez mind azért volt lehetséges, mert a Szentlélek működött bennük.

Minket is megkereszteltek, de nemcsak a víz keresztségével, hogy megtisztuljunk az áteredő bűntől és személyes bűneinktől, hanem tűzzel és Szentlélekkel is. Régen szokás volt, hogy a felnőtt keresztények keresztségük alkalmával megmerítkeztek a vízben. A vízben való megmerítkezés a régi ember halálát, a vízből való kiemelkedés pedig az új ember megszületését jelenti.

Milyen a régi ember? A világ gondjai, örömei, szórakozásai érdeklik. Milyen a keresztségben újjászületett ember? Megváltoznak a szándékai, szívbeli érzelmei. A világ ezt nem érti, ezért kigúnyolja. Ahogy nem értették meg Szent Ferencet, hogy miért osztogatja szét vagyonát, vagy Árpádházi Szent Margitot, hogy miért hagyja ott a fényes házasságot és a királyi palotát a kolostor szigoráért és csendjéért, talán ugyanúgy minket sem értenek meg. Ez azonban az újjászületett élet következménye.

Mindannyiunk előtt ismeretes, hogy a vas hideg, kemény és fekete, de ha áttüzesedik, akkor egyszer csak fölmelegszik, formálhatóvá válik, piros lesz a színe. Ugyanígy vagyunk mi is. A régi ember hideg-rideg, nem formálható, a bűn szennye befeketíti. A Szentlélek tüzével áttüzesített, megkeresztelt, újjászületett emberben azonban megszűnik az érdesség, a durvaság, egyszerre csak Jézus alakjára formálódik a lelkülete, és a bűn szennye helyett az erények csodálatos világossága jelenik meg az életében, amely melegíteni, vonzani tud és otthont tud teremteni a világ szétszóródott fiainak.

Szent Pál apostol azt írja Timóteusnak: „Szítsd föl magadban azt a kegyelmet, amelyet kézföltételem által kaptál” a papság szentségében! (Vö. 2Tim 1,6). Az egyházi rend szentsége karakterközlő szentség, egyszer lehet csak fölvenni, és nem lehet úgymond lekaparni senkiről. Ilyen jegyközlő szentség, amely megbélyegzi az embert, a keresztség és a bérmlás is. A keresztségben és a bérmlásban megkaptuk a Szentlelket, így hát Pál apostol figyelmeztetése szóljon nekünk is: „Szítsd föl magadban a parázsló tüzet, hogy lánggra lobbanjon első szereteted!”

A kánai menyegző

(Jn 2,1-11)

Palesztinában, Galilea tartományban, Názárettől nem messze van egy kis falu: Kána. Ebben a helységben hajtotta végre Jézus első csodáját (Jn 2,1-11). Az Úr Jézus részt vesz az emberek tiszta örömeiben, hiszen egy menyegző tiszta öröm, a menyasszony és a vőlegény célbaérkezése, sorsforduló, új élet hajnala: a családalapítás kezdete.

A zsidók már a jegyességet jogilag házasságnak tekintették. A menyegző volt az az ünnepség, amikor a menyasszony a vőlegény házába költözött, és attól kezdve éltek együtt. Ez az a nagy örömnappal, amin az Úr Jézus részt vesz édesanyjával és a tanítványaival.

Figyelemre méltó, hogy az evangélista a történetet ezzel a megjegyzéssel fejezi be: „Jézus megmutatta dicsőségét” (Jn 2,11). A dicsőség nem más, mint valamilyen tökéletességnek, egy kiváló tulajdonságnak nyilvánosság előtt való megjelenése. Azzal, amit az Úr Jézus tett, történetesen hogy a vizet borrrá változtatta és ezzel egy kínos helyzetbe került családot segített ki a bajból, az Isten irgalmas, segítő szeretetét, mint legjellemzőbb isteni tulajdonságot mutatta meg. Nem véletlen, hogy az evangélista ezt az eseményt nagyon hangsúlyozza, hiszen komoly lelkipásztori célja, üzenete van. Az egyháznak ama tanítását kívánja hangsúlyozni, hogy a kereszténység örömhírt hoz az embernek. Maga az evangélium szó is örömhírt, jó hírt jelent. A világ csak véges és látszat-örömeket ad az embernek, és amilyen hirtelen és látványosan kínálja azokat – természetesen jó pénzért –, ugyanolyan gyorsasággal múlnak is el ezek az örömeik, sőt kiábránduláshoz és csömörhöz vezetnek.

Az ember végtelen örömeire vágyik, hiszen Isten képmása és a végtelenre van betájolva értelme, akarata és szeretete. Ezért vágya csak Istenben tud megnyugodni. S ezt nyújtja a kereszténység. Elhozza számunkra az isteni örömet, amelynek forrása a megbocsátás, méghozzá olyan megbocsátás, ami végtelen nagylelkűségnek és irgalomnak a jele.

Az emberi nem az áteredő bűnben elfordult Istentől, a mennyei Atya azonban Jézus Krisztus érdemeire való tekintettel visszafogad bennünket, holott mi semmit sem tettünk azért, hogy érdemesek legyünk az Isten irgalmára. Ezt Jézus tette meg helyettünk, ezért van „bejárásunk” a mennyei Atyához, ezért hallgatja meg a mennyei Atya imádságainkat. Nem véletlen, hogy az egyház liturgikus imáiban így fejeződik be az egyház kérése: „Krisztus, a mi Urunk által”. Egyedül az teszi kéréseinket hatékonyá, ha nem a magunk – sokszor nevetséges és kicsinyes – érdemeire hivatkozunk, hanem a mi Urunk, Jézus Krisztus érdemeire. Ez hálával kell, hogy eltöltse szívünket, és az a hála, amelyik tudatában van annak, hogy miért mond köszönetet, mindig örömteli hála.

Egy új esztendő kezdetén az ember az egyik oldalról reményekkel van tele, a másik oldalról – tán tapasztalata vagy tudása miatt – bizonyos szorongás, esetleg pesszimizmus és kesernyés szomorúság is kíséri a jövő felé irányuló tekintetét. Isten erejével azonban a keresztény ember le tudja győzni ezt magában. Tud tiszta örömmel tekinteni a jövő felé, hiszen Isten öröme teremtette az embert, és leginkább azzal tudunk örömet szerezni magunknak, ha másoknak is örömet szerzünk.

Saul megtérése (Január 25.)

Saul megtéréseének ünnepe Szent Pál születése. Ennek történetét az Apostolok Cselekedeteiben olvashatjuk (ApCsel 9,1-19).

A történet ismert, csupán egy mozzanatot szeretnék belőle kiemelni. Amikor Saulnak megjelenik a föltámadt Krisztus – ekkor történik apostoli meghívása – és így szól hozzá: „Saul, Saul miért üldözöl engem?“, akkor Saul azt kérdezi: „Uram, mit akarsz tőlem, mit tegyek?“ Nagyon érdekes, hogy az Úr nem mondja meg neki, hogy mit kell tennie, csupán annyit mond: „Menj be Damaszkuszba az Egyenes utcába egy Ananiás nevű férfiúhoz, s ő majd megmondja neked, hogy mit tegyél.”

János evangéliumában olvashatjuk, hogy András szól testvérének, Péternek: „Megtaláltuk a Messiást” (Jn 1,42). Nyilvánvaló, hogy a közvetítést egy találkozás előzi meg. Az embereknek találkozniuk kell egymással, és beszélniük kell egymásnak istenes dolgokról. Erre azonban elő kell készülniük. András és Péter keresték a Messiást és a megváltást, méghozzá jó helyen keresték: Keresztelő János körében. Ha valaki keresi Istent, akkor jó helyen kell elindulnia. Legjobb, ha az egyházhoz csatlakozik, mert az egyház a történelemben tovább élő Krisztus. Akik az egyházon kívül keresik az Istent, lehet, hogy találkoznak egy abszolútummal vagy egy feltétlen értelmezési horizonttal, ami az életük értelmének megtalálásához nyújt segítséget, de egyáltalán nem biztos, hogy az igaz Istennel fognak találkozni, mert az igaz Isten az egyházon keresztül szólal meg. Az egyház eredete isteni, mivel maga az Isten Fia alapította, végső, abszolút célja isteni, és működése is az, hiszen a Szentlelket birtokolja. Nincs más út az üdvösség felé csak az egyház közvetítésének segítségével jelzett út. Nem kétséges, hogy ezen el is lehet bukni. Jézus társaságában is volt áruló: Júdás. Az ószövetség is közvetítette az igaz Istent, mégis sok hűtlenség és árulás fordult elő. Ennek ellenére Isten emberekre bízta az üdvösség közvetítését, mint ahogy rábízta Péterre, akiről tudjuk, hogy a nehéz órában megtagadta az Üdvözítőt, ám tudott utána mélységes bűnbánatot tartani.

Ezt a közvetítést mutatja be az ószövetségi előkép, amikor elének állítja a bírák korából Sámuel történetét (1Sám 3,1-21). Sámuel edesanyja már kisgyermek korában Héli főpap mellé rendelte, hogy szolgáljon a szent sátornál. Az Úr, a többi prófétához hasonlóan, Sámuel is meghívja a kinyilatkoztatás közvetítésére. Emberi hangon szólítja meg. A gyermek Sámuel először azt hiszi, hogy Héli főpap szólítja. Oda is megy hozzá, és megkérdezi: „Te szólítottál?” Héli főpap rendelkezvén az Isten-adta bölcsességgel, azt mondta Sámuelnek: „Ha harmadszor is hallod ezt a hangot, akkor szólít az Úr hangja és mondd az Úrnak: 'Szólj Uram, mert hallja a Te szolgád'.”

Ember vezeti az embert Istenhez, és ez nagy felelősséget ró ránk. Ma már a lélektan szakemberei is belátják, hogy túlhaladott ama racionalista álláspont, mely szerint az ember külön fajta képességeit egymástól teljesen függetlenül lehet vizsgálni. Tudjuk az élet mindennapi tapasztalatából, hogyha nem tudom elfogadtatni a személyiségemet más emberekkel, akkor nem fognak odafigyelni mondanivalóm objektív igazságára, annak belső logikájára. Nem mindegy tehát, hogy ki az, aki közvetíti az igazságot. Nem elég, ha objektíve igazam van. Az embereknek érezniük kell azt, hogy ez az én megélt, gyakorlati igazságom is. Nagyon fontos, hogy a felismert igazság szerint éljünk, vagyis az Ige megtestesüljön életünkben, hogy jó eszköznek bizonyuljunk az üdvösség szolgálatában.

Pál apostol érdekes módon szemlélteti ezt, amikor egy korabeli problémára reflektál keresztény antropológiai szempontból (1Kor 6,12-20). A hellenizmus korában kétféle antropológiai szemlélet volt ismert az emberre vonatkozóan. Az egyik túlságosan idealista és spiritualista volt, eltúlozta a szellemi lélek felsőbbségét az anyagi testtel szemben. A másik

felfogás túlhangsúlyozta az ember anyagi-testi mivoltát, és másodlagosnak tekintette az ember szellemi lelkét. Ezzel szemben a keresztény felfogás sem nem idealista, sem nem materialista, hanem realista. A test és lélek összefüggésében nézi az embert, és ezt teológiailag azzal magyarázza, hogy a második isteni személy emberré lett. Isteni és emberi természet volt benne, de ezt az isteni és emberi természetet elválaszthatatlanul és felfoghatatlanul a második isteni személy hordozta, és ez a személy fejeződött ki az isteni és emberi személy megnyilvánulásaiban. A mi Urunk, Jézus Krisztus ezzel megszentelte az emberséget, az ember minden képességét. Jóllehet az emberi test múlandó, az ember lelke halhatatlan. Ezt már az ókorban is sokan fölismerték a pogányok közül. A kereszténység sajátossága épp az, hogy Krisztus föltámadásának történelmi tényéből kiindulva hisz abban az isteni ígéletben, hogy ha sorsközösséget vállalunk Urunkkal, Jézus Krisztussal itt a földön, akkor vele együtt föltámadunk és megdicsőülünk halálunk után. Vagyis az ember teljessége, az ember igazi célba érkezése, a test és lélek, az anyag és szellem kettőssége feloldódik a föltámadásban és örök életben.

Amikor valakit megkeresztelnek és megbérmálnak, vagyis a megváltás részese lesz és megkapja a Szentlelket, akkor elkezd benne működni a föltámadás zsengeje. Már itt a földi Isten országában mintegy testestül-lelkestül előkészül az örök életre. Ez az új ember kell, hogy belülről átformálja a múlandó, földi ember életét.

Ha engedem magamban megtestesülni az Igét, ha életem gyakorlatává válik a Krisztus-követés, akkor bennem az új ember fog belülről kifermálódni. Ez pedig valamilyen módon kisugárzik majd a múlandó, földi testemen, viselkedésem, tekintetemen, arcvonásaimon, hiszen mintegy Isten fog szólni belőlem anélkül, hogy ezt tudnám, és ez az, ami alkalmassá tesz engem a közvetítésre.

Törekedjünk tehát arra, hogy mindennapi életünkkel vonzóvá és elfogadhatóvá tegyük Isten Igéjét, mert emberi jó példákön keresztül tudjuk vezetni a másik embert Istenhez!

Nagyböjt 1. vasárnapja

(Lk 4,1-13)

A gonosz lélek úgy kezdi az Úr Jézus megkísértését, hogy azt mondja: „Ha Isten Fia vagy...”. A gonosz lélek nem mindentudó, de nagyobb áttekintő képessége van a teremtett világ fölött, mint nekünk, embereknek. Világosan felismeri, hogy az Úr Jézus igen veszélyes személy. Hiszen a Jordán folyónál – ahol Jézus sorsközösséget vállalva a választott nép fiaival megkeresztelkedik a Keresztelő János-féle bűnbánati keresztségben – miközben a Lélek leereszkedik reá, szózat hangzik a mennyből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem” (Lk 3,22).

Lukács evangélista leírja, hogy Jézust megkísérlése után a gonosz lélek egy időre elhagyta kísértéseivel (Lk 4,13). Jézus nyilvános működése során azonban újra előjönnek ezek a kísértések, amikor az őt kísértő farizeusok nyelvén szólal meg ismét a sátán, megismételvén a feltételt, hogy „ha te vagy az Isten Fia”, „ha te vagy a Messiás”, akkor „cselekedd ezt és ezt”, vagyis „cselekedj úgy, ahogy mi szeretnénk, hogy az Isten viselkedjék”. Végül a Golgotán, a kereszt tövében a sátán újra megkísérti az Úr Jézust a tömeg nyelvén szólva: „Ha Isten Fia vagy, miért nem szállsz le a keresztről?” (vö. Jn 23,27)

Az Úr Jézus Krisztus Isten Fiának bizonyult, mégpedig leginkább a keresztfán, amikor teste összetörtetik, mint ahogy az alabástrom edény is összetörtetik, hogy a benne lévő illatos olaj majd az ő megkenetését szolgálja. Ahogy kiárad annak illata, ugyanúgy árad ki Jézus összetörtett testéből az a Lélek, aki őt teljesen betöltötte. „Ha majd fölmagasztaltatom, azaz keresztre feszítettem, mindeneket magamhoz vonzok” – mondja az Úr Jézus (vö. Jn 12,32). Tehát tulajdonképpen az ő halála az élet, sőt ez az igazi élet. Azóta tudjuk, hogy a mi istenfiúságunk, ami a keresztség révén részesedés az ő istenfiúságából, csak a halálunk, a testi ember összetörtetésén keresztül tudja magából föl szabadítani azt az isteni életet, amit a megszentelő kegyelemben megkapott, vagyis a Szentlelket.

Az Úr Jézus mondja, hogy „a búzamagnak a földbe kell kerülnie, el kell rothadnia, szét kell esnie, hogy aztán bőséges termést hozzon” (vö. Jn 12,24). Ebben rejlik a keresztény lemondás értelme. A nagyböjt a lemondás ideje. A lemondás nem más, mint tartózkodás valamitől, amit az értelmünkkel nem tartunk igaznak, az akaratunkkal pedig kevésbé jónak és értékesnek tekintünk, jóllehet tudjuk, hogy az ettől való tartózkodás félelmet, esetleg fájdalmat jelenthet a számunkra. Mégis, ha tudatosan vállaljuk a lemondást arról, ami nem a teljes érték, akkor helyet készítünk magunkban valami számára, ami többletet jelent.

Az önmegtagadás, a lemondás és az áldozat önmagában nem érték, csupán eszköz ahhoz, hogy helyet készítsünk magunkban Valaki számára. Valójában a nagyböjti önmegtagadás nem más, mint a testi emberről való lemondás. A „testi ember” fogalma bibliai kifejezés. Az áteredő bűn következménye, hogy az ember csak test. Maga Isten mondja ezt a vízözön előtt, amikor így szól: „M megbánta az Úr, hogy embert teremtett, mert kiderült, hogy csak test az ember” (vö. Ter 6,5).

Megváltásunk azt jelenti, hogy Krisztus érdemeire való tekintettel – mint lehetőség és tényleges képesség – visszaáll bennünk az eredeti épség állapota, vagyis nemcsak test az ember. Nem csak testi ember van – ahogy Szent Pál mondja –, hanem van lelki ember is, vagyis a Szentléleknek kell átjárnia az egész embert testestül-lelkestül. Ehhez azonban helyet kell készíteni az életünkben.

Nyilvánvaló, hogy a lemondásnak csak akkor van értelme, ha valamilyen magasabb rendű célért, valamilyen eszményért hozzuk meg az áldozatot. Ezt a hétköznapi életünkben is tudjuk. Szívesen hozzuk meg az áldozatot a dicsőségért, szívesen hozunk áldozatot azért,

hogy több pénzünk legyen, szívesen hozunk áldozatot a családjáért – ki mit tekint értéknek. A lemondást az minősíti, hogy milyen érték miatt mondok le valamiről.

A kísértés, amit az Úr Jézus is átélt, hármas. János apostol ezt így fogalmazza meg: „A test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége” (vö. 1Jn 2,16). A gonosz lélek hol csábítóan féligazsággal és látszatjavakkal közeledik, hol pedig fenyegetően, „mint ordító oroszlán körüljárva keresgél, hogy kit nyeljen el” (1Pét 5,9). Ezeknek a kísértéseknek – ahogy Péter apostol fogalmaz – a hit erejével ellen lehet állni.

Nem kétséges, hogy mindhárom kísértésforma jelen lehet életünk minden szakaszában. Mégis bizonyos hangsúlyokkal mondhatjuk, hogy inkább az ifjúkorban kerül előtérbe a test kívánsága, inkább az érett felnőtt korban kísért az élet kevélysége és többnyire az idősebb korban kerül előtérbe a szemek kívánsága: a rendezetlen ragaszkodás a múlandó, földi javakhoz vagy esetleg a földi dicsőséghez, a ranghoz, a méltósághoz.

Az Úr Jézus mindhárom kísértést elveti, és rámutat a helyes értékrendre: „Nemcsak kenyéren él az ember”; „Ne kísértsd Uradat, Istenedet!”; „Istennek szolgálj, és csak őt imádd, és szolgálj!” (Lk 4,4.8.12) A mi számunkra is ez a válasz minden kísértésre, amely el akar bennünket téríteni az önmegtagadástól.

Ugyanakkor tudnunk kell, hogy az önmegtagadás nem valamifajta öntetszelgő edzés. Az önmegtagadásnak nem az a célja, hogy saját dicsőségünket szolgálja, vagy hogy fogyókúrát tartunk. Sokkal inkább az a célja, hogy edzésben legyünk, mert Krisztussal sorsközösséget kell vállalnunk, és soha nem tudhatjuk, hogy életünkben mikor és milyen formában kell övele együtt keresztet hordoznunk. Ha edzésben vagyunk, akkor sokkal könnyebben vállaljuk azt a keresztet, amit az Úrtól kapunk, mégpedig kitüntetésként azért, hogy Isten fiainak bizonyuljunk, továbbá azért, hogy a testi ember összetöretvén bennünk, fölszabadulhasson a lelki ember és Krisztussal együtt mi is annak az új életnek részesei lehessünk, amit a Szentírás Isten országának nevez.

Nagyböjt 2. vasárnapja

(Mt 17,1-8)

Az Úr Jézus színeváltozásáról szóló evangéliumi részlet (Mt 17,1-8) ószövetségi előképét könnyebben észrevehetjük, ha figyelembe vesszük, hogy Mózes is a szent hegyen kapta az isteni kinyilatkoztatást a tízparancsolat törvényéről. Az Úr Jézus fölviszi a hegyre a kiválasztott apostolokat, akiket Szent Pál később a galatákhoz írt levélben az egyház oszlopainak nevez (Gal 2,9). Amikor Mózes átveszi az Úrtól az ószövetségi törvényt, ragyogó arccal áll a nép előtt. Az Úr Jézusról is ezt olvassuk: „Arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig tündökölt, mint a fény” (Mt 17,2). Mózeshez az Úr szólt a Sínai hegyen, és jóváhagyta közvetítői működését, vezéri küldetését. A Tábor hegyen is szól az Úr hangja, és azt mondja: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!” (Mt 17,5). Az ószövetségben a transzcendens, szellemi egy Isten érzékelhető jele a felhő, és a Tábor hegyi megdicsőülésben is a felhőből szól az Úr hangja a jelenlévőkhöz. Ám a párhuzam mellett van valami kiélezett különbözőség is az ószövetségi előkép és az újszövetségi beteljesedés között. A Tábor hegyi megdicsőülés jelenetében Mózes és Illés között látjuk Jézust. A Jézus-korabeli zsidóság mintegy Istennek kijáró tisztelettel vette körül a törvényt és a prófétákat. Mózes testesíti meg a törvényt, Illés, az ószövetség legtekintélyesebb prófétája pedig a próféták küldetését. Az Úr Jézus beszélget Mózesrel és Illéssel, vagyis kapcsolatban van velük, ugyanakkor csak róla írja az evangélium, hogy egész testét fényesség ragyogta át, valami isteni fény, erő sugárzott belőle. Világos, hogy mit kíván kihangsúlyozni az evangélista, feltételezve azt, hogy első olvasói az ószövetségi valláson nevelődtek és azt ismerő vallásos emberek: Jézus sokkal több, mint Mózes és Illés. Jézus valóban a legtökéletesebb prófeta, a legtökéletesebb közvetítő Isten és ember között. Jézus valóban új törvényt hozott, elhozta Isten országát, az új teremtés rendjét. Jézus új erkölcsöt hozott, ami teljessé teszi az ószövetség erkölcsi törvényét. Tehát ő a legnagyobb prófeta, a legnagyobb törvényhozó, a legnagyobb király, ő a Messiás, s egyben a legtökéletesebb főpap. Erre utal az Úr Jézus figyelmeztetése az apostoloknak: „Senkinek el ne mondjátok a látomást, amíg az Emberfia föl nem támad halottaiból” (Mt 17,9). Ha tovább olvassuk az evangéliumot ebben az összefüggésben, akkor megtudjuk, hogy az Úr Jézus előre megmondja a tanítványoknak: Most föl kell menni Jeruzsálembe, ott az Emberfiát a zsidók a pogányok kezére adják, azok kigúnyolják, de harmadnapra föltámad (vö. Mt 17,23). Vagyis ő olyan főpap, akiről Deuteroizaiás azt jövendöli, hogy ő a szenvedő Isten szolgája, aki a legnagyobb rossztól, a bűntől szabadítja meg az emberiséget, őbenne teljessé válik Isten szabadító ereje, ezért képes lesz az egész emberiséget megszabadítani bűneitől, mert ő az új Ádám, a második Ádám és Isten hatalmas Fia egy személyben. Ő az, aki képes magára venni a világ bűneit anélkül, hogy ő maga bűnt követett volna el. Ő az, aki önként adja oda a legértékesebbet, az életét ajándékként, áldozati adományként Istennek. Nem ellenségei veszik el tőle az életét, hanem ő adja önként oda a legmagasabb rendű célért, az emberiség üdvözítéséért és a mennyei Atya megdicsőítéséért. Mivel a legtökéletesebb áldozati adomány, ő egyben a legtökéletesebb főpap is, aki az áldozatot bemutatja, és a mennyei Atya a vele közös természetű Fiú önátadását, engedelmességét, teljes odaadását nem utasítja vissza. Jézus a legtökéletesebb áldozat és egyben a legtökéletesebb áldozat bemutatója.

Máté evangélista a transzfigurációról szóló evangéliumi részben – amelynek történelmi hitelességéhez nem fér kétség, hiszen három apostol is tanúsítja a látomás hitelét – azt tanítja, amit a mennyei Atya mond: Jézusra kell hallgatni, mert ő betöltötte azt a küldetést, amit az Atya rábízott. Amikor Jézus megkezdte nyilvános működését a Jordánnál való

megkeresztelkedésekor, ott is elhangzik a mennyei szózat: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik” (Mt 3,17). Jézus méltó erre a bizalomra, mert valóban teljesítette engedelmisségben az Atya akaratát. Az ő étele és itala a mennyei Atya akaratának teljesítése (vö. Jn 4,34). Új törvényt hoz, amelytől a szenvedés sem idegen, ami azonban meg van szentelve, meg van váltva. Hiszen ha egyszer a legnagyobb Próféta, a világ Királya, a legtökéletesebb Főpap, a legnagyobb Tanító ezt tudatosan magára vállalja, akkor ennek érdemszerző ereje van Isten színe előtt. Nem önmagában jó a szenvedés vagy a halál, épp ellenkezőleg, önmagában rossz és elkerülendő. Am ha elkerülhetetlen, akkor vállalni kell, mégpedig Jézus lelkületével, és akkor majd meg lesz szentelve, és embernemesítő ereje lesz. Ez a helyes hozzáállás Jézus tanításához, amelytől nem idegen a kereszt sem. Ez a helyes keresztény magatartás, mert ebben bontakozik ki a Szent Pál szavaival megfogalmazott ígéret: „Ha veled együtt szenvedtünk, veled együtt fel is támadunk és meg is dicsőülünk” (vö. Róm 8,17).

Péter apostol azt mondja: „Jó nekünk itt lennünk” (Mt 17,4). Miért mondja ezt? Azért, mert jó az Isten közelében lenni. Hogyan kerülhetünk folyvást az Isten közelébe? Adatott nekünk egy eszköz, amit még az áteredő bűn következményei sem vehettek el az emberiségtől, ez pedig az imádság. Hívó és nem hívó emberek, keresztények és más vallásúak egyaránt – tudatosan vagy sokszor nem is tudatosan – imádkoznak, vagy legalábbis vágyakoznak arra, hogy tudjanak imádkozni. Az ima a lélek fölemelése Istenhez. Az imádságra az embernek ugyanolyan nagy szüksége van, mint a mindennapi kenyérre. Az ember végzetes magányát, ami egyszeri és megismételhetetlen személyességéből adódik, nem tudja mással igazán megosztani, csak azzal a személyi teljességgel, Akinek a képére és hasonlatosságára teremtett. Minden más kapcsolat – legyen az emberi, dologi vagy társadalmi – ideig-óráig tartó illúzió ehhez képest. Az imádság fölemeli a lelket a hétköznapiok egyhangúságából. Milyen szomorú látvány, ahogy a metró lépcsőjén hosszú sorban közlekedő emberek arcán valami furcsa közöny, valamiféle idegenség sugárzik. Ezek az emberek nem belülről „átvilágított” emberek, a lelkükben nincs belső derű és öröm, jóllehet ez az imádság igazi és látható gyümölcse, mert az imádság folyamán rendeződik kapcsolatunk Istennel.

Az imádság kiragad bennünket a rutinvilágból, és elragad abba a szférába, ahová igazán tartozunk, vagy legalábbis szeretnénk tartozni. Az imádság átalakít, belülről átformálja a lelket, és ez kisugárzik az ember arcára, viselkedésére. A Tábor hegyi megdicsőülésben Jézus mintegy elővételezve föltámadását, megmutatta nekünk azt a perspektívát, ami kegyelemből várhat az emberi testre.

Hogy néz ki a megdicsőült emberi test? Nemcsak az arca sugárzik, mint Mózesnek, hanem az egész teste, mert egészen átjárja az Isten ereje. Ebben már itt a földön is lehet részesedni az imádság és a kegyelmi élet által. Ha valaki sokáig gondolkodik bűnös dolgokról, ha valakinek sokáig él a lelkében a neheztelés, gyűlölködés, irigység, annak előbb-utóbb az arcáról is ez fog leríni. Ha ellenben valakinek a gondolatai tiszták, szeretettel áthatottak, ha valakinek istenes gondolatai vannak, az előbb-utóbb automatikusan ki fog sugározni az arcvonásain és a viselkedésén, továbbá átalakítja az ember magatartását a többi emberhez való kapcsolatában, a dolgokhoz és az eseményekhez való viszonyulásában. Akkor majd nem külső törvényként teszem már az Isten akaratát, hanem spontán, az erény könnyedségével, és ezt magam sem fogom észrevenni.

Az imádkozás találkozás is az Istennel. E találkozás a lélek mélyén történik. Am a találkozáshoz időre van szükség. Mindenki időhiányban szenved, de ne áltassuk magunkat! Szórakozásra, apró kedvteléseinkre mindig találunk néhány percet a legelfoglaltabb helyzetekben is. A keresztény imája a szentmise közösségi imájában nyeri el a maga objektív teljességét és tökéletességét, hiszen maga az Úr Jézus az, aki az ő egyházával együtt a mennyei Atyát megdicsőíti minden szentmisében. Van azonban egyéni ima is, amit bárhol és

bármikor el lehet végezni. Nincs szavakhoz és szövegekhez kötve, ezek ugyanis csak mankók, hogy a léleknek szárnyalást, ötletet adjanak. Az imádság megmozgatja az ember minden lelki képességét – az értelmét, az érzelmét, az akaratát –, és jó az ima akkor, ha minden képességünk arányosan mozgósítva van az Istenre való odafigyelésben. Akkor majd kiderül, hogy ez a találkozás párbeszéd is lehet, mert ha hitben odafigyelek az Úrra, akkor meg fog szólalni, jóllehet nem fizikailag regisztrálható hangon, hanem közvetítéssel, a lelkiismeret szavában, egy-egy hirtelen értelmi megvilágosodásban, egy-egy újjászülető érzésben vagy hirtelen jóakarásban, ami abban segít, hogy felismerjem, mit kell most tennem, hogyan kell most elindulnom a lélek megtisztulásában. Ennek feltétele, hogy legyen bennem hit és bizalom előre elfogadni az Úr reám szabott akaratát: „Legyen meg a te akaratod, és add meg, Uram, Szentlelked világosságával, hogy én azt megértsem!” Így járhatja át az imádság egész életünket, így teljesedik be az Úr Jézus színeváltozásáról szóló evangéliumi részlet igazi jelentése a mi számunkra. Ha imádságos emberek vagyunk, akkor „jó nekünk itt lennünk” és akkor nem idegen számunkra a mennyei Atya felszólítása: „Ez az én szeretett Fiam, ő a mi Tanítónk, Prófétánk, Királyunk és Főpapunk. Őt hallgassuk!”

Nagyböjt 3. vasárnapja

(Lk 13,1-9)

Mind a hívő, mind a hitetlen ember egyik legnagyobb problémája a rossz kérdése. Miért van szenvedés, bűn, halál ebben a világban? Miért kell az ártatlanoknak szenvedniük?

Már maga a tény, hogy egyetemesen fölmerül ez a kérdés, bizonyítja, hogy az embernek van valamiféle halvány sejtése arról, hogy a szenvedés és a halál nem normális állapot. Az emberek mindent megtesznek azért, hogy a szenvedést elkerüljék, a halált halogassák, vagy ne vegyenek tudomást róla. Az ember ugyanis öröklétre hivatott, és boldogságra teremtett. Az emberi lélek halhatatlan, és az ember tudja, hogy az volna a normális állapot, amikor minden mindennel összhangban lenne.

Sokféleképpen magyarázzák az emberek, hogy miért van szenvedés, bűn, baj és halál ebben a világban. Többnyire másokban vagy a körülményekben keresik a hibát. Ezzel azonban a probléma nem oldódik meg.

A bibliai kinyilatkoztatás egyértelműen megmondja, hogy miért van olyan sok baj a világban: azért, mert a háttérben ott van az áteredő bűn, amely lavinaként végigzúdul a történelmen. E bűn lényege – ami minden személyes bűnben is megjelenik – a bizalmatlanság Isten jósága és emberszeretete iránt, az a sátáni gyanú, hogy Isten nem akarja, hogy az ember boldog legyen. Ezért az ember úgy gondolja, hogy saját magának kell kezébe vennie boldogulása ügyét, de ez végső soron semmilyen megoldáshoz sem vezet. Egyetlenegy megoldás van, és ez a kereszt misztériuma. El kell fogadnom azt a történelmi tényt – ami a Krisztus-eseményben megjelenik a történelem színpadán –, hogy az Isten Fiának sorsa legitimál egy olyan helyzetet, amelyben az embernek boldogulása érdekében szabadon és tudatosan kell integrálnia az áldozatot életébe. Nem kétséges, hogy az áldozat, amelynek őspéldája maga a keresztáldozat, önmegtagadást, lemondást és látszólagos élettágadást jelent. Ám az is történelmi tény, hogy ahol ártatlan vérontás van, ott előbb vagy utóbb mindig megújult élet fakad, mert ez a világ úgy van megteremtve az alacsonyabb rendű élőlények szintjén is, hogy ahol pusztulás, szétesés és halál van, ott új élet jelenik meg. Hogy miért van ez így, nem tudjuk. Meg kell szenvedni minden új életért. Ha az Isten Fia ezt az emberi sorsot vállalta szabad akaratúlag magára, ezt legitimálta és szentelte meg, akkor bizalmat kell előlegezni ennek a megoldásnak, azaz hittel el kell fogadnunk és nekünk is ezen az úton kell járnunk. Keresztségünk erre figyelmeztet bennünket. A keresztségben meghaltunk a régi, önző énünknek, hogy új életre támadjunk fel és létünknek a halál után is legyen abszolút jövője.

Pál apostol írja Timóteusnak: „Isten akarata az, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,4-5). Isten egyetemes üdvözítő akarata következtében látnunk kell, hogy az üdvösség mikéntjét a Jóisten határozza meg számunkra. Ő tudja, hogy nekünk mire van szükségünk ahhoz, hogy képesek legyünk befogadni azt a ki nem érdemelt kegyelmet, amit örök életnek, örök üdvösségnek nevezünk. A kegyelmet ugyanis számunkra az Üdvözítő keresztáldozata érdemelte ki és nem a mi jó cselekedeteink. Ám ugyanakkor, ha mi nem teszünk ennek érdekében semmit, egyszerűen nem leszünk képesek befogadni ezt a kegyelmet, és ez a kárhozat. Egyedül az Úr tudja, hogy kinek mikor és milyen áldozatra van szüksége ahhoz, hogy Krisztus áldozatába belenőjön, és ezáltal üdvözüljön.

Jézus korában a zsidó közfelfogás szerint Isten feladata, hogy a jókat szerencsés életre segítse, a bűnösöket pedig itt a földön valamilyen elemi csapással megbüntesse. Amikor néhányan hírt hoztak Jézusnak azokról a galileaiakról, akiknek az áldozat bemutatása közben

Pilátus vérét ontotta (Lk 13,1-5), a kérdezők megpróbálják az Úr Jézust ebbe a gondolkodási modellbe becserkészni, feltevéen neki a kérdést, hogy ki volt a nagyobb bűnös, aki kisebb vagy nagyobb csapásnak lett a részese. Az Úr Jézus kikerüli a választ, mert nem ezen a szinten akarja tanítani őket. Azt mondja: „Ha meg nem tértek, ti is mindnyájan elpusztultok” (Lk 13,3.5). Nem az a feladatom, hogy a másik bűneivel és hibáival foglalkozzam. Ezt bízzam rá a végtelenül igazságos és irgalmas Istenre! Nekem az a feladatom nagybőjtben, hogy a saját bűneimtől és hibáimtól próbáljak megszabadulni.

Az Úr Jézus egy példázatot mond el a hallgatóságnak a terméketlen fügefáról, amely három évig nem hozott gyümölcsöt, ezért a szőlősgazda ki akarja vágni (Lk 13,6-9). A vincellér mégis kérleli őt: „Adj nekem haladékot, megpróbálom gondozni, hátha a következő évben gyümölcsöt terem” (vö. Lk 13,8-9). A rövid példázatban a szőlősgazda a mennyei Atyánk, a vincellér, aki őt kérleli, a Fiú, a fügefa pedig mi vagyunk. Isten egy életen keresztül próbálkozik velünk. A Szentlélek által adja sugallatait, helyzeteket teremt számunkra, hogy megtérjünk, hogy higgyünk, hogy parázsló hitünk lángra lobbanjon és tetteiben megnyilvánuljon. Mi azonban mindig találunk valamilyen kifogást, mindig halogatunk, mással foglalkozunk, csak épp a leglényegesebbel nem törődünk. Ez a példázat nem más, mint az ítélet halasztásáról szóló példabeszéd. A második isteni személy eljött, hogy halogassa az ítéletet. Hátha még lehet velünk valamit kezdeni? Addig élünk itt a földön, ameddig az Úr ad nekünk haladékot arra, hogy észhez térjünk. Majd eljön az óra, amikor már senki sem munkálkodhat, és ezt egyedül csak ő tudja, hogy mikor érkezik el a számunkra. Akkor már semmit sem tudunk tenni annak érdekében, hogy üdvözüljünk.

Bíznunk kell abban, hogy a Jóisten mindenkit lehetőség szerint akkor szólít el, amikor relatíve a legjobb „formában” van ahhoz, hogy meghaljon és üdvözüljön. Ezért vegyük komolyan a nagybőjti szent időt, vegyük komolyan azt, hogy a keresztségben Krisztussal sorsközösséget vállaltunk itt a földön! Akkor majd nem kell félnünk az ítélettől, mert Isten akarata az, hogy mi is üdvözüljünk és a mennyországba jussunk.

Nagyböjt 4. vasárnapja

(Lk 15,11-32)

Furcsa lény az ember. Nem lehet neki eleget tenni. Ha Isten szigorú hozzá, mint a tékozló fiúról szóló példabeszédben az atya fiához, akkor azért panaszkodik, hogy „atyám gúzsba köt, elveszi a szabadságomat, nem engedi, hogy megvalósítsam önmagamat”. Ha pedig elengedi Isten kezét és meg kell tapasztalnia, hogy milyen érzés tékozló fiúnak lenni, milyen érzés az, amikor még a sertések eledele is jó lenne, akkor pedig azt mondja, hogy „Isten miért olyan irgalmatlan, miért engedte meg, hogy idáig jussak? Ha egyszer ő jó és mindenható, miért engedi, hogy szenvedjek?” Tehát akár szigorú az Isten, akár nagyvonalú, az embernek mindig van panasza ellene. Bizony, furcsa lény az ember, mert akármilyen jó körülmények között is él, mindig talál okot magának arra, hogy miért legyen elégedetlen és boldogtalan.

A tékozló fiúról szóló példabeszédben (Lk 15,11-32) két testvérrel, két embertípussal állunk szemben. Mindkettőre érvényes Izaiás próféta szava: „Mindnyájan eltévedtünk, ki-ki a maga útján jár.” (Vö. Iz 53,6) El lehet tévedni úgy, hogy elhagyom az atyai házat, messze rugaszkodom az Istentől, de el lehet tévedni úgy is, hogy az atya házában, az Isten közelében maradok.

Az Úr Jézus Krisztus ezzel a példabeszéddel ki akarta nyilatkoztatni, hogy milyen az Isten hozzánk, emberekhez. Tudja, hogy mindig keressük az okokat, hogy miért vádolhassuk őt a boldogtalanságunkért, ismer bennünket, és tudja, hogy még a kákán is csomót keresünk önmagunk igazolására. Ezért a példabeszéd első – és talán legfontosabb – tanulsága, hogy a boldogság titka nem a körülményekben van. A boldogság titka abban rejlik, hogy vissza tudok-e menni az Atyához, rendezni tudom-e dolgaimat a mennyei Atyámmal? Ha meg tudom ezt tenni, akkor a messzi vidékre költözött ember majd visszaindul az atyai házhoz. Hogyha van bennem elég alázat, majd meg tudom hallani az Atya kiengesztelődésre hívó szavát és el tudom rendezni dolgaimat a mennyei Atyával. Akár messze idegenbe sodródtam, mint a tékozló fiú, akár az Atya közelében tévedtem el, mint az idősebb testvér, a bűnbánatban és a bűnbocsánatban az új élet lehetősége nyílik meg számomra, és akkor majd nem a külső körülményekben, hanem belül találok meg az igazi boldogságomat.

Napjainkban az emberek sokat beszélnek a szabadságról. Mindenhol hirdetik, hogy a szabadság teszi boldoggá az embert. A szabadság első fokozata, hogy a külső, kényszerítő körülményektől szabaduljunk meg. A következő fokozata azt jelenti, hogy felszabaduljunk valamire, csak kérdés, hogy milyen értéket képvisel az a valami, amire felszabadulunk. Az ember mindenáron fel akar szabadulni, ugyanakkor érzi, hogy szabadságában korlátozzák. A tékozló fiú úgy érezte, hogy az atyai ház korlátozza őt szabadságában, ezért fel kell szabadulnia, nagyobb mozgástérre van szüksége, meg kell ismernie a világot, a világ élvezeteit. Hiába lett azonban mennyiségileg nagyobb a mozgástere, kiderült, hogy belülről kiüresedett, nemcsak a pénzét, de a belső értékeit is eltékozolta és ott állt üres kézzel, csalódottan. Az idősebb testvér is szabadságra vágyott, ő is kikérte a vagyomból neki járó örökséget, neki is már fojtogató volt az otthoni légkör, csak ő más típus volt. Neki nem volt szüksége nagyobb mozgástérre, hogy messze idegenbe költözzék, hanem odahaza, az atya mellett akart nagyobb parancsolási jogot, több függetlenséget. Az Isten, nem olyan, mint az emberi hatalmasságok. Ő elég erős ahhoz, hogy megadja mindkettőnek a szabadság lehetőségét. „Tessék, légy szabad, és tégy, amit akarsz”. Az egyik fiú úgy akart szabad lenni, hogy kiélte vágyait, a másik pedig úgy, hogy vágyait magába fojtva, a szabadság látszatát élte. Az elfojtott vágyakban úgy élte meg a maga szabadságát, hogy a látszat tökéletes legyen: ő nem bűnös, ő feddhetetlen – csak éppen gőgös, kevély.

A tékozló fiú látványos bűnöket, míg az idősebb testvér belső, lelki bűnöket követett el. Igazában egyik sem lett szabad. Azért, mert a szabadság magasabb értékre való felszabadulást jelent, s ez a magasabb érték csak egy abszolút érték lehet: az az érték, amit az Atya adhat meg fiainak. Lehet, hogy mennyiségileg kisebb a mozgástér, hogyha valaki az elkötelezettség szabadságát választja, de minőségben annál intenzívebb, annál mélyebb lesz az a szabadság, mert tudom, hogy mire adtam az életemet, hogy mi az az érték, amivel azonosultam. Erre ébred rá a tékozló fiú. Amikor visszatér atyjához, megtalálja az eltékozolt, igazi szabadságot. Erre a szabadságra hívja vissza az atya az idősebb testvért is.

Isten nagyvonalú. Szabad tőle elmenni, de szabad hozzá vissza is térni. Ám kétezer évvel ezelőtt ez a visszatérés valamivel könnyebb volt, mint manapság. A világ szelleme ma sokkal több kísértési lehetőséget tár föl az ember előtt, s könnyen elmúlhat az egész élet is, miközben az ember a szabadság illúziójában él, és egyszer csak eljön az óra, amikor magába néz, és azt mondja: „Eltékoztam életemet, vissza kell térni az Atyához. Ez az egyetlen lehetőség.” Nem egy mennyben trónoló zsarnok várja azt, hogy könyörögve forduljunk feléje, aki kegyesen fordul hozzánk felróva bűneinket, de mégis nagystílusú irgalmat gyakorolva, hanem odafut elénk, ami az ókori gondolkodás szerint a legnagyobb megalázkodás. Kimegy a határra és várja, kutatja, keresi, hogy mikor jön vissza az elveszett gyermek, akit az Úr akkor is szeret, hogyha elment messze vidékre, ha bűnös, mert az ő képmása, az ő teremtenye.

Milyen nagy vigasztalás számunkra, hogy visszatérhetünk az Atyához, és egy olyan megbocsátó Atya vár bennünket, aki nem rója föl a múltat, és aki mellett lehet újra kezdeni!

Manapság sokat vitatkoznak a lélektan és a pedagógia szakemberei arról, mi jobb: ha valaki kiéli bűnös vágyait, vagy ha elfojtja azokat. Ebben a vitában nem lehet egyértelműen dűlőre jutni, mindkét nézet mellett lehet érveket és ellenérveket felsorakoztatni. A megoldás nem is itt van, hiszen végső soron a tékozló fiú azzal, hogy kiéli vágyait, semmivel sem jut előbbre az életben, s az idősebb testvér azzal, hogy elfojtotta a vágyait – annál nagyobb lett benne a keserűség, a gőg és a magány –, szintén nem oldotta meg a boldogságát. Hát akkor hol van a boldog élet titka? A boldog élet titka abban rejlik, hogy merjük vállalni a sebeket. Aki elindult az erényes élet útján, az sebeket is kap. De aki sebeket kapott az életében és van benne elég alázat ahhoz, hogy ezt be is vallja önmaga előtt, az majd meg fogja érteni az Úr Jézus Krisztus sebeit a Golgotán s rá fog jönni arra, hogy az Úr Jézus Krisztus sebei közelében gyógyulnak meg a mi sebeink is. Azok a sebek, amelyeket életünk küzdelmei során kaptunk, üdvösségünkre válhatnak, ha áldozati ajándékként odavisszük az oltárhoz, hogy felajánlaskor átváltozzék Krisztus áldozati testvévé és vérévé.

Megdöbentő dolog ebben a példabeszédben, hogy a tékozló fiú atyja odafut a bűnös, hazatérő fiú elé. Ebben az odafutásban, a bűnös elé futásban tulajdonképpen az Úr Jézus Krisztus stílusát kell fölfedeznünk. Az Istennek az ember után futása, a bűnös elé futása: ez Jézus Krisztus.

Az atya a duzzogó, idősebb testvért sem szidja, csak megpróbálja kiengesztelni: „Nézd fiam, te mindig velem vagy, mindenem a tied, most ne zsörtölődj, ne panaszkodj, most hagyd a sérelmeidet, hagyd a múlt keserű emlékeit! Gyere te is, és örvendezz!” (vö. Lk 15,31-32). Ebben a példabeszédben kilencszer szerepel az „öröm”, illetve az „örvendezzél” szó, hiszen a mi Istenünk az öröm Istene és azt akarja, hogy az ember örvendezzen. Ez az öröm az Atyával való kiengesztelődésből fakad. Tanuljunk Jézus stílusából! Kérjük az ő életét, az ő Szentlelkét, hogy ma is tanítson bennünket a megbékélésre és a kiengesztelődésre Istennel és embertársainkkal!

Gyümölcsoltó Boldogasszony (Március 25.)

Ma – a népies magyar elnevezés szerint – Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe van. A világegyházban ezt az annuntiatio, az angyali üdvözlet ünnepének nevezik. Igen jelentős ünnep, mert elénk állítja a legtökéletesebb embert és a legtökéletesebb emberi viselkedést az Istennel való viszonyban. Szűz Mária volt a legtökéletesebb ember, és az ő viselkedése az Istennel való kapcsolatban a legtökéletesebb magatartás. Az ő példája nyomán elmélkedjünk arról, hogy mi az Isten elgondolása az emberről és hogyan lehet ezt az elgondolást valóra váltani!

Istennek örök elgondolása van az emberről, és ez a Fiúban realizálódik. Isten gondolatai nem a mi gondolataink. Azért fontos a hívő magatartás az Istennel való kapcsolatban, mert a hívő magatartás előlegezett bizalommal elfogadja Isten örök tervét.

Hogy Isten gondolatai nem a mi gondolataink, azt kiválóan példázza az angyali üdvözletről szóló evangéliumi rész (Lk 1,26-38). Figyelemre méltó, hogy csak Lukács evangéliumában szerepel ez a jelenet, és ha csak ott szerepel, akkor ezzel az evangélistának valamilyen teológiai mondanivalója van. A műfaj természetesen ószövetségi, vagyis nem a görög gondolkodás deduktív rendszerű téziséből és a téziséből levezetett gondolatokból kialakított gondolkodási séma, hanem egy esemény leírása, ami megvilágít egy igazságot.

Lukács evangéliumában párhuzamosan van leírva Keresztelő János édesapja, Zakariás pap esete és a Boldogságos Szent Szűz története. Zakariás áldozatbemutatás közben megtudja Isten angyalától, hogy idős, magtalan felesége gyermeket fog szülni. Mivel ez nem fér bele az általános emberi tapasztalatba, Zakariás nem hisz az angyalnak. Ezért büntetésből megnémul. Ezzel párhuzamba van állítva a Boldogságos Szent Szűz esete. Szűz Mária hisz az angyal szavának, ezért megláthatja Isten dicsőségét.

Zakariás felesége idős és magtalan asszony. Az ószövetségben ismert séma, hogy idős és magtalan asszonynak születik gyermeke, aki az Isten kiválasztottja. Ennek ellentéte a Boldogságos Szent Szűz, aki fiatal és nem magtalan, de aki nem anya és nem is asszony, hanem szűz. Itt egy fokozás figyelhető meg: Ha Isten számára nem lehetetlen az, hogy egy idős, magtalan asszonynak gyermeke szülessék, akkor – ha ezt egészen a végletekig fokozzuk – az sem lehetetlen számára, hogy egy fiatal, szűz leánynak gyermeke szülessék. Ha az ószövetségi séma szerint az idős és magtalan asszonynak ily módon csodálatosan született gyermeke, aki az Isten kiválasztottja – gondoljunk Sámuelre vagy Sámsonra –, akkor szinte a végtelenségig felfokozott értelemben lehet az Isten kiválasztottja és küldöttje az, aki szűztől születik. Ez az ószövetségi összefüggésből megérthető következtetés. Természetesen az újszövetségi teológiai reflexió sokkal szélesebb körbe állítja Szűz Mária érdemeit.

A teológiai reflexió összefüggésében nyilvánvaló, hogy Szűz Mária szüzessége nem pusztán azért van hangsúlyozva, mert az adott műfaj megkívánja a végletekig való fokozást. A teológiai reflexió a húsvéti események után már a Szentlélek megvilágosításával – kiindulva Szűz Mária életéből és magatartásából – visszatekintvén az eseményekre, teljes képet nyújt Szűz Mária alakjáról és méltóságáról.

Szűz Mária fogantatásának, vagyis létének első pillanatától kezdve mentes volt az áteredő büntől. Ez nem az ő személyes érdeme, hanem az Úr Jézus megváltói érdemének visszafelé történő kivetítése, hiszen Isten, aki az örökkévalóság Ura, és aki idő fölött áll, elővételezheti a Megváltó érdemeit Szűz Mária létének első pillanatára vonatkoztatva is. Ezzel előkészíti őt arra a hivatásra, hogy ő lesz a Messiás édesanyja s egyben a legtökéletesebb ember. Szűz Máriának nem az az érdeme, hogy létének első pillanatától kezdve mentes az áteredő büntől. Ez az Isten akarata és az Úr Jézus Krisztus érdeme. Az ő érdeme abban áll, hogy szabad

akaratúlag együttműködik ezzel az egészen egyedi és megismételhetetlen kegyelemmel, és e szabad akaratú együttműködés által válik számunkra örök példává.

Illő volt, hogy Szűz Mária mentes legyen az áteredő büntől, ellenkező esetben ugyanis nem mentesült volna annak őszövétségi értelemben vett következményeitől sem, ami a tisztátalanság, a szenvedés és a halál. Ezzel szemben Szűz Mária egész életében megmaradt tisztának, az Úr kiválasztottjának, vagyis benne tökéletesen realizálódik az a keresztény elvárás, hogy „őrizkedjete a világtól!”, „mondjatek ellent a világnak és minden kísértésének!”. Miután Szűz Mária életében ez tökéletesen megvalósult, egy tökéletes emberséget, emberi természetet adhatott át a második isteni személy emberi természetének. A mi Urunk, Jézus Krisztus ugyanis emberi természete szerint Szűz Mária fia, isteni természete szerint pedig az Atya örök fia, és mindez a Szentlélek műve. Így kell értelmeznünk Szűz Mária tisztaságát és szüzességét, aminek csak egyik része a testi értelemben vett szüzesség.

Szűz Máriát nem érintette az áteredő bűn következménye, mert fogantatásának első pillanatától kezdve mentes volt az áteredő büntől. Ezért mondja ki a katolikus egyház dogmája, hogy Szűz Mária nem halt meg, hanem elszenderült és testestül-lelkestül fölvetett a mennybe. Ezt fejezi ki egyrészt a Szeplőtelen fogantatásáról szóló ünnep december 8-án, továbbá Nagyboldogasszony ünnepe augusztus 15-én.

Szűz Mária személyében előttünk áll egy Isten által elgondolt ember. Isten örök elgondolása az emberről az volt, hogy benne test és lélek harmóniában legyen, méghozzá megközelítőleg olyan formában valósuljon ez meg, amilyen tökéletes harmóniában megvalósult az Úr Jézus Krisztusban.

Nagy gondolkodók mondják, hogy a kereszténység azért a legtökéletesebb vallás, mert a vallás lényege valamilyen módon a „religio”, ami a „religare” szóval hozható kapcsolatba és összekapcsolást jelent: összeköttetést az isteni és a teremtett világ között. Vannak olyan vallások, amelyek eltúlozzák az isteni transzcendenciát, míg mások túlságosan hangsúlyozzák Isten világban való létőségét. Az egyik szélsőség deizmusba, a másik szélsőség panteizmusba torkollik. A kereszténység tanítása szerint ezzel szemben Isten és a világ Jézus Krisztusban dialektikus – megszüntetve-megőrizve-főlemelve – szintézisben van, mert ő valóságos Isten és valóságos ember. Benne egy személy birtokol két természetet egymástól elválaszthatatlanul, mindig együttműködve, de mégis értelmileg megkülönböztethető módon. Azért a legtökéletesebb vallás a kereszténység, mert benne Isten ajándékaként megvan ez az egység, amelynek gyümölcsöző megvalósulásában a Boldogságos Szent Szűz tökéletes eszköznek bizonyult.

Fölmerül a kérdés, hogy az Isten örök elgondolása szerinti embernek olyan engedelmes eszköznek kell-e lennie Isten kezében, hogy a szabad akaratú együttműködésnek semmiféle szerepe se jusson érvényre? Nem erről van szó. Zakariás kételkedik, de a Boldogságos Szent Szűz is kételkedik. Ám Zakariás kételkedése nem az igazság jobb megismerésére, hanem a maga igazságának alátámasztására irányul. Ez a kételkedés terméketlen, mert középpontjában az „én” áll. A Boldogságos Szent Szűz is kételkedik: „Hogyan lehetséges ez, amikor én férfit nem ismerek?” Nem gondolkodás nélkül hiszi el, amit az angyal mond neki, hanem egy olyan kételkedés fogalmazódik meg szívében, amely nyitott a teljes igazságra. A kételkedés önmagában nem bűn, csak abban az esetben lesz azzá, amikor nem az igazság megismerésére, hanem önmagunk igazolására irányul.

Helyes dolog tehát, ha az ember kérdéseket tesz föl, akár esetleg Istenre vonatkozóan is, de mindig alapvető bizalommal és pozitív hozzáállással tegye ezt, amely hívó lélekkel, bizalommal nyitott a teljesebb igazság megismerésére, és akkor majd az Úr válaszolni fog. Máriának angyali közvetítéssel válaszol az Úr, és számunkra is megtalálja a közvetítés módjait, akár az Isten Igéjén, akár az egyházan vagy életkörülményeinken keresztül. Ez a válasz beavatás abba a kiszámíthatatlan, egyedi és megismételhetetlen misztériumba, amire nem volt példa sem azelőtt, sem azután: a megtestesülés titkába. „Fiúgyermeket szülsz, a

Magasságbeli ereje beárnyékoz téged, s ez a Szentlélek műve. A fiad neve Jesuah lesz, ami annyit jelent, hogy Üdvözítő. Isten Fia lesz a te fiad.” Később majd megtudja Szűz Mária Simeon jövendöléséből, hogy „fiad az ellentmondás jele lesz, és szívedet tör járja majd át”, vagyis nagyon sokat kell majd szenvedned ezért a fiúért (vö. Lk 2,34-35). Ebben rejlik Szűz Mária példamutató élete, ami Isten örök elgondolása az emberről. Isten örök terve az emberről, hogy a mi életünkben is valósuljon meg e mondat tartalma, ami az angyallal való beszélgetés konklúziója: „Az Úr szolgálóleánya vagyok, legyen nekem a te igéd szerint”.

Szűz Mária nem rendelkezik isteni megismerő képességgel, sőt még az üdvözültek istenlátásából fakadó ismeretei sincsenek. Hozzánk hasonlóan ő is a hit homályában élt, hiszen az áteredő büntől való mentesség ezt nem zárja ki. Itt a földön, ahol térben és időben létezőnk, csak a hit homályában lehet élni és megismerni. A hit megismerésünk sajátos képessége, amely éppen a tér-időbeli gondolkodáshoz igazodik, mert mindig egyfajta kinnlevőséget kell behoznia. A hiszékenységtől abban különbözik, hogy ez utóbbinak nincsen szilárd tapasztalati alapja, hanem túlteng benne a személyes bizalom. Ezzel szemben a hit megvizsgálja az általa megragadott ismeret szolid alapjait, akár az értelmi ismeret, akár a tapasztalati megismerés, akár a tekintéllyel elfogadott ismeretek területén, ugyanakkor föl vállalja azt a bizonytalanságot is, ami az időbeliségből és a történetiségből fakad, nevezetesen azt, hogy majd később kapom meg a teljes bizonyítékot előlegezett hitemre. Isten az ő ígéreteire ugyanis később szokott valamiféle igazolást adni. E tény el nem fogadása a hitetlenség lélektani alapja.

Az ember a külvilágban biztonságra és bizonyosságra van beállítva. Ez is egyik jele annak, hogy az emberi természet mennyire rá van hangolva a mennyek országára és az örök életre: Már itt a földön meg akarja teremteni magának a tér- és időn túli, természetfölötti üdvösséget. Ez lehetetlen, hiszen az időbeliség mindig magában hordozza a változást. Az időnek egyszer vége szakad. Az ember pedig menekül a végesség elől, mert szellemi lelke, ami az Isten képmása, rá van irányítva a magasabb szinten lévő örök jelenre, az örökkévalóságra. Nevetséges dolog, hogy itt a földön akarják sokan megvalósítani a mennyek országának biztonságát és itt kívánják birtokolni azt a bizonyosságot, ami a mennyek országában az Isten boldogító színelátásából fakad. Azért küszködünk a hittel, mert a hit feltételez egy bizonyos kinnlevőséget, ami még nincs beigazolódva.

Minél nagyobb a bizalmunk Isten iránt, annál inkább megkapjuk a bizonyítékot. Minél inkább visszahúzódunk önmagunkba, annál inkább visszahúzódik az Isten is, hiszen ő végtelenül tapintatos. Az Úr Jézus számos tanú előtt támasztotta föl a ténylegesen biológiai halál állapotában lévő Lázárt. Látták az írástudók és a farizeusok is, mégsem fogadták el Jézus isteni küldetését, jóllehet tudták, hogy egyedül Istennek van hatalma élet és halál fölött. Isten azonban senkit sem kényszerít.

Szűz Mária a hívő magatartás példaképe, aki nemcsak intellektuálisan éli át a hitet, hanem a hit szerint él és életében meg is valósítja annak tartalmát. Neki is végig kell járnia a hit próbáját. Gondoljunk csak a tizenkét éves Jézus eltűnésére, amikor Szűz Mária tanulékony, hívő lélekkel el-elgondolkodik Jézus szavain: „Hát nem tudjátok, hogy Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk 2,50). Nem érti az Úr Jézus nyilvános működésének misztériumát. Ószövetségi neveltetése alapján egészen más kép alakult ki benne a Messiásról, de hittel elfogadja ezt az életmódot. Átéli az anyai elszakadás fájdalmát, nem tartja vissza Jézust, nem akarja minden áron birtokolni, és nem kívánja folyvást a maga elgondolásai bizonyítékait keresni. Árnyékként végig jelen van az Úr Jézus nyilvános működésénél, mint például a kánai menyegzőn, ahol ismét nem vitatkozik, hanem csak annyit mond: „Tegyétek azt, amit mond” (Jn 2,6). Mindig ezt vallja, és ma is ezt hirdeti.

A tökéletes emberség nem más, mint az Úr akaratának fölismerése és teljesítése. Az áteredő bűn lényege pedig épp abban áll, hogy jóllehet valaki fölismeri a Jóisten akaratát, mégis bizalmatlan és alapvetően kételkedik Isten jóságában és emberszeretetében. Ezen a

bűnön bukik el az első Éva, a második Éva pedig ezt haladja meg azáltal, hogy kimondja a világtörténelem legjelentősebb mondatát: „Az Úr szolgálóleánya vagyok. Legyen nekem a te igéd szerint.” Szűz Mária végig ott van az Úr Jézus mellett, ott áll a keresztfá alatt. Jelen van az apostolok között, de mindig háttérbe húzódik. Ezért válhat elsővé, „mert aki első akar lenni, az legyen mindenki szolgája” (Mk 10,44).

Szűz Mária nem földi életében volt teljességgel dicsőséges és boldogságos, hanem föltámadásában. Ám ő lett a mi örök segítőnk. Emberi példája biztosíték számunkra, hogy alapvető döntésünk, amit a keresztségben Krisztus követésére megfogadtunk, életté válhat. Ha fölismerem itt és most, hogy mit kíván tőlem Isten, mi az ő akarata személyemre vonatkoztatva és azt napról napra megcselekszem, akkor én is boldog ember lehetek már itt a földön.

Nagyböjt 5. vasárnapja (Fekete vasárnap)

(Jn 11,1-44)

A szenvedés első vasárnapján, vagyis fekete vasárnap az anyaszentegyház nem véletlenül borítja lila lepellel a keresztet, amit majd csak a nagypénteki liturgián vesz le. Ezzel jelképezni kívánja, hogy Jézus Lázár feltámasztása után a húsvéti ünnepig eltűnt az emberek színe elől, mert még nem jött el az ő órája. A megváltás művét a Golgotán a zsidók pászka ünnepén kellett végrehajtania, ezzel is jelezvén, hogy az ószövetségben az Egyiptomból való szabadulás előképe volt a bűntől való szabadulásnak. Az Úr Jézus nem a véletlen áldozata lett, nem elvették Tőle az életét, hanem ő adta oda. „Senki sem veszi el tőlem: önként adom oda” (Jn 10,18), amikor majd eljön az én óráim – mondja az Úr.

Nagyon érdekes János evangéliumában a Lázár feltámasztásáról szóló leírás (Jn 11,1-44). Ez az Úr Jézus kereszthalála előtti utolsó csoda, amely sok ember szeme láttára történt. Az írástudók és farizeusok is jelen voltak e csodánál. Szemük láttára támasztotta föl Jézus Lázárt, egy halottat, aki nem a klinikai, hanem a biológiai halál állapotában volt. Nem tetszhalott föltámasztásáról van tehát itt szó, hiszen már negyednaposnak mondták. A korabeli zsidó felfogás szerint három nap a sírban a biztos jele annak, hogy valaki ténylegesen meghalt. Ezért támadt föl az Úr Jézus is harmadnapon, vagyis valóságos halálból támadt föl. Lázár feltámasztásának csodájával mintegy elővételezte, jelezte kereszthalála utáni föltámasztását is, hiszen ő a föltámasztás és az élet.

Figyelemre méltó, hogy egyesek itt hisznek a csoda láttára, mások ellenben nem hisznek. A hit és a hitelenség alapján véve az értelem állásfoglalásának kérdése. Nem kétséges, hogy a hívő magatartás alapján valamifajta jóindulat, bizalmi, érzelmi hozzáállás alapozza meg a hitet. A hitelenség, ami a maga racionalitására és érveire szokott hivatkozni, szintén erős érzelmi elkötelezettség következménye, és ezzel akadályozza a hitet. Logikai szempontból helyes a teológiának az a megközelítése, hogy először filozófiai módszerrel próbálja igazolni Isten létét, majd azután Jézus Krisztus istenségét és isteni küldetését, végül pedig az egyház isteni küldetését és természetfölötti tulajdonságait mutatja be. A gyakorlatban mégis fordítottnak kellene lennie a sorrendnek. Először kellene bemutatni az egyházat, mégpedig nem elméletileg, hanem gyakorlatilag: ha valaki ebbe a közösségbe kerül, ott megtapasztalhatja az egymást segíteni tudó, egymásnak megbocsátó emberek között Isten szeretetét. Ezután már könnyebb lesz elfogadni Jézus isteni küldetését, majd utána már az értelem is jobban hajlik a filozófiai istenérvek elfogadására.

Sokan szoktak hivatkozni arra, hogy ők hívők lennének, ha a szemük láttára történe egy természetfölötti csoda. Lázár feltámasztásával megtörtént az egyértelmű, természetfölötti csoda, és mégis vannak, akik nem hisznek, sőt gyűlölködésükben még inkább Jézus életére törnek. Isten senkinek a szabadságát sem veszi el. Meghagyja mindenkinek azt a méltóságot, hogy szabadon dönthessen mellette vagy ellene, jóllehet a csodákkal komoly motívumokat ad a hithez. Mégsem ezen áll vagy bukik a hit vagy hitelenség, mert az alapján véve felelősséggel járó, szabad akarati döntés. Ugyanis az ember felelős azért, hogy az isteni kinyilatkoztatásból nyert érvekkel együtt tud-e gondolkodni s együtt tud-e érezni vagy sem.

Az Úr Jézus egyik legszebb kinyilatkoztatását mondja el Lázár feltámasztásával kapcsolatban, amikor így fogalmaz: „Én vagyok a föltámasztás és az élet” (Jn 11,25). Az „én vagyok” kifejezés a Jahvéval való egy lényegűségre utal, hiszen az Isten neve, Jahve annyit jelent: „Én vagyok”. Jézus Krisztus valóban egylényegű az Atyával. „Én és az Atya egy vagyunk” (Jn 10,30) – nyilatkoztatja ki a jeruzsálemi templomban, s ezért akarják a zsidók őt megkövezni, mondván Istennel egylényegűvé tette magát.

Az Úr Jézus föltámadásnak és életnek mondja az Isten lényegét, ami számunkra azért nagyon fontos, mert tudatosítja bennünk, hogy az Isten nem élettelen, elvont egyetemesség. Ő nem valamiféle személytelen, általános abszolútum, akit esetleg az értelem mint nagy egyetemességet elfogad, ám nem tud leborulva imádkozni előtte. Jézus Krisztusban Isten élő, személyes mivolta nyer kinyilatkoztatást, és föltámadása annyit jelent, hogy az emberi életnek – hogyha azt az isteni élet átjárja – abszolút jövője van a föltámadásban és örök életben. A föltámadásra és az örök életre való teremtettségünk megnyilvánul abban a nagy nyugtalanságban, amit minden ember átérez, amikor a halandósággal találkozik. Az ember érzi, hogy nem az a normális állapot, hogy meghaljon és az értékek a múlandóság és az enyészet martalékai legyenek. Mindenki arra törekszik, hogy valami maradandó nyomot hagyjon a földi életben, és ha nem is hitt a személyes, élő Istenben, aki a föltámadás és az élet, akkor is úgy viselkedik, mint hogyha Isten létezne és az ember számára egy halál utáni, emberhez méltó, személyes és testben föltámadt jövőt mutatna.

Mi megkaptuk annak Lelkét, aki Krisztust föltámasztotta halottaiból. Szent Pál szavaival: „Ha bennetek él annak Lelke, aki föltámasztotta Jézust halottaiból, életre kelti a ti halandó testeteket is bennetek lakó Lelke által” (Róm 8,11).

Márta ajkáról fölhangzik az örök emberi panasz: „Ha itt lettél volna, nem halt volna meg testvérem, Lázár” (Jn 11,22). Miért engedte meg Isten Lázár halálát? Az Úr Jézus tudott Lázár betegségéről. Akkor miért nem segített? Így gondolkodik a szociális érzékű, humánus ember, akinek mindig csak a közvetlen haszon fontos. Isten, egyház és vallás csak addig és annyiban érdekes számára, amennyiben itt és most valami fogható haszon származik belőle az embernek.

Istennél azonban egészen más az értékrend. Ő mindent a mi örök üdvösségünk, föltámadásunk és lelkünk halhatatlanságának oldaláról néz. Meg kell történnie Lázár betegségének és halálának, hogy Isten megdicsőülhessen azáltal, hogy Jézus föltámasztotta őt halottaiból.

Sokszor panaszkodunk mi is: miért engedte meg a Jóisten ezt vagy azt? Miért keresztelte terveinket, elképzeléseinket? A hívó ember átmenetileg vállalja a hit homályát és kockázatát a később majd elnyerhető megvilágosodásért és sokkal nagyobb kegyelmi ajándékért. Nagyon jól tudja, hogy ha a Jóisten valamit megenged az életünkben, ami pillanatnyilag kellemetlen keresztthordozásnak tűnik, azt nem azért teszi, mert nem hallgatja meg imáinkat, hanem azért, mert valami sokkal nagyobb jót akar később nekünk ezáltal ajándékozni, ami viszont az örök életre és a föltámadásra érlel bennünket.

Lázár föltámasztásának története a mi keresztény reménységünk alapja. Az a Jézus, aki a föltámadás és az élet, mindennapi nyomorunkban és keresztthordozásunkban sorstársunkká lett. Ha vele együtt hordozzuk a keresztet, akkor a mi jövőnk is hasonló lesz az ő jövőjéhez.

Elmélkedések a három szent napról

(Lk 2,34-35)

Nagycsütörtök

Amikor Szűz Mária és Szent József bemutatta a kis Jézust a jeruzsálemi templomban, Simeon próféta a gyermek láttán ezt a jövendölést mondta: „E gyermek jel lesz, aminek ellentmondanak, és előtte megnyilvánulnak majd sok szív rejtett érzései.” (vö. Lk 2,34-35).

Nagycsütörtök, az Úr Jézus elárultatásának éjszakája, az utolsó vacsora, az Úr Jézus búcsúbeszéde olyan határhelyzet, amelyben mindenki megmutatja igazi arcát. Kiderül, hogy ki az, aki szívből Jézushoz tartozott és kik voltak szívből ellenségei.

Péter apostol tud lelkesedni, tudja szeretni az Úr Jézust, de kiderül, hogy szeretetében sok felületesség van, mert ha jön a megpróbáltatás, akkor megtagadja Mesterét. Péter alakjától talán sokan távol érzik magukat. „Mikor tagadnám én meg Jézust?” – tesz fel sokan a kérdést. Ne legyünk elbizakodottak! Ne gondoljuk, hogy azért, mert ideig-óráig könnyű volt Krisztust követni, mert az Úr esetleg a tenyerén hordozott bennünket, akkor már minden megy magától a jó úton. „Aki azt hiszi, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék” – figyelmeztet bennünket Szent Pál apostol (1Kor 10,12), és figyelmeztetésével alázatosságra kíván bennünket buzdítani.

Ám Péter tudott őszinte bűnbánatot tartani, és minden valószínűség szerint azért, mert míg Júdás az eszével „állt hozzá Jézus” személyéhez, Péter a szívével szerette őt. Péter azért tudott könnyekre fakadni, amikor rádöbbsent arra, hogy milyen elbizakodott volt – egy egyszerű szolgáló megjegyzésére háromszor megtagadta Mesterét –, mert szerette Jézust. Péter tanult a gyengeségéből. Mivel alázatos volt, képes volt befogadni Jézusnak azt az erejét, amely őt fölemelte és az egyház sziklaalapjává tette. Nem azért lett ő az egyház sziklaalapja, mert szikla-jellem volt, hanem azért, mert jól tudott belekapaszkodni Jézusba, aki a megrendíthetetlen szikla. Az ószövetség nyelvezetében, különösen a zsoltárokból a „köszikla” kép Isten hatalmát és erejét fejezi ki. Az ószövetség egyedül Jahvére mondja, hogy szikla. Aki tehát ebbe a sziklába kapaszkodik, aki erre épít, az maga is erős lesz, de csak akkor, ha hisz és alázatos.

Júdásról kiderül, hogy önző és kapzsi ember, aki a pénzért még az eszméit is, még szeretetének tárgyát is, a legjobb barátot is – Jézust is – képes elárulni. Amikor pedig rájön gonosz tettének súlyára, bűnbánatot tart, ám bűnbánata csak tárgyilag jó, lényegét tekintve helytelen irányba vezet, és ezért nem fakadhat belőle igazi megtérés.

Júdást az vitte pusztulásba – jóllehet az Úr Jézus tanítványa volt –, hogy nem tudott megszabadulni a rendetlen pénzvágtyól. Az anyagi javakhoz való túlságos ragaszkodás tette őt önzővé, magába zárkózóvá, Jézus személye iránt alapjában véve kételkedővé, sőt hitlenné. A rendetlen pénzvágty gyakran hangzatos, szép szavakba van becsomagolva: takarékoság, a jövőre való gondolás, a szegényekről való gondoskodás szándéka, a családért való aggodalom, a józanság, megfontoltság, ésszerűség. Egy adott határhelyzetben azonban kiderül, hogy ez mind csak belemagyarázás és önbecsapás, mert ebben az összefüggésben a felsorolt szándékok nem a legnagyobb értéket jelentik. A legnagyobb érték az, hogy fölismerem meglátogatásom idejét. Nem véletlenül mondja az Úr Jézus: „Szegények mindig lesznek veletek, de én nem leszek mindig veletek” (Mt 26,11). Aki nem ismeri föl azt a szent pillanatot életében, amikor meg kell szabadulnia a koloncoktól, annak vállalnia kell önzése következményeit, és hogyha fölismeri talán, hogy elárulta az igaz vért, akkor már nem lesz benne elég alázat az igazi bűnbánathoz, hanem esetleg öngyilkosságba fog menekülni.

Nagycsütörtökön megnyilvánul Annás és Kaifás főpap igazi lelkülete is, akik telve vannak hiúsággal, irigységgel és féltékenységgel. Mindezt csodálatosan megmagyarázzák a mózesi törvényből, a zsidó vallási hagyományból, és viselkedésüket úgy próbálják beállítani önmaguk és mások előtt, mintha Isten akaratát teljesítenék.

Felszínre jut a csöcselék érzelve is, amely mindig annak ad igazat, aki épp a pillanatnyi érdekeit szolgálja. Egyszer Jézusért lelkesedik, máskor pedig azokért, akik több konkrét, földi előnyhöz juttatják.

Leginkább Jézus lelkülete nyilvánul meg ezen a nagy csütörtöki éjszakán. Búcsúbeszédében szeretetének legnagyobb jelét adja, amikor a húsvéti vacsora keretében a legtökéletesebben föltárja szívének mélységes titkait.

Szent János evangéliumának búcsúbeszédében (Jn 14,1-16,33) olvashatjuk a Szentháromságról szóló kinyilatkoztatás teljességét. Az Úr Jézus világosan megmondja, hogy egész élete értelme a mennyei Atya akaratának teljesítése volt. A megváltás műve beteljesedett azáltal, hogy önként, engedelmesen alávetette magát az Atya akaratának. Áldozat lesz a világ bűneiért, és ez az áldozat fogja kiengesztelni Istent az emberiséggel. Ennek az áldozatnak hatékonysága fönmarad a világ végezetéig, s megjelenül minden szentmiseáldozatban. Az Úr Jézus az utolsó vacsorán alapítja az eucharisziát, az oltáriszentséget. Maga az „eucharistia” görög szó hálaadást jelent. Az újszövetség áldozata mindig hálaadás: hálaadás a megváltás egyszeri, történeti nagy tettéért, Krisztus keresztségéért. Az Úr Jézus – hiszen ő Isten Fia és az idő Ura – megteheti, hogy elővételezi a másnapi eseményt nagycsütörtöki búcsúbeszédében és az oltáriszentség alapításában. Kezébe veszi a kenyeret és bort, és kimondja a történelmileg örökre hatékony szavakat: „Ez az én testem, ez az én vérem. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” (Vö. Lk 22,19-20)

Az apostolok ekkor kapják a felhatalmazást arra, hogy Krisztus eme tettet folytassák az idők végezetéig, tegyék jelenvalóvá az ő áldozatát és annak hatását az emberiség üdvözítése érdekében és folytassák a megváltás művét az Egyház működése által. Ám az Úr Jézus ezt megelőzően egy másik tettet is végrehajt: megmossa az apostolok lábát. Amikor befejezi ezt a rabszolgáknak kijelölt munkát, akkor ugyanazt mondja, mint az eucharisztia alapításakor: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre, ti is cselekedjétek hasonlóképpen!” (Vö. Jn 13,15)

Megdöbentő a két cselekvés azonos konklúziója. Komoly figyelmeztetés, hagyaték, testamentum Krisztus egyháza minden tagjának: jelenvalóvá kell tenni Krisztust az eucharisztikus áldozatban, és jelenvalóvá kell tenni Krisztust a felebarát szolgálatában. Nem lehet más feladata a keresztény embernek, és a világ felé ez a legnagyobb szolgálata az egyháznak, hogy az, ami a szentmisében a természetfölötti rend összefüggésében reális szimbólumok formájában megkezdődik, azt a munkájával, tetteivel, gondolkodásmódjával, világnézetével apró pénzre váltva realizálja egész életében. Ez pedig nem más, mint a transsubstantiatio, az átlényegülés. Ahogyan Krisztus hatékony, teremtő szavára – és erre fölhatalmazást ad az apostoloknak és utódaiknak – átalakul a kenyér és a bor szubsztanciális lényege Krisztus áldozati és föltámadt testének-vérének, egész isteni-emberi természetének szubsztanciális lényegévé, jóllehet a kenyér és a bor külső, járulékos jegyei (alakja, íze, színe) megmaradnak, ugyanolyan módon kell a keresztény ember tevékenységének átlényegítenie a természetest természetfölöttivé. Ehhez töltkezik fel és kap erőt az igeliturgiában és a természetfölötti rendben a szentáldozásban, hiszen az örök élet kenyérével táplálkozik az, aki részesedik az Eucharisziából.

Hogyan lehet átalakítani a természetes rendet természetfölöttivé? Nem úgy, hogy megszüntetjük a természetes rendet, hiszen az a teremtés műve, a teremtő Isten törvénye, ami alapjában véve jó. De benne van a bűn lehetősége is. A természet önmagában közömbös, ám az embernek van szabad akarata, és a természetet jóra és rosszra is fölhasználhatja. A keresztény ember jóra használja föl, és megpróbálja kihozni az anyag belső lehetőségeit.

Kutatásaiban rámutat azokra a szellemi összefüggésekre, amelyek egy szellemi végső okra utalnak. Alkotásából megpróbálja a hasznosságon és a kényelmességen túl a szépség, a nemesség és a fönség mozzanatát is a felszínre hozni. Erkölcsi cselekvésében nem elégszik meg az átlagos jó ember önelégült langyosságával, hanem mindig többre törekszik, ki akarja hozni magából a második teremtés, a krisztusi, új teremtés, a természetfölötti rend értékeit, hiszen azok a természetes rendben erő szerint, „mag” szerint, képességileg már benne vannak. Azért kaptuk Istentől szabad akaratunkat és a szabad akaratunk megizmosításához az isteni kegyelmet, az ő életéből való részesedést, hogy éljünk vele és szebbé és jobbá tegyük ezt a világot a természetfölötti rend összefüggésében a megváltás művének folytatóiként.

Az Úr Jézus az utolsó vacsorán beszél arról, hogy az Atya és a Fiú lelke, éltető elve, személyes princípiuma a Szentlélek, aki az isteni szeretet prolongálása és kiáradása a világba. A Szentlélek élteti az egyházat, Krisztus titokzatos testét, és ő az, „aki majd eszetekbe juttat mindent, amit én tanítottam nektek. Ő, az igazság Lelke majd meghirdeti a bűnt, az igazságot és az ítéletet. A bűnt: hogy nem hittek bennem. Az igazságot: hogy az Atyához megyek. Az ítéletet: hogy a világ fejedelmét már elítélték” (vö. Jn 16,7-11).

Az egyház nem csupán vallásos emberek gyülekezete, hanem természetfölötti közösség, mert a Szentlélek élteti és gondoskodik arról, hogy Krisztus lelkuete soha ne haljon ki belőle. Mindig támaszt igaz embereket, ha kell a kövekből is támaszt tanúságtévőket, akik Krisztus igazságát újra fölfedezik, átélnek és megélik.

Az utolsó vacsorán hangzik el az Úr Jézus utolsó parancsa és végső testamentuma: „Ez az én parancsom, szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket” (Jn 13,34-35). „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki életét adja övéért” (Jn 15,13-14).

A szeretetet parancsolni kell, legalábbis azt a szeretetet, ami krisztusi, természetfölötti. A természetes, bűntől megsebzett szeretet alapvető igénye az embernek a vonzódás alaptörvénye alapján, ám azzal mindig kapcsolatban van a taszítás is. Ezt gyógyítja meg a Szentlélek, aki az isteni szeretetből való részesedés. Ehhez kell szabad akaratúlag hozzájárulni. Ezért van szükség arra, hogy kifejezetten parancsolja az Úr Jézus: „Úgy szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek titeket” (Jn 13,35).

Az Úr Jézus szeretete mindig az Atya iránti szeretettel volt motiválva, ezért hosszú távon nem lehet értékes az a szeretet, ami mögött az Isten iránti tisztelet és szeretet nincs megalapozva. Az Úr Jézus szeretete megbocsátó szeretet volt, a megbocsátás azonban nem a bűnök jóváhagyását jelentette. Megmondta, hogy ellenségei miben hibáztak, leleplezte az igazságtalanságot és a tévedést, tudott szólni ott, ahol kellett. Elítélte a bűnt, de fölmentette a bűnöst. Helytelen az a szeretet, amelyik nem meri fölállalni a konfliktust, amelyik mindenkivel megbékél, mindenkivel kompromisszumot köt és opportunista módon mindenkire alkalmazkodik. Ez az olcsó túlélés és olcsó népszerűség szeretete. Mi azonban nem erre a szeretetre kaptunk parancsot. Az igazi szeretet meri fölállalni a nagyobb jó érdekében azt, hogy átmenetileg háttérbe szorítsák, ne szeressék, esetleg áldozattá váljon, mert tudja azt, hogy az igazi áldozat az egyetlen olyan mozzanat az emberi életben, amelynek hosszú távon jövője van, és amely előbb vagy utóbb meghozza a gyümölcsét. Ezért hangsúlyozza az Úr Jézus: „Ahogy én tettem, ti is úgy cselekedjétek! Szolgáljátok egymást!” (Vö. Jn 13,15) Ez nem kiszolgálást jelent, és nem is a másik szeretetének vagy elismerésének a koldulását, hanem azt jelenti, hogy nem válogatunk a szolgálatok közül, miközben másokért élünk. Ha kell, még a rabszolga munkáját is fölállaljuk azért, hogy tetteiben mutassuk meg a szeretet parancsának teljesítését.

Az utolsó vacsorán az Úr Jézus beszélt a második eljövételéről. „Kis idő és nem láttok engem, kis idő és újra láttok engem, mert az Atyához megyek. Azért megyek az Atyához, hogy helyet készítssek nektek. Atyám házában sok hely van” (Jn 16,16; 14,2-3).

Az apostolok nehéz helyzetbe kerülnek, határhelyzetben vannak, reményük komoly próba elé kerül. Szeretik Jézust, de aggódnak a saját jövőjükért. Mindenüket elhagyták, rátették

életüket egy ügyre, és emberileg úgy tűnik, hogy minden értelmetlen volt. Ezért csillantja fel az Úr Jézus előttük a természetfölötti reményt és a remény tartalmát: hogy nem hagyja árván őket. Elmegy, de majd újra visszajön hatalommal és dicsőséggel, és addig itt hagyja nekik a Vigasztalót, a „Melléjük állót”, az „Ügyvédet”, a „Szószólót”, a Szentlelket, aki gondoskodik arról, hogy ne maradjanak árván. A Szentlélek majd gondoskodik róla, hogy Krisztus egyházából ne haljon ki a hit, ne halványuljon el a remény és ne menjen zsákutcába a szeretet számos jó szándékú törekvése.

Nagycsütörtök estéjén az Úr Jézus vérrel verítékezik a világ bűneiért. Átélt, hogy mit jelent a bűn, nevezetesen az isteni szeretet visszautasítása és kigúnyolása. Ezt csak az tudja átélni, aki büntelen, akit a bűn látszat-öröme nem érintett meg és aki valóban tudja azt, mint Fiú, hogy milyen tiszta és milyen önzetlen az Atya világ iránti szeretete. Ez a bűn-átélés sajtolja ki a vércseppeket a homlokán, és ez váltja ki belőle emberi természete szerint a legszörnyűbb érzéseket: a teljes elhagyatottság érzését, hogy akik mellette álltak, még azok is elfordulnak tőle. Ez az állapot mondatja ki vele, hogy „még egy órát sem tudtok virrasztani velem?” (Mt 26,40) Mégis elfogadja a szenvedés kelyhét, amikor így imádkozik: „Atyám, ne az legyen, amit én akarok, hanem amit te” (Mk 14,36). Engedelmességgel elébe megy annak, amiről előre tudja, hogy minden személyes energiáját mennyire igénybe fogja venni. Amikor jönnek érte a pribékek, újra megnyilvánul szívének igazi énje. Megvédelmezi övét, amikor a katonák a sötétben botorkálva őt keresik, és azt mondja: „Én vagyok a názáreti Jézus” (Jn 18,6). Akkor az embereket, akik a sötétség fiai, az igazság világosságával való szembesülés annyira megdöbben, hogy hátrahőkölnek és földre esnek, s amikor újra rendezik soraikat, Jézus ismét azt mondja, hogy „ha a názáreti Jézust keresitek, ezeket hagyjátok elmenni, mert én vagyok az” (vö. Jn 18,8).

Mint a menyeyi Atya leghitelesebb küldötte és egyszülött Fia, Jézus megmutatja, hogy mi lakozik a szívének mélyén, és föltárja előttünk az emberi lét igazi értelmét. Életünk értelme az a szolgálat és áldozat, amire ő példát mutatott, amire tanított. Elénk éli azt, hogy mit jelent az igazi szeretet elméletben és gyakorlatban. Fölcillantja előttünk az örök élet reményét, amikor megjövendöli, hogy nem az áldozat az utolsó szó, hanem a föltámadás és a megdicsőülés. Ugyanakkor viszont szembesít bennünket ebben a határhelyzetben önmagunkkal.

Tán mi is Péterek vagyunk, akik ingadozunk? Talán mibennünk is bujkál egy Júdás, aki valamilyen hátsó gondolattal közeledik Jézushoz, és amikor kiderül, hogy nem azt kapja Jézustól, amit evilági érdekei szerint várna, akkor elfordul tőle és tán még az árulásra is képes? Talán mi vagyunk azok a Júdások, akik újra visszaemlékezünk Jézus önzetlen szeretetére és azt kiáltjuk, hogy „elárultuk az igaz vért”? Elkeseredünk, elveszítjük reményünket, és nem tudunk újjászületni a bűnbánat által. Talán mi vagyunk azok az Annások és Kaifások, akik magukat nagyon hívő, vallásos embereknek tartják, és akik Isten nevében akarják az Isten küldötteit üldözni? De az is előfordulhat, hogy esetleg mi vagyunk azok a latrok, akik jó pénzért lelkesednek az Isten ügyéért, de ha több pénzt kapnak vagy több előnyhöz jutnak, akkor az Isten ellenségeiért lelkesednek.

Magunkba kell tekintenünk nagycsütörtök éjszakáján, és tudatosítanunk kell, hogy mindennek a lehetősége megvan bennünk is. Ezért álljunk alázatosan az Úr színe elé, és kérjük őt: „Uram, mi tudjuk, hogy te jel vagy, melynek ellentmondanak és a te szíved előtt a határhelyzetekben megnyilvánulnak sok szív érzései. Tisztítsd meg az én szívemet, hogy az igaz, jánosi, szeretett tanítvány neked tetsző érzései nyilvánuljanak meg majd az én tetteimben, hogyha próbára teszel.”

Nagypéntek

Elmélkedéseink mottójául Simeon prófétai jövendölő szavait választottuk: „Jézus jel lesz, melynek ellentmondanak, és sok szív érzései, titkos gondolatai nyilvánulnak majd meg előtte” (vö. Lk 2,34-35).

E kijelentés tükrében vizsgáljuk a nagypénteki eseményeket: Hogyan nyilvánulnak meg sok szív rejtett érzelmei ebben az egészen egyedi és kitüntetett történelmi határhelyzetben, az Úr Jézus pere és keresztútja, továbbá kereszthalála során? Azért fontos erről elmélkednünk, mert mindegyikünk életében jöhet egy határhelyzet, egy próbatétel, amikor ki kell nyilvánulnia Istennel kapcsolatos rejtett gondolatainknak és érzelmeinknek. Nem mindegy, hogy mi nyilvánul meg belőlünk, hiszen amilyenek vagyunk, olyanok maradunk esetleg az örök életre is.

Hogy ki milyen módon áll hozzá Jézus nagypénteki alakjához, az attól is függ, hogy milyen módon élt azelőtt. Egyesek hittel, szeretettel fordulnak Jézus felé, míg mások előítéleteiknek és gondolkodásuknak megfelelően ellenségeskedve és hitetlenül. Akárhányszor vita tárgyát képezi, hogy ki volt felelős Jézus elítéléséért. Vajon a zsidók-e vagy a pogányok? Vajon Kaifás vagy Pilátus?

Egyszerűen és tárgyilagosan kell nézni ezt a jelenséget. A zsidó nagytanács a felelősséget az általuk gyűlölt, pogány, megszálló helytartóra, Pilátusra hárítja, Pilátus pedig „mossa kezeit”, és a felelősséget a zsidókra hárítja. Vajon ez nem az áteredő bűn beállítottágának újra megjelenése? Amikor az Úr számon kéri Ádámtól, hogy mit tett, akkor ő a feleségére mutat, az asszony pedig a férjére. S végül mind a ketten az Istent próbálják felelősségre vonni: miért teremtett az Isten embert, és miért teremtett neki társat? Mintegy megismétlődik az áteredő bűn, a felelőség áthárítása a másikra, és önmagunk ártatlanná nyilvánítása. Hányszor és hányszor hallunk ilyen megnyilatkozásokat: „Ha az Isten Jóisten lenne, akkor hogyan engedheti meg azt, hogy ártatlanok szenvedjenek?” (A legfőbb „ártatlanok” természetesen mi vagyunk.) Az ilyen kijelentések háttérében mindig a bálványimádás áll, nevezetesen mi nem abban az Istenben hiszünk, aki kinyilatkoztatta magát, hanem abban, akit a pogány bálványimádókhoz hasonlóan mi magunk elképzelünk. Emögött pedig a hit teljes hiánya húzódik meg, még akkor is, ha szájunkkal magunkat hívőknek nevezzük. A hit ugyanis nem más, mint az az alapvető bizalom, hogy én Istent olyannak fogadom el és olyannak szeretem, amilyenek ő történelmileg magát kinyilatkoztatta.

Nem az a kérdés, hogy a zsidók vagy a pogányok felelősek-e Jézus haláláért. A lényeg az, hogy mindnyájan elítéljük újra és újra Krisztust, amikor a felelősséget áthárítjuk a másikra.

Az Úr Jézus megy a keresztúton. Arra jön a mezőről Cirenei Simon, és a római katonák kényszerítik, hogy segítsen a keresztet hordozni, hiszen látják, hogy Jézus mindjárt összeroskad a kereszt súlya alatt, jöllehet a törvény szerint az elítéltnak kell vinni a keresztfát a kivégzőhelyre. Cirenei Simon először húzódozik, nem akar segíteni. A jogszerű gondolkodás jelenik meg benne: „Mi közöm nekem ehhez az emberhez?” „Nem az én kötelességem ez, hanem az elítélte.”

Nem tudjuk, hogy mennyire volt vallásos Cirenei Simon. Valószínűleg egy farizeusi értelemben rosszul vallásos ember lehetett, mert aki kemény fizikai munkát végez kinn a földeken, annak nincs ideje arra, hogy pontosan megtartsa Mózes hatszázhatvanhat törvényét. Mindazonáltal valami alapvető dolgot teljesített: a teremtő Isten parancsát, hogy dolgozzon, legyen a Teremtő munkatársa, munkájával alakítsa át a földet. Úgy látszik, ez egy olyan fontos erény, ami lehetővé tette, hogy az irgalom is megjelenjen a szívében. Miután természetes erkölcsi érzékével felismerte a szenvedő Jézusban, hogy ő ártatlan és nem lator, segít neki vinni a keresztet. Lám, egy jelentéktelen, névtelen ember, akinek ma is emlegetjük a nevét, mert segített hordozni Jézus keresztjét!

Akárhányszor kerülhetünk olyan helyzetbe, hogy valakinek a segítségére szorulunk. Megdöbbenő, hogy nem mindig azok segítenek, akiktől ezt jogosan elvárjuk, hanem lehet, hogy egy idegen vagy egy eddig észre sem vett, esetleg egy kissé lenézett és megvetett ember lesz az én Cirenei Simonom. Figyelmeztessen alázatra bennünket az ő esete! Segítsük hordozni mások keresztjét, hiszen „amit egynek tettetek a legkisebb testvéreim közül – mondja az Úr –, azt nekem tettétek” (Mt 25,40).

Miközben az Úr Jézus fölér a Golgotára, látja, hogy az úton asszonyok siránkoznak. Őt siratják. Jézusban van annyi tartás, hogy nem rendül meg különösebben ettől a siránkozástól, hanem csak annyit mond: „Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok, hanem sírjatok inkább magatok és gyermekeitek miatt!” (Lk 23,28) Asszonyok sírása ilyen helyzetben valószínűleg rituálisan előírt sírás volt, bizonyára volt azonban benne őszinte együttérzés is. Ám az Úr Jézus messzebbre tekint. Prófétaival szemmel látja már Jeruzsálem pusztulását, látja azt a jövőt, ami a választott népre vár, mert nem ismerte föl meglátogatásának idejét.

A sírás önmagában nem erény. Lehet duzzogva és a tehetetlenségünk jeleként sírni, amikor valami nem sikerült nekünk. Ez nem üdvözítő és megtisztító sírás, hiszen ilyenkor mi vagyunk a középpontban. A tiszta könny az, amikor nem önmagunk miatt sírunk, hanem valakiért, vagy amikor az őszinte bűnbánat csal elő könnyeket a szemünkből. Ez a sírás annak a reménynek jele, amely a végső megoldást Isten kegyelmétől várja. Csak akkor válik üdvözítővé a tehetetlenség, hogyha leteszem a fegyvert és azt mondom: „Én itt már tovább cselekedni nem tudok, most lépjél te, Uram!” És ekkor sírásunk fölszabadító sírás lesz.

Az Úr Jézust a keresztfára szegezik, ahol a keresztfá mellett ott a jobb és a bal lator. Ez a jelenet klasszikus példája annak, hogy az Úr Jézus jel, amelynek ellentmondanak és sok szív érzései föltáruznak előtte.

A bal lator káromolja Jézust, ráhárítván a felelősséget: „Miattad kerültünk mi is ide, a szégyen fájára; a lassú halál martalékaik leszünk veled együtt; ha te nem lennél hazug, ha te valóban az lennél, akinek mondd magadat, akkor meg tudnál szabadítani minket ettől a kintól és haláltól.”

Mi jut a felszínre a bal latorban? Az önzése. A bal lator csak magára gondol. Az igazság és az igazságosság gondolata teljesen idegen számára. Őt nem érdekli az, hogy valaki megérdemli-e a büntetését vagy sem, őt egyetlen dolog érdekli: az, hogy ő minden helyzetből előnyösen kerüljön ki. Ilyen volt az ő megelőző lelkülete is, ezért fordult dühvel és hitetlenséggel Jézus felé a keresztfán.

Ám a jobb lator szintén bűnös előéletet élt. Megdöbbenő, hogy bűn és bűn között milyen különbség van! Lehet, hogy tárgyilag nézve mind a kettő egyformán garázda volt, esetleg jogilag mindkettő megérdemelte a halálos ítéletet, de más volt a lelkülete a bal latornak és más a jobb latornak. Súlyos tanulság ez számunkra: „Ne ítéld, hogy meg ne ítéltessél!” (Mt 7,1) Ne a látszat szerint ítéljünk, mert lehet, hogy mind a kettő lator, de az egyik jó lator, a másik pedig rossz lator. Jézus nem a látszat szerint, hanem a szív őszinte érzülete alapján ítél.

A jobb latorban van igazságérzet. Figyelmezteti a bal latort, hogy ne káromkodjon, ne szidalmazza Jézust, mert „mi megérdemelten szenvedünk itt, ez viszont ártatlan” (Lk 23,41-42). Nincs ebben sok magyarázkodás. Egyszerű, igazság szerinti, jogos, jogilag megalapozott megállapítás ez. S mi erre az Úr Jézus válasza? „Még ma velem leszel a Paradicsomban” (Lk 23,43). Maga az Úr Jézus avatja szentté a jobb latort, és megígéri neki a mennyország jutalmát.

Aki igyekszik elfogulatlanul megismerni az igazságot, aki arra törekszik, hogy a fölismert igazság szerint cselekedjék, és aki minden helyzetben meg tudja őrizni a helyes jogérzékét, valamint az igazság iránti fogékonyságát, az az ember nagyon közel van Isten országához.

A keresztfá alatt ott áll előttünk a római százados alakja, aki hasonlít a jobb latorhoz. Nem lehet azzal vádolni, hogy akár a monoteista, zsidó vallás követője lenne, de még kevésbé, hogy vallásos keresztény lenne. Mégis ez a római centurio ki meri mondani Jézusra,

hogy „ez az ember valóban Isten Fia volt” (Mk 15,39). Hogyan jutott ő el erre a meggyőződésre? Az áteredő bűn következtében az emberi értelem annyira nem homályosult el, és az emberi szív annyira nem torzult el, hogy adott helyzetben ne tudná az igazságot fölismereni és megcselekedni.

A római centurio igaz, római jellem volt, és az igazságnak megfelelően fölismerete az adott helyzetben, hogy a zsidók irigységéből és féltékenységből ölték meg a názáreti Jézust. Szerinte igaz ember volt, és ahogy a szenvedésben viselkedett, s ahogy meghalt, az annak a jele, hogy amit mondott magáról – ti. hogy „én az Isten Fia vagyok” – az is igaz volt.

Végül ott van a keresztfán alatt Mária és János, akik csendben, hallgató együttérzésben a legjobb barátoknak bizonyultak, hiszen bajban ismerszik meg, hogy ki az igazi barát. A többi apostol félénken, gyáván elmenekül. János, a legfiatalabb tanítvány ott van az utolsó percig a keresztfán tövében, és Mária, Jézus anyja is ott van. Nem olyan természetes az, hogy jelen van egyszülött Fia haláltusájánál, hiszen nagyobb győtrelem nem lehet egy anya számára, mint végignézni fia kínszenvedését és kereszthalálát. Mégis ott van, mert tudja azt a jó barát és az édesanya, hogy a halálban van az ember a leginkább egyedül, akkor van a legnagyobb szüksége arra, hogy valaki ott álljon legalább a közelben, még ha nem is tud segíteni. Ekkor mondja az Úr Jézus: „Asszony, íme a te Fiad!” és Jánosnak: „Fiú, íme a te Anyád” (Jn 19,26-27). Azóta az egyház anyja Szűz Mária, és az egyház, amely apostoli egyház, és amely oszlopokra – ahogy Pál apostol írja –, Péterre, Jánosra és Jakabra épül, mindig magában hordozza Máriát és szállást ad neki, mint ahogy János is magához vette az Úr Jézus édesanyját. Az az egyház – mai szóval felekezett –, amely nem hordozza Jézus anyját, az nem lehet Jézus igazi egyháza.

Az Úr Jézus nagypénteki kereszttútja, elítéltetése és kereszthalála állásfoglalásra készít bennünket, mint ahogy állást kellett foglalniuk a történelmi szereplőknek is. Alakítsuk úgy az életünket, hogyha minket közelít meg a nagypéntek, amikor nekünk kell találkozunk a megalázott, elítélt, meggyalázott Krisztussal, esetleg a haldokló vagy a kereszten meghaló Krisztussal, amikor úgy tűnik, hogy az Isten eltűnt az életünkéből – mert nagypéntek délutánján elhomályosult az ég –, akkor majd úgy tudjunk választani és dönteni, ahogy azok az igaz emberek tették, akiknek a példája áll itt előttünk.

Nagyszombat

Krisztus föltámadásának eseményeit vizsgálva láthatjuk, hogy mindazok, akik találkoznak Krisztus föltámadásának tényével, megmutatják igazi arcukat. Világossá válik, milyen lelkiület lakozott bennük azelőtt és hogyan viszonyultak az Úr Jézus Krisztus személyéhez, tanításához.

Amikor kiderült, hogy Krisztus föltámadt és a menekülő örök ezt elmondják Pilátusnak, továbbá miután megtudja a zsidó nagytanács, hogy üres a sír, akkor – ahogy Máté evangéliuma írja – a zsidó nagytanács vezetői elmennek Pilátushoz és tiltakoznak mondván, hogy valamit kellene csinálni, mert ez az esemény még veszélyesebb annál, mint amit Jézus életében tett. Sikerül lepélni az öröket, hogy hallgassanak erről az eseményről. Ősi taktika volt ez, latinul úgy nevezték, hogy „damnatio memoriae”. Az volt a lényege, hogy meg kell átkozni az illető emlékét olyan formában, hogy agyon kell hallgatni őt. Hogyha én valakit szidok, akkor beszélek róla, ha valakit kritizálok, akkor áttételesen információkat nyújtok róla. Amit szidok, akit kritizálok, ahhoz még valami közöm van. Ismerjük a mélylélektannak eme furcsa jelenségét. Előfordul, hogy emberek tudatos szinten veszekednek és tudattalan szinten mégis szimpatizálnak egymással. Ez annak a jele, hogy valami közük van egymáshoz. A baj akkor kezdődik, amikor már kritika sincs, veszekedés sincs, amikor hűvösen, tárgyilagosan beszélnek egymással vagy pedig az illetőnek még a nevét sem említik. Jól bevált taktika ez a történelemben. Nem szidták Jézust, hanem arra próbálták rávenni az

apostolokat, hogy hallgassanak róla. Pétert és Jánost azért botozták meg a zsidó nagytanács előtt, mert beszélnek Jézusról a jeruzsálemi templomban. És akkor Péter azt mondja, hogy „mi nem hallgathatunk arról, amit láttunk és hallottunk” (ApCsel 4,20). Nagy baj, ha valaki olyan dologról szól, amiről hallgatni kellene, de az is baj, ha hallgat arról, amiről szólni kellene. Manapság sok fél igazságot, téves hitet terjesztenek. Az egyes irányzatok, amit megnyilatkozásaikban és írásaikban hirdetnek képviselőik, többnyire igaz, de amiről hallgatnak, holott beszélni kellene róla, abban súlyosan tévednek. A nagy filozófus-matematikus Leibniz mondta, hogy a szektások és az eretnekek rendszerint nem abban tévednek, amit hirdetnek, hanem abban, amiről hallgatnak. Ez elkezdődött már akkor, amikor Krisztus föltámadt halottaiból.

Megdöbbenő, hogy a hitetlenségnek milyen mélységei vannak! Ugyanezek a főtanácsbeli tagok még akkor, amikor Krisztust eltemetik, elmennek Pilátushoz és azt mondják neki, hogy nagyon szigorúan őriztesse a sírt, mert ez a csaló – nevezetesen a názáreti Jézus – megjövendölte, hogy föl fog támadni halottaiból. Ezért kell lepecsételni a sírt, és szigorú őrizetet állítani eléje. Tehát a főtanács tagjai hittek abban, hogy Jézus próféta és a jövődölései beteljesednek! Hittek abban, hogy Jézus képes föltámadni halottaiból! Mivel azonban gyűlölték őt, mert riválisnak tekintették, aki leleplezte gőgjüket és hiúságukat, nem voltak hajlandók elfogadni az ő személyét, nem voltak hajlandók elfogadni őt mint Messiást, az Isten küldöttét. Sátáni tulajdonság, hogy valaki úgy hitetlen, hogy közben hívő. A gonosz lélek tudja, hogy Isten létezik, és mégis gyűlöli őt. Ez a fajta hitetlenség az embert a kárhozatba taszíthatja.

Pilátus jellemtelen, gyáva ember, mégis megvolt benne az igazságérzet egy csöppnyi szikrája. Közismert volt a császári körökben, hogy Pilátus korrupt ember és zűrös anyagi ügyei vannak. Jól tudták ezt a zsidó nagytanács tagjai is, és ezzel próbálták zsarolni – méghozzá elég sikeresen –, hogy számukra kedvező ítéletet hozzon, hiszen a zsidóknak megszállott ország lévén nem volt joguk halálos ítéletet hozni. Mégis Pilátusban maradt valami a római jogi érzékből, amely igyekszik tárgyilagosan megállapítani, mi az igaz és mi a téves a jogrendben, ki a bűnös és ki az ártatlan. Nyilván megszólalt a lelkiismerete is, és azt is látta, hogy a zsidók az orránál fogva vezetik. Amikor a zsidó főpapok azt követelték tőle, hogy ne azt írassa a kereszt fölé arámul, görögül és latinul, hogy „Názáreti Jézus, a zsidók királya”, hanem azt, hogy „Én a zsidók királya vagyok” – ezzel akarták ugyanis a főpapok nevetségessé tenni Jézust még a halálában is –, akkor Pilátus azt mondja, hogy „amit írtam, megírtam” (Jn 19,22), és nem változtatott a feliraton, nem engedett a zsidók zsarolásának. Ezzel akarva akaratlanul is Isten eszköze volt, mert Jézus valóban nem csupán a saját állítása alapján volt Messiás, hanem objektíve is az volt.

Figyelemreméltó dolog és tanulság lehet a számunkra: Az ember lesüllyedhet nagyon mélyre, zsarolhatóvá, jellemtelessé és gyávává válhat egy határhelyzetben, de a lelkiismerete annyira ki nem hal, hogy egy adott pillanatban meg ne szólalna, és akkor mindig ott van a remény – gondoljunk Pilátus pozitív példájára –, hogy még az utolsó pillanatban is végrehajthat valami tisztességes és becsületes tettet, vagy lehet egy jellemes megnyilatkozása. Erkölcsi szempontból senkinek sem reménytelen az élete Isten színe előtt addig, ameddig él és ameddig a tisztességnek egy szikrája megvan benne.

Kegyetlen dolog volt a keresztrefeszítés. Ezt a szokást a zsidók a perzsáktól vették át. A kivégzésnek ez a módja a rabszolgáknak járt ki. Római polgárt csak lefejezni lehetett. A keresztrefeszítés egy hosszan tartó, fulladásos halál volt. Ám az Úr Jézusnál ez a halál aránylag gyorsan bekövetkezett, mert olyan kegyetlenül megkorbácsolták előtte.

Keleti városokban a keresztrefeszítés többnyire a falakon kívül történt, és egy további megalázó mozzanat volt benne az is, hogy a keresztrefeszített ember lába nem került túl magasra a földtől, méghozzá azért, hogy éjszaka a sakálók föl tudjanak ágaskodni és le tudják rágni a szenvedő lábát. A sakál és a hiéna tisztátalan állat. Ezzel akarták érzékeltetni, hogy az,

akit a falakon kívülre taszítottak, akit a közösségből kivetettek és emberi méltóságától megfosztottak, az eleve tisztátalan.

A mennyei Atya végtelenül irgalmas volt az Úr Jézushoz, és nem engedte, hogy ő, aki az Isten Báránya, aki maga az ártatlanság, ennek a tisztátalanságnak legyen martaléka. Jézust már annyira megviselte a súlyos korbácsolás, hogy a kereszten korábban meghalt, mint a latrok. Halálának bizonyítékaként a római százados keresztüldöfte oldalát, amiből vér és víz jött ki.

Amikor az Úr Jézust leveszik a keresztfáról, ismét megnyilvánulnak sok szív érzései, hiszen bátorság kellett ehhez a tethez, mert Jézust tisztátalannak nyilvánították, akinek nem járt a temetés. Kockázatos dolog volt ez azért is, és gyorsan kellett cselekedni, mert már péntek délután megkezdődött a szombati nyugalmi nap és annak megsértése a legnagyobb bűn volt a zsidóknál. Ám azok, akik igazán Jézus mellett voltak, és akik a bajban is barátoknak bizonyultak, leszedték a keresztfáról a holttestet, megkenték illatos illatszerekkel és a korabeli szokás szerint lepelbe burkolva vitték el a sziklasírhoz. Jézus sírja egy előkelő sziklasírhely volt, amit a zsidó nagytanács egyik tagja, Arimateai József ajánlott fel Jézus temetésére.

Arimateai József alakja hasonlít Nikodémushoz. Az ő példájuk arra figyelmeztet bennünket, hogy ne általánosítsunk. Ők is annak a zsidó nagytanácsnak a tagjai voltak, akik Jézust gyalázatosan kiszolgáltatták Pilátusnak, aljas módon áthárították rá a felelősséget, és akik Jézus gyilkosai voltak. Sohasem ítélnék el egy testületet mindenegyes tagjával, hanem mindenkit konkrétan kell megvizsgálni. Lám, Arimateai József és Nikodémus igaz emberek voltak, jóllehet a bűnös testület tagjaiként működtek. Ám a bajban derül ki, hogy mi lakik a szív mélyén. Talán kifelé nem mutatták látványosan, hogy ők Jézusban hisznek, talán nem olyan típusú emberek voltak, akik az utcasarkon propagandát csináltak a saját meggyőződésüknek, hetvenkedtek bátorságukkal és kiállásukkal, de amikor a tettekre került a sor, bátrabbaknak bizonyultak az apostoloknál.

Sok példát lehetne felhozni arra, hogy akárhányszor megbélyegzett és bűnös testületek, fajok, közösségek egyes, konkrét tagjai keresztényibb módon cselekednek nehéz helyzetekben, mint azok, akik békés időkben nagy hangon hirdetik hitbeli meggyőződésüket.

Az Úr Jézus – ahogy megjövedölte – harmadnapra, húsvétvasárnap hajnalán föltámadt halottaiból, ami annak is a jele, hogy nem a klinikai halál állapotában volt. A centurio lándzsadöfése is bizonyítja, hogy nem tetszhalotról van szó, hanem valóságosan meghalt ember támadt föl halottaiból. Isten ereje támasztotta föl őt. A mennyei Atya ezzel nemcsak Jézus tanításának igazát bizonyította és nemcsak azt igazolta, hogy Jézus valóban a föltámadás és az élet, aki Úr a halál fölött, hanem azt is, hogy ő ártatlan volt, hiszen az ószövetség tanítása szerint a szenvedés és a halál a bűn következménye. Aki ellenben legyőzi a halált és a szenvedésnek új értelmet ad, az teljesen ártatlan, szent, Isten hatalmas Fia.

Az Úr Jézus föltámadt teste egy másik dimenzióba került. Ezt a földi élet hasonlatosságára nem tudjuk bemérni. Sokan azért tagadják Krisztus föltámadásának lehetőségét, mert abból az ismeretelméleti alapállásból indulnak ki, hogy igaz csak az lehet, ami eddig igazolást nyert, akár értelmi belátással, akár tekintély alapján, akár kísérletileg a tapasztalás útján.

Krisztus föltámadása egyedi és megismételhetetlen jelenség. Alulról nézve történelmi jelenség, fölülről nézve történelmen túli jelenség. Mivel egyszerre történelmi és történelmen túli, ezért nem lehet egyszerűen beskatulyázni, elhelyezni az eddig ismert rendszerek, fogalmak és tapasztalások körébe. Az ószövetség alapján lehetséges a test föltámadása Isten különleges erejéből és kegyelméből, de hogy ez itt és most a názáreti Jézusban realizálódott, ez még egy vallásos zsidó számára is komoly természetfölötti hitet és bizalmat igényelt. Isten a meglepetések Istene. Ő tehet valami olyat is, amire én nem számítok. Van-e bennem elég alázat, hogy elfogadjam: Isten még nekem is tud valami újat mondani?

Nagy jóhír számunkra, hogy a mi hitünk sohasem elveszett hit és a mi reményünk nem fut bele a reménytelenség zsákutcájába, mert a győzelem már megszereztetett nekünk Krisztus föltámadásával. Hiszen „akik bennem hisznek, azokat én majd fölmagasztaltatom” (vö. Jn 3,15-16). „Akik vele együtt szenvedtek, azok vele együtt megdicsőülnek” (vö. Róm 6,8). Mindnyájunkat magával ragad az ő országába, hiszen azért ment Atyjához, hogy helyet készítsen nekünk, és ott sok hely van (vö. Jn 14,2).

Rajtunk múlik, hogy úgy éljük meg életünk határhelyezeteit, választásait, döntéseit és sorskérdéseit, hogy az a lelkület nyilvánuljon meg bennünk, ami Krisztus Jézusban volt, és akkor majd nekünk is lesz helyünk az ő Országában.

Találkozások a föltámadt Krisztussal (Húsvéti triduum)

I.

Mk 16,9-14, Jn 20,11-18 és Lk 24,13-35

A Húsvétot előkészítő lelkigyakorlat témája a föltámadt Krisztussal való találkozás. Azokról a találkozásokról lesz szó, amelyek során a föltámadt Krisztussal konfrontálódik az ember, és megvizsgáljuk, hogy ezek milyen mondanivalót hordoznak a mi számunkra.

Isten mindig a meglepetések Istene a Bibliában. Nem úgy viselkedik, ahogyan az emberek várják. A választott nép vezetői és bizonyos értelemben a manipulált tömeg is olyan Istent vártak, aki a hatalmon lévőket fogja igazolni. Ezzel szemben a názáreti Jézus nem így viselkedik. Ahol ő megjelenik, ott eltűnik az emberek arcáról a szomorúság. Jézus örömet hozott – az evangélium szó is örömhírt jelent –, de nem valami vigasságról van itt szó, hanem a nyomorúság elhárításáról. Jézus általa lesz örömünk oka, hogy elveszi evilági szomorúságunkat. Ilyen értelemben valóban megváltó. Bőven akadnak hamis próféták, akik jóllehet boldogsággal kecsegtetnek bennünket, a lelkünk legmélyén lévő nyomorúságtól azonban nem tudnak megszabadítani. Az embernek szellemi lelke van, és egzisztenciája az örök életre van betájolva, ezért egyedül az Isten birtoklása tudja őt boldoggá tenni.

Ezt az alapállást láthatjuk az Úr Jézus megjelenéseinél is. Tulajdonképpen a föltámadt testben való megjelenései során arról lehet őt fölismeri, hogy ugyanazt a hatást váltja ki az emberekből, mint amelyet kiváltott földi működése idején.

Döbbenetes, hogy bár az apostolok nem ismerik fel őt rögtön, mégis ugyanaz a vallási élmény, ihletettség járja át a szívüket, mint Jézus földi életében, kereszthalála előtti együttlétük során. Azt hiszik, hogy tán kísértetet látnak. Nem értik, hogyan lehet jelen az Úr Jézus, hiszen ő meghalt. Nem tudják beazonosítani a Föltámadottal, mert Isten nemcsak a meglepetések Istene, hanem mindig rejtőzködő Isten is: Deus absconditus, az elrejtőzött Isten. Ha ugyanis Istent színről színre látnánk a maga lényegében és teljes mivoltában, abba belepusztulnánk. Amikor Mózes színről színre akarta látni Istent a Hóreb hegyén, az Úr azt mondta neki, hogy „arcomat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon” (Kiv 33,20).

A Feltámadottal való találkozásokból két jelenetet fogunk megvizsgálni: az egyik Mária Magdolna, a másik az emmauszi tanítványok esete.

Mária Magdolna az első, akinek megjelenik a föltámadt Krisztus. Mária Magdolna valami nagyon jó dolgot őrzött meg bűnös életéből. A bűnben is van valami érték, nem az erény hiánya, hanem valami sajátos bohémesség, a megkötöttségeinken való túllendülés, ami nagyon fontos a megtéréshez. Csak ebben az összefüggésben értjük meg az Úr Jézus arra vonatkozó kijelentését, hogy a „vámosok és az utcanők megelőznek titeket Isten országában” (Mt 21,31). Tudniillik Krisztus követése nem egy szokványos magatartás. Arra csak olyan emberek vállalkozhatnak, akik szembe mernek szegülni a korszellemmel, az emberi vélekedésekkel és előítéletekkel, a megcsontosodott emberi törvényekkel. Egyfajta kockázatvállalás és ellentmondás nélkül tehát nincs megtérés és Krisztus-követés, hiszen a keresztény egzisztencia az ellentmondás jele.

Mária Magdolnában megvan a régi, bűnös életéből ez a fajta bohémesség és kockázatvállalás: ő nem törődik a zsidó vallási szokásokkal és az emberek véleményével. Ezen már régen túl van, bármit is gondolnak róla az emberek. Ő egyszerűen szereti Jézust, és

a reménytelenségben is kimegy a sírhoz. Nem tudja, hogy Krisztus föltámadt, egyszerűen csak azt érzi, hogy elveszítette Jézust, mert Jézus meghalt.

Amikor a sírkertben sírdogál, egyszerűen csak megszólítja őt az Úr Jézus. Mária Magdolna meg van győződve arról, hogy a kertész szólította meg, sőt azt is mondja neki, „hogya te vitted el a holttestét, mondd meg, hogy hová tetted, hogy magammal vihessem” (Jn 20,15). Akkor a „kertész” nevéen szólítja őt: „Mária”. Ő föltekint, és meglátja az Úr Jézust. Ez a Jézus azonban nem egészen az, aki a földi életében volt. Ez már a föltámadt testben megmutatkozó Jézus. Az evangélium nem írja ezt így körül, csupán azt a jelenetet emeli ki, hogy Mária Magdolna nem tudja, mit kezdjen Jézussal. Át akarja ölelni a lábát, vagyis érzékelni akarja, hogy tényleg Jézus az, tehát nem halt meg. Az eszébe sem jut, hogy Jézus föltámadt halottaiból. Az Úr Jézus érezteti vele, hogy itt egy más dimenzióról van szó: „Ne érints meg engem!” (vö. Jn 20,16). Vagyis arról van szó, hogy az Úr Jézus átvonult a földi létből a mennyi létbe és ezt az átvonulást, pászkát akarja velünk megosztani, ebből akar bennünket részesíteni.

A „pászka” szó nemcsak kivonulást jelent, hanem átvonulást is. Nemcsak az Egyiptomból, a rabszolgaság földjéről való kivonulást jelenti, hanem átvonulást is a Vörös-tengeren, átvonulást egy másik dimenzióba. Ezt kell megértenie mindenkinek, aki a Föltámadással találkozik. Mária Magdolnának is át kell élnie ezt.

Az Úr Jézus azonnal megbízza egy feladattal: „Menj el a tanítványaimhoz, és vidd hírdül nekik, hogy föltámadtam!” (Vö. Jn 20,17) Mária Magdolna rögtön kap egy küldetést. Tanúskodnia kell arról, ami Húsvét vasárnapján történt. Neki kell ezt az örömhírt elvinni az egyháznak.

Isten gondolatai nem a mi gondolataink, az ő stílusa nem a mi stílusunk. Az Úr Jézus is túlteszi magát minden emberi előítéleten és törvényen. Ő csupán a szív tisztaságát nézi, a többi nem számít előtte. Mária Magdolnában megvan a hit és a szív tisztasága. Őt nem érdekelték az emberi előítéletek, ő kitartott a keresztfá alatt a reménytelenségben is Szűz Máriával és Szent János apostollal. Mária Magdolna megkapta ezért a jutalmat: neki jelent meg először a föltámadt Krisztus, akiről tanúskodnia kellett. A nők sajátos küldetése ez a fajta tanúskodás. A női lélek kommunikációs képessége kiváló eszköz lehet az Isten kezében az örömhír továbbadására.

Sokszor belénk akarják fojtani az evangéliumot, folyvást hangsúlyozzák, hogy a vallás magánügy, pontosabban a lelkiismereti szabadság fogalmát tudva és akarva összekeverik a vallásszabadság fogalmával. A lelkiismereti szabadság annyit jelent, hogy a lelkiismeretemben az Isten színe előtt állok és ebbe nincs másnak beleszólása, illetve egy bizonyos ponton túl a felelősség egészen az enyém. A vallásszabadság ellenben nem azt jelenti, hogy ami a lelkiismeretemben a vallási vagy világnézeti meggyőződésemmel, arról én senkinek sem szólok. A vallásszabadság eleve nyilvános. A vallás – magában a szóban is benne van – hitmegvallás, ez pedig feltételezi, hogy más emberek előtt vallom meg a meggyőződésemet.

Feltételezi az embereknek azt a jogát, hogy akik egy vallási csoporthoz tartoznak, azok vallási meggyőződésüket, világnézetüket kívülről is kifejezik és érvényre juttatják. Ezt szeretnék elfojtani bennünk szántszándékkal régi kommunista örökségként, tudatosan összekeverve a lelkiismereti szabadságot a vallásszabadsággal.

A nőknek megvan az a sajátos tulajdonságuk, hogy tőlük sok mindent elfogadnak az emberek. Ezt a karizmát ki kell használni az evangélium hirdetésében, mert „a hit hallásból ered, a hallás pedig Krisztus igéjéből” (Róm 10,17). Az elvetett mag mindig megtermi gyümölcsét.

Mária Magdolna elmondta az apostoloknak, hogy találkozott a föltámadt Krisztussal, de ők nem hitték el neki. Ő azonban nem hagyta, hogy belefojtsák a szót, mert élménye és tapasztalata volt erről. Ha egyszer a női lélek valamiről meggyőződik, akkor nem ismer

akadályokat. Nagyon fontos azonban, hogy maradjon meg az apostolok közösségében. Az Úr Jézus Mária Magdolnát az apostolok közösségébe küldte, és nem azt mondta neki, hogy Jeruzsálem utcáin hirdesse az ő föltámadását.

Ezután nyilvánvalóan az apostolok is igyekeztek meggyőződni az igazságról. Péter és János futva sietett az üres sír felé, ám az asszonyok szavára indultak el, mert ember vezeti az embert Istenhez.

Itt van a mi nagy felelősségünk. Mindegyikünknek van egyfajta küldetése: El kell mondani Jézus Krisztus igazságát, üzenetét az embereknek.

A másik találkozás az emmauszi tanítványok esete, amikor a tanítványok tágabb köréhez tartozó két férfiú – csak az egyik nevét tudjuk Lukács evangéliumából, Kleofásnak hívták – elkeseredve elhagyja Jeruzsálemet, mert keresztre feszítették Jézust. Az Emmausz felé vezető úton egy vándor idegenben találkoznak az Úr Jézussal. Ahogy Mária Magdolna a kertészt vélte meglátni a föltámadt Krisztusban, itt egy vándor idegen csatlakozik a két tanítványhoz, megszólítja őket, és megkérdezi, hogy miről beszélgetnek. Ők így válaszolnak: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudja, mi történt ott ezekben a napokban... A názareti Jézus esete, aki ... nagyhatású próféta volt... Főpapjaink és előljáróink halálra ítélték, és keresztre feszítették. De ma már harmadnapja annak, hogy ez történt” (Lk 24,18-21). A vándor idegen elkezd magyarázni nekik az ószövetségi jövendölésekből és a messiási zsoltárokból, hogy a Messiással mindennek meg kellett történnie. Rámutat arra, hogy a Messiás-képük egyoldalú volt, hiszen az ószövetségi jövendölések nem egy dicsőségesen uralkodó, politikai Messiásról beszélnek, hanem olyan Messiásról, aki a fájdalom embere, Jahve szenvedő szolgálója, aki a mi bűneinktől töretett össze és föláldozta magát nemcsak a népéért, hanem a világ minden emberéért. Mialatt kifejti az írások értelmét, eljutnak egy Emmausz nevű községbe. Akkor betérve egy fogadóba a két tanítvány kéri a vándor idegent, hogy „maradj velünk, mert esteledik, és már lemenőben van a nap” (Lk 24,29). A keleti embernél az asztalhoz való meghívás mindig a baráti közösségbe való beiktatást jelenti.

Miután leülnek az asztalhoz, az Úr Jézus kezébe veszi a kenyeret, megtöri, és áldást mond. Ők akkor egyszerre felismerik a kenyértörésben a Föltámadottat, aki eltűnik a szemük elől. Majd ezután megkérdezik egymástól, hogy „ugye lángolt a szívünk, amikor kifejtette az Írásokat?” (Lk 24,32) Tehát már lángolt előtte a szívük, és azért hívták meg a közösségükbe őt.

Az emmauszi tanítványokkal ugyanaz történik, mint Mária Magdolnával: Eddig szomorúak voltak, majd elvették a szomorúságukat. A szomorúságtól való megváltottság az öröm állapotába juttat. Ez a természetfölötti öröm legyőzi bennük a félelmet, és most már vissza mernek térni Jeruzsálembé, ahol az apostolok közösségében el kell mondaniuk, hogy találkoztak a Föltámadottal. Mire az apostolok azt válaszolják, hogy „nekünk is megjelent, Péternek és a többieknek” (vö. Lk 24,34).

Párhuzamot figyelhetünk meg az emmauszi tanítványok és Mária Magdolna esete között: Mindkét esetben egy „átvonulás” történik a természetes rendből a természetfölöttibe. Ahogy az Úr Jézus Mária Magdolnát a találkozás által átviszi ebbe a rendbe, ugyanúgy az emmauszi tanítványokat is „átvonultatja” a természetesből a természetfölötti rendbe.

Mária Magdolna meg akarja érinteni Jézus testét. A latin nyelv két kifejezést használ a testre: caro, corpus. A görög nyelv szintén két szót ismer a testre: sarx, szoma.

Amikor az Úr Jézus azt mondja Mária Magdolnának, hogy „ne érints engem” (vö. Jn 20,16), akkor ezzel azt akarja mondani, hogy „te az én hús-testemet, a természetes rendbe tartozó testemet keresed. Ezzel szemben az én testem már természetfölötti, nem caro, hanem corpus, nem sarx, hanem soma. Az én természetfölötti testem már túl van a tér és az idő tartományán, jóllehet meg tudja mutatni magát térben és időben is, de nincs szükségszerűen alávetve azok törvényeinek”.

A „caro” és a „sarx” nem más, mint amibe kapaszkodni lehet, de csak ideig-óráig. Mária Magdolna kapaszkodni akar Jézus testébe, és most meg kell tanulnia az „átvonulás” során, hogy neki nem a múlandó, halandó testbe kell kapaszkodnia, hanem a természetfölöttibe, ami már Krisztus titokzatos teste, az egyház, amely szétosztja magát és megsokszorozódik. Az Úr mintegy megtapasztaltatja a benne hívőkkel, hogy milyen módon lesz ő majd közöttük és velük az alatt az idő alatt, amivel kapcsolatban azt mondja az utolsó vacsorán, hogy „kis idő és nem láttok engem, ismét kis idő és újra láttok engem, mert az Atyához megyek” (Jn 16,16). Ez alatt a „kis idő” alatt ő nem konkrétan, foghatóan, egyediesítve lesz velünk. Most a tágabb, megsokszorozódott együttlét következik: Jézus ott van közöttünk, bennünk, az ő egyházában. Ezt az üzenetet kell Mária Magdolnának megértenie. Az emmauszi tanítványoknak pedig ezen túlmenően azt kell megérteniük – hiszen ők is tartják a kapcsolatot az apostolok közösségével, az egyházzal, ami apostolokra és prófétákra alapozott épület, amelyet maga Krisztus alapított –, hogy Jézus az igében és az Eucharishtiában is „átvonul, átvezeti őket a természetes rendből a természetfelettibe”. Minden találkozásnál döbbenetes, hogy nem ismerik föl rögtön Jézust. Ennek az az oka, hogy Jézus már egy más dimenzióban van.

Amikor az ígét hirdeti nekik, akkor lángol a szívük. Amikor a kenyértörésben fölismerik őt, akkor egyszerre csak érzik, hogy ugyanazt teszi most, mint amit az utolsó vacsorán tett.

Milyen szomorú az, hogy a katolikusokat, alig érdekli az Isten Igéje, az isteni kinyilatkoztatás, ami a Biblia. Kértük-e már kölcsön valakitől a Szentírást, vagy kérte-e már tőlünk valaki kölcsön a Szentírást? Távozván a templomból a szentmise végén, vajon mennyi ideig szokott megmaradni az emlékezetünkben az aznapi evangélium vagy az ószövetségi olvasmány? Más könyveket milyen szívesen olvasunk, és nem felejtjük el! Egy meghalt rokonunk végrendeletét azonnal elolvassuk, és még évtizedekig emlékszünk arra, hogy melyik az a mondat, ami ránk vonatkozik, hogy történetesen mit örököltünk. Ezek után ne csodálkozzunk azon, hogy az Úr nem tud jelen lenni közöttünk az Isten Igéjében, ha nem olvassuk a Bibliát! Számos olyan kiadvány van, amelyben minden napra jut egy-egy szentírási idézet. Ha naponta járnánk szentmisére, tapasztalnánk, hogy minden napnak megvan a maga olvasmánya és evangéliuma. Ha összejárnánk egy közösségben, ahol nem kultúrtörténeti érdekességként, hanem imádkozva olvasnánk a Bibliát, akkor az valóban Isten szava lenne a számunkra. Az emmauszi tanítványok így hallgatták a vándor idegent, amikor kifejtette nekik az Írások értelmét.

Az Úr jelen van az Eucharishtiában is. Nagyon fontos azonban, hogy megfelelően készüljünk föl a szentmisére. A II. Vatikáni zsinat liturgikus reformja sajátos módon szétválasztotta az igeliturgiát és az áldozati liturgiát, mintegy érzékeltetve, hogy a Szentléleknek föl kell készítenie a lelkünket arra, hogy az áldozat liturgiájában föl tudjuk ajánlani az életünket, bánatunkat, örömünket az Úrnak és ezt a följajánlott életet úgy tudjuk elfogadni az Úrtól ajándékként, amiként az Úr ezt átalakította: Krisztussal átítatva és ugyanazzal a lelkülettel, mint ami Krisztus Jézusban volt.

Másként van tehát jelen közöttünk a föltámadás után az Úr Jézus: Jelen van az ő egyházában, az Igéjében, az Eucharishtiában, az apostolok és minden szerető ember közösségében.

A teológia sajátos sorrendben tanít Istenről és az egyházzal. Az első lépcsőfok a filozófia, ami Isten felé irányítja az ember gondolkodását. E filozófiának a végső konklúziója az, hogy a teremtett világból mint okozatból a teremtő Isten mint a világ nem okozott, legvégső oka nem csupán hittel, hanem természetes ésszel is fölismerhető. Az emberi értelem képes erre, jóllehet belejátszik a szabad akarata is. A következő lépésben az értelem számára bizonyítjuk, hogy a hit lehetséges. A hit nem valamifajta hiszékenységet és hiedelemre való beállítottságot jelent. Hitünk tárgya a kinyilatkoztatás, ami nem babona. Amit az Isten kinyilatkoztatott, az értelmes dolog. Nincs két igazság: külön az értelem és külön a hit igazsága. Ezután

következik az alapvető hittan (fundamentál-teológia), amelynek feladata bizonyítani az egyház ismertetőjegyeiből – egy, szent, katolikus, apostoli –, hogy az valóban hitelesen képviseli a mi Urunk Jézus Krisztus tanítását. Ennek belátásából azonban az emberek még nem lesznek hívők.

A papnevelő intézetben párhuzamosan történik az oktatás és a nevelés: Van egy élő közösség, az egyháznak egy kis mikromodellje, amely a papságra készül, és itt folyik az elméleti oktatás, tehát a két sorrend kiegészíti egymást. A papnevelő intézetben, a „kis egyházban” a papságra készülő fiatalember először azt tapasztalja meg, amit a zsoltóáros így fogalmaz: „Milyen jó és milyen szívet örvendeztető, ha a testvérek egységben vannak az Úrban!” Nem Isten létének bizonyításával kell kezdeni, hanem először kell teremteni egy olyan kis egyházat, amelyben egy kívülálló megtapasztalja, hogy milyen az a testvéri szeretet, ahol nem a vérség hozza össze az embereket, hanem a közös ügy, a Krisztus iránti szeretet. Ha egy kívülálló megtapasztalja egy testvéri közösségben azt, hogy felnőtt emberek önzetlenül segítenek egymáson és ténylegesen meg tudnak bocsátani egymásnak, akkor majd felteszi a kérdést, hogy honnan merítik ehhez az erőt. Utána már könnyebben megérti, hogy az egyháznak miért tulajdonsága az egység, a katolicitás, az apostoliság és a szentség, hogyha mindezt a gyakorlatban már előzőleg megtapasztalta. Akkor már nem lesz nehéz elfogadnia, hogy a Biblia Isten szava, amit a Szentlélek sugalmazott, és az se jelent majd problémát, hogy értelme számára alátámasztják Isten létét. A gyakorlatban tehát fordított a sorrend. Ezt nagyon meg kell szívlelnünk!

A mai embernek – amint sokan gondolják – már mindent bebizonyítottak, és mindennek az ellenkezőjét is. Ezért nem hisz a bizonyításnak. Az emberek számára ma már csak a szeretet példája meggyőző.

Valaki mesélte, hogy amikor a börtönben politikai fogolyként ártatlanul büntetésben volt, nem kaphatott karácsonyra csomagot az édesanyjától. Volt ott egy pap, aki ellenben megosztotta vele a karácsonyi csomagját. Közismert, hogy a börtön olyan bűnös struktúra, ahol az embernek önzőnek kell lennie ahhoz, hogy a biológiai létét egyáltalán fenn tudja tartani. Ha valaki lemond valamiről, ami fontos a számára (ez esetben az étel) és odaadja a másoknak, az eme szeretet-tettével bebizonyította, hogy van Isten. Akivel ez az eset megtörtént, annak nem kellett tovább bizonyítani Isten és az egyház létét.

Ez az az „átvonulás”, ez az az újabb jelenlét, amire bennünket a föltámadt Úr meghívott. Nekünk így kell jelenvalóvá tennünk a föltámadt Krisztus szavát, mert csak akkor lesz hitelünk Isten és az emberek előtt!

II.

Jn 20,19-29 és Lk 24,33-43

A föltámadt Krisztussal való találkozásokról elmélkedve szólnunk kell arról a húsvétvasárnap esti találkozásról, amikor az Úr Jézus megjelenik a Tizenkettőnek. A négy evangéliumot olvasva érdekes az a mozzanat, hogy húsvétvasárnap hajnalban elsőként asszonyok mennek Jézus sírjához. Ők találják meg az üres sírt, nekik jelennek meg az angyalok, akik hírül adják, hogy Krisztus föltámadt. Ennek keretében van kiemelve Mária Magdolna esete. Az asszonyok feladata hírül vinni az apostoloknak, hogy Krisztus föltámadt. Ennek hatására Péter és János elmennek megnézni, hogy valóban igazat mondtak-e az asszonyok, vagyis látni akarják az üres sírt. Péter és János együtt indulnak el. János fiatalabb lévén előbb ér oda az üres sírhoz, és az evangélium szerint „látta és hitt” (Jn 20,8).

Ezután következik a húsvétvasárnap esti jelenés, amivel párhuzamosan van leírva az emmauszi tanítványok története, hiszen ők is húsvétvasárnap jönnek vissza az apostolokhoz és újságolják el nekik, hogy találkoztak a föltámadt Krisztussal. Azok pedig elmondják, hogy

nekik zárt ajtók mögött jelent meg a föltámadt Úr. Lukács evangélista azt írja, hogy egyszerűen nem akarnak hinni a szemüknek, amikor Krisztus zárt ajtók mögött megjelenik nekik, mert erre ők nem számítottak. Ezt azért nagyon fontos hangsúlyozni, mert egyes XVIII. és XIX. századi elméletek azt állították, hogy az apostolok kitalálták Krisztus föltámadását. Ha kitalálták volna, akkor nem érte volna őket váratlanul. Ők azonban egyáltalán nem számítottak rá, és mivel féltek a zsidóktól, zárt ajtók mögött tartózkodtak Jeruzsálemben, nehogy megtalálják őket. Az Úr Jézus ezért zárt ajtókon keresztül jelenik meg nekik, és a tanítványok nem ismerik fel őt. Azt hitték, hogy szellemet látnak. Az Úr Jézus megjegyzi, hogy „a szellemnek nincs húsa és csontja, mint nekem...”, majd megkérdezi: „Van itt valami ennivalótok?” (Lk 24,40-41). Akkor zavarukban megkínálják hallal és lépes mézzel, és látják, hogy eszik és iszik. Majd ezután adja nekik a tanítást. Ez a jelenet mindegyik evangéliumban szerepel, de a szinoptikusokban külön ki van emelve az a mozzanat, hogy Jézus átadja az apostoloknak az evangélium hirdetésének parancsát: Az evangéliumot hirdetni kell minden népnek és nemzetnek, és meg kell keresztelni őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Márk evangéliumában ez egyértelműen így van kifejezve: „Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözülni fog. Aki nem hisz, az elkárhozik” (Mk 16,16). Érdekes ez a megfogalmazás. Nem azt mondja, hogy „aki nem hisz és nem keresztelkedik meg, az elkárhozik”, hanem „aki nem hisz, az elkárhozik”.

Bizonyos, hogy a keresztség feltétlenül szükséges az üdvösséghez, ám lehet, hogy valaki önhibáján kívül nem keresztelkedett meg. A hitelenség ellenben bűn, és a kárhozatot jelenti. A kárhozat ugyanis nem más, mint az Istentől való önkéntes eltaszítottságunk a halálunk után. Ha valaki nem hisz Istenben, az nem üdvözülhet, mert Isten senkit sem tud még a halála után sem a hitre kényszeríteni. Az isteni mindenhatóságnak itt van a határa. Az isteni mindenhatóság nem tudja elvenni az ember szabad akaratát. Ezért van meg a lehetősége az üdvösség mellett a kárhozatnak is. Ha ugyanis valaki nem akar üdvözülni, az el fog kárhozni, mert a halál után nincs más választási lehetőség.

Ez a hitelenség-kérdés kerül előtérbe Tamás apostol esetében, aki nincs ott azon a bizonyos húsvétvasárnap esti apostoli összejövetelen és az emmauszi tanítványokhoz hasonlóan ő is csak az apostolok elbeszéléséből tudja, hogy a föltámadt Krisztus megjelent nekik. Akkor teszi Tamás azt a kijelentést, „hacsak nem látom kezén a szegek nyomát és ujjammal a szegek helyét nem érintem, kezemet pedig oldalába nem teszem, nem hiszem” (Jn 20,25).

Ha meg akarjuk vizsgálni Tamás jellemét, kissé korábbra kell visszamenni az eseményekben: Amikor az Úr Jézus föltámasztja Lázárt, a helyzet nagyon kielezett. Betánia nincs messze Jeruzsálemtől. Az Úr Jézus már régóta „bujkál”, mert „még nem jött el az ő órája”, hiszen kínszenvedését és kereszthalálát a pászka ünnepére időzíti, hogy ezzel mintegy új jelentést adjon ennek az ősi zsidó ünnepnek: az Egyiptomból való szabadulás helyett a bűntől való szabadulás értelmét kapja ez az ünnep. A helyzet tehát eléggé veszélyes az Úr Jézus számára, és csak azért megy el Betániába, mert Lázárt nagyon szerette. Az apostolok azonban ezt nem tartják bölcs dolognak, mert attól tartanak, hogy az Úr Jézust letartóztatják, sőt talán meg is ölik. S akkor Tamás apostol ajkán kibuggyan egy mondat: „Menjünk mi is, haljunk meg vele együtt!” (Jn 11,16) Ebből a megjegyzésből kiderül, hogy ez a bizonyos hitetlen Tamás nem is volt annyira hitetlen. Hitbeli kételkedése csak következménye volt jellembeli tulajdonságának. Azért volt kételkedő a hitben, mert alapvetően pesszimista ember volt. Lehet, hogy sok sérelem és csalódás érte élete korábbi éveiben és el akarta kerülni az újabb csalódásokat. A pesszimista ember mindig a lehető legrosszabb megoldásra számít, mert ahhoz viszonyítva az események csak jobbak lehetnek. Mindenáron be akarja magát biztosítani, és nem bízik semmiben és senkiben. Tamás sem bízik abban, hogy az Úr Jézus olyan megoldást fog kitalálni Lázár halottaiból való föltámasztásánál, hogy azáltal az Isten

meg fog dicsőülni. Inkább kész vállalni az Úr Jézussal a halált, mintsem odaadni magát a hit elkötelezettségének.

Tamás lelkületében egy mélyebb probléma húzódik meg. Ő alapjában véve nagyon szereti az Úr Jézust, hiszen ha nem szeretné, akkor talán ő lett volna az áruló Júdás vagy a Jézust megtagadó Péter. Ő ellenben nagyon szereti Jézust, csak nagyon szégyelli az érzelmeit, ezért kifelé furcsán viselkedik. Az utolsó vacsorán elhangzik szájából egy nevetséges kijelentés: „Uram, nem tudjuk, hová mész, hogyan ismerhetnénk az utat?” Erre az ostoba megjegyzésre az Úr Jézus az egyik legcsodálatosabb kinyilatkoztatást válaszolja: „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6).

Megdöbrentő az Úr Jézus búcsúbeszédét János evangéliumában ilyen szempontból végigolvasni: „Az apostolok hozzászólásai Jézus szavaihoz”. Amikor az Úr Jézus a legmagasztosabb igazságokról beszél – a Szentháromság titkáról, a Szentháromság bennünk lakásáról, Krisztus békéjéről, a szeretet főparancsáról, a világ gyűlöletéről, arról a küldetésről, ami az apostolok életét ki fogja tölteni –, az apostolok valahol egészen más szinten szólnak hozzá. Jézus természetfölötti szinten beszél, az apostolok pedig a lehető legprimitívebb megközelítésben természetes szinten szólnak: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát! Ez elég nekünk” (Jn 14,8). „Uram, miért nekünk akarod kinyilatkoztatni magadat és nem a világnak?” (Jn 14,22). Mindez az utolsó vacsorán, a golgotai keresztdozat előtt az utolsó találkozáskor történik. Az Úr Jézus egyiküket sem korholja, nem szidja össze, figyelembe se veszi az apostolok naiv kérdéseit, hanem egy egészen más szinten kezd tovább beszélni.

Nyilvánvaló, hogy Tamás apostol lelke mélyén alapvetően mély szeretetet érez az Úr Jézus személye iránt. Ő nem akar újra csalódní, nem akarja elveszíteni Jézust. Ez a nagy, ragaszkodó szeretet, amit annyira leplez, mondatja ki vele azokat a szavakat, amiket később talán kételkedésként és már szinte hitetlenkedésként tételezünk: Amíg nem látja a sebeket és nem érinti azokat, addig nem hiszi el, hogy Jézus föltámadt halottaiból és megjelent az apostoloknak.

Nyolc nap múlva az Úr Jézus újból megjelenik zárt ajtókon keresztül a tizenkettőnek, és akkor Tamás is ott van. Nagyon fontos, hogy Tamás is jelen van az apostolok közösségében. Az ember ugyanis csak akkor kap hitére bizonyítékot, ha megmarad az apostolok közösségében. Tamás akkor lenne hitetlen és kételkedő, ha eleve visszautasítaná az apostolok közösségét mondván, hogy neki külön jelenjen meg az Úr Jézus. Azzal azonban, hogy ottmarad az apostolok közösségében, alapvető hitéről tesz tanúságot. A látszólag hitetlen Tamás tehát mégis hívő, és nem akárhogyan kételkedik. A kételkedésnek több formája van. Lehet kételkedni úgy, hogy eleve elhatározom, hogy nem fogom megismerni az igazságot, mert az megismerhetetlen. Ezzel a kételkedéssel nem lehet mit kezdeni. Van azonban pozitív kételkedés is, amelyik módszeresen kételkedik és a kételkedést csupán eszköznek használja föl az igazság jobb megismerésére. Ez a kételkedés előrevisz, és ez a tudományos haladás feltétele.

Tamás apostol kételkedése pozitív kételkedés, mert ha nem is fogalmazza meg magának, a tudata legmélyén mégiscsak hisz abban, hogy Krisztus föltámadt, csak azt szeretné, hogy ebben ne kelljen csalódnia.

Amikor egy hét múlva ismét megjelenik az Úr Jézus, Tamás teljesen megdöbben, erre ugyanis nem számított. Azon pedig még jobban meglepődik, hogy az Úr Jézus tud az ő egy héttel korábban tett kijelentéséről és odahívja őt: „Tedd ide ujjadat, és nézd a kezemet! Nyújtsd ki kezedet, s tedd az oldalamba! És ne légy hitetlen, hanem hívő!” (Jn 20,28) – mondja neki az Úr. Tamás nagyon megszégyenült, mert jóllehet neki már az is elég lett volna, hogy az ő jelenlétében is megjelent a föltámadt Krisztus, ehelyett oda kellett mennie az Úr Jézushoz, és bele kellett tennie az ujját sebeibe.

Nagyon fontos hitigazság, hogy a föltámadt Krisztus sebeit megőrizte. Ez ugyanis annyit jelent, hogy ő nem szégyelli a sebeit, nem szégyelli azt, hogy őt keresztre feszítették. Ő örökre – a mennybe fölmenve – megőrzi sebeit, vagyis nem a keresztfeszítés előtti, földi teste, hanem a keresztfeszített, megölt, áldozati teste dicsőült meg. Ezért a föltámadt Krisztus mindig a keresztfeszített Krisztus is. A nagypéntek és a húsvétvasárnap mindig elválaszthatatlanul összekapcsolódik egymással. Nagypéntek húsvétvasárnap nélkül nagyon szomorú lenne: valami szép történet és befejeződött, ahogy az emmauszi tanítványok is gondolták. Húsvétvasárnap jóllehet nagypéntek nélkül is az Isten megdicsőülése, de mi köze van ehhez az embereknek? Meg vagyunk váltva a bűneinktől? Mi köze ehhez az emberi szenvedésnek? Van kiút és megoldás az emberi szenvedésre? A két misztérium tehát nagyon összefügg egymással.

Tamás megéri az Úr Jézus megdicsőült sebeit, és csak annyit mond: „Én Uram, én Istenem!” (Jn 20,28). Itt árulja el azt a mélységes imádatot és szeretetet, amiben ő nem akart csalódn.

Az Úr Jézus e szavakhoz megszívlelendő igazságot fűz: „Tamás te azért hiszel, mert látsz engem. Boldog, aki nem lát és mégis hisz” (Jn 20,29).

A többi apostol boldog volt, mert hitt Jézus föltámadásában már akkor, amikor Jézus még meg se jelent nekik. János apostol írja, hogy amikor odaért az üres sírhoz, „látta az üres sírt és hitt” (Jn 20,8). Péter is hitt. Bár az asszonyok szavának nem egészen hittek, mindenesetre ez arra készítette őket, hogy utánajárjanak az igazságnak. Amikor Jézus megjelenik a tizenkettőnek, az első alkalommal nem ismerik fel, mert ő már a természetfölötti rendben van. Csupán a tettei alapján válik nyilvánvalóvá a földön élő Jézus és a föltámadt Krisztus azonossága. Bár nem egyértelmű a hitük, mégis hittek. Nem láttak, és mégis hittek, ezért ők voltak a boldogok.

A Jóisten végtelen irgalmával meghallgatja azokat az imáinkat is, amiket szíve szerint nem hallgatna meg. A kérő imáinkkal mintegy „kikényszerítünk” belőle dolgokat. Addig kérjük tőle, ameddig meg nem adja. Tamás apostol kérése is meghallgatásra talált. Ő azt kérte, hogy láthassa az Úr Jézust és kezével tapinthatja sebeit, hogy teljes bizonyítéka legyen a hitre. Az Úr Jézus tudta, hogy Tamás ostobaságot kér, éppen ezért mondja, hogy „boldog az, aki nem lát és mégis hisz” (Jn 20,29), de teljesíti kérését. Tamás akkor tér meg és akkor döbben rá arra, hogy nem az a legfontosabb, amit én kérek az Istentől, hanem az, amit ő ad nekem.

Tamás apostol példáján érdemes elgondolkodnunk: Ne én akarjam mindenáron kézbe venni az életemet! Ne akarjak feltétlenül ragaszkodni az elképzeléseimhez, mintha én tudnám, hogy mi a jó nekem! Jóllehet nap mint nap imádkozzuk a Miatyánkban, hogy „legyen meg a te akaratod!”, mégsem vesszük komolyan.

Lehetnek elgondolásaink az életünkre vonatkozóan, de ezekhez nem szabad feltétlenül ragaszkodnunk. Minden imádságunkban nyitottnak kell lennünk: „Uram, te tudod, hogy mi jó a számomra az örök üdvösségem szempontjából.” Ha ilyen lelkülettel fordulunk hozzá a kéréseinkkel, akkor majd a Jóisten egy sokkal nagyobb ajándékot ad nekünk, mint amire egyáltalán számítottunk. Tamás is megkapja ezt a sokkal nagyobb ajándékot, mert akkor döbben rá arra, hogy át kell alakítania a gondolkodásmódját az Úr Jézussal kapcsolatban. Meg kell elégednie mindig azokkal a bizonyítékokkal, amiket a Jóisten ad. Márpedig ő ad a hitünkre és a bizalmunkra bizonyítékot, jóllehet mindig csak annyit, amennyi a hit aktusának következő lépéséhez szükséges. Ne felejtjük el, hogy mi nem a mennyek országában élünk Isten boldogító színelátásában. Ott ugyanis már nincs hit, ott csak látás és szeretet van. Itt a földön – mivel időben élünk – a megismerésünket a hit jellemzi. A hitnek mindig van valami kinnlevősége, mindig a jövőben várja a bizonyítékot. Ne akarjunk tehát minden bizonyítékot megkapni, mert akkor pontosan az a bizalom, az a nyitottság, az az odaadás fog megszűnni az

életünkől, amely a meglepetések Istenének kegyelmi ajándékai felé irányul, aki a boldogságunkat adja, hiszen ő a boldogságunk forrása.

Így van ez a természetes rendben is. Ha minden vágyunk teljesedik is, nem vagyunk boldogok. Valójában addig vagyunk boldogok, ameddig a vágyaink nem teljesülnek. Abban a pillanatban, amikor teljesedtek, csak látszólag vagyunk boldogok, mert máris a következő dologra vágyunk, amit még nem értünk el.

Szent Ágoston erről ír az Akadémikusok ellen (Contra academicos) c. dialógusában, amikor azt mondja, hogy „nem az igazság birtoklása, hanem az igazság keresése és kutatása teszi boldoggá az embert”. Itt a földön nem is tudjuk a teljes igazságot birtokolni, de „boldogok, akik nem látnak, és mégis hisznek”. Ez a kilencedik boldogság, amikor boldoggá tesz bennünket a bizalom, a teljes odaadás és az Isten cselekvésének elfogadása a saját életünkre vonatkozóan.

III.

Jn 21,1-23 és ApCsel 9,1-19

Sienkiewicz Quo Vadis c. regényéből közismert az a jelenet – ami nem történet, csupán tanulságos legenda –, amikor a római keresztényüldözés idején Péter apostol menekül Rómából. A via Appián szembejön vele a föltámadt Krisztus kereszttel a vállán. A regény szerint Péter apostol megkérdezi tőle latinul, hogy „quo vadis Domine?”, „hová mész Uram?” S az Úr azt válaszolja: „Megyek helyetted meghalni.” Péter apostol megszégyenülve visszafordul, és vállalja a vértanúságot, mégpedig azt kéri, hogy őt fejjel lefelé feszítsék keresztre, mert nem méltó arra, hogy úgy legyen keresztre feszítve, amint az ő Mestere.

Mindegyik evangéliumban szerepel a jelenet, amikor az angyalok, akik hírül adják az asszonyoknak, hogy az Úr föltámadt halottaiból, azt mondják: „Föltámadt, és előttetek megy Galileába” (Mt 28,6). Az Úr Jézus is utal erre már az utolsó vacsorán (vö. Mk 14,28), jöllehet az apostolok elengedik a fülük mellett e szavakat, most azonban eszükbe jut. Visszamennek Galileába, és visszatérnek a halászmesterséghez.

Valójában nagyon érdekes lelkület tükröződik bennük. Miután befejeződött a szenvedés és megtörtént a föltámadás, el kell kezdeni úgy élni, mintha mindaz meg sem történt volna, amit az elmúlt három évben átéltek. Az Úr Jézus eltávozott körükből. Különbséget kell tenni az „eltávozott” és az „eltűnt” fogalma között. Aki eltávozik, az elmegy valahova máshová, de még lehet találkozni vele. Aki eltűnik, ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy nem tudjuk őt fölismerni, jöllehet jelen van. Az Úr Jézus föltámadása után egy másik összefüggésben van jelen: a természetfölötti lét formájában, ami sajátos értelemben annyit jelent, hogy az ő teste ún. szellemi test. Szent Pál apostol az első korintusi levélben a föltámadásról írva a következőket mondja: „Romlásra vetik el – romlatlannak támad föl. Dicstelenül vetik el – dicőségben támad föl. Erőtlenségben vetik el – erőben támad föl. Érzéki testet vetnek el – szellemi test támad föl” (1Kor 15,42-43). Arról is beszél az Apostol, hogy „ha földi sátrunk leomlik, akkor a mennyben örök otthon vár reánk” (vö. 2Kor 5,1). A hasonlat nagyon találó. Pál apostolnak sátorszövő mestersége volt. Közismert, hogy a sátor átmeneti szállást biztosít csupán, és ha kiveszik a cöveket és a sátor rúdját, akkor az valóban leomlik. Így omlik le a mi földi testünk is a halálban, de a mennyben örök otthonra talál.

Az Úr Jézus mint második Ádám, és mint a célba érkezett emberiség feje – emberi természete szerint – megmutatja nekünk föltámadt testében a célba érkezett emberséget. Ezért nem ismerik fel őt az apostolok, csak a gesztusaiból értik meg azonosságot: Ez a valaki úgy viselkedik, mint a földön járó Jézus. Megvan tehát a kontinuitás a földi test, a földi élet és a szellemi test, az örök élet között, de mindaz, ami a múlandóság jele és kifejezője, az hiányzik belőle.

Megdöbrentő az Úr Jézus Tibériás tavánál való megjelenése. A jelenet hasonlít az első csodálatos halfogáshoz, szintén a Genezáreti tónál, ahol az Úr Jézus meghívja Péter apostolt és azt mondja neki: „Ne félj, ezentúl emberhalász leszel” (Lk 5,10). Itt is pontosan egy ugyanilyen jelenetről van szó. Az apostolok egész éjszaka próbálkoznak a halfogással. A halászmesterség szabályai szerint, ha éjszaka nem fogtak halat, akkor nappal még kevésbé van rá esély. Amikor egy sikertelen munka után hajnalban próbálnak kimenni a partra üres hálóikkal, a partról hallanak egy hangot és valaki megkérdezi tőlük, hogy „fiaim, nincs valami ennivalótok?” (Jn 21,6). A tanítványok csak annyit mondanak, hogy „nincsen”. Akkor újra megszólal a hang, és azt mondja, hogy „vessétek ki a hálót a bárka jobb oldalán, ott majd találtok” halat (Jn 21,6). Bár nem tudják, hogy ki szólt hozzájuk, mégis engedelmeskednek és kivetik jobb oldalon a hálót. Egyszerre annyi halat fognak, hogy János apostol – mint az események résztvevője és tanúja – meg is jegyzi, hogy „alig bírták visszahúzni a hálót a sok hal miatt. Százötvenhárom nagy hal volt benne” (Jn 21,7.10). János apostol finom érzékkel rájön, hogy az Úr szólt hozzájuk. Meg is mondja Péternek, hogy „az Úr az”. S Péter, mint az apostolok fejedelme, azonnal tudja, hogy mi a teendője: beugrik a vízbe, hogy ő legyen az első, aki kimegy a partra, hogy az Úr Jézussal találkozassanak. Amikor az apostolok mind kiérnek a partra, az Úr Jézus csak annyit mond, hogy adjanak a halakból, majd megtöri a kenyeret, szétosztja közöttük és ad nekik abból a reggeliből, amit előzőleg a tűzön készített. Senki sem kérdezi meg, hogy „Uram, ki vagy te?”, mert mindnyájan érzik, hogy ő a Föltámadott, aki megígérte, hogy előttük megy Galileába.

A jelenet hasonlít az utolsó vacsorához és az emmauszi tanítványokról szóló részhez is: Az Úr egy étkezés keretében megtöri a kenyeret. Ezzel tulajdonképpen megszenteli az étkezést és annak előkészítését.

Valójában Húsvét után az a mi alapkérdésünk, hogy hogyan van jelen közöttünk az Úr Jézus föltámadása és mennybemenetele után? Hogyan van jelen közöttünk most az Úr?

Az Isten jelen van mindenfajta sikertelenségben. Ez éppen az evilági értékrend fordítottja. Mi úgy gondoljuk, hogy akkor vagyunk közel az Istenhez, amikor nagy sikereink vannak, amikor egészségesek vagyunk. Kiderül azonban, hogy az Isten csak akkor tud bennünket megközelíteni és akkor tudja a jelenlétét érzékeltetni velünk, amikor a sikertelenségben nem tesszük le a fegyvert. A tanítványok nem azt mondják, hogy „soha többet nem fogunk halászni, mert ezen az éjszakán nem sikerült halat fogni”. Amikor vállalják a megaláztatást – valami nem úgy sikerült, ahogy elképzelték –, akkor az Isten megközelíti őket. Hogyan? Semmiképpen sem úgy, ahogy az emberek azt várják. A tanítványok nem merik megkérdezni az Úr Jézustól, hogy „te vagy az?” A zsidó vallási elképzelések szerint az Isten vagy tűzoszlop vagy felhő formájában jelenik meg, de semmiképpen sem úgy, hogy egy korombeli férfi tüzet rak és halat süt a parton. Ilyen profán módon az Isten nem jelenhet meg – a korabeli felfogás szerint –, és mégis érzik, hogy „ez az Úr”.

Nagy vigasztalás lehet a számunkra, hogy amikor a lelkünket – Ady szavaival élve (vö. Az Úr érkezése) – nem egyszer roskadozva visszük, akkor nem fényes ragyogásban közelít meg minket az Isten, hanem szelíd szellő csendes susogásában, ahogy Illés prófétának megjelenik a Sínai pusztában a Hóreb hegyénél.

A Föltámadott valóban itt van közöttünk a munkában, az étkezés szeretetközösségében vagy a vándor idegenben. Közöttünk van továbbá elsősorban az Eucharisziában, a kenyértörésben és az Isten ígétében, de ugyanúgy jelen van minden emberi üzenetben, amelyik nem feltétlenül olyan, amelyet az Istentől hallani szeretnénk. Mi nem rendelhetjük meg az Úrnál, hogy ő milyen formában jelenjen meg nekünk és hogyan érzékeltesse ittlétét. Ő eltűnt, de mindig megjelenik, akárhányszor alkalmassá tesszük magunkat arra. Isten csak akkor mutatja meg jelenlétét az életünkben, ha teljesen nyitottak vagyunk az ő megoldására, és amikor el tudjuk fogadni, hogy ő elrejtett Isten lévén „álruhában” közelít meg bennünket

és mindig a meglepetések Istene marad. Ehhez hitre és előlegezett bizalomra van szükség. Addig, amíg ragaszkodunk a saját megoldásainkhoz, az Isten nem lesz jelen az életünkben.

Figyelemre méltó, amikor az Úr Jézus félrehívja Pétert és háromszor megkérdezi tőle, hogy „Péter, szeretsz te engem?” Péter rögtön tudja, hogy miről van szó. Ez enyhe célzás az Úr Jézus részéről – ami egyben az ő tapintatát fejezi ki – arra vonatkozólag, hogy Péter háromszor tagadta meg őt. Péter válasza: „Uram, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek” (Jn 21,17). A válasz nagyon helyes, mert amikor Péter háromszor megtagadta az Úr Jézust nevetséges módon – hiszen mégcsak nem is fenyegetéstől, kínzástól vagy börtöntől félt, csupán egy szolgálólánytól –, akkor alapjában véve a szíve mélyén nagyon szerette őt, jóllehet gyenge és gyáva volt.

Az Úr Jézus csak annyit mondott neki: „Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat!” (Jn 21,15.17). Majd ezután egy jövendölés következik Péter sorsára vonatkozóan: „Mikor fiatalabb voltál, magad övezted föl magadat és oda mentél, ahova akartál. De majd ha megöregszel, kiterjeszted kezedet és más övez fel téged, aztán oda visz, ahová nem akarod... Majd hozzá fűzte: Kövess engem!” (Jn 21,18-19).

Krisztus követésének alapfeltétele, hogy az ember tudjon engedelmeskedni. Meg kell tanulni lemondani a saját akaratunkról. Ez a legnehezebb a földi életünkben.

A felövezettség az ószövetségi nyelvhasználatban azt jelenti, hogy valaki készenlétben áll. „Majd amikor idősebb leszel, akkor téged fognak felövezni – itt Péter keresztfeszítésére céloz az Úr Jézus –, és követni fogsz engem.” A küldetésed erre szól: „Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat!” Ismét egy visszatérő mozzanatot figyelhetünk meg. A föltámadt Krisztussal való találkozások mindig egy küldetéssel fejeződnek be: „Tegyélt tanúságot rólam!”, „Mondd el másoknak!”. Itt is erről van szó: „Menj, és legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat!”

Nem lehet más célja az életünknek, ha az Úr Jézust követjük, mint hogy odaszánjuk önző elképzeléseinket és elhatározásainkat egy nagyobb ügy szolgálatának. Vagyis, „aki meg akarja találni életét, elveszíti azt, de aki érettem elveszíti életét, megtalálja azt” (Mt 10,39). Erre utal az Úr Jézus, amikor Pétert figyelmezteti, hogy az ő élete már nem magánélet, hanem az egyház szolgálata lesz és minden egyéb dolgot másodrendűnek kell tekintenie és föl kell áldoznia.

A másik és egy utolsó találkozás a föltámadt Krisztussal később történik, mégpedig az Úr Jézus mennybemenetele után. Jóllehet az Úr Jézus mennybemenetelével lezárul az apostoloknak való megjelenések sorozata, van mégis egy kivétel, ami a mennybemenetel után történik, s amiről Pál apostol olyan egyértelműen beszél. Az eredeti görög szöveg más kifejezést használ ennek az eseménynek a megvilágítására, mint arra vonatkozólag, hogy az apostoloknak az Úr egy látomásban megjelent. Különbség van ugyanis a látomás és a damaszkuszi úton való megjelenés között. A damaszkuszi úton Saulnak megjelenik a föltámadt Krisztus – olvashatjuk az Apostolok Cselekedeteiben –, vagyis egy ószövetségi, zsidó, farizeus inkvizítornak, egy megszállott fanatikusként jelent meg, aki csak önmagát kereste, miközben azt hitte, hogy az Istent szolgálja. Saul Gamaliel lábainál, a kor legkiválóbb zsidó teológusánál tanult Jeruzsálemben, jóllehet a kis-ázsiai Tarsusból származott. A római polgárjogot az édesapjától örökölte, aki azt pénzért megvette. Apja diaszpórában élő zsidó volt, aki fiát elküldte Jeruzsálembe tanulni. Saulból írástudó lett, és a farizeusok szektájához tartozott. Elképzelése szerint semmiképpen sem egyezett a kereszténység tanítása a zsidó vallási elgondolásokkal, mely szerint Isten láthatatlan. Azok a zsidók ellenben, akik a keresztény vallást követik, azt állítják, hogy a láthatatlan Isten emberi formában, mint Messiás itt járt közöttük. Ez a kijelentés a zsidó vallás szerint káromkodás. Aki tehát ezt a nézetet, a megtestesülés botrányát vallja, az eretnek, az eretneket üldözni pedig Istennek tetsző jó cselekedet. Következésképp legitimálva van az ember agresszív és szadista ösztöneinek fanatikus kiélése. Ismeretes ez a típus az emberiség történetéből. A

fanatikus ember azért veszélyes, mert jóllehet odaszánja egy nagy ügynek az életét, ugyanakkor azonban nagy önbecsapásban él, mert valójában nem az életét szánja oda a nagy ügynek, hanem a nagy ügyet igazítja önmagához. Saul ilyen ember volt, és a neve az ószövetségi Saul királyra utalva azt jelenti, hogy „nagy”. Mint minden római polgárnak, neki is volt egy római neve, és ezt a nevet fogja majd felvenni a keresztségben. A Paulus név jelenti latinul, hogy „kicsi”. Tehát az, aki „nagy” volt a megtérése előtt, a megtérése után „kicsi” lesz és éppen ezáltal lesz még sokkal nagyobb. A Jóistennek megvannak a módszerei, hogy embereket neveljen, szeretettel magához öleljen. Egy ilyen fanatikus, gőgös emberrel, mint amilyen Saul volt, nem lehet mást csinálni, mint „kiütni” a korábbi, látszat biztonsági állapotából.

Tudjuk az Apostolok Cselekedeteiből, hogy Saul „dültől lihegve” üldözte a keresztényeket. A „dültől lihegve” azt jelenti, hogy valaki olyan fanatikusán gyűlöl, hogy még liheg is hozzá. Saul elmegy Jeruzsálembe a főpaphoz, és kér egy megbízó levelet – tehát önként jelentkezik –, hogy elmehessen Damaszkuszba a zsinagógába, és ott nyomozzon a Krisztus-követő emberek után.

Saul híres volt fanatizmusból fakadó embertelenségéről. Megtestesítette azt az igazságot, hogy mennyire veszélyes az Isten iránti szeretetet elválasztani az emberek iránti szeretettől. Az Isten iránti szeretet felebaráti szeretet nélkül fanatikus és embertelen. A felebaráti szeretet istenszeretet nélkül pedig langyos és sekélyes.

Pál apostolt fényes nappal Damaszkusz város kapuja előtt egy nagyon erős, mennyei fényesség vette körül, aminek hatására elvágódott, s a földre zuhant. A körülötte lévő emberek csak egy mennydörgésszerű hangot hallottak, mintha vihar lenne, de nem értették, hogy miről van szó.

Saul azonban egyértelműen hallotta az Úr szavát: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” (ApCsel 9,4). Nem értette, hiszen ő az egyházat, a Jézusban bízó embereket üldözte. Döbbenetes, hogy Jézus azonosítja magát a benne hívőkkel! „Ki vagy Uram?” – kérdezte Saul. A válasz így szólt: „Én vagyok Jézus, akit te üldözöl” (ApCsel 9,5).

Nagyon fontos ez az „én vagyok” kijelentés. Saulnak kiművelt farizeus lévén nem kellett megmagyarázni, hogy az „én vagyok” ugyanazt jelenti, mint Jahve. Jahve pedig az Isten neve az ószövetségben. Így mutatkozik be Isten Mózesnek az égő csipkebokorban, amikor Mózes megkérdezi tőle, hogy „Uram, mi a te neved?”. Az Úr válasza erre: „Az én nevem az, hogy vagyok” (vö. Kiv 3,13-14), ami azt jelenti, mint Jahve. Akkor Saul megértette, hogy Jézus az Isten. „Én vagyok az Jézus, akit te üldözöl. Nehéz neked az ösztöke ellen rugdalózni” – mondja az Úr (ApCsel 9,5). Ha valaki valamit vagy valakit fanatikusán gyűlöl, az a gyűlölet nagyon könnyen átfordulhat szeretetbe. Nem mondta volna Saul a következőt, ha nem lett volna szeretet a lelke legmélyén, ahol az Úr Jézus a tudatalattinak felületén lévő kérget átdöfte a damaszkuszi úton a mennyei fényvel, hogy „Uram, mit akarsz, mit tegyek?” (ApCsel 9,5). Akkor a tudat alatt már ott volt készen minden. Saul egyébként is a tettek embere volt. Az „Uram” (Kyrrie) megszólítás pedig mindig az Istennek kijáró megszólítás az ószövetségben.

Saulnak tehát volt egy olyan élménye, amelyben megdöbbentő módon találkozott a föltámadt Krisztussal, aki teljes mennyei dicsőségében mutatkozott meg neki. Ez már egyértelmű jel: igazi pászka, átvonulás a természetfölötti rendbe. A többi megjelenéseéhez hasonlóan az Úr megint egy küldetést ad: „Menj be Damaszkuszba az Egyenes utcába, és ott majd megmondják neked, hogy mit tegyél!” (ApCsel 9,6). Nem az Úr mondja meg, hanem az egyház fogja megmondani, hogy mit tegyen Saul!

Ananiás zsidóból megtért keresztény, akinek szintén megjelenik az Úr egy látomásban. Így szól hozzá: „Menj el az Egyenes utcába, Júdás házában keress föl egy Saul nevű tarzuszi férfit, most éppen imádkozik” (ApCsel 9,12). Ananiás ezt válaszolhatta: „Uram, te tudod, hogy ki ez a Saul? Jeruzsálemben a zsidó papoktól kapott megbízatást, hogy nálunk a

keresztényeket összeszedje. Én nem tartom célszerűnek, hogy ezzel az emberrel foglalkozzál.” Ananiás nagyon bölcsen akarja megoldani a helyzetet. Igyekszik elkerülni a konfrontációt, hogy ne legyen semmi zűrzavar.

Figyeljük meg, hogy amikor az Úr Jézus ilyen primitív válaszokat kap, mint az utolsó vacsorán is, nem vitatkozik, és nem marasztalja el az illetőt, csak ennyit mond Ananiásnak: „Menj el hozzá, gyógyítsd meg, nekem terveim vannak ezzel az emberrel. Ő királyok, pogányok és Izrael fiai előtt fog tanúságot tenni az én nevemről, és én majd megmutatom neki, hogy mennyit kell szenvednie az én nevemért” (vö. ApCsel 9,16). Ananiás megkeresi Saul, akit a látomástól megvakulva kezénél fogva bekísérnek Damaszkuszba, és ezt mondja neki: „Saul testvérem, engem az Úr Jézus küldött, aki megjelent előtted az idevezető úton, hogy visszanyerd látásodat és eltelj Szentlélekkel” (ApCsel 9,18). Saul azonnal látni kezd, kap egy „egyházias” hitoktatást, és megkeresztelik Paulus névre. Ebből a Saulból, aki „nagy” volt, lesz a „kicsiny”, de még sokkal nagyobb Pál apostol, aki a pogány uralkodók és Izrael fiai előtt tanúságot tesz Jézus nevéért. Megtapasztalja, hogy mennyit kell szenvedni az Úr Jézus nevéért, és hogy nagypéntek nélkül nincs húsvétvasárnap, kálvária nélkül nincs feltámadás. Föladta a saját életét, és odaadta az Úrnak, hogy ő kormányozza.

A föltámadt Krisztus továbbra is közöttünk marad az ő egyházában, az emberekben, a munkában, az étkezésben, a szeretet gyakorlásában, az Eucharishtiában és az Isten Igéjében. Nagyon sokféle formában van közöttünk, de csak akkor fogunk vele találkozni, akkor tapasztaljuk meg az ő jelenlétét, csak akkor nem fog eltávozni közülünk, hanem csak eltűnni, de alkalmasint újra megjelenik, hogyha mi le tudunk mondani önző öncélúságunkról és oda tudjuk szálni életünket Krisztus követésének módjára felebarátaink szolgálatának.

Húsvétvasárnap

Ha valaki összehasonlítja a négy evangélium húsvéti híradását, akkor két dologra figyelhet fel. Az egyik az, hogy a húsvéti események elbeszélése első olvasásra ellentmondásosnak tűnik. A másik pedig, hogy az Úr Jézus nyilvános működését tárgyaló evangéliumi részekhez viszonyítva a szenvedéstörténet és a föltámadás leírása sokkal részletesebb és hosszabb. Az első tény az magyarázza, hogy az apostolok és az evangélisták nem találhatták ki, hogy Krisztus feltámadt. Péter apostol írja is levelében: „Mi nem ravaszul kieszelt mesék alapján mondjuk el nektek mindazt, amit tanítunk, hanem arról szólunk, amit láttunk, hallottunk és megtapasztaltunk” (vö. 2Pét 1,16). Ha ravaszul kitalálták volna Jézus tanítványai, hogy Krisztus föltámadt a halálból, akkor nagyon is egybehangzó lenne a négy evangélium beszámolója az Úr Jézus feltámadásának elbeszéléséről. Ugyanis nagyon vigyáztak volna arra, hogy semmi ellentmondás ne legyen az egyes elbeszélések között és lehetőleg szóról szóra megegyezzenek egymással. Az evangélisták nem hazudnak. Annyira meglepte őket Krisztus föltámadása, és annyira nem számítottak rá, hogy mindegyik azt írja le Krisztus feltámadásáról, amit éppen ő megtapasztalt, illetve amiről ő közvetlen tanúk alapján hallott. Hasonlít ez a jelenség ahhoz a gyermekhez, aki egy nagy örömeleményről számol be. Nem tudja összefüggően elmondani, kiragadott részleteket mesél el a szüleinek, és hogyha esetleg egy társával együtt érte őt ez az öröm, akkor egymás szavába vágva, más és más módon, esetleg nem is a lényeges mozzanatokat kiemelve, de mégis az öröme koncentrálnak mondják el az eseményeket.

Nem kétséges, hogy az Úr Jézus előre jelezte, hogy fölötta a halál véglegesen nem győzedelmeskedhet. Tanítványainak megmondta, hogy „halálom után föltámadok harmadnapra és elöttetek megyek Galileába” (Mt 28,7), de ez valamiképpen elment a fülük mellett, mert nem tudták felfogni. Ezért maga az esemény váratlanul érte őket. Amikor az Úr Jézus több ízben megjelenik nekik föltámadt testben, teljesen meglepődnek. Először úgy gondolják, hogy kísértettel állnak szemben, megtapogatják a testét, vele együtt esznek-isznak, és akkor kezdik érzékelni, hogy itt valóban valami egészen másról, valami újról van szó. Amikor majd Pünkösdkor megkapják a Szentlelket, akkor világosodik meg mindaz, amit az Úr Jézus tanított nekik és csak akkor fogják megérteni, hogy mindennek így kellett történnie.

A másik szembetűnő mozzanat a négy evangélium összehasonlításakor, hogy milyen részletesen írnak az evangéliumok az Úr Jézus szenvedéstörténetéről és föltámadásáról az ő nyilvános működéséhez viszonyítva. Vajon mi ennek a magyarázata? Amikor az apostolok megírták a négy evangéliumot – ami nem egy időben történt –, igen nagy jelentőséget tulajdonítottak az Úr Jézus kínszenvedésének, kereszthalálának és föltámadásának. Azért tulajdonítottak nagy jelentőséget ezeknek az eseményeknek, mert valójában a keresztfán és a föltámadásban lehetett csak igazán megérteni, hogy ki volt a történelmi Jézus, hiszen ott teljesedett be mindaz, amit ő tanított és tett, továbbá azok a messiási jövendölések, amelyekről az ószövetség beszélt. A keresztény vallás – ha egyáltalán lehet ezt a kifejezést így használni, hiszen a kereszténység több, mint vallás – Krisztus kereszthalálára és föltámadására épülő vallás. „Ha Krisztus nem támadt föl halottaiból, hiábavaló a ti hitetek, hiábavaló a mi igehirdetésünk, mert még mindig bűneitekben vagytok” – írja Szent Pál apostol (1Kor 15,13-14.17). „Ám Krisztus föltámadt, s megjelent először Péternek, aztán a tizenkettőnek, aztán egyszerre több, mint ötszáz testvérnek jelent meg, akik közül egyesek még élnek, míg mások már meghaltak” – olvassuk az első korintusi levélben (1Kor 15,5-7), amely a legkorábbi, a Kr. u. 50 körüli, első írásba foglalt tanúskodás Krisztus föltámadásáról. Ha az apostolok kitalálták volna a föltámadást, Szent Pál nem merte volna leírni ezeket a szavakat, mert éltek még Jézus kortársai és közöttük azok az ellenfelek, akik ugyan hittek

Krisztus föltámadásában, de mégsem akarták elfogadni a tényt, mert „volt szemük, de nem láttak és volt fülük, de nem hallottak” (Mt 13,13). Tehát ellenőrizhető volt az Apostol igazmondása. Pál apostol mégis le merete írni, és merete hirdetni, mert tanúk bizonyították Krisztus föltámadását, hogy többen találkoztak a föltámadt Krisztussal.

A Hiszekegyet így kezdjük: „Hiszek egy Istenben”, s miután megvallottuk hitünk tartalmát, így fejezzük be: „Hiszek a test föltámadásában és az örök életben”. A monoteista, transzcendens istenhit önmagában még nem elég. Ezzel a hittel lehet valaki deista, sőt különös értelemben még panteista is, s ettől már csak egy lépés az ateizmus, amikor az Isten szellemiségét, de leginkább a transzcendenciáját megkérdőjelezem. A Hiszekegy csak akkor teljes, ha a monoteista istenhit kiteljesedik a megtestesülésben. Ezt ünnepeljük Karácsonykor és a föltámadásban, illetve a föltámadásban való részesedésben. „Hiszek a test föltámadásában és az örök életben” – ez volt a keresztenyek hitének specifikus vonása, ez volt az első örömhír és jóhír, amit meghirdettek a pogány világban és a zsidó vallási környezetben. Abban a milióben nem azt kellett hirdetni, hogy van Isten, hiszen mindenki vallásos volt és mindenkinek volt valamiféle istene. Arról kellett szólni, hogy ez az Isten az embereknek való Isten, ő előttünk jár, előttetek megy Galileába, mert már végigcsinálta az emberi sorsot, és a mennyei Atya hitelesítette azt. Így érdemes és így kell embernek lenni, mert ennek az emberségnek van jövője, mégpedig abszolút jövője a halál után. A föltámadt Krisztus az ember jövője. Krisztus föltámadása hitelesíti, igazzá teszi az ő áldozatát. Az ő áldozata nem értelmetlen áldozat vagy egy igaz ember balszerencséje volt, aki rosszul járt és kivégezték. Áldozatának és szenvedésének volt értelme, méghozzá embernemesítő értelme.

A megváltás nem azt jelenti, hogy már nincs többé rossz és bűn a világban, hanem, hogy mindennek van értelme. Az az értelme, hogy az ember hozzon áldozatot, szolgáljon, szenvedjen, adja oda magát másokért, mert csak ebből az életmódból fakadhat föltámadás és örök élet. Nem mazochizmus vagy önkínzás ez, hanem a realitások elfogadása. Nincs olyan emberi élet, amelyben ne lenne nehézség vagy szenvedés, anélkül boldogok sem tudnánk lenni. Legfeljebb a probléma úgy merül fel, hogy „miért épp velem történik ez”? Erre is megadja a választ a húsvéti jóhír: Az Úr Jézus Krisztus személy szerint minden egyes emberrel sorsközösséget vállalt, különösképpen pedig azokkal, akik olyan értelemben élnek emberi életet – akár tudatosan, akár kevésbé tudatosan –, mint ahogyan ő élt. Ő nem a királyok és uralkodók életformáját élte. Ő a szegények, az üldözöttek, a betegek és kismizettek, az igazság harcosainak, továbbá azoknak az életét élte, akik szeretetben minden nap szétosztják saját életüket mások között. Ez az életforma tetszik az Istennek, ez az élet győzött, „mert megölhették hitvány zsoldosok, és megszűnhetett dobogni szíve – harmadnapra legyőzte a halált. Et resurrexit tertia die” (Pilinszky János: Harmadnapon).

A kereszteny hit központi tanítása a föltámadás és az örök élet. Arra már gondoltak a régi görögök is, hogy az emberi szellem más minőség, mint a test, nem mennyiségi kategória, ezért annak a halál után tovább kell élnie. Sokan hittek a lélek halhatatlanságában is, de a testtel nem tudtak mit kezdeni, rossznak és halandónak tartották. Íme a kereszteny jóhír: A test nem önmagában rossz, hanem a bűn teheti rosszá. A lélek sem nem jó, sem nem rossz, a bűn rosszá teheti, az erény jóvá teheti.

Krisztus föltámadásában ott áll előttünk az integrális ember, aki testből és lélekből áll. Ez az integrális ember mégis a lélekre teszi a hangsúlyt. A test legfejlettebb formája az a test, amelyet egészen átjár a szellem ereje, a tudatosság és a szabadság. Az, amit mi anyagnak – az emberi test formájában legfejlettebb anyagnak – nevezünk, nem az utolsó fázisa a fejlődésnek, hanem csupán egy alacsonyabb fokú fejlődési szint. Ezt Krisztus föltámadásából tudjuk meg. Krisztus föltámadt testében ott áll előttünk az Omega pont, a fejlődés végpontja. Abszolút jövő vár az emberre. Krisztus teste fölött nincs hatalma az általunk ismert természeti törvényeknek. Ha akarja, aláveti magát nekik, ha akarja, följük emelkedik, mert a szellem ereje teljesen átjárja, hiszen ő egészen Istené. Krisztust emberi természete szerint az

Atya föltámasztotta a halálból a Szentlélek erejével. Ezzel hitelesítette egyszülött Fia minden szavának igazát, minden tettének és áldozatának belső igazságát.

Szent Pál azt mondja, hogy amikor megkeresztelkedtünk, Krisztussal együtt eltemetkeztünk a halálba, mert a régi életünk meghalt. Az újjászületés vizében újjászülettünk, és azzal, hogy hívők lettünk, már megkezdődött testünk föltámadása. Ezt csak a hit „röntgenszemeivel” lehet látni, csak a hitből fakadó szeretettel lehet megtapasztalni, és csak a szeretetből táplálkozó bizalommal lehet ennek végső kifejtését remélni. Isten országa bennünk és köztünk van, Krisztusban már győzött az Isten-elgondolta ember.

Földi életünk nem más, mint feszültség a múlt és jövő között. A múlt a föltámadás történelmi eseménye, a jövő Krisztus második eljövetele a halálunk órájában és a világ végén. A mi feladatunk ezt a közbeeső időt úgy leélni, hogy a hit által, a remény erejében és a krisztusi szeretet tetteiben az új embert építsük magunkban. Ezt kaptuk az élő egyháztól, annak élő tagjaitól, és ezt kell továbbadnunk embertársainknak és az utóknak.

Húsvéthétfő

A mai evangélium (Mt 28,8-15) két képet tár elénk: Az asszonyokat, akik kimennek a sírhoz, hogy a szeretet cselekedeteit végrehajtsák Jézus holttestén; és az öröket, akik hírt adnak a zsidó főtanácsnak arról, hogy üres a sír.

Az asszonyok találkoznak a föltámadt Krisztussal, és hisznek benne. Az örök is kapnak jelet: látják az üres sírt. Nekik azonban elégséges megoldás a hazugság és a pénz, mert gondolkodásukat önzésük és fukarságuk irányítja. Ezért nem okoz nehézséget számukra, hogy hazug szóbeszéd formájában tagadják Krisztus föltámadását. Ugyanez vonatkozik a zsidó főtanács tagjaira is.

Vannak dolgok, amelyek lényegi jelentését mindenestül nem tudjuk megragadni. Kiemelünk a jelentéstartalomból néhány jellemző lényegi mozzanatot, és ez az a jel, ami a jelentésre utal. Ilyen jel lehet a szám, a betű, de vannak érzékletesebb jelek is, például a nemzeti zászló, amit látunk, de magát a jelentést érzékszerveinkkel nem érzékeljük. Mégis a jelből visszakövetkeztethetünk a jelentés lényegére.

Az Istent a maga lényegi mivoltában az ember pusztán értelmi következtetéssel vagy általános emberi tapasztalattal nem tudja megragadni. Ám ha az Isten jeleket ad a saját lényegéről, ezeket az ember értelmezni tudja, jóllehet minden esetben szabad akarati döntésétől függ, hogy a jelekre odafigyel-e és értelmezi-e azokat. A szabad akarati döntés, amely irányítja gondolkodásunkat és értelmezésünket, felelősséggel jár. Nem arról van tehát szó, hogy ha valaki az Isten jeleit érzékeli, de nem fogadja el, az erkölcsileg ugyanolyan helyes magatartást tanúsít, mint az, aki ugyanezeket a jeleket érzékeli és magáévá is teszi.

Az evangélium egyértelműen beszél: Az asszonyok hitét dicséri, mert ők a föltámadt Krisztus testét jelként értelmezték, amely az ő isteni mivoltára utal. Ezzel szemben az örök és a főtanács magatartását elítéli, mert jóllehet ők is találkoztak egy jellel – az üres sírral –, de önzésük, ferde jellemük és pénzsóvárgásuk sokkal erősebb volt az igazságérzetüknél és ezért a hit számukra nem születik meg. Márpedig a húsvéti hit az, ami az ember életét „előbbre tereli”. Ezért a Húsvét a keresztények legnagyobb örömmünnepe.

Nem véletlen, hogy Péter apostol pünkösd beszéde (ApCsel 2,14-33) szintén a megváltás örömhíréről és annak bizonyágáról, Krisztus föltámadásáról szól. Az apostolok valamennyien a húsvéti örömhír hirdetésének evangéliumával kezdik missziós tevékenységüket.

A mi életünkben is vannak jelek. Lelkiismeretünk azonnal jelzi, hogy az Isten közvetve szól hozzánk. Szól hozzánk az egyház tanításán keresztül, az Isten Igéjében, a szentségekben és a keresztény közösség tagjain keresztül, és jó példát mutat a szentek hősiessége által. Apró jelekkel van tele az életünk, és ha ezeket a jeleket hittel elfogadjuk, akkor mindaz, ami eddig szürke, hétköznapi és profán volt, egyszerre fényes és örömteli lesz, természetfölötti ragyogást mutat, és mindez egy új teremtés kezdetét jelenti.

Kérjük az Urat, hogy legyen szemünk a látásra és fülünk a hallásra, és legyünk olyanok, mint a Jézus sírjához igyekvő asszonyok, akik miközben a szeretet nagylelkű tettét gyakorolták, jelet kaptak az Úrtól és megtapasztalták Húsvét örömét.

Húsvét 2. vasárnapja (Fehér vasárnap)

(Jn 20,19-31)

Amikor az Úr Jézus föltámadása után megjelenik a tanítványainak, így köszönti őket: „Békesség veletek” (Jn 20,20). Ez a köszöntés nem kívánságot, hanem egy kijelentést tartalmaz: „A béke veletek van, ha én veletek vagyok, és ti közösségben vagytok velem.”

Az emberek nagyon fontosnak tartják a békét. Végeredményben ez a boldogságvágyuk tartalma is, hiszen a békesség összhangot, harmóniát jelent. Ám nincs béke ott, ahol nincs meg az összhang az Istennel.

A megváltás annyit jelent, hogy az Úr Jézus Krisztus értünk és helyettünk a bűneinkért engesztelő áldozatot hozott az Atya előtt és ezáltal a kiengesztelődés művét végrehajtotta. Békességszerző lett Isten és ember között, és ezt a békességet, mint a megváltás gyümölcsét, kiárasztotta ránk. Azért küldi el a Szentlelket, hogy ez a békesség hatékony legyen az életünkben. A kiengesztelődés műve, ami a megváltás gyümölcse – s ennek külső jele az Istennel való békesség –, folytatódik az idők végezetéig. Ott, ahol megvan a békesség az Istennel, lesz erő ahhoz, hogy meg tudjunk békülni önmagunkkal, és ha meg tudunk békülni önmagunkkal, megszűnik majd a lelkünkben az a fajta agresszivitás, amely a legnagyobb akadálya az embertársainkkal való kiengesztelődésnek és megbékélésnek. Megfordítva a gondolatsort: Azért van annyi békétlenség, türelmetlenség, vita, ellenszenv, neheztelés, gyűlölködés és rossz feltételezés az emberek között, mert a saját belső békétlenségüket kivetítik az embertársaikra gyanakvás és rossz feltételezés közvetítésével, amit alkalmasint „építő” kritikának is neveznek. Ez a jele annak, hogy nem békéltek meg az Istennel és bűnben élnek. Ám Istennel egyoldalúan sohasem békülhetek ki, mert nem vagyunk egyenlő partnerek. Ezért van szükség közvetítőre Isten és ember között, s ez a közvetítő Jézus Krisztus. Ő nem pusztán egy történelmi személy, és nemcsak egyszerően a názáreti Jézus. Föltámadásával és a föltámadt testben való megjelenéseivel bizonyítja, hogy ő Isten hatalmas Fia, aminek már földi életében jelét adta, föltámadásával és mennybemenetelével pedig egyszer s mindenkorra igazolta.

Jézus Krisztus velünk van. Az ő békéje van velünk itt és most, mert az ő létmódja a föltámadással túllépte a tér és az idő határait. Jézus Krisztus föltámadása egyik oldalról történelmi esemény, a másik oldalról nézve viszont történelmen túli esemény. Föltámadása a természetes rendben zajlik le, ugyanakkor természetfölötti érvényű. Az örökkévalóságban van, de az örökkévalóságban van az idő is, hiszen az idő nem más, mint az örökkévalóságnak tökéletlen, mozgásban-változásban bontakozó és az örök jelenre irányuló megnyilvánulása. Következésképp a magasabb rendű jelen lehet az alacsonyabb rendűben, jóllehet nem a hiánya, hanem a tökéletessége szerint. Ennélfogva minden jelenben való irányultság az örökkévalóságból való részesedést tárja föl a számunkra.

Az örökkévalóság itt van az időben, így Krisztus is jelen van az időben és a történelemben. Ezt ő az időbeli, történelmi közvetítésben realizálja számunkra. Az Úr Jézus alapította az apostolok közösségét, azt a Szentlélek által összetartott közösséget, ami maga az egyház. Ezért az egyház egyszerre történelmi és történelmen túli, egyszerre van a természetes és a természetfölötti rendben. Ez az egyház misztériuma. Helytelen tehát, ha az egyházat csupán a természetes rend oldaláról értelmezzük mint történelmi-szociológiai-politológiai jelenséget, de az is nagy baj, ha pusztán természetfölötti oldalról közelítjük meg, mert akkor túlságosan misztifikáljuk, és nem vesszük észre emberi arculatát.

Az egyház itt és most jelenvalóvá teszi számunkra Krisztust. Tehát nem pusztán emlékezünk Krisztus megváltására és föltámadására, hanem ő ténylegesen itt van közöttünk.

Albrecht Dürernek van egy csodálatos metszete, amely a Jelenések könyvének azt a részletét ábrázolja, amikor János evangélista Pathmosz szigetén elragadtatásba esik, és háta mögött megszólal egy hang: „Amit láatsz, írd le egy könyvbe és küldd el a hét egyháznak!” (Jel 1,9-12.17-19) Amikor János apostol megfordul, hogy megnézze, ki szól hozzá, hét arany gyertyatartót lát, köztük pedig valakit, aki az Emberfiához hasonlított. A hetes szám a teljességet fejezi ki, a gyertyatartó pedig a hét egyházat jelenti, amelyeknek a levelek szólnak. Dürer ezt a jelenetet pontosan úgy ábrázolja, ahogyan az a szentírásban le van írva: Krisztus, a Föltámadott – aki az Alfa és az Omega, mert ő a történelem kezdete és vége, akinek a szájából a kétélű kard áll ki, ami az Isten ígéje, aki fehér ruhába öltözött (a fehér az Isten színe) és akinek a lábai ragyognak, mint a tűzben lévő arany (ez az isteni hatalom és dicsőség szimbóluma) – ott jár-kelel a gyertyatartók között, vagyis Krisztus itt van közöttünk, itt van a mai egyházában. Ez hitünk nagy próbatétele, mert a közvetítést nehezen tudjuk elfogadni, amint a korabeli monotheista zsidók számára is nagy botrány volt az, hogy Krisztus közvetít a mennyei Atya és az emberiség között. Cur Deus homo? – tette már föl Canterbury Szent Anzelm a skolasztika korában a nagy kérdést. Miért lett az Isten emberré? Isten maradjon pusztán szellemi valóság, az ember pedig maradjon világi és emberi – véli az emberi okoskodás. De hogyan lehetséges, hogy a kettő együtt van, egymástól elválaszthatatlanul? Ugyanez a botránya Krisztus titokzatos testének, az egyháznak is. Hogyan lehetséges a közvetítés? Miért van emberi arculata az egyháznak? Nem lenne egyszerűbb, ha minden egyes ember közvetlen kapcsolatban állna az Istennel? Istennek azonban nem ez az elgondolása az emberiséggel kapcsolatban. A közvetítés az ő üdvtörténeti szándéka. Nem kétséges, hit kell annak elfogadásához, hogy ember vezeti a másik embert Istenhez.

Tamás apostol nem tud kilépni megszokott világából. Ahhoz, hogy higgyen, olyan bizonyítékokra van szüksége, amelyek benne vannak eddigi tapasztalatában és ismeretrendszerében: ezek az érzékelhetőség bizonyítékai. Istenben megvan az alázat, hogy alkalmazkodik a mi nyomorult bizonyítékainkhoz: „Ha Tamásnak az kell, akkor fogja meg a sebeimet!” Ám Tamás apostol azért kapott bizonyítékot, mert az apostolok közösségével nem szakította meg kapcsolatát. Nyolc nap múlva visszament közéjük. Ekkor az Úr Jézus azt mondja neki: „Tamás, most hiszel, mert láttál. Boldogok, akik nem láttak engem és mégis hisznek” (vö. Jn 20,29).

Tamás apostol példája megtanít bennünket arra, hogy kételkedni szabad, hiszen az ember nyilvánvalóan szívesebben jár azon az úton, amit már megismert, de meg kell maradnunk az apostolok közösségében. Ha ugyanis elhagyjuk az egyházat, nem fog megerősödni a hitünk.

„Békesség veletek” – mondja az Úr Jézus, és ez az üzenet számunkra ma is. Ha bizalmat előlegezek az Úrnak, ha elfogadom az ő tervét a saját életemmel kapcsolatban, akkor a hitemre mindig fogok kapni bizonyítékot és meg fogom tapasztalni az Úr békéjét.

Húsvét 3. vasárnapja

(Lk 24,13-35)

Az Úr Jézus föltámadása után több ízben megjelent a tanítványoknak, de hogy hányszor és milyen körülmények között, arról az evangéliumok nem számolnak be. Az evangéliumok csak azokról a megjelenésekről írnak, amelyek tanítói és igehirdetési céljukkal egybevágóan, következőképp a négy evangélista nem pontosan egybehangzóan mondja el az Úr Jézus feltámadása utáni megjelenéseit. Van, amelyik az egyik, van, amelyik egy másik jelenetet emel ki. Az emmauszi tanítványokról szóló rész például csak Lukács evangéliumában szerepel (Lk 24,13-35). Vajon mi lehetett az evangélista célja e megtörtént esemény leírásával? Mi lehetett az a teológiai mondanivaló, amit az evangéliumon keresztül ma is üzen nekünk a Szentírás?

Elmélkedésünk során a következő kérdéseket vizsgáljuk meg: Miért nem ismerték föl rögtön az emmauszi tanítványok a föltámadt Krisztust? Miért ismerték föl később mégis őt? Végül pedig miért lett bizonyos számukra, hogy Krisztus valóban föltámadt és tovább él?

Az első kérdés tehát, hogy miért nem ismerte föl a két tanítvány Krisztust? Ezek a tanítványok elhagyták Jeruzsálemet. El akartak költözni más vidékre, mert a szent városban nem találták meg „számításukat”. A szent város nem biztosította számukra azt a földi lakóhelyet, védeltséget, amire vágyódtak Krisztus földi működése során, ezért csalódottan távoztak. Az emmauszi tanítványok elhagyták az apostolok közösségét, ami Jeruzsálemben maradt. Az apostolok közössége csak addig volt fontos számukra, ameddig őket igazolta és evilági számításait támogatta. Miután Krisztus meghalt a Golgotán, csalódtak Krisztus ügyében és elindultak új életet kezdeni. Az úton menve beszélgettek, de ez a beszélgetés inkább vitatkozás volt. Az ember akkor szokott vitatkozni, amikor nem kíváncsi a másira, és amikor a másik személy inkább ellenfél, mint párbeszéd-társ. Az emmauszi tanítványok ketten voltak ugyan, de mindketten magányosak, egyedül maradtak, elveszítették életük eddigi értelmét, ezért nem ismerték föl a vándor idegenben a föltámadt Krisztust. Valami elhomályosította tekintetüket, mégpedig az, hogy egészen önmagukkal voltak elfoglalva. Ha valaki mindig csak önmagára gondol, ha a saját ügye a legfontosabb, arra szokták mondani: Se nem lát, se nem hall. Mindenben a saját problémáját látja, és közben nem veszi észre a dolgok tárgyi, objektív rendjét.

Miért ismerték föl később mégis a vándor idegenben Krisztust? Azért tudták fölismerni, mert a szívük még nem volt „romlott”. Ezek az emberek korábban Jézus köréhez tartoztak, és bizonyára jó szándékúak voltak. Jézus tanításából valami nyilván ragadt rájuk, különben nem engedték volna meg, hogy a vándor idegen csatlakozzék hozzájuk az úton. Az ószövetségi zsidó ember vallási szokása szerint ugyanis az idegent nem sokba vették, nem törődtek vele. Csak Jézustól tanulhatták, hogy az idegen is ember és az idegennel is szóba kell állni.

A másik mozzanat, ami szintén a két tanítvány jószándékát bizonyítja, hogy bár csüggedten és vitatkozva mentek az úton, de a Jézusról szóló dolgokról beszéltek egymással. Nyitott volt a szívük a teljes igazság befogadására, nem voltak előítéleteik rabjai, tanulékony szívűek voltak, ezért lángolt a szívük, amikor az a bizonyos vándor idegen az ószövetségi prófétákból sorra megmagyarázta nekik mindazt, ami a Messiásról szól: történetesen, hogy a Messiásnak a nép és a világ bűneiért áldozatul kellett adnia magát, hogy bemehessen dicsőségébe.

Amikor odaértek az Emmausz nevű faluhoz, már esteledett, s a két tanítvány, ismét nyilván a történelmi Jézustól tanultva, spontán, minden erőltettség nélkül megvendégeli a vándor idegent: Már lenyugvóban van a nap, nem jó ilyenkor bolyongani, térjen be ő is a

fogadóba. Jézus enged nekik. Miután leülnek az asztalhoz, Jézus fogja a kenyeret, megtöri, imádkozik, áldást mond és szétosztja köztük: „Vegyétek és egyétek!” S e tettében a két tanítvány azonnal fölismerte az utolsó vacsorán önmagát szétosztó Krisztust. Egyszerre csak lehullik szemükről a hályog, és fölismerik a vándor idegenben a Föltámadottat. De ő addigra már eltűnt a szemük elől. Azok, akik eddig csüggedtek voltak, most örömteli szívvel, egymás szavába vágva kezdték megérteni az egész jelenetet és az Úr Jézus szavait. Akik eddig gyávák voltak, most bátran visszamentek Jeruzsálembe, mert megtalálták azt, akit elveszítettek és egyúttal megtalálták egy magasabb szinten életük értelmét is.

A harmadik kérdés: Miért lett számukra Krisztus élő valóság? Életük teljes értelmét most már megadta az a bizonyosság, hogy Krisztus ügye nincs lezárva, hogy Krisztus továbbra is él isteni dicsőségében, megőrizve emberi természetét, de megszentelve azt és fölemelve egy magasabb szintre. A két tanítvány visszament a szent városba, Jeruzsálembe, és csatlakozott az apostolok közösségéhez. Miután az apostolok elmondták nekik, hogy Krisztus föltámadt és megjelent Simon Péternek, ők is elbeszélték, hogy mi történt az úton velük és hogyan ismerték föl Jézust a kenyértörésben. Az apostoli egyház tanúságtételéből tudták meg bizonyosan, hogy Krisztus föltámadt, hogy Krisztus él, hogy őt a halál nem győzhette le. Az apostoli egyház hirdette meg nekik azt a jóhírt, ami igazolta Krisztussal kapcsolatos egyéni élményüket is. Azért erősödhetek meg hitükben, mert visszatértek az apostolok közösségébe, az egyházba.

Aki az apostoli közösségtől elszakadva akarja keresni Krisztust akár egyénileg, akár közösségben, nem fogja megtalálni őt. Ha marad benne nyíltszívűség, igazság iránti tisztelet, tanulékonyág, figyelmesség, tapintat és szeretet, akkor a vándor idegenben és a kenyértörésben talán fölismeri a tovább élő Krisztust. De teljes bizonyossággal, hogy Krisztus él és hatékonyan működik a történelemben és a mi életünkben, azt csak az apostolok egyházának közösségében fogjuk megtudni, ahol erről megszokás nélkül tanúbizonyságot tesznek.

Az evangélium megnevezi az egyik emmauszi tanítványt: Kleofás volt a neve. Érdekes módon azonban a másik tanítvány nevét nem mondja meg. Lehet, hogy tán azért, mert ez a másik „tanítvány” épp mi vagyunk?

Húsvét 4. vasárnapja (Jó Pásztor vasárnapja)

(Jn 10,1-21)

Az isteni dolgokról kétféleképpen lehet gondolkodni: alulról fölfelé és fölülről lefelé. Alulról fölfelé úgy gondolkodunk, hogy elvonatkoztatunk a teremtményi tökéletlenségektől és a teremtményi tökéletességeket a végtelenségig fokozzuk. A fölülről lefelé történő gondolkodás kiindulópontja ezzel szemben az isteni kinyilatkoztatás által élénk tárt isteni tökéletesség, és azt vizsgáljuk, hogy az miképpen részesedik a teremtményi tökéletességekben, továbbá mennyiben hasonlatos a teremtményi az istenihez és miképpen igazodik a számunkra kinyilatkoztatott igazság a tapasztalás és az értelmi belátás útjához. Ez utóbbi gondolkodás előnye – feltéve, ha hisszük –, hogy a hit által azonnal fölismerjük a tökéletest és az eszményit.

Az Úr Jézus azt mondja: „Én vagyok a jó pásztor” (Jn 10,1-21). Ez a kifejezés, hogy „én vagyok”, sokszor elhangzik az Úr Jézus szájából, hiszen így szól: „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6); „Én vagyok az ajtó: aki rajtam keresztül megy be, az üdvözül” (Jn 10,9); „Én vagyok az élet kenyere” (Jn 6,35.48). Végső soron ugyanaz az „én vagyok” szólal meg az ő szájából, mint ami az égő csipkebokorban a Mózesnek adott kinyilatkoztatás formájában hangzik el. Az Úr így nevezi meg magát Mózesnek: „Én vagyok, aki van” (Kiv 3,14). Az „én vagyok” kifejezés tehát Jézus istenségét, az Atyával való egylényegűségét fejezi ki.

A „pásztor” megjelölés Jézus kormányzói hatalmára utal, ami isteni hatalom a teremtett világ fölött, hiszen neki adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Ám a hatalom isteni lényege nem azonos az emberi hatalom fogalmával. Az emberi hatalom visszaélésekkel terhelt és az emberi kormányzásban mindig megnyilvánul az az emberi tökéletlenség, amely mások fölé akar kerülni. Az emberi hatalom és kormányzás mindig azt a látszatot óhajtja kelteni itt a földön, mintha tökéletes volna, valójában ezzel a saját tökéletlenségét leplezi. Ezzel szemben az isteni hatalom a célba érkezett erő, aminek nincsen szüksége igazolásra. Csak aki igazán erős, az engedheti meg magának, hogy „leereszkedjen”, szolidáris és engedékeny legyen, mert tudja, hogy ezzel semmit sem veszít a saját tekintélyéből és erejéből.

Az isteni kormányzó erő és hatalom nem más, mint szolgálat, felelősségvállalás és odaadás. Csak akkor van értelme minden emberi kormányzásnak és hatalom gyakorlásnak, ha az isteni pásztori funkcióból részesedik és tud felelősséget vállalni másokért. A jó pásztor az, aki a rábízottakat fontosabbnak tartja saját magánál, és aki önmagáról megfélelmedezve, hivatásból szolgálja őket.

Jó Pásztor vasárnapján elmélkednünk kell arról, hogy mindnyájan részesedünk külön fajta fokozatban az Úr Jézus isteni pásztori hatalmából. Nem mindegy tehát, hogy milyen módon működünk együtt ezzel a megváltásból fakadó, objektív részesedéssel. Hogyha a saját gyengeségünk leplezésére visszaélünk a hatalommal, és ha önmagunkat állítjuk a középpontba, akkor ellentmondunk annak a küldetésnek, ami részesedés Jézus pásztori hatalmából. Ám, ha együttműködünk vele, akkor egész életünket hivatásnak tekintjük. A hivatás abban különbözik a foglalkozástól, hogy a foglalkozás csupán a pénzkeresésre irányul, továbbá arra a szabad időre tekint, amely az „igazi” foglalatosság, mivel a pénzszerező foglalatosság csak nyűg. Ezzel szemben a hivatás kitölti az ember egész életét úgy, hogy még a magánéletében sem tud szabadulni ettől a felelősségtől. A mi szóhasználatunk helytelenül bizonyos foglalkozásokra szűkíti le a hivatás fogalmát, jóllehet minden emberi foglalatosság hivatás kell, hogy legyen, hiszen mindnyájan egy alapvető

hivatásnak vagyunk a szolgálói: ez a keresztyény hivatásunk. Nem tehetünk semmit az életünkben anélkül, hogy ne keresztyény hivatással, keresztyény küldetéssel és keresztyény felelősséggel tegyük. Következésképp bármit teszünk, mindig kell tudnunk felelősséget vállalni másokért, akiket – épp foglalkozásunk vagy életállapotunk révén – az Úr elének hoz. Ezt azonban sohasem szabad tolakodva tennünk. Nem szabad rákényszeríteni önmagunkat másokra. Ennek a szolgáló készségnek figyelmességben, tapintatosságban és szeretetben kell megnyilvánulnia. Ez az, ami bennünket Krisztus pásztori szolgálatában részesít, és ezáltal tesszük jelenvalóvá Jézust, a jó Pásztort mindennapi életünkben.

Vannak olyan hivatások, ahol – épp Jézus konkrét megbízatása alapján – hangsúlyozottan előtérbe kerül az ő pásztori szolgálatából való részesedés. Ebben a megbízatásban részesültek az apostolok, és ezt a küldetést adták át kézrátétellel és a Szentlélek erejének kiárasztásával a papszentelés szentségében. Akik részesednek az apostolok pásztori, tanítói és áldozatbemutatói küldetésében, azok Krisztus művét folytatják az ő személyes megbízása alapján az egyház keretében. Ők a papok. Ugyanakkor azonban mindnyájunkra – papokra és hívekre – egyaránt vonatkozik, hogy nem elégedhetünk meg a minimummal, hiszen nem külsődlegesen, úgymond foglalkozásból vagyunk katolikus keresztyények, hanem hivatásból, mert Krisztus követői vagyunk.

Az újszövetség választott népe nem elégedhet meg pusztán a törvény megtartásával, hanem valami többletet is kell vállalnia. Az Úr Jézus megszerette a gazdag ifjút, aki azt mondta, hogy egész életében megtartotta Isten erkölcsi parancsait és keresi az örök élet felé vezető utat. De nem volt fogékony az elszántságra, valami még hiányzott az életében. Ez pedig az ő esetében az, hogy „add el mindenedet, amid van, árát oszd szét a szegények között, és kincsed lesz a mennyben. Ennek hallatára az ifjú szomorúan távozott, mert nagy vagyona volt” (Mt 19,21-22).

Tiszta öröm tölti el azonban azoknak a szívét, akik nagy elszántsággal és a hit kockázatvállalásával merik a többletet vállalni. Mindnyájan meg vagyunk hívva erre a többletre.

Valójában a szerzetesség nem más, mint intézményes formája annak a sajátosan keresztyény életformának, ami ezt a többletet vállalja. Közülük többen az apostoli, papi küldetést is vállalják, ami az Isten és az egyház különleges akarata szerint valósul meg.

Am akár pap valaki, akár világi hívő, valamiképpen a szerzetesség elszántságát kell az életében megvalósítania. Ha valaki megházasodik, alkalmasint neki is vállalnia kell az önkéntes szegénységet, vagyis le kell tudni mondania megengedett földi javakról mások javára. A házasságban élő embernek is tisztaságban kell élnie, és a lemondást nem iktathatja ki életéből. Végül a házasságban élő ember életében az engedelmesség, úgy mint másokhoz való alkalmazkodás, néha még sokkal radikálisabb és sokkal kiélezettebb formában jelenik meg, mint az intézményes szerzetesi közösségben. Nem véletlenül mondta valaki tán erős túlzással, de némi igazsággal, hogy „a házasság szigorú szerzetesség”.

Az újszövetség választott népe olyan gyülekezet, amelyben valami többlet-áldozatot kell vállalni. E többlet-áldozathozatalban kell megmutatkoznia annak, hogy mi részesedünk az Úr Jézus Krisztus pásztori hivatásából és – különféle fokozatokban és megbízatásokban – valóban áldozatként, felelősséggel adjuk életünket másokért a nekünk juttatott kegyelmeknek és karizmáknak megfelelően.

Húsvét 5. vasárnapja

(Jn 13,31-35)

A mai vasárnapi evangélium szavai (Jn 13,31-35) akkor hangzanak el az Úr Jézus ajkáról, amikor emberileg minden oka meglett volna arra, hogy Istent szidja, és az embereket gyűlölje. Ha az ember életében valami látszólag nem sikerül, akkor rendszerint szidalmaival Isten ellen fordul, sőt káromkodásával még a nem hívó ember is Isten nevét emlegeti, amikor a végső okot teszi felelőssé azért, mert valami nem úgy történt, ahogyan ő azt elképzelte.

Miért tudja az Úr Jézus – éppen akkor, amikor az áruló Júdás eltávozik az utolsó vacsora terméből – azt mondani, hogy „most dicsőül meg az Emberfia s rajta keresztül az Isten” (Jn 13,31)? Miután az árulás nyilvánvalóvá lett, miért tudja kimondani, hogy „arról ismerjék meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretitek egymást úgy, ahogy én szerettelek titeket” (vö. Jn 13,35)? Nyilvánvalóan azért, mert Jézusban erő van. S ez az erő nem más, mint a mennyei Atya iránt való engedelmesség és szeretet.

A Jelenések könyvében olvashatjuk azt az részletet, amely az apokaliptikus műfaj és kifejezési forma szerint betekintést nyújt számunkra a történelem végső állapotába, illetve az üdvtörténeten túli, végső állapotba (Jel 21,1-5a). Elhangzik a kijelentés: „Íme, én újjáteremtek mindent” (Jel 21,5a). Ezt a kijelentést helyesen úgy kell érteni, hogy az új teremtés Krisztus kereszthalálával és föltámadásával már megtörtént. Ez az új teremtés már előttünk van, és nem más, mint az Isten tökéletességének teljes megnyilvánulása, ami nem lesújtja az embert, hanem fölemeli és minden vágyában célhoz viszi. Ezt fejezi ki az új Jeruzsálem, a mennyei Jeruzsálem képe, ami „leereszkedik az égből”, ahol az Isten lakik majd mibennünk. Akkor majd Isten letöröl szemünkről minden könnyet, vagyis megvalósul a szeretetnek az az állapota, amire tudatosan, de sokszor megfogalmazatlanul mindenki vágyakozik.

Akik távol tudják magukat Istentől, azok sem tudják elszakítani magukat tőle, mert ők is Isten teremtményei, az ő gyermekei és számukra is ugyanazon végső cél van rendelve. Isten elől nem lehet elmenekülni. Isten törvényei minden egyes ember életében érvényesülnek függetlenül attól, hogy valaki hisz benne vagy sem. Ezért nagyon fontos, hogy legyen a szeretetünknek fedezete. Ehhez a fedezethez hozzátartozik az is, hogy sok szorongatás árán juthatunk csak be Isten országába. Az apostolok, akik elsőként hirdették az evangéliumot az őskeresztény híveknek, az üldözések idején nap mint nap megtapasztalhatták ezt. Ezekre a szorongatásokra, mai nyelven bizonytalanságokra szükségünk van. A Jóisten elveszi tőlünk azokat a támasztékokat, amelyekben mi annyira bízunk, mert azok mind teremtmények, esetlegesek és változékonyak. Azért jönnek a megpróbáltatások, nehogy megfélemedjünk arról, hogy egyedül csak Istenben bízhatunk. Életünk egyetlen biztonsága a jézusi út: az Atya nevének megdicsőítése cselekedeteinkkel, az engedelmesség az Atya parancsainak, az ő akaratának és a szeretet parancsának komolyan vétele.

A szeretetnek számos megnyilvánulása van a teremtett világunkban, mert lehetetlen kibújni Isten törvényei alól. Am azokat lehet tökéletlenül és rosszul is teljesíteni, és ezért van szükség az isteni kegyelemre, a természetfölötti háttérre: arra a meggyőződésre, hogy Jézus ügye és az emberi életnek ez a megoldása már egyszer s mindenkorra győzedelmeskedett. A hitem megerősít abban a meggyőződésben, hogy „Isten a szeretet, és aki szeretetben él, az Istenben él és Isten öbenné” (1Jn 4,16). A szeretetnek az a módja, amire az Úr Jézus tanított bennünket, szükségszerű összefüggésbe hozza az Isten iránti szeretetet a személyválogatás nélküli felebaráti szeretettel, ami az ellenségszeretetet sem zárja ki, sőt egyenesen megparancsolja. Nem ok nélkül mondja az Úr Jézus, hogy „ez az én parancsom: szeressétek

egymást” (Jn 13,34), mert az eredendő bűn nyomait még a keresztség után is magunkon hordozzuk önző hajlamainkban. Ha ugyanis nekünk ezt nem parancsolják, hanem csak ajánlják, akkor aligha teljesítenénk ezt a parancsot, vagy legalábbis csak az önszeretet szintjén gyakorolnánk, amelynek az lenne az eredménye, hogy minden más embert és körülményt eszköznek tekintenénk ahhoz, hogy önmagunkat még jobban szeressük. Ám ez az önzés nem tesz boldoggá bennünket, mert amint elértük ama múlandó dolognak birtoklását, aminek a szeretete állítólag boldoggá tesz bennünket, azonnal kiderül a véges volta. Az ugyanis csak a szándékolás rendjében feltétlen érték, a birtoklásakor ellenben kiderül múlandósága, és akkor meg kell ismételnünk, vagy valamilyen újabb véges értéket kell keresni.

Ezért ajánlja az Úr Jézus az önmagunkról való megfélelkezést: „Aki meg akarja találni az életét, elveszíti azt, de aki elveszíti életét értem és az evangéliumért, az megtalálja azt” (Mt 10,39).

A szeretetre sohasem mondhatjuk, hogy abból elég, sohasem mondhatjuk, hogy tökéletes. A szeretetnek mindig van kinnlevősége és behoznivalója. Senki sem mondhatja el őszintén halála pillanatában azt, hogy „én már tökéletesen megvalósítottam a szeretet parancsát”.

A szeretet akkor kiegyensúlyozott, akkor tartja meg a helyes értéksorrendet, hogyha megvan a természetfölötti fedezete abban a meggyőződésben, hogy Krisztusban ez a szeretet már győzött, mert ő az Atyára támaszkodott. Következésképpen, aki nap mint nap ebből a szeretetből töltekezik a hit által, az a szeretetben szabaddá válik és nem lesz saját önzésének rabja. Nem a múlandó értékek szeretete lesz számára a végső cél, hanem legfeljebb csak eszköz, amely segíti abban, hogy önmagáról megfélelkezve a másik ember felé forduljon. Ám nem elég a fölismerés és az értelmi belátás, nem elég a jó szándék. A szeretetnek mindig cselekedetekben kell megnyilvánulnia, a szeretet mindig tett. Nem elég tehát megelégedni a dolgok szeretetével, nem elég pusztán az értelemmel az igazságot, az akarattal a jót, az esztétikai érzékkel a szépet szeretni. A tárgy és a dolog iránti szeretet csak egy lépés, eszköz ahhoz, hogy személyeket szeressünk, mert a szeretet lényege mindig a személyes egységre való törekvés. Itt megjelenik az Isten tökéletes egysége, amiből mi csak részesedünk a múltó időben és térben, a mozgásban és változásban, az összetettségben és szétesettségben, amit feltétlenül le akarunk győzni. Mivel le akarjuk győzni, engedelmeskedünk ennek a törvénynek – ami a teremtés és a történelem isteni törvénye – és nem tudunk alóla kibújni.

A tettekben megnyilvánuló szeretet egész konkrétan annyit jelent, hogy személyválogatás nélkül a másik ember rendelkezésére állok, segítségére vagyok. Ha ezt a magatartást nem általánosságban, hanem mindig az adott, konkrét személlyel szemben gyakorlom, akkor elindulok a jézusi szeretet útján.

Nyilvánvalóan mindnyájunknak van olyan tapasztalata az életben, amikor találkozott az emberekkel keresztül az isteni szeretettel, ami a rendelkezésre állásban, a nagylelkűségben, a viszontszolgáltatást nem váró odaadásban nyilvánult meg. Erről a szeretetről ismerjük föl Krisztus igaz tanítványait. Ha egyszer megtapasztaltuk ezt a hiteles szeretetet itt a földön, akkor ez egyben felhívás és kihívás is számunkra: Mi is azzal mutassuk meg, hogy Jézus tanítványai vagyunk, hogy szeretettel vagyunk egymás iránt!

Húsvét 6. vasárnapja

(Jn 14,18-29)

A logos (az értelem által fölismert igazság) és az ethos (az a jó, amit tettekben meg kell valósítani, vagyis az igaz jó) szorosan összefüggnek egymással. Ráérez erre az ember, de hajlamos a kettőt egymástól elválasztani. Egyik oldalról hirdeti az igazság objektivitását, egyetemesen kötelező jellegét, a másik oldalról – amikor az ő személyes érdekeit érinti – hajlamos az erkölcsi cselekvést úgymond magánügynek tekinteni, ahol felelősség nélkül, kénye-kedve szerint vagdalkozhat az ember fegyelmezetlen szabad akaratával. Pedig a szabadság mértéke az igaz jó. Nem véletlenül mondja az Úr Jézus az evangéliumban: „Nem, aki mondogatja nekem: 'Uram, Uram', jut be a mennyek országába, hanem csak az, aki megcselekszi az én mennyei Atyám akaratát” (Mt 7,21). Magunk is érezzük, hogy ez így van. Akárhányszor képmutatónak bélyegzünk olyan vallásos embereket, akik nem cselekszik meg az igazságot. Ám jó lenne, ha elsősorban magunkra figyelnénk. Melyikünk mondhatja el magáról, hogy mindig, minden körülmények között a fölismert igazság szerint cselekszik?

Az Úr Jézus az utolsó vacsorán mondott beszédében felvázolja, hogy mit ad a megváltás az embernek és milyen isteni erők, kegyelmek éltetik majd az ő egyházát (Jn 14,18-29). Elsősorban a tanítására utal, amelyről azt mondja, hogy az Lélek és élet. Aki megtartja tanítását, abban élet van, hiszen az élet a maga teljességében nem az anyagi élet, hanem a szellem élete. Az Úr Jézus azt tanítja, hogy az igazság élteti az embert. Elvehetik a biológiai életét, meg is ölhetik, de az igazságot nem lehet megölni, mert az igazság szellemi valóság. Megölni csak azt lehet, ami képes meg is halni. A halál pedig az egység szétesése. Ám csak az összetett dolgok tudnak szétesni részeikre. A szellem ellenben egység szerinti létmódban létezik, ezért a szellemi valóság, az igazság és az erkölcsi jóság megölheteretlen.

Így él tovább az Úr Jézus tanítása a történelem folyamán. Hiába üldözik ezt a tanítást, mert ő elküldte a harmadik isteni személyt, a Szentlelket, aki gondoskodik arról, hogy az apostolok megértsék az Úr Jézus tanítását és világosan fölismerjék az egyházban a helyes cselekvés szabályait. Ez a Szentlélek adta bölcsesség járja át az apostolokat, amikor a jeruzsálemi zsinaton összejönnek, hogy egy érzékeny kérdésben bölcs döntést hozzanak (ApCsel 15,1-29). Nem volt ugyanis világos a hívek előtt a zsidókeresztények és a pogánykeresztények egymáshoz való viszonya. A zsidó vallásból megtért keresztények úgy gondolták, hogy ószövetségi vallási szokásaikat rá kell kényszeríteniük a pogány vallásból megtért keresztényekre. A pogány vallásokból megtért görög keresztények – főleg Kisázsiaiban – ellenben úgy vélték, hogy ők bizonyos értelemben élhetik tovább eddigi életüket és nem kötelesek figyelembe venni a zsidókeresztények érzékenységét. Ebben az ezidáig tisztázatlan kérdésben hozzák meg az apostolok azt a bölcs döntést, miszerint a pogánykeresztények tartózkodjanak a vér és a fojtott állat húsának fogyasztásától, hiszen a zsidók elképzelése szerint a vérben van a lélek. Ugyanakkor viszont a zsidókeresztények fogadják el, hogy a pogánykeresztényeknek nem kell körülmetélkedniük és minden zsidó vallási szokást olyan aprólékosan megtartaniuk, amint azt ők teszik, hanem elég, ha a tízparancsolat szerint élnek, ám azt vegyék komolyan és kerüljék a pogány erkölcsi szokásokat. Ez a bölcsesség olyanfajta toleranciát, egymás érdekeinek és igazságainak szem előtt tartását hordozza, ami az isteni bölcsességből fakad. Ez a tolerancia nem hamis békülékenység, amely öncélúnak tekinti azt, hogy mindenkinek igazat adjon. Nem is válogató türelem, ami a barátnak mindent elnéz, az elvi- vagy érdekbeli ellenfelének azonban semmit sem néz el.

A keresztény tolerancia elvét Szent Ágoston így fogalmazza meg: A lényegesben egység, a kevésbé lényegesben különbözőség, de mindenben a szeretet. Ez a tolerancia nem enged az isteni igazságokból, de tud engedni az emberi szokásokból. Ennek gyümölcse az a béke, amiről az Úr Jézus az utolsó vacsorán beszél: „Békét adok nektek, az én békémet adom nektek. Én nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja” (Jn 14,29).

A világ látszólagos békét ad. A világ sokat prédikál a békéről, és miközben egyik kezével aláírja a békeokmányt, a másikkal az asztal alatt fegyvert tart a kezében. Miért? Mert a világ békéje bizalmatlanságra és képmutatásra épül. Látszólag megbízunk egymásban, a gyakorlatban azonban mindig vannak fönntartásaink. Ez a világ békéjének stílusa.

Ezzel szemben az a béke, amit Krisztus ígér nekünk, az ő ajándéka, kegyelem, amit kérni kell, és ki kell érdemelni. Ez az a béke, amely megtöri az emberben a gőgöt, a látszólagos mindentudást és mindenhatóságot és képessé teszi arra, hogy természetfölötti szempontból (sub specie aeternitatis), az örökkévalóság tükrében értékelje a történelmi, időbeli eseményeket. Vagyis tudja megkülönböztetni a jót a rossztól, a lényegest a kevésbé lényegestől.

Békéje akkor van az embernek, akkor tapasztalja meg a megváltás gyümölcseit itt és most, hogyha az Úr Jézus tanítását fölismeri, igaznak tartja az élete számára és komolyan törekszik a fölismert igaz jó megvalósítására. Vagyis Jézus szellemileg legyen jelen az ember életében! Ez tiszta lelkiismeretet eredményez, és olyan békét ad, amit a világ nem tud nyújtani. Ez az a béke, amely valóban otthonná teheti az életünket bárhol is tartózkodunk térben és időben, mert ott ahol Krisztus elvei érvényesülnek a gyakorlatban, békesség születik az emberek között, és ez az „otthon” már előíze lehet a mennyei hazának.

Urunk mennybemenetele

Urunk, Jézus Krisztus mennybemenetelének ünnepe a világegyházban és Magyarországon is a legújabb intézkedésekig Áldozócsütörtök néven volt ismert. Az ünnep neve onnan származik, hogy a Nagyszombat éjszakáján megkeresztelt hívek Húsvét után negyven nappal járultak először szentáldozáshoz.

Az Úr Jézus Krisztus mennybemenetelét az Apostolok Cselekedetei írja le (ApCsel 1,4-11). A leírás követi az ószövetségi gondolkodásmódot, hiszen az Isten olyan módon szól mindig az emberhez, hogy azt az ember meg is értse. Amikor az Úr Jézus fölment a mennybe, miután befejezte nyilvános működését a földön s befejezte föltámadt testben való megjelenéseit is apostolai színe előtt, akkor alkalmazkodott a tanítványok ószövetségi, vallási gondolkodásmódjához. Az olajfák hegyén búcsúzik el tőlük, hiszen az ószövetségi gondolkodásmód és a messiási várakozás szerint az olajfák hegyén kell eljönnie a Messiásnak. A Messiás valóban eljött, de nem úgy, ahogy Izrael várakozott rá politikai értelemben, hanem úgy, ahogy azt az Úr Jézus tanította és keresztáldozatában bemutatta. Ott dicsőül meg Jézus a tanítványok színe előtt, ott mutatja meg, hogy az igazi Messiás, a szabadító király nemcsak Izrael politikai ura, hanem az egész emberiség és kozmosz ura, a második isteni személy, aki az isteni természetének megfelelő helyre jut most. Az Atyával való egylényegűségét fejezi ki az a tény, hogy az Atya jobbjára ültette őt, továbbá Jézus azon ígérete is, hogy „elküldöm nektek a Szentlelket, aki majd segít mindent megérteni” (Jn 14,26), hiszen a tanítványok minden csoda ellenére még az utolsó pillanatban is értetlenek, és azt kérdezik: „Uram, most fogod helyre állítani Izrael országát” (ApCsel 1,6), Izrael várva várt politikai uralmát?

Az Úr Jézus az apostolok színe előtt fölmege a mennybe. Ez az esemény az ókori világkép formájában van megfogalmazva, ahol van „fönn” és „lenn”. A „fönn” az istenek világa, a „lenn” a holtak országa. A mi nyelvünkre lefordítva ez annyit jelent: Az Úr Jézus Krisztus azt jelezte a kortársaknak, és azt üzeni mai tanítványainak is, hogy befejezte földi megjelenésének idejét és egyszer s mindenkorra isteni természetének megfelelő állapotba jutott. Miért kellett az Úr Jézusnak befejezni földi megjelenési idejét? Azért, mert ő tovább él itt a földön, jóllehet nem emberi testben, hanem titokzatos testében, úgy mint ennek a titokzatos testnek a Feje. Erről beszél Pál apostol az efezusiaknak írt levelében (Ef 4,1-16). Azt mondja, hogy az egyház Krisztus titokzatos teste, egy élő organizmushoz hasonlít. Ahogy a testet a fej irányítja és onnan kapja azt az egységet, ami koordinálja az egyes tagok működését, ugyanúgy az egyházban, a Krisztusban hívők közösségében különböző fokozatokban és a különféle szolgálatoknak megfelelően külön fajta tagok léteznek. Tárnyilag nézve vannak olyan tagok, amelyek értékesebbek, amelyek létfontosságúak, és vannak olyanok, amelyek kevésbé fontosak, ám minden tagra egyformán szükség van, mert minden tag szolgálata arányosan mozdítja elő az egész test életét. Ezt a testet a föltámadt Krisztus, a mennybe fölment Krisztus élteti. Ez a titokzatos test a történelemben megjeleníti az Úr Jézus Krisztust és tovább viszi az ő jelenlétét egészen az idők végezetéig, amikor eljön a történelem ítélete, ennek a világrendnek a pusztulása vagy átalakulása, amiről az Apostol azt írja, hogy „akkor Isten lesz minden mindenben” (1Kor 15,28). Amikor a fejlődés elér ahhoz a célhoz, hogy mintegy beleépüljön az Isten világába, akkor fogja újra megmutatni magát az Úr Jézus Krisztus az ő emberi természetének megfelelő módon, még hozzá úgy, hogy akkor már mindenki láthatja, és nem lehet őt letagadni. Addig a történelem menetében áttételesen, a másodlagos okokon keresztül működik.

Igen mély mondanivalót tartalmaz Pál apostolnak ez a tanítása. Arra figyelmeztet bennünket, hogy milyen csodálatos feladatra vagyunk meghívva földi életünk során. Mi, akik

megkeresztelkedtünk és Krisztusba öltöztünk, arra vagyunk hivatva, hogy akármi legyen is a foglalkozásunk, életkorunk, életállapotunk, ha kevesen is vagyunk – mint a kovász a tésztában, mint a só az ételben –, ízt, értéket és „szívet” vigyünk ebbe a világba. Nekünk kell elvinni Krisztust az emberek közé, nekünk kell folytatni sajátos hivatásunk és adottságaink szerint Krisztus történelmi, megváltói művét. Meg vagyunk ugyan váltva, de ezt aprópénzre kell váltani a mindennapi életünkben. Meg kell téríteni az embereket, és ezt elsősorban magunkon kell kezdeni, és magunkon kell újra és újra folytatni. Pál apostol azt mondja, hogy „fölséges a ti hivatástok”, és így imádkozik: „adja meg nektek az Isten a bölcsesség és a kinyilatkoztatás lelkét, hogy megértsétek milyen fönséges hivatástok van” (vö. Ef 1,15-19).

Mit jelent a bölcsesség? A bölcsesség a Szentlélek adománya. A Szentlélek pedig az Isten élete, aki bekapcsolt bennünket a szentháromságos életáramlásba, aki fölszítja bennünk a hitet, és aki megismerteti velünk azt, hogy kicsoda az Úr Jézus Krisztus. Az apostolok is csak pünkösdkor értették meg, hogy valójában ki volt az Úr Jézus Krisztus.

A bölcsesség egész szerint való látásmód és tudás. Lehet valaki intelligens, lehet valakinek pallérozott értelme, ám nem biztos, hogy bölcs. A bölcsesség Isten adománya, azt kérni kell. A kinyilatkoztatás lelkét is kérni kell, mert a kinyilatkoztatás lelke magasabb rendű tudást ad, mint a bölcsesség. A bölcsesség gyümölcse az egész szerinti tudás, a metafizikai tudás, ami szükséges ahhoz, hogy túl tudjak látni az érzékelhető, fizikai dolgokon, míg a kinyilatkoztatás lelke a hit szerinti tudást adja meg, amikor a szeretet tanít meg valamire. Bizalmi tudás ez, amely jóindulatból fakad, és annyit jelent, hogy elfogadom, amit Isten szól hozzám és feltételezem, hogy amit mond, kijelent, kinyilatkoztat, az igaz. Ez tesz engem többé az emberi méltóságomban.

Jézus Krisztus közvetítése hatékony és felülmúlhatatlan. Ma is közvetít. Minden szentmiseáldozatban az ő keresztáldozata gyümölcsözik életemben. Köztünk él Krisztus a szentségekben, amelyek a krisztusi életet éltetik bennünk a Szentlélek által. Közöttünk van Krisztus a koinoniában, a szeretet-egységben: „Hogyha ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, közöttük vagyok”(Mt 18,20).

A pokol az az állapot, amikor már valaki képtelen a szeretetre és nincs reménye arra, hogy egyáltalán szeretni tudjon. Sokan mondják, hogy fontos a szeretet, de miért is fontos, amikor pontosan az ellenkezőjével lehet érvényesülni, épp az ellenkező módon lehet ebben a múlandó világban néhány évtizednyi boldogsághoz jutni. Nem indokolja más a megbocsátást, az ellenségszeretetet és a személyválogatás nélküli szeretetet, mint egyedül csak a lélek bölcsessége és a kinyilatkoztatásból merített tudás, nevezetesen az, hogy az Úr Jézus Krisztus látszólagos földi kudarca az emberi méltóság hitelesítése. Csak ha a hit által szabad akarattal és komoly akarati törekvéssel bekapcsolódom ebbe az életáramlásba, akkor lesz maradandó bennem a szeretet, ami egyáltalán értelmet ad az ember életének.

Az angyalok azt mondják az apostoloknak: „Galileai férfiak. Mit néztek az égre?” (ApCsel 1,11) „Az aki most elment közületek, mert a felhő eltakarta – a felhő az ószövetségi gondolkodás szerint az Isten jelenléte –, majd ugyanilyen dicsőséggel jön el a világ végezetén. Ti menjetek, és hirdessétek az evangéliumot!” Ezt mondják az angyalok, Isten küldöttei, a „fehérruhás férfiak”. Nekik majd az utolsó ítéleten lesz újra jelentős közvetítő szerepük Isten oldaláról az ember és a világ felé. Most azonban egyedül Krisztus és az ő egyháza a közvetítő. „Menjetek tehát, és hirdessétek a jó hírt, azt, hogy az emberi életnek van értelme, hogy hitelesítve lesz minden jótettek Jézus cselekedetei által. Mérgezett italt ihattok, mint Szent János apostol tette, és nem haltok meg, ha mérgezett kígyót vesztek a kezetekbe, amint Szent Pál sem halt meg a kígyómarástól Málta szigetén. Ördögöt űzhettek ki imádsággal Jézus nevében, és környezetetekben meg tudjátok szüntetni a gonoszág irracionálisát, mert van bűnbocsánat. Tudtok majd kézzel a betegek gyógyítani, mert ha a hitetek valóban élő hit, akkor hegyeket tud mozgatni.”

Minél erősebb a hitem, minél nagyobb az odaadásom, annál inkább fogja hitelesíteni az életemet az Úr Jézus Krisztus ereje. Ne mondjam azt, hogy a vallás magánügy, hanem merjek tanúbizonyságot tenni Jézusról, hiszen erre kaptam küldetésemet!

Pünkösdi triduum

I.

XXIII. János pápától megkérdezték a halála előtti napokban, hogy melyik az a keresztény hittétel, egyházi tanítás, amelyet a jövőben a leginkább ki kellene dolgozni és hangsúlyozni. A pápa prófétai ihletettséggel azt válaszolta, hogy a Szentlélekről szóló tanítás.

A Szentlélek Úristen a harmadik isteni személy, akit az Úr Jézus azért küldött el egyházának, hogy jelenvalóvá tegye az ő művét, tanítását és tetteit az idők végezetéig.

Nyilvánvaló, hogy a kereszténység első korszakában, amikor a Szentlélek művét valóban megtapasztalták az ősegyházban, különösebb viták nem voltak a Szentlélek Úristen mivoltáról, hiszen az ember arról nem vitatkozik, amit természetesnek tart és közvetlenül megtapasztal. Amikor azonban az apostoli korszak után mind jobban kialakultak az egyház intézményei, a figyelem épp a tévtanítások miatt elsősorban Istenre, különösen a második isteni személy, Jézus Krisztus mivoltára irányult és majd csak később alakult ki a Szentlélekről szóló tanítás.

Az első egyetemes zsinaton, 325-ben Niceában megfogalmazták az apostoli hitvallást, amit természetesen korábban is vallottak és hittek a hívők, de épp az eretnokségek miatt kellett egyértelműen megfogalmazni. A niceai hitvallásban úgy szerepel a Szentlélek Úristen a Szentháromság életközösségében, hogy ő az, aki „az Atyától és a Fiútól származik”. Ennek értelmezésére különféle irányzatok alakultak ki. Egyesek megpróbálták a Szentlélek Úristen szerepét csökkenteni, mások épp ellenkezőleg, növelni akarták. A katolikus tanítás egyértelműen kimondja, hogy egy Isten van, egy Istenben pedig három személy: az Atya, a Fiú és a Szentlélek. A három isteni személynek ugyanaz a lényege és a megnyilvánulásában, működésében ugyanaz a természete. Az egyes személyek nem lényegben és természetben különböznek egymástól, hiszen abban egyek, hanem a személyi mivoltukban. A személyiség pedig nem a testtel kapcsolatos, hanem szellemi tulajdonság. Szent Ágoston Szentháromságról szóló hatalmas művében jegecesedett ki az a felfogás, ami a Szentírásban meg van alapozva, jóllehet nem ezzel a szóval jelölték. Ebben a műben világosan áll előttünk, hogy az Atyától és a Fiútól, mint egy princípiumtól, lételvtől ugyanazzal az egy leheléssel származik a Szentlélek Úristen, aki az egyház életető, szellemi lelke. A személyesség annyit jelent, hogy úgy van meg a Szentháromságban a különbözőség, hogy az a legnagyobb egységben egyesül. Nagyon egyszerű hasonlattal megvilágítva azt mondhatjuk, hogy egy ideális családban az apa, anya és a gyermek személyi mivoltukban különböznek egymástól, de a szeretetben egyek. Ez egy botladozó hasonlat, amit nem szabad kivetíteni a Szentháromságra, mert ott a szeretet nem megvalósulásban és folyamatban van, hanem már örök, kész állapotban és éppen azért tudnak ezek a személyek egészen egyek lenni, mert ugyanakkor különböznek is egymástól. Ez a dialektikus egység meghaladja a mi gondolkodásunkat, hiszen az Isten világára vonatkozó logikai törvények mások, mint a teremtett világra vonatkozóak. Isten világában az ellentmondások egy magasabb szintű egységben egybeesnek. Ezért az Szentháromságot az eszünkkel meg lehet közelíteni, de kimeríteni nem lehet. Valóban hitünk nagy titka, amit mint egy kinyilatkoztatott igazságot természetfölötti hittel és Isten iránti bizalommal el kell fogadnunk, hiszen nem lehet kikövetkeztetni az értelemmel, csupán esetleg az értelemmel utólag egy bizonyos szintig alá lehet támasztani.

Nyilvánvaló, hogy ebből a felfogásból alakult később ki az a nézet, miszerint ha a világot történelemként értelmezem, tehát időben és nem térben, akkor ebben a történelmi folyamatban – ami egyenes vonalú, tehát a világ teremtésétől egészen a világ célba

érkezéséig tart – meg lehet különböztetni korszakokat. A hivatalos egyházi tanítóhivatal mindig nagyon ügyelt az óvatos megfogalmazásra.

A történelem első korszakát a teremtés korszakának mondták, amit különösképpen a mennyei Atyának kell tulajdonítani. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a teremtésnél nincs jelen a Fiú és a Szentlélek is. A János evangélium prológosában olvassuk, hogy „kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige, és ő volt kezdetben Istennél” (Jn 1,1-2). Ez utalás az Úr Jézus teremtés előtti ún. préegzisztenciájára és arra, hogy a teremtés művében ő is részt vesz. A Teremtés könyvében pedig azt olvassuk, hogy az Isten lelke lebegett a vizek felett. Az ószövetségben az Úr lelke segítette a választottakat abban, hogy segítségül hívják az Úr nevét; ő az, aki belülről formálta a monoteizmust és a tízparancsolat szerinti életformát; ő az, aki a kinyilatkoztatást tettekben, gondolkodásmódban és érzületben végrehajtotta a választott nép igazaiban, sőt a pogányok igazaiban is, mert minden ami igaz és erkölcsileg jó, az a teremtés révén az egész világon öröktől fogva a Szentlélektől származik és az ő műve.

A teremtés korszaka után következik a megváltás korszaka, a Krisztus-esemény. Ez a történelem közepe. Ez a második isteni személy korszaka, ami szintén nem jelenti azt, hogy ott nincs jelen a mennyei Atya, vagy nem működik a Szentlélek. A történelem második korszakában, Krisztus korszakában ott van az Atya is, hiszen az Úr Jézus étele és itala a mennyei Atya akaratának teljesítése (vö. Jn 4,34) és „aki engem lát, az látja az Atyát is” (Jn 14,9) – mondja az Úr. A Szentlélek Úristen is ott van, hiszen az Úr Lelke keni fel az Úr Jézust és kíséri a pusztába, az Úr Lelke az, akinek Fölkentje és Prófétája Jézus, és az Úr Lelke támasztja fel őt halottaiból. Maga az Úr Jézus mondja az utolsó vacsorán, hogy „nem hagylak árván titeket, hanem elküldöm nektek a Vigasztalót, a Parakléoszt, aki majd mellettek áll és eszetekbe juttat mindent, amit tanítottam nektek”. Majd így folytatja: „ő veletek marad a világ végezetéig és az én művem folytatja az egyházban”, (vö. Jn 14,15.26). Az „Atyáé és az enyém” kifejezés igazolja, hogy a Szentlélek az Atyától és a Fiútól mint egy őselvtől származik.

A harmadik korszak az egyház korszaka, amit a Szentlélek korszakának is lehet nevezni, amikor az egyház szentségeiben, igehirdetésében és történelmi működésében jelen van az Isten. A Szentlélek jelenvalóvá teszi Krisztust tanításában és az Oltáriszentségben, de az egyháznak mint titokzatos testnek a működésében is. Isten országát prolongálja az idők végezetéig. Amikor majd megint Krisztus kerül a középpontba – nevezetesen az utolsó ítéletkor, mert neki adatott minden hatalom a mennyben és a földön és ő jön el ítélni eleveneket és holtakat –, az nem azt jelenti, hogy a Szentlélek akkor megszűnik működni, hanem arról van szó, hogy megint a Fiún keresztül jutunk az Atyához és a Szentlélekhez. A jelen üdvrendben is érvényes, hogy „senki sem juthat az Atyához, egyedül csak én általam” (Jn 14,6).

A Szentírás úgy beszél a Szentlélekről, mint személyről, aki élő princípium, az Atya és a Fiú éltető lelke; aki szeret bennünket, akit meg lehet bántani, sőt akit még káromolni is lehet; aki vigasztalni tudja az embert, aki hívogat és összetart bennünket. Ezek mind olyan tulajdonságok, amelyek a személyességre utalnak.

A Szentlélek az az életerő, aki újjászüli és megváltoztat minket. Hányszor panaszkodunk arról, hogy nem tudunk megváltozni! Van is ebben némi igazság. Napjainkban, amikor már az emberek nevelése is bizonyos modellek, klisék szerint történik, aligha lehet beszélni arról, hogy valaki igazán felelősen kezébe veheti életsorsának irányítását. Hiszen tudata manipulálva van, céljai közösségi célok, működési lehetőségeit körülhatárolják a körülmények. Mivel a megváltozás igénye mégis bennünk van, lenyomjuk a tudat alá és ettől vagyunk szorongó állapotban. Abban világnézeti különbség nélkül egyetértenek a lélektan szakemberei, hogy meg kellene változtatni az embert, abban azonban aligha tudnak egyetérteni a különböző irányzatok képviselői, hogy miben kellene ennek megnyilvánulnia.

A Szentlélek Úristen megtanít minket arra, hogy miben kell megváltoznunk a bűn vonatkozásaiban. Szembesít bennünket azzal az objektív igazsággal, tényállással, ami az Isten és az ember viszonyában fennáll. Ezt az Isten Igéjéből tudjuk meg. Megtanít arra is, hogy az Isten színe előtt mindnyájan bűnös emberek vagyunk. Aki nem engedi, hogy a Szentlélek megvilágosítsa a szellemi, lelki látását, az a tudat alá nyomja ezt a változási igényt és az öngazolások rendszerében él. Az életkörülményekkel, jellemének determinációival, a közfelfogással és a közérkölcssel magyarázza meg azt, hogy miért helyes és jó úgy élni, ahogyan ő él. Lehet, hogy én önmagam előtt nem vagyok bűnös, ám az Isten színe előtt bűnös vagyok. Mindnyájan elbuktunk Isten színe előtt, mindnyájan bűnösök lettünk.

A bűn nem csak jogi, hanem lehet erkölcsi bűn is. Téves az a bűn-fogalom, amely szerint a bűn valamilyen szabály megsértését jelenti csupán. Ez is lehet egyfajta bűn, például a tízparancsolat törvényeinek megsértése. Ám az igazi bünt mulasztásnak nevezzük: Amikor Istennek van egy elvárása velem szemben, és én mindig megtalálom a kellő magyarázatot arra, hogy miért halogatom egy feladat elvégzését vagy miért nem vagyok képes annak az elvégzésére.

A bűn tehát hiány, annak az erénynek a hiánya, amelyre szükségem lenne ahhoz, hogy krisztusi emberré váljak. Márpedig a Szentlélek krisztusi emberré akar alakítani. Amikor megkeresztelték, majd megbérmáltak, akkor kaptam meg a Szentlélek „pecsétjét”, akkor lettem lefoglalva az istenszolgálat számára. Ám nekem még nagyon sok kinnlevőségem és behoznivalóm van, mert még mindig nagyon keveset tettem. Ezt a felismerést nevezzük megtérésnek. Akkor jutunk el a helyes büntudatra, ha az Isten fenségével és az ő örök tervével mérjük össze magunkat, nem pedig a nálunk rosszabb emberekkel, akikhez viszonyítva mi mindig erényes és jó emberek leszünk.

A megtérés akkor kezdődik, amikor engedem, hogy a Szentlélek irányítsa gondolkodásomat. Az imádságban erre szert tehetek. Az imádságban nem csupán felsorolom állandóan panaszaimat, szomorúságomat, ami egyébként indokolt és az Isten iránti bizalom jele lehet, de nem állok itt le, hanem tudok csendet is teremteni magamban. A csend majd meg fog szólalni, és a csend szava a Szentlélek szava lesz. Eszembe fognak jutni olyan gondolatok, megjelennek a szívemben olyan érzések, amelyeket Isten a teremtéskor már belém oltott. „Magadnak teremtettél Urunk, és nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik benned” – tanítja Szent Ágoston püspök. Akkor majd a Szentlélek megfogalmazatlan sóhajtásokkal fog imádkozni bennem, és megvilágosítja számomra azt, hogy milyen legyen viszonyom az Istenhez és hogyan kell krisztusi emberré válnom. A Szentlélek Úristen tehát meggyőz bennünket. Az Úr Jézus hivatkozik erre a búcsúbeszédében: „Amikor majd elküldöm nektek a Vigasztalót, ő majd meggyőz titeket a bűnről, az igazságról és az ítéletről. A bűnről, hogy nem hittek bennem. Az igazságról, hogy az Atyához megyek. Az ítéletről, hogy a világ fejedelmét már elítélték” (vö. Jn 16,8-11).

A Szentlélek tehát mint az igazság Lelke szembesít azzal, hogy ki vagyok, de nem áll meg itt. Elém állítja azt az eszményt is, hogy mivé kell lennem. A Szentlélek hívogat minket, ő az, aki krisztusivá akar formálni.

Gyakran imádkozzuk, hogy „jőjj Szentlélek Úristen”. Azért kell hívogatnunk a Szentlelket, azért kell kérnünk őt, mert Isten tapintatos, ő nem fog betolakodni életünkbe. „Íme, az ajtóban állok és zörgetek. – mondja az Úr – Aki meghallja szavamat és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek és vele étkezem, ő meg énelem” (Jel 3,20).

Hogyan tudok utat készíteni a Szentlélek működésének? Mindenekelőtt megpróbálok tisztességes és becsületes ember lenni. Ezek ma már lejáratott szavak, mert a becstelenséget ma ügyességnek és életművészetnek nevezik. Ennek ellenére ki kell mondani, hogy először igenis becsületes embernek kell lenni, aki igazságos és igaz ember, aki mindenkinek megadja azt, ami jár neki és nem próbálja saját önző érdekeit felebarátai érdekei elé helyezni. Ha megvan bennem az igazságra épülő igazságosság, akkor az szolid talajt biztosít a szeretetnek,

amelyet a szenvedélyek és a szeszélyek már nem fognak rendezetlenné és kiszámíthatatlanná tenni. Ez a szeretet hűséges és tartós, és annak a szolid alapja lesz, ami az Isten szeretete. Ez már kegyelem, amit kérni kell. Ez a szeretet nem áll meg annál a szeretetnél, amelyik a másiktól csak az előnyt várja, hanem tud az ellenségnek is megbocsátani, irgalmas és nagylelkű lenni és nem számolgat.

Szabaddá kell tenni magamat igazságban és a szeretetben ahhoz, hogy a Szentlélek beköltözhessen az életembe. Meg kell vizsgálnom, hogy mik a kötöttségeim. Az anyaszentegyház nem véletlenül ajánlja a szegénység erényének gyakorlását. Ennek azonban nem szabad sem pesszimista, sem féltékeny szegénységnek lennie. A pesszimista szegénység folyamatos önsajnálathoz torkollik. A féltékeny szegénység az, amikor szegény vagyok ugyan, de ez nem erény számomra, mert örökké azt szeretném, hogy gazdag legyek. Irigylem a gazdagokat, és féltékeny vagyok rájuk. Az igazi, a krisztusi szegénység lényege, hogy szabaddá tudom tenni magamat belülről, hogy ne legyen semmi akadály, ami elvon Krisztus szeretetétől. „Ugyan ki szakíthatna el minket Krisztus szeretetétől?” (Róm 8,35) – kiált fel Szent Pál apostol, aki megélte ezt a szegénységet és még az üldöztetés, zaklatás, megbotoztatás, kínzás vagy nélkülözés sem tudta elszakítani őt Krisztus szeretetétől. Ha ilyen belső szabadsággal föl tudom áldozni az apró, dédelgetett, talán nem is feltétlenül bűnös, de mégis önző szokásaimat, esetleges szenvedélyeimet és azt nagylelkűen oda tudom adni Istennek, akkor meg fogom tapasztalni, hogy mit jelent a Szentlélek jelenléte az életemben. Meg fogom látni, hogy mit jelent: Istent nagylelkűségben nem lehet felülmúlni.

Az Úr Jézus nekünk is mondja, mint egykor Nikodémusnak: „Újjá kell születnetek a Szentlélekben!” (vö. Jn 3,3). Azért kell újjászületnünk, mert kereszténynek lenni sokkal többet jelent, mint egyszerűen vallásosnak lenni. Vallásos az az ember, aki hisz Istenben, megadja Istennek, ami jár neki, megtartja törvényeit és valamit ezért ellenszolgáltatásként kíván. Ezzel szemben a keresztény ember is megtartja a törvényt, de nem azért, hogy valamit kapjon érte. A keresztény ember megtért ember, aki „belebolondult” a Krisztus iránti szeretetbe. A személyes szeretet esetében pedig az ember nem mérícskél. Nem azt nézem, hogy mit kapok a másiktól, hanem azt, hogy mit adhatok neki.

Az újjászületés azt jelenti, hogy szembe kell nézni önmagammal. Látnom kell: hogyan álllok Isten színe előtt? Jó tulajdonságaimért hálát kell adnom az Istennek. Rossz tulajdonságaimmal és mulasztásaimmal szintén tisztában kell lennem. Amikor ez megtörtént, akkor következik, amit megtérésnek nevezünk. A megtérés azon múlik, hogy engedem-e, hogy a Szentlélek Úristen átformálja gondolkodásomat és érzületvilágomat. Egész mentalitásomat meg kell változtatnom. Mit jelent ez? Nem azt jelenti, hogy amit eddig tettem, az mind rossz volt. Megtérése után Szent Péter is megmaradt olyan szangvinikus és szenvedélyes embernek, mint amilyen korábban volt. Ezt azonban a Szentlélek „helyére tette”, és jó irányba használta föl. Szent Pál is megmaradt annak a kolerikus, kissé erőszakos, rátarti férfinak, aki a damaszkuszi úton volt. Ám megtérése után ezt mind önmaga ellen fordította, illetve Isten országának építésében kamatoztatta. Ki tudott magában alakítani egy olyan egyéniséget, amely nem elméletben, hanem egyéni tapasztalatból tudta, hogy mi az a szeretet, amely „türelmes, jóságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem gőgösködik, nem keresi a magáét, nem örül a gonoszságnak, de együtt örül az igazsággal, mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel” (vö. 1Kor 13,4-7). Hinnem kell abban, hogy Isten ereje engem is meg tud változtatni, feltéve, ha utat és helyet készítek a Szentlélek számára szívemben.

A megtérés utáni következő lépés annak felismerése, hogy Isten szeret engem. Méghozzá annyira szeret engem személyesen, hogy elküldte Jézus Krisztust személyes megváltómnak, aki értem is meghalt a keresztfán, értem is ontotta a vérének. Ha egyszer ez a felismerés megszületik bennem és elfogadom az Úr Jézus Krisztust személyes megváltómnak, akkor majd megtapasztalom, hogy mit jelent az, hogy Isten szeret. Miután megtapasztaltam ezt,

akkor jön a következő lépés: Hittel és bizalommal kell Krisztus keresztje felé fordulnom, és tőle kell várnom üdvösségemet. Ne az ügyeskedéseimtől, emberi kapcsolataimtól, evilági változásoknak különféle hamiskás reményeitől és hitegetéseitől várjam üdvösségemet, hanem egyedül Jézus Krisztus keresztjétől, mert az a feltámadás zsengeje!

Az Úr Jézus Nikodémussal való beszélgetése során egy ószövetségi eseményre hivatkozik, nevezetesen arra, amikor a választott nép hűtlenségei, mulasztásai, törvényszegései miatt kivívta Isten igazságos, ítélő haragját és a Sínai pusztában mérges kígyók jelentek meg, amelyek a választott nép fiait halálosan megmárták (vö. Szám 21,9). Kemény figyelmeztetés volt ez. A választott nép fiai Mózeshez könyörögtek, hogy az Isten prófétája és az Isten embere lévén próbálja meg elhárítani tőlük Isten haragját. Mózes akkor rézből egy kígyót készíttetett, és azt mondta, hogy aki erre a kígyóra hittel és bizalommal föltekint, az meg fog gyógyulni. Nem kígyómarás gyógyítására alkalmas kenőcsöt adott, hanem sajátosan furcsa megoldást választott: Egy rézkígyót – mondhatnánk egy bálványt – állított eléjük. Tudjuk, hogy rézzel nem lehet kígyómarást gyógyítani. Ám Mózes mégis tudta hittel mondani – mert ő az Isten embere volt –, hogy aki hittel fölneéz erre a kígyóra, azt az Isten meg fogja gyógyítani. Ismeretes az ószövetségből, hogy akik hittel elfogadták ezt az „örültséget”, ahogy ezt mi mai füllel hallgatjuk, azok valóban meggyógyultak a kígyómarástól.

Az Úr Jézus azt mondja, hogy amint Mózes fölemelte a rézkígyót a pusztában, és aki erre tekintett, meggyógyult, ugyanúgy fogják fölmagasztalni majd az Emberfiát is, hogy akik őrá néznek, azok meggyógyuljanak emberi nyomorúságukból, elesettségükből, életük ürességéből és értelmetlenségéből (vö. Jn 3,14-17). Ez a rézkígyó az Úr üdvözítő keresztfája, ahova fölvitte mindnyájunk bűnét, mert „ahogy egy ember által jött a bűn és a halál, ugyanúgy egy ember által jön a szabadulás és föltámadás is” (vö. Róm 5,12). Ez az egy ember volt a bukásban az első Ádám, a megújulásban, az új teremtésben pedig a második Ádám, vagyis az Úr Jézus Krisztus, aki az Isten Fia.

Szent Pál az első korintusi levélben beszél arról, hogy az emberek sokféle megoldást találtak ki arra, hogy üdvösségüket szolgálják. A görögök a bölcsességben keresték ezt az orvosságot, ők filozófusok voltak. A zsidók a törvényben vélték fölfedezni ezt az eszközt, és azt hirdették, hogy ha nagyon pontosan és a legaprólékosabb részletekig megtartják a mózesi törvényt, akkor ezzel Istent mintegy rákényszerítik arra, hogy olyan szabadítót küldjön, aki itt a földön üdvözíteni fogja és boldoggá teszi őket. „A zsidók csodat követelnek, a pogányok bölcsességet – írja Pál apostol –, mi azonban a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak botrány, a pogányoknak oktalanság, nekünk azonban, akik hiszünk, Krisztus Isten ereje és Isten bölcsessége” (vö. 1Kor 1,18-24).

Pál apostol azt is mondja, hogy miután az emberi bölcsesség teljes válságba jutott az üdvözítés vonatkozásában, Isten a kereszt „örültségének” bölcsességét használta fel arra, hogy megszégyenítse az emberi bölcsességet. Amint a rézkígyó örültségnek tűnik, az akasztófa, a szégyenfa, a kereszt és a szenvedés oktalanságnak tűnik.

Mi azonban, akik újjászülettünk és eme újjászületés tudatát felszítottuk magunkban, a Szentlélek által megtanítva felismerjük, hogy egyedül ebben a keresztben van üdvösségünk, megváltásunk lehetősége, amit sem a tudósok, sem a politikusok, de még a lélektan szakemberei sem tudnak megadni nekünk.

Meg akarunk változni, újjá akarunk születni, és ugyanazt a lelkiületet akarjuk kialakítani magunkban, mint ami Krisztus Jézusban volt. Hogy ez milyen eszközökkel és milyen erények kialakításával történhet, azt megmondja nekünk Pál apostol, amikor leveleiben a Szentlélek gyümölcseinek működéséről beszél.

II.

Egy működtetőnek a természetére, lényegére a működés természetének, lényegének hatásaiból tudunk visszakövetkeztetni. Az újszövetségi Szentírás felsorolja azokat a hatásokat, amelyek bizonyítják, hogy van Szentlélek, továbbá hogy a Szentlélek működik és megváltoztatja a megváltoztathatatlan hitt emberi természetet, új teremtménnyé varázsol bennünket, akik méltókká válunk arra, hogy Krisztus titokzatos testének, az egyháznak tagjai legyünk. Hiszen a test minden egyes tagja a fő erejéből él, valamilyen módon hasonlít a főre. Így az egyház minden tagja magán hordozza a Fő, Krisztus tulajdonságait, és ez a Szentlélek műve.

Az újszövetség – különösen Szent Pál apostol – beszél arról, hogy a Szentléleknek vannak rendkívüli adományai. Ezeket görög szóval karizmáknak nevezzük. Napjainkban divatos beszélni a karizmákról, sőt ennek a szónak már van profán jelentése is. Karizmatikusoknak nevezi a világ azokat az embereket, akiknek valamilyen rendkívüli tehetségük van és ezzel a tehetségükkel a közösség javát szolgálják. Ebben a meghatározásban van némi igazság, ám a meghatározás gyökere teológiai jellegű, hiszen a karizma nem más, mint a Szentlélek Úristen rendkívüli adománya, az isteni életben való részesedés, amelyet a Szentlélek épp az egyházi közösség szolgálatában tanúságtevés céljából megjelenít egyes egyháztagokban. A karizma nem hasonlíthat egy olyan talentumhoz, amelyet elástunk és nem kamatoztattunk. Ez ugyanis a saját dicsőségünket szolgálná. A karizma látható jele annak, hogy valakiben krisztusi tulajdonságok vannak.

Szent Pál apostol beszél arról, hogy egyeseket az Isten Szentlélekkel apostolokká tett, másokat prófétákká, ismét másokat tanítókká, evangélistákká vagy lelkipásztorokká (vö. 1Kor 12,27). Ezek személyre szóló hivatások, amelyet nem lehet kiérdemelni. Ám, hogy a talentum kamatozni fog-e, azért már az ember a felelős. A karizmák olyan jelek, amelyek tanúbizonyítást tesznek Isten jelenlétéről az egyházban és a nagyobb közösség, a gyülekezet javát szolgálják.

Vannak olyan karizmák is, amelyek kevésbé vannak kapcsolatban az egyház kormányzásával, legalábbis közvetlenül nem érintik azt, mégis a közösség javát szolgálják. Ezek közül Szent Pál beszél a segítség és az irgalmasság karizmájáról, továbbá a szellemi hatások, az ún. lelkek megkülönböztetésének tudományáról. Egészen sajátos és rendkívüli jel a nyelveken való beszéd karizmája, a csodatevés adománya vagy akár a természetfölötti gyógyítás ajándéka.

Az esetek túlnyomó többségében minden természetfölötti adomány természetes alapot feltételez, de ez nem tartozik a lényegéhez, és lehetnek kivételes esetek is. Előfordulhat az, hogy valakiben esetleg nincs meg a tehetség, a természetes adottság a tanításhoz, a természetfölötti Szentlélek-adomány révén azonban mégis kiváló tanítónak lehet, mint például Viennay Szent János, az arsi plébános. A karizmák azonban rendszerint feltételezik a természetes képességet, felfokozva azt, egy természetfölötti cél irányába állítják – feltéve, ha megvan az emberben a szabad akarati együttműködés –, és ilyen módon jellé válhat.

Ám a karizmák csak akkor hitelesek, és csak akkor származhatnak a Szentlélektől, ha az, aki megkapta ezt a rendkívüli adományt, nem a saját dicsőségére használja fel azt, hanem egyértelmű és világos, hogy ezzel az egyházzal kívánja építeni; ha nem széthúzást eredményez, hanem épp ellenkezőleg, a szeretet növekedését segíti elő. Az egyház mint olyan a leginkább karizmatikus, hiszen az egyház összesség és az egyházból ered minden más természetfölötti erő.

Szent Pál apostol beszél olyan Szentlélek-adományokról is, amelyeket nem egyesek kapnak, hanem minden egyháztag részesedik belőlük. Ezek a karizmák közelebb állnak hozzánk. E a karizmáknak is van természetes alapja az ember természetes erkölcsi jóságában. Az újszövetség tanítása szerint a természetes alapokat a Szentlélek felfokozza, kipróbáltta teszi és ezért minden keresztény jel lehet a világban. Pál apostol az említett adományokat a Galata levélben a Szentlélek gyümölcseinek nevezi. Melyek ezek az adományok? Szeretet,

öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, állhatatosság, hűség, önmegtartóztatás, szelídség (vö. Gal 5,22-23).

Figyelemre méltó, hogy első helyen szerepel a szeretet. Az első korintusi levélben az Apostol felsorolja a különféle karizmákat (1Kor 12,27-31), majd a végén egy olyan karizmáról szól, amelyet mindenki birtokolhat, és ebben az értelemben mindenki lehet karizmatikus. Azt mondja, hogy a legelső és legfontosabb karizma a szeretet. Nem véletlenül következik ezután Szent Pál apostol csodálatos Szeretet-himnusza, amelyben azt is elmondja, hogy milyen legyen az a szeretet, amely a Szentlélek működésének gyümölcse bennünk. Ez „a szeretet türelmes, jóságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem gőgösködik, nem keresi a magáét, a rosszat föl nem rója, nem örül a gonoszságnak, hanem örül az igazság győzelmének, mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel” (1Kor 13,4-7). Azt is mondja az Apostol, hogy a szeretet soha el nem múlik. Ha lenne valamely rész az újszövetségi Szentírásban, amelyet minden hívőnek szóról szóra kellene tudni, akárcsak a Miatyánkot, akkor ez az. Azért nagyon fontos e rész, mert tudjuk János apostol szavaiból, hogy Isten lényege a szeretet. „Szeretet az Isten, aki szeretetben él, Istenben él, és Isten él őbenne” (1Jn 4,16). Az Úr Jézus is figyelmezteti tanítványait, hogy „arról ismerjenek meg az emberek, hogy tanítványaim vagytok, hogy szeretitek egymást” (Jn 13,35). A Szentlélek nemcsak az Igazság Lelke, hanem joggal szoktuk a Szeretet Lelkének is nevezni.

Szent Pál apostol mondja, hogy egy vallásos, keresztény emberben is lehetnek rendkívüli karizmatikus adományok, lehet benne akkora hit, hogy megmozgatja a hegyeket, lehet benne olyan önmegtartóztatás, önfegyelmezési készség, hogy bámulatba ejti az embert, de ha szeretet nincs benne, akkor az egész semmit sem ér. Megtarthatja valaki százszázalékos aprólékossággal az erkölcsi törvényeket, de ha szeretet nincs benne, nem ér az egész semmit – mondja az Apostol. A szeretet hiánya ugyanis mindent lenulláz. A szeretet hasonlít ahhoz a csipetnyi sóhoz, amit bele kell tenni az ételbe, hogy élvezhető legyen. Ha hiányzik belőle az a láthatatlan, csipetnyi só, akkor nem lehet megenni az eledelt. Hiába működik tökéletesen egy gépezet, hiába kapcsolódnak tökéletesen egymásba a fogaskerekek, ha a szükséges egy csepp olaj hiányzik a kerekek súrlódásakor, akkor az egész mechanizmus csikorog. Ez az egy csepp olaj a szeretet. Ahogy a virág igényli a fényt és a vizet, ugyanúgy az ember is igényli a szeretetet. Ha huzamosabb ideig nem kapja meg, ugyanúgy elpusztul, mint az a virág, amely nem kapott napot vagy éltető vizet. Ezt minden ember tudja, hiszen rá van hangolva az isteni szeretetre. Ám kérdés, hogy mit értenek az emberek szereteten? Általában úgy gondolják, hogy a szeretet az érzelmekkel és a vágyakkal van kapcsolatban, amely nem belső indíték alapján cselekszik, hanem csak úgy „jön” és ahogy jön, úgy el is tűnik. Ebben rejlik a mi önzéssel kevert szeretetünk gyógyíthatatlannak tűnő betegsége, hacsak az „isteni orvos” meg nem gyógyít bennünket.

Az újszövetségi Szentírás a szeretetet görög szóval agapénak nevezi, amelyet latinra caritas-szal fordítunk, és amely szóval az Isten irántunk való szeretetét fejezi ki a Szentírás. „Úgy szerette Isten a világot, hogy mindent, egyszülött Fiát is odaadta érte, hogy aki benne hisz, meg ne haljon, hanem örökké éljen” (vö. Jn 3,16). Isten úgy ad, hogy közben semmit sem veszít. Amikor személyes szeretetünkből adunk, például bizalmat, s ha netán ezzel a bizalommal visszaélnék, akkor úgy véljük, hogy azt az embert, aki ezt tette velünk, nem szabad többé szeretni. Itt bújjik elő a mi önző szeretetünk. Úgy érezzük, hogy ha visszaélték bizalmunkkal, akkor ezzel személyileg kevesebbek lettünk, elbizonytalanodott a létünk. Azért nem szabad földadni magunkat a szeretetben, mert ennek az lesz a következménye, hogy egyedül maradunk. Ám ennek ellenkezője igaz: akkor maradunk egyedül, ha nem adunk bizalmat többé. „Aki szereti életét, elveszíti azt, aki elveszíti életét, megtalálja azt” (Jn 12,25).

A szeretet az akarat műve, akarni kell szeretni, akarni kell a másinak jót tenni. Nyilvánvaló, hogy a szeretet velejárója a felelősség. Úgy kell szeretni a másikat, hogy

maradandó javát kell szolgálni. Nem az a lényeg, hogy mindent odaadjak neki, mert nekem is szükségem van valamire, hogy élhessek és másoknak segíthessek, bár előfordulhatnak olyan rendkívüli esetek is, amikor az életemet is oda kell adnom a másikért. Az Úr Jézus mindig az emberek maradandó javát szolgálta, még akkor is, amikor az írástudóknak és farizeusoknak néha kemény igazságokat mondott a szemébe. A szeretetnek az igazságra kell épülnie, méghozzá az objektív igazságra, ami az Isten által kinyilatkoztatott igazság. Ezt pedig a Bibliából és az egyház tanításából tudom meg.

A szeretet lényege szerint tettekben nyilvánul meg, nem elég a jó szándék. Ne általában akarjam szeretni az embereket, sőt az egész világot! Ebből ugyanis még egyetlen jó cselekedet sem született. Mindig a konkrét személyeket kell szeretnem, pontosabban azokat, akiket Isten mellém állított. Az irgalmas szamaritánus szeretetével kell szeretnem, aki nem volt személyválogató és nem azt nézte, hogy ki az az ember, aki segítségre szorul, hanem a segítségére sietett. Személyesen kell szeretnem, jöttetek gyakorlásával kell szeretnem, és mindezt személyválogatás nélkül kell tennem úgy, ahogy az Úr Jézus Krisztus szerette az embereket.

Ennek a szeretetnek nem szabad savanyúnak lennie. Szent Pál apostol a Szentlélek gyümölcseiről szólva beszél az örömről. „Az én örömöm legyen tibennetek” (Jn 15,11). Az Úr Jézus ezt az utolsó vacsorán mondja, ahol tudta, hogy elárulták, félreértették, meg fogják tagadni, kiszámíthatatlan kínzás előtt áll és a végén súlyos halállal kell befejeznie földi életét. Ebben az állapotban azt mondja: „Az én örömöm legyen tibennetek, s örömtök ezzel teljes legyen” (Jn 15,11).

Öröm nélkül nem lehet élni. Ám fontos, hogy tiszta örömöket szerezzen magának az ember. Itt különbözik a Szentlélek által újjászületett teremtmény-ember a Szentlelket visszautasító embertől, aki mindig múlandó örömöket keres magának és tulajdonképpen a szívében soha sincs tiszta öröm. A tiszta öröm nem a külső körülményektől függ. Nem csak akkor lehetek boldog, amikor adva vannak olyan körülmények, amelyek számomra biztonságot, békét, kiegyensúlyozottságot jelentenek. Öröm akkor is lehet a szívemben, amikor a körülmények sanyarúak és körülöttem mindenki szomorú.

Isten öröme abból fakad, hogy az ember békességben van Istennel. Ez a békesség nem más, mint rendezett viszony a mennyei Atyával. A békesség kiegyensúlyozottság, olyan állapot, amikor az ember tudja, hogy azon a helyen, abban az állapotban van, amiben lennie kell. A világ úgy gondolja, hogy a békességet a külső világ megváltoztatásával kell létrehozni, és ha a körülmények kiegyensúlyozott légkört biztosítanak, akkor ebből automatikusan megszületik a békés, harmonikus ember. A világnak ez a kísérlete ma már csődöt mondott. Nevetségesnek tűnik, amikor az emberek örökké a békéről beszélnek és közben folyvást újabb és újabb fegyvereket gyártanak. Ameddig az egyes emberek szívében és az egyes emberek között nem lesz béke, addig a világban sem lesz béke. Márpedig az egyes emberek között csak akkor lehet béke, ha legalább az egyik fél Istennel békességet teremt.

Hogyan lehet Istennel békességet teremteni? Úgy, hogy bűnösnek tudom magamat Isten előtt, ám nem reménytelen bűnösnek. Tudom ugyanakkor, hogy Isten szeret engem, ő már megszabadított és Jézus drága vérének meg lett vásárolva a békességünk. Akárhányszor Krisztus keresztfájára tekintek, béke költözik a szívembe. Először tehát békét kell teremtenem Istennel, el kell alázattal fogadnom reám kiszabott tervét, amit megtudhatok lelkiismeretem szavából, körülményeim alakulásából, esetleg bölcs emberek tanácsából vagy olvasmányokból. Ha ezek mind konvergálnak egy helyzetre, akkor nyugodtan mondhatom, hogy ez Isten reám szabott akarata itt és most. Miután fölismerem a hivatásomat és szabad akarattal elkötelezem magamat mellette, békesség költözik lelkembe. Ez az igazi szabadság, mert ebben benne van a felelősségem és így érzelmileg is felnőtt emberré tudok válni. A mai világban úgy nevelik a gyerekeket és fiatalokat, hogy ne tudjanak felnőtté válni, és olyanok

nevelik őket, akiknek az a céljuk, hogy az egész emberiséget – miközben folyvást azt mondják, hogy a nagykorúságra kell eljutni – a tömeg-ember szintjén társakká tegyék, hogy aztán minden irányba lehessen őket ráncigálni. Az emberek nagy tömege a nyájszellem alapján bedől ennek, és hagyja, hogy helyette majd más gondolkozzon és más vállalja a felelősséget. Mit mond ezzel szemben Isten Igéje? Nekünk Krisztusban nagykorú emberré kell válnunk. A nagykorúsággal pedig együttjár az igazság, melynek gyümölcse a béke, és az a szabadság, melynek következménye a boldogság.

A szeretet, öröm és békesség velejárója a türelem is, ami a szeretet legfontosabb és legelső tulajdonsága. A szeretet türelmes – mondja Pál apostol a Szeretet-himnuszban. A Szentírás görög szava ezt a jelentést hordozza: „provokációval szemben való állhatatos megmaradás”. Magyarul ez annyit jelent, hogy ha engem folyvást bosszantanak és piszkálnak, akkor nem jövök ki a sodromból.

Pál apostol figyelmezteti a híveket, hogy örvendjenek a szenvedésben és megpróbáltatásban, mert ez a türelmük és állhatatosságuk próbája (vö. Róm 5,3-4). Rendszerint azért vagyunk türelmetlenek, mert Istennel való kapcsolatunk nem rendezett. Láthatjuk tehát, hogy a Szentlélek adományai mennyire ugyanazon gyümölcsnek egy-egy gerezdjét alkotják. Ahol nincs szeretet, nincs békesség és öröm, s ott türelem sem lesz. A szeretet, öröm és békesség inkább Istennel való kapcsolatunk kifejeződése. Ez azonban sohasem választható el az emberekkel való kapcsolattól. Ha tudom, hogy „helyén van” az életem, akkor már türelmes vagyok. Rendszerint akkor vagyok ideges, amikor mindenestől a saját kezembe akarom venni életemet, mindent én akarok elintézni, mindent magamra akarok vállalni és nem tudok rangsorolni az egyes értékek között. Ezt úgy szokták értelmezni a világ fiai, hogy a keresztény szeretet embere egyáltalán nem ismeri a „nem” szót, vagyis mindenkinek mindenben igazat kell adnia és soha senkinek sem szabad ellentmondania. Ezzel szemben az Úr Jézus Krisztus, aki igazán türelmes volt, adott esetben tudott korbácsot ragadni a kezébe és kiverni a galambárusokat Isten templomából, mert vásárcsarnokká tették azt, ami szent. Ez is a türelmes Jézus. Vagyis a türelem nem lehet számunkra kibúvó állapotbeli kötelességeink alól. Vannak helyzetek, amikor kénytelenek vagyunk hosszan túrni és várni. Akkor az imádság formájában kell tevékenykedni. Vannak azonban olyan helyzetek, amikor igenis föl kell emelni szavunkat, jóllehet nem türelmetlenül, nem indulatosan és nem szeretetlenül, hanem az igazság erejével és a szeretet melegével. Ám amikor eljön az óra, akkor azt az órát nem szabad elszalasztani.

A türelemmel függ össze a jóság és kedvesség is. A kedvesség tulajdonképpen nem más, mint tartós szeretet. Kedves az az ember, akiben a szeretet tartós, akiben a szeretet megszokássá vált. A kedvesség nem valamiféle udvariaskodó nyájasság, hanem a szeretet állapota. Hogy mennyire hiányzik ez ma az emberekből, azt szükségtelen hangsúlyozni. Azért nincs kedvesség az emberekből, mert nem isteni szeretet lakozik bennük, nincs bennük belső béke, és nincsenek tiszta örömeik. Nyilvánvalóan ez az oka annak, hogy türelmetlenek, modortalanok és durvák.

Végül a jóság a szeretet cselekvése. Jóságos az az ember, aki nemcsak mosolyogva szeret, hanem aki ad is, cselekszik is valami jót.

Ha az említett Szentlélek-gyümölcsök és a mögöttük lévő emberi tulajdonságok nincsenek meg bennünk, akkor nem leszünk jó emberek. A Szentlélek megtanít bennünket arra, hogy látó emberek legyünk, akik ha akarnak, igenis meg tudnak változni, tudnak igazán jó emberré válni. Tenni kell valamit, segíteni kell valakinek, figyelmesnek és tapintatosnak kell lenni, és ha mindez megvan, az ember maga fog legjobban csodálkozni azon, hogy egyszerre a többi Szentlélek-gyümölcs is termést hoz és láthatóvá válik. Ha jót teszünk, kiderül, hogy kedvesek is vagyunk. A kedvesség mögött meghúzódik a türelem, a türelem mögött pedig ott van a békesség és a szeretet.

Nagy szükség van a mai világban arra, hogy a Szentlélek bennünk működése valóban gyümölcsöt hozzon, láthatóvá legyen az emberek előtt, hogy jó tetteinket látva dicsérjék érte a mennyei Atyát (vö. Mt 5,16).

III.

Szent Pál apostol a Galata levélben azt írja, hogy míg a régi embert a bűnös cselekedetek jellemzik, addig az újjászületett, a Szentlélek által új teremtménnyé lett ember olyan tulajdonságokat mutat fel, amelyek a Szentlélek működésének gyümölcsei (Gal 5,22-23).

Kilenc gyümölcsöt sorol fel az Apostol, amelyeket a gyümölcsöző élet kilenc gerezdjeként is lehet értelmezni. Egy másik hasonlattal megvilágítva egy olyan kilenc drágaköböl álló nyakláncról van itt szó, amely a keresztény embert kell, hogy ékesítse. Míg az első három gyümölcs – a szeretet, az öröm és a békesség – az Istennel való rendezett kapcsolatunkra világít rá, addig a türelem, a kedvesség és a jóság ennek következményeként a felebarátainkkal való harmonikus viszonyt biztosítja. A további három gyümölcs – a hűség, az önuralom és a szelídség – olyan tulajdonságok, amelyek az embert „belső” emberré teszik. Arról van ugyanis szó, hogy ha én gyümölcsöző életet akarok élni Krisztusban, ahhoz belülről kell megújulnom.

Az első helyen kell szeretnem Istent, a második helyen felebarátaimat, a harmadik helyen pedig önmagamat. Ez a sorrend a világi gondolkodás sorrendjének feje tetejére állítása, amely szerint az első helyen kell szeretni magamat, a második helyen embertársaimat, és ha még van néhány üres percem, akkor mintegy halál utáni életbiztosításként egy kicsit még az Istent is szeretni kell.

A Szentírás igen nagyra értékeli a hűséget, és nagyon hangsúlyozza, hogy a hűséget nemcsak általánosságban kell megélni, tehát nem elegendő elvben hűségesnek lenni egy hivatás vagy egy életállapot mellett. Hiszen amikor jönnek a kísértések, ki fogom magyarázni elveimet és föl fogom adni a hűségemet. A kis dolgokban kell begyakorolni a hűséget. Ezért mondja az Evangélium: „Aki kicsiben hű, az hű a nagyban is; aki pedig hűtlen a kicsiben, a nagyban is hűtlen” (Lk 16,10). A kis dolgokban való hűség azt jelenti, hogy az ember – amennyire ereje engedi – igyekszik maximálisan tökéletesen elvégezni állapotbeli kötelességeit.

Az Úr becsüli a kis dolgokat, gondoljunk csak a csodálatos kenyérszaporításra! Az Úr Jézus nem dobatta ki a kenyérmaradékokat, hanem arra kéri a tanítványokat, hogy szedjék össze. A tanítványok tizenkét kosáryi morzsát takarítottak be.

Lehet, hogy az én életem is ilyen maradék életnek tűnik, mert állandóan megkísért a világ értékrendje: az érvényesülés, a dicsőség, a többi ember befutottsága és gazdagsága. Ehhez viszonyítva valóban mindig én vagyok a vesztes. Ám vigasztaljon a gondolat, hogy lehet, hogy az én „kicsinynek” tűnő életem valójában nagy és értékes az Isten szemében, mert az Úr Jézus megbecsülte a maradékot is. Ő nem mennyiségben mér, hanem minőségben, nem látványos, nagy teljesítményekben, hanem a hűség intenzitásában. Nem azt fogja számon kérni tőlem az ítéletkor, hogy hány darab jó cselekedetet hajtottam végre, hanem azt, hogy mennyire szerettem őt, mennyire voltam hűséges, mennyire tartottam ki az általa rám szabott életfeladatom, élethivatásom mellett. Bármilyen is a külső életkörülményeim, bármilyen sikertelennek tűnjön is az életem, bármilyen beteg vagyok esetleg, a hűséget mindig és minden körülmények között gyakorolhatom. Ebben a hűségben nagy erő rejlik, ami azonban nem a világ erőszeménye, hanem az a maradandó erő, ami engem tovább visz az örök életbe, valamint részesít az Isten tulajdonságaiból és ezáltal Krisztushoz tesz hasonlóvá.

Pál apostolnál olvassuk: „Hűséges az Isten” (1Kor 1,9). Az Apostol Isten egyik legfontosabb tulajdonságaként a hűséget jelöli meg. Persze, hogy az Isten hűséges, mert ő az abszolút érték, és nyilvánvalóan teljesen azonos önmagával. A hűségnek ez egy sajátos

megnyilvánulási formája. Hűséges csak az tud lenni, aki képes azonos lenni önmagával. Ezért jó értelemben önmagunkat is szeretni kell. Ehhez persze egy olyan életfelfogásnak kell kialakulnia bennünk, ami ténylegesen szeretetreméltó. Isten bennünket mindig úgy ismer meg és úgy szeret, amilyennek szeretne látni. Az embernek megvan az a furcsa tulajdonsága, hogy vagy túlságosan szereti önmagát, szinte szembeszegülve a másik emberrel, vagy pedig rossz hangulataiban gyűlöli és megveti önmagát. Ezzel szemben a Jóisten az igazság szerint lát minket. Az igazság azt jelenti, hogy vannak bennünk jó adottságok és vannak rossz tulajdonságok. A jó adottságokat kamatoztatni kell, a rossz tulajdonságok pedig azokhoz a gyomokhoz hasonlítanak, amelyeket ki kell irtani. Ám Isten nevelőmódszere eltér az emberektől. Az emberek mindig fehérben-feketében gondolkodnak. Ez kényelmes megoldás. Az Isten ezzel szemben türelmes Isten. Gondoljunk a konkolyról és a búzáról szóló példabeszédre, amelyben az intéző az ember pedagógiai módszerét jeleníti meg. A konkoly és a búza együtt nő föl, tépjük ki a konkolyt, hogy tiszta búzaföld maradjon. Ezzel szemben mit mond az Úr? „Ne tépd ki olyan hevesen azt a sok konkolyt, hátha vele együtt a búzát is kiteped! Várd meg az aratás idejét, akkor majd levágják mindkettőt, a búzát a csűrökbe gyűjtik, a konkolyt pedig eléghetetlen tűzbe vetik” (vö. Mt 23,24-30).

Ha türelmetlen vagyok önmagammal szemben, ha nem akarom elfogadni önmagammat, akkor kezdek már hűtlen lenni magamhoz és lassan hűtlenné válok Isten rólam kialakított elgondolásához is. Ez kiegyensúlyozatlanságot eredményez, és folytonos kapkodás fogja jellemezni életemet. Türelmesnek kell tehát lenni önmagunkhoz! A lelki élet mesterei első helyen említik ezt. A góg hódít, amikor záros határidőn belül önmagammat akarom mintegy norma szerinti szentté tenni. Az ilyen törekvés nem Isten, hanem a magam dicsőségét fogja szolgálni. Minden keresztény kötelessége szentté válni, de hogy ez milyen módon történjék, azt bízzam rá a Jóistenre!

Pál apostolról igazán el lehetett mondani, hogy hűséges volt. Ha ráírták volna a sírkövére, hogy mi volt életének lényege, akkor ezt lehetett volna ráírni: „Hűséges volt mindhalálig”. Neki is, aki elkötelezte magát Krisztus mellett, végig kellett járnia a hit próbájának kísértéseit: Üldözték az evangélium hirdetése miatt, és nemcsak a külső ellenséggel kellett megküzdenie, hanem a belsővel is. Ezért írhatta élete végén Timóteusnak: „A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam. Ezért hiszem, hogy vár rám az örök élet hervadhatatlan koszorúja, amit megad nekem az igaz Bíró, akinek örömmel várom az eljövételét” (2Tim 4,7-8).

Az az ember, aki végig kitart a láthatatlan Isten szolgálatában a megpróbáltatások, a hit homályának, a lelki szárazság és a csalódások idején, meg fogja kapni jutalmát már itt a földön azzal, hogy önazonos életet fog élni. Ezt a világ fiai is nagyra értékelik. Hát még az Isten hogyan fogja értékelni! János apostol ezt így fogalmazza meg a Jelenések könyvében: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját” (Jel 2,10).

A hűséggel kapcsolatos a szelídség tulajdonsága, ami végképp megvetendő a mai világban, mert aki szelíd, az a világ fiai szerint nem sokra viszi a földi élet során. A szelídséggel rokonságban van a szerénység is. A szelídség és a szerénység a szeretet legfőbb erényének mintegy kiegészítő erényei ugyanúgy, mint a kedvesség és a jóság. A szelídség csak első megközelítésre tűnik gyengeségnek. Az újszövetségi Szentírás szóhasználatában nem gyengeségről van szó, hanem kitartó, kemény és állhatatos szeretetről. Máté evangéliumában a hegyi beszéd szerint „boldogok a szelídek, mert ők fogják birtokolni a földet” (Mt 5,5). Ha valaki egyszer végigtanulmányozza az egyetemes világtörténet nagy eseményeinek krónikáját, meg fog bizonyosodni ennek igazságáról. A világ fiai ezzel szemben azt mondják, boldogok az erőszakosak, az indulatosak és a durvák, ők fogják birtokolni a földet. Mi az eredmény? Az erőszakos, indulatos birtoklási törekvések mind zsákutcába futnak, csak idő kérdése. Ám nézzük végig az emberiség művelődéstörténetét! Nem egyszer azok voltak a nagy gondolkodók, művészek, akiket a koruk nem értett meg, és

akiket a világ hatalmasai megtapostak és megaláztak. A mai világban már sokkal óvatosabb módszerekkel teszik ugyanezt: keresztül néznek rajtuk, agyonhallgatják őket. Ám az élet igazolja a szelíd embereket, mert haláluk után művük túléli az erőszakosak világát. Az erőszakosak pedig nyomtalanul eltűnnek, róluk senki sem fog beszélni, mert jönnek helyettük újak, akik azért fognak hallgatni elődeikről, nehogy az ő dicsőségük fényére homályt vessenek. A szelídek hasonlítanak ahhoz a jéghegyhez, melynek csak egy kicsiny csúcsa áll ki a vízből, ám igazi ereje és hatalma a víz alatt van. Tudjuk, hogy ezeket a hatalmas jéghegyeket nem lehet felrobbantani, nem lehet ágyúval szétlőni, mert túlságosan nagy jéggréteg van a víz alatt. Azonban mégis van egy erő, ami ezt a rettenetes hatalmat meg tudja szelídíteni, és ez a napsütés. A napsütés szép lassan elolvasztja a jéghegyeket, azt is, ami kiáll a vízből és azt is, ami a tenger mélyében van. A Szentlélek Úristen is ilyen melegítő napfényhez hasonlít, akit azért engedünk magunkból a felszínre törni, mert úgy gondoljuk, általa tudjuk megvalósítani igazán hiteles énünket. Ám az indulatosság, az erőszak, a durvaság, a harag és hiú dicsőségvágy mögött az élő hit hiánya vagy annak gyengesége húzódik meg, nevezetesen az, hogy életem nincs belegyökerezve Jézus Krisztusba. Ha egy hajó vagy vitorlás jól le van horgonyozva a nyílt vizén, jöhetnek hullámok, mégis szilárdan megmarad egy helyben. Ám amikor kiszakad a horgony, például viharban, akkor hatalmas erővel sodorja a vitorlást a part felé, telve van indulattal, lobogással, erőszakkal, és ha valakinek nekimegy, az elpusztul. Ilyen a mi durvaságunk is. Látszólagos erőt képvisel, de valójában gyengeség húzódik meg a mélyben, és azt jelzi, hogy valahol elszakadtam az igazi erőtől, az élet forrásától, Istentől, zátonyra futott bennem az isteni értékrend, amely szerint az első helyen Istennek, második helyen az embertársaknak kellene állniuk és csak a harmadik helyen következem én. Ha megfordult a sorrend, elveszítem biztonságérzetemet.

A szelídség összefügg a mértékletességgel. A mai világban sokat beszélnek a mértékletességről, hiszen Isten világában nincs két törvény. Cikkek jelennek meg arról, hogy az emberek ne egyenek annyit, ne igyanak alkoholt és egyáltalán mit egyenek. Ám a probléma az, hogy nem minden területen hirdetik ezt a mértékletességet. Mértéktelenség ugyanis nemcsak az alkohol vagy az evés területén fordul elő, hanem a testiség egyéb vonatkozásaiban is.

Az önuralom és a mértékletesség, akár testi értelemben, akár érzelmi vagy indulati vonatkozásban annyit jelent, hogy állandóan tudjam fegyelmezni azokat a „kinövéseket”, amelyek nem egyszer az életkoromból, a testi állapotomból, körülményeimből és a genetikai bekódoltságból adódóan bennem vannak, hogy annál jobban növekedhessen bennem a lelki ember, a krisztusi ember.

A mértékletes ember erős ember. Ha egy folyó nincs szabályozva, annak energiáját, sodrását nem lehet hasznosítani. Ha a folyót szabályozzák, akkor általa lehet elektromos energiát termelni. Ha a tűz összeviSSza ég, abból tűzvész lesz, amely pusztít. Ám, ha a tűz egy helyre van koncentrálna és energiája le van határolva, akkor azzal lehet melegíteni és életet adni. Ilyennek kell lennie a mértékletes, lelki embernek is. A Példabeszédek könyve a mértéktelen embert olyan városhoz hasonlítja, melynek várfalai tele vannak hasadékkal, ezért bárki bejöhet oda, bárki elfoglalhatja és elpusztíthatja. Folyvást résen kell lennünk, nehogy lelki életünkben legyen valahol olyan hasadék, rés, ahol a gonosz, az ellenség betörhet.

A hűség, szelídség, az önuralom és mértékletesség jellemezzék a Szentlélektől újjászületett embert! Ezek a tulajdonságok azok a lélek-gyümölcsök, melyek a belső embert ki tudják alakítani, hogy annál nagyobb határfokkal tudjon működni Isten az életünkben. Ha ezek közül akárcsak egyetlenegy tulajdonságot is megpróbálunk megvalósítani, akkor egyszerre furcsa dolgot fogunk megtapasztalni. Beigazolódik, hogy aki a kicsiben hű, az a nagyban is hűséges lesz. Egyetlenegy kis erény, jó tulajdonság is észrevétlenül, mint a mágnes a vasreszeléket, magához fogja vonzani az összes többi Szentlélek-gyümölcsöt, Szentlélek-tulajdonságot, ami kell, hogy megjellegessen engem. Akkor majd kialakul

bennem az új ember, amit lehet, hogy én nem fogok észrevenni, de előbb-utóbb nemcsak Isten fogja látni, hanem embertársaim felé is ki fog sugározni. Sohasem késő, sürget az idő, még ma el kell kezdenünk!

Pünkösd

Néprajztudósok és vallástörténészek egyöntetű tanúsága szerint a leletekből arra lehet következtetni, hogy minden nép az isteni szférával való kapcsolatát valamilyen módon madár-jelképekkel érzékelteti. Ennek megvan a természetes magyarázata, hiszen a madár olyan állat, amely a föld fölött lebeg, és minél magasabban repül, minél közelebb van a Naphoz, ami akárhányszor isteni szimbólum is volt, annál inkább érzékelteti valamely népnek, törzsnek, embernek, eszmének a transzcendenssel, a természetfölöttivel való kapcsolatát.

A heraldikában (címertan) a madár-szimbólum elég gyakran előfordul, ami azt bizonyítja, hogy a madár számos eszme a megjelenítésére szolgál. Így például a magyar őstörténetben a turulmadár, a kerecsensólyom – ami a madarak közül a legmagasabban repül és így közelebb van a Naphoz – azt hivatott kifejezni, hogy a magyar nép valamilyen módon isteni eredetű.

Nem véletlen tehát, hogy az ószövetségben is a madár ezt a szerepet tölti be: Érzékelteti az istenihez való közelséget. Noé bárkájához a szelíd, fehér galamb csőrében egy olajággal tér vissza jelezvén, hogy az isteni büntetésnek már vége van.

Az Úr Lelke, a Szentlélek leszállt az Úr Jézusra, amikor a Keresztelő János-féle bűnbánati keresztségben részesedik a Jordánnál, és szózat formájában megszólal az Úr hangja: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik” (Mt 3,17).

Az Úr Lelke száll le az apostolokra Pünkösd ünnepén, amely a bibliai görög nyelv megfogalmazásában pentecostes-ként szerepel, vagyis a Húsvét utáni ötvenedik napot jelenti. Ez a nap a zsidók számára nemcsak aratási ünnep volt, hanem a mózesi törvény ünnepe is. Ha figyelembe vesszük, hogy az, ószövetségi vallás a Tórát (a Törvényt) isteni eredetűnek tartotta és mintegy azt vallotta, hogy ez a könyv egyenesen Istentől szállt le és ezért kell megtartani, akkor nem csodálkozhatunk azon, hogy az Úr Jézus éppen erre az ünnepre ígéri meg az apostoloknak a Szentlélek eljövetelét. Erre az ünnepre nagyon sok zsidó vagy zsidó vallású, de nem zsidó fajú zarándok is eljött a jeruzsálemi templomba, akik vallásukban ugyan megegyeztek az ott lakókkal, de már a nyelvüket nem igen értették. Ez a misszió nagyon jelentős volt. Minden valószínűség szerint már az első Pünkösd után eljutott Rómába az evangélium jóhíre éppen ezen zarándokok által. Azért fontos a nyelvek csodája, mert az apostolok a jelenlévő hívek nyelvén tudták hirdetni Jézus Krisztus föltámadásának jóhírét.

Egy szellemi hatóok természetét a működési hatásaiból ismerjük meg. Ha szellemi hatást vált ki, akkor a hatóoknak is szellemi természetűnek kell lennie. Ez a szellemi hatás elég egyértelmű az apostoloknál, hiszen azok az emberek, akik az Apostolok Cselekedetei tanúsága szerint még az Úr Jézus mennybemenetelekor is ilyen kérdéseket tettek föl az Úr Jézusnak, hogy „Mester, ezekben az órákban fogod helyreállítani Izrael országát?” (ApCsel 1,7), azok, akik elmenekültek a keresztfa alól, ugyanazon emberek, amikor leszáll rájuk a Szentlélek és lángnyelvek formájában elvonul a fejük fölött, amelynek zúgó szélvihar jelzi a közeledtét – ez is a szellemiség szimbóluma –, bátran hirdetik, hogy Jézus a Messiás, a büntől való Megváltó, ő Isten hatalmas Fia, aki föltámadt halottaiból és eljön a világ végén ítélni eleveneket és holtakat. Ezt nem merték addig hirdetni, ameddig nem kapták meg a Szentleket. Az Úr Jézus jövendölései beteljesedtek: „Amikor majd elküldöm nektek a Szentleket, a parakléoszt – magyar jelentése: a mellettetek állót, a ti ügyetek pártfogóját, a ti ügyvédeket a mennyei Atyánál, aki mellettetek fog állni –, a vigasztaló Szentlélek hatására bátor hitvallókká váltok és minden eszetekbe jut majd, amit tanítottam nektek” (vö. Jn 14,26).

A tanítványok megkapják a Szentlélek ajándékaként a bölcsességet, a tudást és az isteni igazságok ismeretét. Nem véletlen, hogy az Úr Jézus mennybemenetele után küldi el a Szentleket, hiszen akkor tér vissza abba az állapotba, ami az ő istenfiúi méltóságának

megfelel az Atyánál a Szentháromság életközösségében. Következésképp így tudja elküldeni az Atya Lelkét és az ő Lelkét az apostoloknak.

A Szentlélek Úristen az isteni élet önközlése, alapelve, az isteni élet kiárasztója a teremtett világ felé. Mivel ő egészen tökéletes, ezért egy önmagához tért, személyes életről van szó. Ő a harmadik isteni személy, aki öröktől fogva van. Küldetése arra irányul, hogy a mennyei Atya üdvözítő akarata Jézus Krisztus tanítása és áldozata szerint érvényesüljön a világtörténelem végezetéig. Ezért jelenleg az egyház a Szentlélek korszakában, a megszentelődés korszakában él, és azért kapta meg a Szentlelket, hogy Jézus művét folytassa az idők végezetéig. Az egyháznak – amelynek Pünkösdkor van születésnapja – épp az a küldetése, hogy visszavezesse az emberiség nagy családját Istenhez, továbbá folytassa és aprópénzre váltsa Jézus Krisztus engesztelői művét. Tehát mindnyájan egy krisztusi feladatot kell, hogy végrehajtsunk az életünkben és tevékenységünkben. Ehhez megkaptuk a Szentlélek erejét, elsősorban akkor, amikor megkeresztelték bennünket, és amikor részesültünk a keresztény nagykorúság, a bérmálás szentségében. A keresztségben elnyert megszentelő kegyelem „növekszik” az egyes szentségek felvétele által, hiszen minden szentségben, amely kegyelmet közvetít, vagyis az isteni életben részesít bennünket, a Szentlélek működik. Különleges módon érvényes ez a keresztségre, a bérmálásra és az egyházi rend szentségére, de sajátos értelemben a bűnbánat szentségére is, hiszen ott is a Szentlélek erejével történik a feloldozás. Sajátos módon megjelenik a házasság szentségében, annak a communionnak (közösségnek) megerősítése végett, amely a házastársak közösségét hasonlóvá teszi az isteni egységhez és életközösséghez.

Megjelenik a Szentlélek a betegek szentségében, ahol a betegség nyomorúságát hordozók reményét erősíti meg. Megkapjuk a Szentlelket a szentmisében is, mert a szentmisében a Szentlélek Úristen az, aki az egyházat összeforrasztja liturgikus, szent közösséggé. A Szentlélek Úristen erejével változik át a kenyér és a bor Krisztus testévé és vérévé, jöllehet ez a pap közvetítő szolgálata által történik.

Megjelenik a Szentlélek működése imádságunkban, kiáradásának mértéke attól függ, hogy milyen buzgón imádkozunk. Hitünk mélységétől és összeszedettségünktől függ, hogy a Szentlélek mennyire tud hatni személyesen ránk, hiszen ő imádkozik bennünk „megfogalmazatlan sóhajtsókkal” (Róm 8,26).

A Szentlélek Úristen a Szentírásán keresztül is kifejti hatását, hiszen a Szentírás tévedhetetlenségét a Szentlélek sugalmazta, jöllehet szövegét emberi tökéletlenséggel fogalmazták meg egy adott kultúra nyelvén.

A Szentlélek működik a karizmákban. Mi a karizma? Az eredeti görög szó – charis – kegyelmet, isteni szeretetet, rendkívüli kegyelmi ajándékot jelent, amely felfokozza az ember természetes erkölcsi erényeit és részesedett formában kifejezetten megjeleníti Jézus Krisztus valamilyen tulajdonságát az adott közösségben, méghozzá nem a saját dicsőségére, hanem az egyházi közösség szolgálatára. Karizma lehet a hősiesség, a hősiesség türelem, a hősiesség bátorság, a hősiesség szelídség, a hősiesség kiállás az igazság mellett, a hűség és maga a hit, ami Istenre irányuló erény. A hit képessé teszi az embert minden más erény gyakorlására, és olyan tudást eredményez, amely már részesedés Isten boldogító színelátásának megismerési módjából. A Szentlélek akkor tudja bennünk kifejteni hatását, hogyha az engedelmisség, az alázatosság és az önzetlen szeretet erényét gyakoroljuk.

Szeretetet elvben mindenki kíván gyakorolni, ám amikor a szeretet próbái jönnek, akkor derül ki, hogy szeretetünk kalmár szeretet volt. Vártunk valamit érte. Ez nem a Szentlélek által belénk táplált szeretet. A Szentlélek által sugallt szeretet szolgálni akar, áldozatot kíván hozni, és a jutalmat nem az emberektől, hanem Istentől várja.

A Szentlélek működése megjelenik minden alkotói tevékenységünkben. Minden alkotás – attól függően, hogy milyen képességgel alkotunk – vagy az igazságra, vagy az erkölcsi

jóságra, vagy a szépségre irányul. S ahol a világban megjelenik az igazság, a jóság és a szépség a maga tisztaságában, ott feltételeznünk kell a Szentlélek Úristen működését.

Megjelenik a Szentlélek a szegények szolgálatában. Ahol jelen van a kicsinyek, szegények, nyomorultak iránt való érdeklődés és ahol kiállnak a gyengék mellett, legyenek azok akár gyermekek, akár szociálisan megnyomorított emberek, ott működik a Szentlélek. Nagy szükség van erre, mert nem könnyű a világ hatalmasaival szembefordulni, akik igyekeznek a hátrányos helyzetűeket még hátrányosabb körülmények közé taszítani.

A Szentlélek Úristen tehát megerősít bennünk minden alapvető jószándékot, ami a lelkiismeretünk szaván keresztül szól. A lelkiismeret szava bennünk Isten szava, és ha a lelkiismeretünket helyesen neveljük, akkor mindig hallgathatunk erre a szóra.

Ott, ahol az emberek között falak vannak, ahol az emberek nem személyként, hanem dologként kezelik egymást, ott az Isten Szentlelke nem tud működni. Ne fojtsuk el magunkban Isten Szentlelkét! Ne keményítsük meg a szívünket! A szív megkeményítése, vagyis a Szentléleknek való ellenállás az egyetlen bűn, amelyre az Úr Jézus szavai szerint nincs bűnbocsánat (vö. Mt 12,31-32).

Egy olyan világban, amely sebetől vérzik és ezek a sebek folyvást felszakadnak, ahol elvi és nyelvi zűrzavarban élünk, van csak igazán szükség a Szentlélek eljövetelére. A Szentlélek Úristen ma is eljön. Találjuk meg őt az életünkben és működjünk együtt Vele!

Szentháromság vasárnapja

A Biblia első oldalain azt olvassuk, hogy „kezdetben teremtette az istenek az eget és a földet” (Ter 1,1). Furcsa ez a megfogalmazás, pedig szóról szóra így kell lefordítani az eredeti héber szöveget. Egyesek úgy gondolták, hogy e kifejezésben burkolt politeizmus rejlik, mondván a vallástörténeti fejlődés kezdetén volt a politeizmus, és később jött a monoteizmus. Mások úgy vélték, hogy a bibliai szerző alkalmazkodva a kor műfajához ún. pluralis maiestaticus-t használ, vagyis megadja a fenségnek a többes számú megfogalmazást, amint ez egyes későbbi uralkodók megnyilvánulásaiban is előfordult.

Mi, katolikus keresztények az újszövetség összefüggésében, a teljes kinyilatkoztatás tükrében megengedhetjük magunknak azt az értelmezést, hogy mivel a Biblia a Szentlélektől sugalmazott könyvek összessége, már burkoltan el van rejtve benne a Szentháromság titka, hiszen Isten teremt a világot és mégis „istenek”-ről beszél a héber szöveg.

Valóban szentháromságos struktúrában is lehet értelmezni az egész üdvösség történetét. Ha tüzetesebben megnézzük a bibliai kinyilatkoztatást, azt látjuk, hogy Isten üdvözítő művei bizonyos isteni személyeknek vannak tulajdonítva, ugyanakkor azonban mindenegyes isteni személy működésében mindig az oszthatatlan, egylényegű, egy Isten nyilatkozik meg, vagyis ott van mindig a másik két személy is.

Jóllehet a bibliai kinyilatkoztatás a teremtést elsősorban Istennek tulajdonítja, a bibliai teremtéstörténet első soraiban már ott szerepel az is, hogy „az Isten szent Lelke lebegett a vizek fölött” (Ter 1,2). A János-evangélium prológusában pedig azt olvassuk, hogy „kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő volt kezdetben Istennél. Minden ő általa lett” (Jn 1,1-2), vagyis Urunk préexistenciájáról, a megváltást megelőző, örök létéről van itt szó.

A megváltás művét elsősorban a Fiú-Istennek tulajdonítjuk. Ám az ő üdvözítő tevékenységében mindig jelen van az Atya és a Szentlélek is, hiszen a Szentlélektől fogantatott, ugyanakkor az Atya „dolgaiban” kell lennie – mondja a tizenkét éves Jézus édesanyjának (vö. Lk 2,49-50). Nyilvános fellépésekor a Lélek erejével eltelve megy a pusztába, és a Lélek erejével lép föl Galileában. A Jordán folyónál történt megkeresztelésekor van az ún. szentháromságos teofánia, amikor az Isten Lelke galamb képében leszáll és megjelenik Jézus fölött, miközben szózat hallatszik az égből: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik!” (Mt 3,17).

A megszentelés művét főként a Szentlélek Úristennek tulajdonítjuk. A Szentlélek működésének korszaka Pünkösdtől az utolsó ítéletig tart. A Szentlélek Úristen tudatosítja bennünk, hogy a második isteni személy testvérei vagyunk, amennyiben társörökösei vagyunk Krisztusnak. Krisztus megváltói érdemeire való tekintettel a mennyei Atya fogadott gyermekei lettünk. Krisztus lelkületét a Szentlélek Úristen ereje alakítja ki bennünk abban az értelemben, hogy „ugyanaz a lelkület, érzület, emberség legyen bennetek, ami Jézus Krisztusban volt” (vö. Fil 2,5).

A Szentlélek Úristen vezet minket vissza a mennyei Atyához – méghozzá a mi Urunk, Jézus Krisztus által –, akitől elszakadtunk az áteredő bűn következtében. Csak Jézus lelkületével térhetünk vissza a mennyei Atyához, csak Jézus módjára lehetünk úgy emberek, hogy ennek az emberségnek halálunk után abszolút jövője legyen. Ugyanakkor az Isten Fia azért lett emberré, hogy élénk élje az Isten-elgondolta ember életét. Ez az élet a másokért való élésben nyilvánul meg, személyválogatás nélkül, önzetlenül, sőt akárhányszor súlyos áldozatok árán is. Szolgálni annyit jelent, mint mások terhét hordozni. A Szentlélek tanít meg arra, hogy felismerjük ennek értelmét.

Pál apostol beszél a testi emberről és a lelki emberről (Róm 8,8-17). Ezt nem feltétlenül biológiailag vagy pszichológiailag kell érteni. A testi ember testestül-lelkestül a múlandóságé, a világé. A lelki ember testestül-lelkestül megváltott ember, az Isten Szentlelke által újjászületett ember. Napjainkban lépten-nyomon szembe kell néznünk azokkal a kísértésekkel, amelyek bennünket lehúznak vagy elválasztanak egymástól és Istentől. Az emberek tele vannak szorongással és félelemmel. Olyan érzésük van, hogy bármikor fölöslegessé válhatnak, ezért görcsösen ragaszkodnak pozíciójukhoz és a pénzhez, mert a pénz jelentős hatalom a földi életben.

A Szentlélek Úristen eszembe juttatja mindazt, amire az Úr Jézus tanított. Itt és most tudatosítja bennem, hogy az Úr Jézus Krisztus az én személyes megváltóm, értem is meghalt a keresztfán és engem is az Atyához akar vezetni, hogy társörököse legyek.

Szentháromság vasárnapján örvendezzünk hitünk legmélyebb titkának, a Szentháromság misztériumának, amit a természetes ésszel nem lehet kikövetkeztetni. Az Úr Jézus tudatosította bennünk különösen az utolsó vacsorán, hogy nem hagy árván bennünket, hanem föl akar emelni, már itt a földi életünkben be akar bennünket vonni a Szentháromság életközösségébe, kegyelmi életáramlásába.

Isten egylényegű, de ez az egy lényeg az egyház tanítása szerint három személyben realizálódik. A bibliai nyelvhasználat a három személyt Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevezi, ami valójában az eredetre, az egylényegűsége és szentségre utal.

A Szentháromság titka számunkra kifürkészhetetlen, de valamit érzékelhetünk abból a sajátos egységből, ami a három személy életközösségében nyilvánul meg, hiszen „Urunk, Jézus Krisztus Atyja az, akitől minden közösség származik mennyben és földön” (Ef 3,14).

Nem véletlen tehát, hogy minden imádságunkat kereszttetéssel kezdjük és fejezzük be az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében és minden szentmiseáldozatot azzal kezdünk, hogy „a mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek egyesítő ereje legyen mindnyájatokkal”.

Úrnapja

Úrnapja az Oltáriszentség ünnepe. Az anyaszentegyház ősidőktől kezdve féltő gonddal és a titoknak kijáró tisztelettel vette körül a szentmiseáldozatot. Hiszen az egyház is általt született, hogy a hívek összejöttek a tanítványok köré a kenyértörésre, megünnepelték Krisztus kereszthalálát és föltámadását megtartva az Úr Jézus végakarátát: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” (Lk 22,19). Az ősegyház féltve őrizte az Oltáriszentséget, ahol a kenyér és a bor külső színe alatt Krisztus valóságos istenségével, valóságos emberségével, szenvedésével és föltámadásával örökké jelen van közöttünk. Később mintegy központi kultuszt kapott az Oltáriszentség tisztelete. A szentmisében megmaradt Krisztus testét a tabernákulumban őrizték, kihelyezték az oltár fölé a monstranciában, és a hívek leborulva imádkoztak a szentmisén kívül is az Oltáriszentség előtt. Így alakult ki külön az Oltáriszentség ünnepe, Úrnapja. Kedves szokás ez az ünnep a katolikusoknál, hiszen tudjuk, hogy az Oltáriszentség valamennyi keresztény féltett kincse és épp ez nehezíti meg leginkább az egyes keresztény felekezetek közötti megegyezést. Valamennyi keresztény felekezet nagyon féltve őrzi ezt a titkot, jóllehet kevésbé tökéletesen értelmezik, mint a katolikus egyház, amely a legősibb hagyományt hordozza és adja tovább.

A katolikusok nagy öröme az, hogy ők nem üres templomba, nem valamilyen gyülekezeti helyiségbe, nem is imaházba mennek be. Ők templomba mennek, ahol várja őket az Úr Jézus Krisztus, ahol letérdelhetnek, adorálhatnak, imádkozhatnak az Úr színe előtt és szemtől-szembe elmondhatják gondjukat-bajukat az Úr Jézusnak.

Egy alkalommal egy parasztember megkérdezte a szentéletű Viennay Szent Jánost, az arsi plébánost, hogy mit csinál napközben a templomban, amikor senki sincs benn, és amikor ő nem is egy könyvből vagy a rózsafüzér segítségével imádkozik. A szent arsi plébános így válaszolt: „Nézem Jézust az Oltáriszentségben, és ő néz engem”.

Talán a legtökéletesebb imádság az, amikor engedem, hogy az Úr Jézus nézzen engem, mert nincs titkolnivalóm előtte. Napjainkban egy kissé kiment a divatból az adoráció, az Oltáriszentség előtt való imádkozás. Jó lenne, hogyha ilyen szempontból is megújítanánk az életünket! Nem kétséges, hogy a második Vatikáni zsinat eléggé a középpontba helyezte a szentmiseáldozatot a nemzeti nyelv bevezetésével a latin nyelv helyett, de úgy tűnik, mint hogyha az adoráció, az Oltáriszentség külön imádása háttérbe szorult volna. Sok elfoglaltságunkra hivatkozunk, de az ember sok foglalatossága közepette akárhányszor útba ejti a templomot is. Ahogy – akármennyire is sietős a dolgunk – megállunk egy kirakat előtt, vagy megállunk az utcán, ha találkozunk egy ismerőssel, ugyanúgy miért ne tudnánk rászánni néhány percet az Úr Jézus Krisztus meglátogatására? Egészen másképp – talán kevésbé idegesen, kevésbé türelmetlenül – járnánk tovább az utunkon, mert ilyenkor lelki áldozást is végzünk. Ha ténylegesen nem is vesszük magunkhoz a kenyér és a bor külső színében, az Oltáriszentségben Krisztust, ám fölindítjuk magunkban azt a megfelelő lelkületet, ami a szentáldozáshoz szükséges. Akkor pedig már az Élet kenyérével táplálkoztunk, s ha tökéletlenül is, de érezni fogjuk a hatását.

Ezt kell megköszönni a mai ünnepen. Meg kell köszönnünk az Úr Jézusnak, hogy ő itt maradt közöttünk egészen a világ végezetéig, alkalmazkodva a mi emberi nyomorúságunkhoz, alkalmazkodva ahhoz, hogy mi az érzékelő megismerés keretén belül közelítünk meg minden láthatatlan titkot. Alkalmazkodott hozzánk, hogy láthassuk, ízlelhessük és tapinthatassuk őt és ebből kiindulva jussunk el a hit mélyebb ismeretéhez és a szeretet mélyebb látásához, mert „aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van és én föltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 6,54).

Ezt ígéri az Úr Jézus. Nem jár ki nekünk az ő ajándéka, ami ingyenes, természetfölötti ajándék. Nem nőhet föl ehhez az emberi természet, s amiért nem dolgoztunk meg, amit ingyen, kegyelemből kaptunk, azt meg kell köszönni, azért hálát kell adni.

Az anyaszentegyház ősidőktől tudja, hogy hálát kell adni azért a nagy kegyelemért, hogy Jézus egyesül velünk, hiszen az evésben és ivásban lehet leginkább egyesülni valamivel. A szentmise eucharisztianak nevezzük. Az eucharisztia görög szó, és azt jelenti, hogy hálaadás. Minden szentmise hálaadás. Hálát adok azért, hogy részt vehetek a szentmisén, hogy az emberekkel természetfölötti közösségbe kerülhetek. Természetes közösség a család, az iskola, a társadalom, természetfölötti közösség ellenben az egyház, ahol nem úgy vagyunk együtt és egymás mellett, mint egyszerűen emberek, hanem mint Isten képmásai, mint Krisztus titokzatos testének tagjai, akik közül mindegyiknek van valamilyen sajátos talentuma, küldetése, karizmája Isten országában. Ápolom-e ezt a közösséget? Vagy esetleg én is hozzájárulok ahhoz, hogy a kívülállók azt mondják, „mily unalmas elmenni a szentmisére”; „olyan az, mint egy mozi, beülnek az emberek, megnézik, hogy mi történik ott és azután elmennek”? Vajon tartjuk-e egymással a közösséget, lehet-e érezni, hogy „ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott közöttetek vagyok” (Mt 18,20)?

Hálát kell adnunk azért is, hogy az Úr Jézus – jóllehet kevésbé érzékelhető módon – közöttünk van az Igében, a Szentlélek által sugalmazott szentírási szövegben. Isteni bölcsessége tanít bennünket, a hit látásával akar mélyebb tudást adni, a szeretetre akar serkenteni, hogy ugyanaz a lelkiület legyen bennünk is, mint ami őbenne volt. Leginkább érzékelhető módon azonban az áldozat liturgiájában van közöttünk. Amikor megtisztult lélekkel járulunk az Oltáriszentséghez, akkor már nem a saját ítéletünket esszük és isszuk, hanem valóban az örök élet kenyerével táplálkozunk. Akkor Krisztus élete lesz mibennünk, aminek megtapasztaljuk hatását. Könnyebben viseljük majd az élet terheit, másképpen fogjuk látni az élet problémáit, hitünk elmélyül, szeretetünk megizmosodik, reményünk lángolóvá lesz és perspektívát kap. Nem félünk majd a múlandóságtól, hanem reménykedünk abban, hogy halálunk után teljesedik ki életünk és együtt lehetünk azzal, akivel elrejtetten, a hit homályában, illetve a bűn veszélyeztetettségében már most is együtt vagyunk: Jézussal az oltáriszentségben.

Úrnapján, az eucharisztia ünnepén legyen hálás lelkiület bennünk! Imádkozzunk Jézushoz az oltáriszentségben, merjük őt meglátogatni, merjük egy kis időt szánni rá! Tudjuk megköszönni, hogy az egyház élő tagjai lehetünk, hogy ingyen, kegyelemből kiválasztattunk és a harag gyermekeiből a szeretet fiaivá lettünk! Adjunk hálát Neki azért, hogy minden szentmisében tanít minket igéjével és bennünk él az örök élet kenyerében!

Triduum Jézus Szíve ünnepére

I.

A középkorban az egyik pápa szomorúan jegyezte meg, hogy aranyunk és ezüstünk már van, de azt hiába mondjuk a béna koldusnak, hogy „kelj föl és járj”!

Péter azért tudta a beteggyógyító csodát megtenni (ApCsel 3,1-10), mert ő egységben volt Jézussal. Ez az egység nem az isteni lényekben való egységet jelenti, hiszen Péter ember volt. Ez az egység a kegyelmi egység, amiről Szent Pál apostol azt írja a filippieknek, hogy „ugyanaz a lelkület, szívbéli hajlam legyen bennetek, mint ami Krisztus Jézusban volt!” (vö. Fil 2,5)

Az ember egy-egy ihletett pillanatában, a kegyelem óráiban elhatározhatja, hogy ugyanazt a lelkületet fogja magában kialakítani, mint ami az Úr Jézus Krisztusban van. Csakhogy mi időben élő, törekeny emberek vagyunk, akik elkoztak, méghozzá nemcsak testben, hanem lélekben is. Ahogy a testnek szüksége van táplálékra, s ahogy az élet számára létfontosságú az oxigén, ugyanúgy a léleknek is szüksége van a mindennapi töltekezésre, mert anélkül nem tud erre a szívbéli egységre eljutni az Úr Jézussal. Ez a mindennapi táplálkozás az imádság.

Az imádság elsősorban imádás. A megfelelő latin és német szóban mindenhol el van rejtve a kérés, ami végső soron nagyon gyakorlati, mert amikor imádkozunk, akkor általában valamit kérni szoktunk Istentől. A magyar szó azonban sokkal szebb ennél: imádkozik valaki. A szó gyöke az imádással van kapcsolatban. A latin nyelv az imádkozásra és az imádásra két különböző szót használ.

Az imádkozás az oratio (orare = kérés), az imádás az adoratio. A katolikus vallás szóhasználatában ez utóbbi latin szó le van szűkítve az imádkozásnak egy sajátos formájára: az oltáriszentség előtt való imádkozásra (vö. adoráció).

Jóllehet a hegyi beszédben azt mondja az Úr Jézus, hogy „amikor imádkozol, akkor tűnj el a rejtekbe, mert mennyei Atyád ott is lát téged” (vö. Mt 6,69), az Úr Jézus mégsem csak a rejtekben, mindenkitől elvonulva, egyedül imádkozott, hanem imádkozott a jeruzsálemi templomban és az apostolok közösségében is. A hegyi beszédben szereplő kijelentés a farizeusok képmutató imádkozása ellen akart szólni, akik dicsőséget és emberi elismerést vártak attól, hogy nyilvánosan imádkoztak a tereken és ezzel akarták az emberek előtt bizonyítani Isten előtti kedvességüket.

Nyilvánvalóan az imádkozás helye a rejtek is, hiszen az imádság a lélek mélyén játszódik le. Ám emberek vagyunk, és szükségünk van arra, hogy lássunk is. Szükség van arra, hogy az imádságnak legyen egy megfelelő „környezete”. Az imádkozás minden vallás egyik leglényegesebb eleme. Imádság nélkül még politikai értelemben sem lehet vallásról beszélni. Ez a megkülönböztető jegye a vallásnak mindenegyes világnézeti vagy társadalmi mozgalomtól.

Az imádásban elismerem, hogy Isten isteni Isten. Ezért kell megadni a megfelelő környezetet az imádkozásnak. A magánimádság is fontos, hiszen a lélek legmélyét csak az Istennel tudjuk megosztani. De milyen ritkán tudunk teremteni magunknak olyan környezetet, külső és belső csendet, ahol ez az imádkozás valóban méltó az Istenhez! Erre szolgál a templom. A templomot azokban a vallásokban, ahol nem hisznek az Úr Jézus oltáriszentségben való jelenlétében, imaháznak nevezik. Ám ők is érzik, hogy szükség van egy olyan épületre, ami nem profán, ami a külsőségeiben és az építésében érezteti azt, hogy ez az épület más, mint a többi. Ezért szoktak a templomnak tornyot építeni. A torony azt juttatja az ember eszébe, hogy lelkemet fölemelem Istenhez, még akkor is, ha Isten nem fönt vagy lent van, hanem mindenütt jelen van és a térben sehol sincs jelen úgy, mint anyag,

hiszen ő tér- és időfölötti, szellemi valóság. Mivel azonban anyagi testünk van, valamilyen módon tájékozódnunk kell a térben is, ezért mondjuk szimbolikusan, hogy fölül van az, ami szellemi és alul van, ami anyagi. Ennek valószínűleg az a magyarázata, hogy anyagi testünk következtében érzékeljük a nehézkedés erejét, legalábbis ezen a bolygón, ami a föld felé húz bennünket. Továbbá mindig a szellemi létmód sajátja a szárnyalás, a nehézkedési erő és a tömegvonzás legyőzése. Tehát a torony arra figyelmeztet bennünket, hogy fölemeljük lelkünket az Istenhez. Mennyivel inkább alkalmas erre egy olyan templom, ahol hiszünk az Úr Jézus jelenlétében az oltáriszentségben! Ha ő ugyanis nem lenne jelen az oltáriszentségben, akkor lehet a templom egy szép épület és ünnepélyes gyülekezeti hely, de valamiképpen nincs kidomborítva, hogy a középpontban maga az Isten áll, aki térben és időben, itt és most jelen van a tabernákulumban. Maga a „tabernákulum” szó sátorocskát jelent, és emlékeztet bennünket az ószövetségi szent sátorra, ami a jeruzsálemi templom előképe volt a pusztai vándorlás idején, ahol az Úristennel való találkozás, az isteni jelenlét reális szimbólumait őrizték (a tízparancsolat tábláit, Áron kivirágzott vesszejét és a mannát).

Nagyon fontos tehát, hogy a testből-lélekből álló ember a kenyér és a bor színe alatt közöttünk lévő Úr Jézust imádjá az oltáriszentségben! Ez nem bálványimádás. Akkor lenne bálványimádás, ha nem az Úristent imádnánk, hanem a kenyeret és a bort isteni tulajdonságokkal ruháznánk föl. A kenyér és a bor csak külső járulék. A lényeg már megváltozik a szentmisében az átváltoztatáskor. Ott jelen van az egész Krisztus: az értünk szenvedett és meghalt Krisztus; az értünk föltámadt és a mennybement Krisztus; az értünk örökké közbenjáró Krisztus. Mégis az érzékszerveink számára megtapasztalható, itt és most jelen van, rá tudok nézni, le tudok előtte borulni. Ez azért nagyon fontos, mert nem függetleníthetjük szigorúan egymástól a testet és a lelket, az anyagot és a szellemet, hiszen épp az ember sajátja az, hogy benne ez a két valóság megkülönböztethető módon, de mégis elválaszthatatlanul egységben van.

A templom nemcsak az áldozatbemutatás helye, hanem annak maradandó gyümölcse, az oltáriszentség van közöttünk a tabernákulumban. A templomban nemcsak szentmisén lehet részt venni, hanem be lehet jönni imádkozni, adorálni, imádni a szentháromságos egy Istent.

Az imádság nagyon hasznos a lelki életünk szempontjából, mert az tesz bennünket hasonlóvá Krisztushoz és általa megvalósulhat az az akklamáció, az egyház imádkozó felsóhajtása, amit épp a Jézus Szíve tisztelet kapcsán kérünk: „Jézus Szíve alakítsd szívünket a te szíved szerint”! Vagyis: „Ugyanaz a lelkület legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban volt” (Fil 2,5).

Az imádság elsősorban megtanít bennünket arra, hogy mi teremtmények vagyunk a Teremtővel szemben. Jézus Krisztus a teremtő Isten. Amikor magasságunk felét fölajánlva letérdelünk, akkor már az imádságnak külső jelét adjuk. Először csendet teremtünk magunkban. A templomban a külső csend többé-kevésbé biztosított. A templom nem zsidóház, oda nem azért jövünk, hogy beszélgessünk, ismeretségeket kössünk vagy azokat ébren tartsuk. A templomba azért jövünk, mert az Úr Jézussal akarunk találkozni.

Amikor imádom az Istent, akkor megszületik lelkemben az alázat. Az alázat nem szolgálkúséget jelent. Azt jelenti, hogy tudatosan bennünk az, hogy milyen nagy a különbség Isten és ember között. Ő az én Teremtőm, én vagyok az ő teremtménye. Egyáltalán nem szükségszerű, hogy élek, és nem szükségszerű, hogy úgy élek, ahogyan élek, mert alakulhatna másként is az életem, és ez mind Isten ajándéka. Ebből a fölismerésből megszületik a hit, mert alázatosság nélkül nincs igazi hit. Ezután pedig megszületik a lelkemben az engedelmisség. Akkor majd Istent valóban isteni Istennek tartom és nem valamiféle póterőnek, akit akkor szedek elő hézagpótló megoldásként, amikor emberi eszközökkel, összeköttetéssel, saját fizikai erővel és tudással nem sikerül valamilyen emberi feladatot megoldani. Ez bálványimádás lenne, ez a pogány vallások sajátja: Istent „be akarom fogni a saját szekereembe”. E hamis lelkület kikerülése érdekében előbb vagy utóbb

tudatosítani kell magunkban, hogy az oltáriszentségben sajátosan és elsődlegesen a második isteni személy van jelen a kenyér és a bor külső színében. Rajta keresztül szólunk az Atyához, és a Szentlélek megfogalmazatlan sóhajtásokkal imádkozik bennünk.

A Szentlélek műve az imádás, az alázat és az engedelmesség lelkiületének kialakítása. Ez akkor lesz gyümölcsöző, hogyha nem állok ellen neki, ha nem vagyok az imádságban figyelmetlen, ha nem engedek annak a kísértésnek, hogy belebonyolódjak a saját belső problémáimba, amelyek azért megoldhatatlanok, mert mindig kétkulacsos játékot játszom: két úrnak akarok szolgálni; Tetszeni akarok az Istennek is és az embereknek is, illetve magamnak is. Bár mondom, hogy „legyen meg Isten akarata”, de azért hozzágondolom, hogy úgy legyen meg, hogy az én akaratom is teljesedjék.

Ez nem a Szentlélek műve. Ameddig ezek az érzések, gondolatok, indulatok le nem ülepednek bennem, addig a Szentlélek nem tud „munkálásba” venni, addig nem alakul ki bennem az imádás lelkiülete, mert az imádnak épp az a lényege, hogy megfeledek önmagamról és egyszerűen a csodálkozás által előbbre jutok az isteni Istenhez, aki Jézus Krisztusban megmutatja magát nekem.

A Szentlélek eszünkbe juttatja, hogy miképp kell engedelmeskedni. Az Úr Jézus mondja magáról, hogy „ételem és italom a mennyei Atya akaratának a teljesítése” (vö. Jn 4,34). Ő emberi természete szerint olyan emberi életet élt élénk, ami az önmagáról való megfeledek és Isten akaratának teljesítése volt, és ezt kívánja követőitől is. Mit mond az utolsó vacsorán? „Aki szeret engem, teljesíti a parancsaimat” (Jn 14,21). A parancsok teljesítése engedelmesség: lemondok a saját akaratomról, az önzésemről, a „tévedhetetlenségemről”, a megrögzött szokásaimról. Az Úr Jézus megtanít bennünket az oltáriszentségben arra, hogy megszabaduljunk és megtisztuljunk ezektől a megkötöttségektől, attól a sok salaktól, ami nap mint nap rárakódik életünkre. Milyen jó, hogyha az imádás által egyszer csak megkönnyebbül a szív és megtapasztalom a kegyelem hatásait, azt hogy „boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent” (Mt 5,8)! Ilyenkor kezdi el az ember szellemi lelke a lelki szemével „látni” Istent. A látás nem feltétlenül szemmel való látást jelent. A látás mindig a világosságban való tájékozódás. Maga az igazság nem más, mint világosság. Ezért mondhatja az Úr Jézus, hogy „én vagyok a világ világossága. Aki engem követ, nem jár sötétségben” (Jn 8,12). Erre a világosságra juttat el engem az imádás lelkiülete.

Amikor imádom az Istent, akkor már nagyon könnyű elfogadni, hogy én is Krisztushoz hasonlóvá akarok válni. A Szentlélek az imádkozás során egészen konkrétan eszembe juttatja, hogy hol kell az életemen változtatni. S abban a pillanatban az imádság már gyümölcsöző lesz. Az imádkozásból születik a konkrét jó elhatározás, hogy itt és most, a mai napon ebben vagy abban a vonatkozásban változtatni akarok az életemen, jobbra akarok válni. Nemcsak arra kell törekednem, hogy ne sértsem meg Isten parancsait, hanem valami többet is kell tennem. A szeretet nem méricskél, a szeretet túl van az igazságosságon, a szeretet mindig nagylelkű, és nem figyel a viszontszolgáltatásra. Mindig azt tartja szem előtt, hogy én megajándékozott vagyok, engem az Isten előbb szeretett, és nekem ezt az „előbb szeretetet” törlesztenem kell feléje az imádkozás által és embertársaim felé a jó cselekedetek gyakorlásával.

II.

A Jézus Szíve tisztelet gyökere abban a kinyilatkoztatott igazságban van megalapozva, amit Szent János első levelében így fogalmaz meg: „Szeretet az Isten: aki szeretetben él, Istenben él, és Isten őbenne” (1Jn 4,16).

Tudjuk, hogy a szeretetre mindenki vágyik, de többnyire mindenki csak kapni akar szeretetet. Épp ezért a szeretetből van a legnagyobb hiány a világban. Sokan próbálják

kijátszani a szeretetet, hivatkoznak igazságra (többnyire csak a saját igazságukra gondolnak) és igazságosságra, amit sohasem lehet tökéletesen érvényre juttatni, hogyha nincs bennük nagylelkűség és szeretet. Ám, ha a szeretet megvan, minden megvan. Ellenben ha a szeretet hiányzik, semmi sincs meg. Az önzéstől és a büntőtől megterhelt ember csak ködös fogalmakat alakíthat ki magában a szeretetről, csak ügyetlen módon keresgélheti a szeretet tetteit, mert az isteni kinyilatkoztatás és az isteni kegyelem nélkül sem felismerni nem tudja a szeretet igazi lényegét, sem annak megfelelően cselekedni nem képes. Erről tanúskodik az egész kultúrtörténet. Számos tanulmányt és könyvet írtak a szeretetről, de mindegyik csak valamilyen részigazságot emel ki, s ami bennük igaz, az mind a keresztény kultúra „lepárlatából” merített igazság. Hányan és hányan hivatkoznak jó szándékukra, és szeretettől indítva mégis mennyi szomorúságot okoznak az emberiségnek, nemzeteknek, családoknak, egyéneknek! Miért? Azért, mert nem Krisztusból töltekeznek, nem az isteni szeretet motiválja emberi szeretetüket, nem Krisztus módjára szeretnek.

Nagy veszélyt jelent az, ha valaki általánosságban szeret, ha valaki az emberiséget szereti csupán. Hány és hány „világmegváltó” politikus volt, aki a távlatokra figyelt csupán, de nem vette észre a mellette nyomorgó felebarátjának nehézségeit! Hány és hány ember volt, aki az emberiség jótévőjének nevezte magát és közben emberek millióinak életét tette tönkre valamiféle ködös, tisztázatlan jövő reménységének ígéretével! Ezek mind a sátán emberei. A hazugság atyjának csatlósaiaként megtévesztették az emberiséget a szeretet ígéretével és ígéretével, és valójában mindenhol csak szeretetlenséget árasztottak maguk körül.

Az Úr Jézustól kell megtanulnunk a szeretet aprópénzre váltását, hétköznapi megélését. Ennek első lépése a figyelmesség. Ismeretes már az ószövetség igazsága: „Amit nem akarsz, hogy a felebarátod veled cselekedjen, azt te se cselekedd a felebarátoddal!” (Vö. Tób 4,16-17) A figyelmes ember életének ez a mottója. Ám ez csak az ima erejével és az Isten kegyelmével fog sikerülni, a magam erejével nem. Nagyfokú önzetlenség kell ahhoz – és nem csupán tettekben megnyilvánuló, hanem szívbeli, belső meggyőződésből fakadó önzetlenség –, hogy magamról meg tudjak feledkezni és oda tudjak figyelni a másikra, méghozzá nem a kifigyelés és az olcsó kíváncsiságok értelmében, hanem abban az értelemben, hogy tudjam magamat behelyezni a másik ember életébe úgy, hogy közben megfeledkezem önmagamról. A figyelmes ember modorában a szívbeli jóság ösztönösen nyilvánul meg. A figyelmes ember nem tesz föl olyan kérdéseket, ami a másik ember számára kellemetlen. Abbahagyja a kíváncsiságot, amikor érzi, hogy a másik ember erre már nem akar válaszolni. Észreveszi a másik mozdulatainak rezdüléséből a szomorúságot és bánatot. A figyelmes ember tüstént abbahagyja a tréfát, ha látja, hogy az a másik embert esetleg sérti. Hány és hány olyan ember van, aki nem tud ellenállni szereplési vágyának, hiúságának és öntetszelgésének! A lényeg az, hogy ő legyen a társaság középpontja, nem érdekli, hogy szavaival sérteget másokat, mondván, miért olyan érzékeny az a másik. A figyelmes ember észreveszi, hogy neki hol kell segítenie, észrevesz olyan dolgokat, amit az önző ember soha nem vesz észre. Számos példát idézhetünk erre az Úr Jézus életéből. Amikor Jézus feltámasztotta halottaiból Jairus leányát, a sokaság, amelyik előzőleg kinevette őt, amikor azt mondta, hogy a leány nem halt meg, csak alszik, most a tömeglelektan szabályai szerint azonnal átcsap rajongó lelkesedésbe. Ekkor nyilvánul meg az Úr Jézus figyelmessége egészen spontán és hétköznapi módon. A leány apja és anyja sem gondol rá, nemhogy a lelkesedő sokaság, hogy ez a kislány nagyon beteg volt, és ha most életre kelt, akkor enni kell adni neki. Az Úr Jézus csak annyit mond: „adjatok neki enni” (Mk 5,43). Ez a figyelmesség.

Lehet, hogy valaki nagy összefüggésekben gondolkodik vagy nagy karitatív tetteket szervez és hajt végre, közben azonban nem veszi észre, hogy a mellette lévő emberhez egy jó szót kellene szólania, szívbeli érdeklődéssel kellene odafordulni hozzá. Az ilyen ember

teljesen meg van elégedve önmagával, ő „kicsire nem ad”. Pedig mennyire kell adni ezekre a kicsinységekre, hiszen az életünk minősége eme apróságokon fordul meg!

A figyelmességhez hozzátartozik a szívesség is. „A szív szeretetével szolgáljátok egymást!” – figyelmeztet bennünket Szent Pál apostol (vö. Kol 3,23). A magyar „szíves” szó azt akarja érzékeltetni, hogy valaki nem csupán az értelmével vagy akaratával akar nekem valami jót tenni, hanem egész személyiségével. Hiszen a szív elsősorban nem biológiai szervet jelent, hanem az ember testének anyagi-szellemi összetettségét. Ennek a sajátos összetettségnek reális szimbóluma a nyugat-európai kultúrkörben a szív. Az egész embernek kell benne lenni minden jó cselekedetében. A mai világ nem szereti a „szíves” kifejezést, talán a romantika költészete túlságosan lejáratta a „szív” szót. Helyette egy másik kifejezést használnak: „személyre szólóan”. Ám milyen szép a magyar nyelvben az az udvariassági formula – ami már kezd ugyan kimenni a divatból, de neveltetésünk és kultúránk révén mégis rájár a szájunk –, amikor azt mondjuk a másik embernek, ha kérünk tőle valamit, hogy „légy szíves”. Nem csupán udvariassági fordulat és formáság ez, hanem annak kérése, hogy a másik ember az egész emberségét, egész személyiségét vigye bele abba a szolgálatba.

Jézus azt mondja, hogy „az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és váltságul adja életét sokakért” (Mt 20,28). A sztoikus filozófus, Marcus Aurelius, római császár, aki nem volt keresztény, pusztán az emberi tapasztalat és a józan belátás alapján naplójában megjegyzi, hogy az ember életének csak akkor van értelme, ha mások szolgálatára van. Milyen jó, hogy a hit által megerősítést is kapunk arra, hogy felebarátainkat ne csupán intézményesen és általánosságban, hanem jó szívvel szolgáljuk!

Valamennyiünk életének mottója ez kellene, hogy legyen: „Rendelkezésemre állok.” Elméletileg mindnyájan elfogadjuk, hogy szolgáljuk felebarátainkat, és mindig megtaláljuk épp azokat, akiket szolgálunk. Csak azokat nem találjuk meg, akiket nem szolgálunk. Pedig sok mulasztást soha nem tudunk helyrehozni, különösen akkor nem, ha a mulasztásunk olyan valakire irányul, aki már elköltözött körünkől az örökkévalóságba. A mulasztásokat addig kell jóvá tenni, ameddig van rá idő!

A szívesség legfőbb ellensége az időhiány. Mindnyájan meg tudjuk magyarázni, hogy mire miért nincs vagy nem volt időnk. Ha őszintén megvizsgáljuk a lelkiismeretünket, találunk az életünkben példákat a mulasztásra. Ezért is nagyon szükséges az imádságban való folytonos töltekezés, hiszen az Úr Jézus színe előtt nem lehet hazudni és ott a Szentlélek eszünkbe juttatja mulasztásainkat. A Lélek megmondja nekem, hogy amikor arra hivatkoztam, hogy nincs időm, akkor tulajdonképpen nem akartam valamilyen szolgálatot megtenni, mert az nem szerepelt a napi tervemben. És jaj annak, aki a napi beosztásomat megpróbálja felforgatni! Isten nem közvetlenül szokott beleszólni napirendünkbe, hanem körülményeken és embereken, alkalmasint kellemetlen embereken keresztül. A lelkiismeretvizsgálat során kiderül, hogyha azonnal megtettük volna azt a szolgálatot, amire bennünket megkértek, akkor sokkal több időnk szabadult volna föl a többi teendőre, mert igen sok frusztrált, elpazarolt időnk van. Próbáljuk egyszer megvizsgálni a lelkiismeretünket olyan szempontból, hogy a nap huszonnégy órájából mennyi időt töltünk el hasznosan! Már ez is komoly szembesülés az igazsággal. Am hogyha azt kérdezzük meg magunktól, hogy a mai napon hány percet töltöttem el olyasmivel, amit szívesen átvinnék magammal az Úr ítélőszéke elé, akkor már nagyon kegyetlen lesz a szembesülés. Pedig az egyetlen kincs, amit felmutathatok az Úr színe előtt az ítéleten, az a szívességből, szívbéli jószág által indított szolgálat embertársaim érdekében.

Az idő tehát a szívesség legnagyobb ellensége. A mai rohanó világban és hajszolásban mindannyian tapasztaljuk, hogy mennyire a sátán rabságában és kísértésének rabigájában élünk! A gonosz lélek hajszol bennünket, és állandóan az sugallja, hogy nincs időnk, nehogy azt a kis jó cselekedetet végrehajtsuk, amihez nagyon sokszor igen kevés idő is elegendő

lenne. Valakit meghallgatni, valakinek valamiben segíteni, az rendszerint nem tart sokáig. De hogyha szívvel teszem, akkor a legnagyobb kincset szereztem meg magamnak.

Sokan úgy gondolják, hogy nem a szívesség a fontos egy jó cselekedetben, hanem maga a cselekedet önmagában, a személy kikapcsolásával. A marxista ideológiának talán az volt az egyik legsátánibb vonása, amivel tömegeket tudott megtéveszteni, hogy mindig az elérhetetlen jövő reménységének távlatát vázolta föl az emberek előtt, általános emberi humanizmust hirdetett és jó cselekedetekre ösztönzött, de sohasem figyelmeztetett arra, hogy ezt szívességgel, személyre szólóan kell tenni. Az ilyenfajta humanizmus nagyon tapintatlan. A tapintatlan ember ugyanis állandóan az igazságot hirdeti. Napjainkban nagyon divatos ez a beállítottság. A lényeg az, hogy az igazságot beolvassam a másoknak. Ha ugyanis nem mondom meg az igazságot (persze a saját igazságomat) – vallják e felfogás képviselői –, akkor képmutató vagyok.

A tapintatosság szó valamely dolognak egy alapvető és az érzékeléshez tartozó tapasztalatából indul ki, és nagyon jól megvilágítja a szeretet eme tulajdonságának sajátos lényegét. Tapintatos az az ember, aki finoman nyúl egy sebhez. Tapintatlan az, aki ugyanezt durván teszi. Az igazságra hivatkozva és a képmutatás ellen való tiltakozás formájában lehet durván hozzányúlni egy lelki sebhez és lehet föltépni szívbeli sérüléseket, mondván, hogy „én beolvasom neked az igazságot”. Lehet, hogy igazam van, de rendszerint semmit sem érek el vele, csupán a saját magam dicsőségét hangsúlyozom. Hiszen nem az igazság a legfőbb érték, hanem a szeretet, és az igazságnak csak akkor van értéke, ha jobba tesz.

A figyelmesség, a szívesség és a tapintat rokona az előzékenység. Előzékeny az az ember, aki észreveszi előbb a másikat. Milyen szépen fogalmaz Izaiás próféta, amikor azt írja, hogy „mielőtt kiáltanál hozzám – mondja az Úr –, én már meghallottalak téged.” Mielőtt még imádkoznék, az Úr már tudja, hogy mit fogok kérni. Nem neki van szüksége arra, hogy én kérjek tőle valamit, hanem nekem fontos, hogy a kérő imádság formájában kifejezzem ragaszkodásomat és hódolatomat Isten előtt. Szent János első levelében pedig azt írja: „Megismertük a szeretetet, amellyel Isten előbb szeretett minket” (vö. 1Jn 4,10.16).

Milyen csodálatos ez a krisztusi lelkület, ez az előzékeny szívbeli jóság! A mai elvilágiasodott világban a legjobb misszió az előzékeny, szívbeli szeretet tetteinek gyakorlása. A szív belső tapasztalása olyan emléket hagy az emberben, amit nehezen fogunk elfelejteni. A legjobb evangelizáció a Jézus szívével való járás-kelés a mindennapi életben, itt a földön. Ez semmibe sem kerül, ám időt kell áldoznom az imádság lelkületének kialakítására. Hiszen az imádság csendjében tanulom meg, hogy odafigyeljek a másik emberre és megelőzzem őt szívességgel.

Nem szabad elhinnünk azt a közkeletű, pszichológiai vélekedést, amely az embereket tipizálja: Vannak jó típusú, előzékeny emberek, akik genetikailag így vannak kódolva, és vannak könyörtelen, másokat megalázó típusú emberek.

Mindnyájan Isten gyermekei vagyunk, mindnyájan a megváltás kegyelmében részesültünk, és valamennyien megkapjuk a szeretet e tulajdonságainak gyakorlásához szükséges kegyelmet, feltéve, ha kérjük és együttműködünk vele. Ha gyakoroljuk a figyelmességet, a szívességet, a tapintatot és az előzékenységet, belevisszük a mindennapi életünkbe a felebaráti szeretetet. Akkor majd a szeretet-tetteinken keresztül Jézus szívbeli jósága nyilvánul meg bennünk, és az emberek azt fogják gondolni, „hogya ez az ember ilyen jó, milyen jó lehet maga az Isten!”

III.

Jézus Szíve ünnepére előkészítő lelkigyakorlatunk mottója Szent Pál apostol kijelentése a Filippiekhez írt levélből: „Ugyanaz a lelkület legyen bennetek, mint ami Krisztus Jézusban volt” (Fil 2,5). E lelkület lényege Jézus szívbeli jósága, amit csak Jézustól lehet megtanulni

és elsősorban az imádság, különösen az oltáriszentség imádásán keresztül. A Jézustól tanult szívbeli jóság a hétköznapi életünkben a figyelmességben, a tapintatban, a szívességben és az előzékenységben nyilvánul meg. Ám fölmerülhet bennünk a kérdés: Megéri?

Sok igazság van abban, hogy a világ hálátlansággal fizet a szeretetért. Mégsem szabad csüggedni. A szeretetnek viszontszeretet a jutalma. Szent Pál apostol írja a második korintusi levélben, hogy „ki mint vet, úgy arat” (2Kor 9,6). Aki szeretetben vet, az szeretetet fog visszakapni, igaz, nem feltétlenül azonnal. Ha valaki másokra áldozza életét, annak a szívét kell zálogba adnia. Aki embereket szolgál, az csak hosszú távon kapja vissza a szeretetet. Ennek ellenére a szeretetnek megvan a jutalma. Hit kell hozzá, de ez a hit előbb vagy utóbb igazolt tapasztalattá válik.

Az ember istenképiségéből következik, hogy a szeretetre van ráhangolva. Isten lényege a szeretet, tehát az ember – ha áttételesen is, ha torz és önző formában is – valamiképpen a szeretetre vágyódik, és ha nem is gyakorolja, legalábbis megkívánja másoktól, hogy ővele szemben gyakorolják. Mégis, érdemes hinni a szeretetben, illetve a viszontszereteten. Mindennapi életünk tapasztalata, hogy „amilyen az adjon Isten, olyan a fogadj Isten”. Ha valaki szeretettel közeledik a másik emberhez, akkor előbb-utóbb feléje is szeretettel fognak közeledni. A sztoikus, pogány bölcselő, Seneca mondta: „Szeretetet akarsz kapni? Akkor adjál szeretetet!”

Napjainkban, amikor hétköznapi életünket a durvaság és modortalanság járja át, üzleti fogásként mégis szokták alkalmazni a szeretetet, és rövidtávon látszólag ez be is válik. „Aki nem tud a szeretet nyelvén beszélni, annak meg kell tanulnia hízelegni” – mondja Goethe, a nagy német költő és író. Ám a hízelgés talmi sikereket arat, mert hazugságra épül és képmutatás van mögötte. A hízelgő ember valójában nem szereti azt, akinek hízeleg, és előbb-utóbb lelepleződik hízelgése.

A szeretetnek szívből kell fakadnia és őszintének kell lennie, de hogy az lehessen, ahhoz folyvást tanulnunk kell Jézus szeretetét, aki előbb szeretett minket. Mi az ő szeretetét törlesztjük személyválogatás nélkül embertársaink, sőt mi több – mivel keresztények vagyunk – még az ellenségeink felé is. Előbb-utóbb a szeretet győz, és mindent legyőz, csak türelemmel ki kell várni. Hányszor előfordult már életünkben, hogy amikor a legkevésbé számítottunk rá, akkor kaptunk valamilyen hálát, egy köszönő szót, egy lelkesítő visszajelzést! Talán nem is emlékszünk már egy jó cselekedetünkre, egy biztató mosolyunkra, egy segítő gesztusunkra, aminek emléke az emberekben mégis megmarad, sőt belülről formálja és nemesíti őket.

Isten úgy teremtette ezt a világot, hogy a szeretet-életenergia, ami belőle származik, soha terméketlenül, gyümölcstelenül ne vesszen kárba ebben a világrendben, hanem előbb vagy utóbb visszaverődjék és átformálja az emberek életét még akkor is, ha mi ezt közvetlenül nem tapasztaljuk. Majd az örökkévalóságban meg fogjuk tudni, hogy érdemes volt-e még akkor is jóindulatúnak, készségesnek, szolgálatkésznek lenni, amikor ezért a világban gúnyolódó megjegyzéseket kaptunk és esetleg gyengeségként értelmezték a szerénységünket, türelmünket, alázatunkat és szolgálatkésztségünket.

A szeretet jutalma nemcsak a viszontszeretet, hanem az Isten szeretete is. János apostol azt írja első levelében, hogy „Istent sohasem látta senki, de aki a szeretetben él, abban az Isten lakik” (1Jn 4,12). Istent sohasem látta senki, de aki a szeretetet gyakorolja, abban meg lehet látni az Istent. Ezt azért mondhatja János apostol, mert ő látta itt a földön a Jézus Krisztusban megtestesült Istent.

Mi, keresztények láttuk az Isten szeretetét egy emberben megtestesülni, és a mi feladatunk ezt a megtestesülést folytatni a világ üdvösségére. Ehhez nem kell magas rang vagy zseniális tudás, sem pénz, sem előkelő összeköttetés. Ezt a mindennapi életben bármikor bárki tudja gyakorolni. Ez az igazi tanúságtétel, ami nem kerül semmibe, amihez nem kell sokat tanulni, és amihez a tanulás és a tudás csak eszköz, mert mit ér az a tudás, ami

nem a szeretet gyakorlatából fakad? Mit érnek a szép szavak szeretet nélkül? Mit ér a vigasztaló szó, ha az ember ténylegesen nem segít? Csak a másik ember szomorúságát növeli.

Isten szeretete növekedik az emberben azáltal, hogy a szeretetet gyakorolja. A szentek életének tanulmányozása során sok rendkívüliséggel találkozunk, amit ugyan megcsodálunk, de úgy gondoljuk, hogy követni nem tudunk. Felmerül bennünk a kérdés: „Mikor leszek én ilyen nagy?” „Mikor kapok én ilyen kegyelmeket?” „Mikor lesznek ilyen látomásaim?” Nem vesszük észre azt, hogy a szentek azért kaptak több kegyelmet, mint mi, mert a szeretetet a hétköznapi életben, az apró szolgálatokban személyválogatás nélkül gyakorolták és egyszerűen mintegy kiérdemelték, kiesdekelték, „kikényszerítették” az Isten kegyelmét a saját maguk számára, amit aztán gazdagon gyümölcsöztettek.

Nem kívánok állást foglalni a medjugorjei jelenések kérdésében, ám az mindig elgondolkodtató, hogyha valahol sok ember imádkozik. Engem személy szerint medjugorjei tartózkodásom során nagyon megragadott az egyik látnok leány viselkedése, aki a látnokok közül mindig ott van Medjugorjében, hiszen tudjuk, nem mindegyik él már ott. Ő személyválogatás nélkül mindig a zarándokok rendelkezésére áll, és nagy türelemmel és szelídséggel elmondja azokat az egyszerű üzeneteket, amelyeket a Szűzanya mondott. Ő valamit megjelenít a szentek titkából, amikor évtizedek óta képes türelemmel és kitartóan válaszolni az olykor kíváncsiskodó, sőt néha elég ostoba kérdéseket föltevő embereknek. Mi még a saját családtagjainkkal szemben sem tudjuk ezt megtenni, főleg nem több alkalommal. Ez nem pusztán egy pszichológiai képesség vagy valamilyen különleges emberi tulajdonság. Ez az Isten szeretetének megnyilvánulása és kegyelem.

A szeretet nagy jutalma nem csupán az, hogy a kegyelemben „meggazdagodunk” és Krisztushoz hasonlóvá válunk, hiszen minden emberi cselekedet visszahat ránk. Minél több jót teszünk, annál jobb emberré válok. Önmagában hordozza tehát a szeretet a jutalmát, mert emberileg is nemesedem általa. Ám a szeretetnek leginkább az a jutalma, hogy kiesdeklem ezáltal Isten elnéző irgalmát a saját személyemre vonatkozóan.

Péter apostol azt írja első levelében: „Testvéreim, legyetek egymás iránt könyörületesekek, szeressétek egymást, mert a szeretet sok bűnt eltakar” (vö. 1Pét 4,8-9). Nem kétséges, hogy a szeretet gyakorlása bűnbocsátó erővel rendelkezik. Bár nem helyettesíti a szentgyónást, de a bocsánatos bűnöket eltörli. Úgyis mondhatnánk: A szeretet a mindennapi, hétköznapi gyónás. Ősi igazság az, hogy a szeretet tettei – különösen a rászoruló, a nyomorúságban lévő emberek iránt, amit alamizsnáknak nevezünk – sok bűnt eltakarnak. Csak jó szívvel alamizsnálkodjunk, mert „a jókedvű adakozót szereti az Úr!” (2Kor 9,7). Ne adjunk a rászorulóknak olyasmit – használhatatlan limlomot –, amit ha mi lennénk a helyükben, magunk sem szívesen fogadnánk! Ne akarjuk magunkat abban az illúzióban ringatni, hogy jót teszünk, amikor valójában kacatoktól akarunk megszabadulni. „Amit akarsz, hogy neked tegyenek embertársaid, te is azt cselekedd másokkal!” (vö. Tób 4,16-17) Egy középkori szentről, egy szász herceg özvegyéről jegyezték föl, hogy minden nap megtöltött egy koporsót a szegényeknek alamizsnával. Röviddel halála előtt, neki nem kellett félnie a koporsótól.

Komoly figyelmeztetés ez számunkra. Egyedül a szeretet cselekedeteit vihetjük magunkkal mintegy védekezve pajzsként magunk elé tartva az Úr ítélszéke elé. Minden mást itt kell hagynunk. A szeretet pajzsa sok bűnt eltakar. Irgalmatlanul sújt le Isten azokra, akik irgalmatlanok voltak embertársaikkal szemben. Ám elnéző lesz azokkal szemben, akik elnézőek és nagylelkűek voltak felebarátaikkal.

A szeretet legnagyobb jutalma maga az Úr. A mennyország nem más, mint az Isten dicsőségéből való részesedés. A dicsőségünket, vagyis a lelki tökéletességünk elismerését a szeretetből fakadó cselekedetek fogják megalapozni. Hány és hány ember élte le úgy életét, hogy nem volt nagy ember itt a földön, nem kapott kitüntetést, elismerést, sőt még a

szeretteitől sem kapta meg azt a hálát és megbecsülést, amit joggal elvárhatott volna, és ennek ellenére tudott a szeretetben kitartó lenni!

Aki itt a földön esetleg nem kapta meg a szeretet jutalmát, az túlcsonduló mértékben kapja meg majd az örökkévalóságban, mert sokkal inkább képes lesz befogadni Isten dicsőségét, hiszen Krisztushoz hasonlóvá vált lelkében. Azok a hűséges, egyszerű emberek, azok a szülők, azok a hivatásuknak élő emberek, akik mindig, minden körülmények között kitartottak a jóban – nemcsak elméletileg, hanem a gyakorlatban is – és akiket ezért a világ talán megmosolygott, ők fognak majd ott kitüntetést kapni és ők fognak megdicsőülni. Ám akikről az Úr Jézus azt mondja a hegyi beszédben, hogy „már megkapták jutalmukat itt a földön” (Mt 6,3), azok majd szégyenkezve fognak állni az Üdvözítő és az angyalok serege előtt. Még ha rendes emberek is voltak, hosszan kell majd akkor szenvedniük és tisztulniuk a tisztító tűzben. Míg azok az emberek, akik kitartottak az áldozatban, már itt a földön levezekelték bűneiket.

A Teremtés könyve 15,1 versében olvassuk, hogy az Úr azt mondja Ábrahámnak: „Én magam leszek a te nagy jutalmad.” Nekünk is szól az Úr Igéje, és ez az Úr maga az Úr Jézus Krisztus. Ő mondja nekünk is: „Én magam leszek a te nagy jutalmad.” Mivel itt a földön az én szívem szeretetét jelenítetted meg, odaát majd örökkévalóságomban részesülsz és el nem múló módon élvezed szeretetem jutalmát. Ugyan melyikünk ne vágyódna emberi kapcsolatokra, emberi szeretetre? Mindent lehet nélkülözni ebben a világban, kivéve az embereket. Ezt a világtörténelem legnagyobb alakjai is kénytelenek voltak saját tapasztalatukból beismerni. A nagy római császár, Julius Caesar, a világhírű hadvezér, Napóleon életük végén az emberek felé „nyúltak”. És jaj annak, akinek nincs embere! De mennyivel jobb dolga van akkor annak az embernek, aki az Isten felé nyúl! Hiszen még a legjobb embert is el lehet veszíteni, és a legjobb emberben is lehet csalódni. De Jézus isteni Szívének szeretetében nem lehet csalódni. Ez a meggyőződés, ez a hit adjon nekünk erőt, hogy a szeretet lángja bennünk soha ki ne aludjék!

Jézus Szíve ünnepe

A Jézus Szíve tisztelet Alacoque Szent Margit nyomán terjedt el a nyugati egyházban. Számos egyházi megerősítést kapott, pápai körlevelek is szorgalmazták a Jézus Szíve kultuszt. A Jézus Szíve tisztelet lényege abban rejlik, hogy az Úr Jézus Krisztustól tanuljuk meg, hogy Isten miképpen szeret bennünket és ezt a szeretetet, szeretet-stílust kell gyakorolnunk emberi kapcsolatainkban. Ennek az a feltétele, hogy az Úr Jézust teljes odaadással tudjuk szeretni, följánlani neki életünket, tudjuk egészen odaadni neki magunkat. Minderről le kell tudni mondanunk, hogy mindent visszaadhassunk teremő, megváltó és megszentelő Istenünknek.

A mai ember elborzad az önmegtágadás gyakorlása és a szabadságról való lemondás hallatán. Pedig nem azt kell néznünk, hogy miről mondunk le, hanem azt, hogy kiért és miért mondunk le valamiről. Az édesanya sem azt nézi, hogy miről mond le, hanem ott van előtte az újszülött gyermeke és látja, hogy kiért mond le. Nem méricskél, hanem megtalálja az áldozatból és a följánlásból fakadó örömet.

Nem az a fontos, hogy a szabadság mit nyújthat nekem itt a földön, hiszen a földi szabadság nem más, mint kapkodás a múlandó, részleges javak között. Az igazi fölszabadulás azt jelenti, hogy amikor rádöbbenek életcélomra, élethivatásomra és arra, hogy kiért és miért érdemes egyáltalán élnem, akkor döntök mellette. A döntés szabadsága az igazi szabadság, amikor odaadom magamat egy ügynek vagy valakinek.

Hogyha felajánlottam magamat az Úr Jézus szentséges Szívének, akkor már Szent Pál szavaival „Krisztus szeretete sürget engem” (2Kor 5,14). Akkor már számomra nem olyan fájdalom, hogy Krisztussal keresztre vagyok feszítve és „élek ugyan, de már nem én, hanem Krisztus él bennem” (Gal 2,20). Akkor majd rádöbbenek arra, hogy a világ milyen hálátlan az Úr Jézus iránt, aki olyan nagy szeretettel fordult és fordul ma is felénk, hogy minden szentmisében ott van közöttünk és ma is engesztel a mi bűneinkért. S akkor úgy érzem, hogy engesztelnem kell, együtt kell szenvednem Krisztussal, valamit törlesztenem kell abból a sok megbántásból, ami az emberek részéről őt éri.

Szent Pál apostol így fogalmazza meg ezt a gondolatot: „Nekünk testünkben ki kell egészítenünk Krisztus szenvedését az ő egyháza javára” (vö. Kol 1,24). Ha egyszer az egyház Krisztus titokzatos teste, amelynek ő a Feje és mi tagjai vagyunk, akkor ez mindjárt érthető lesz számunkra. A Fő már elvégezte megváltó szenvedését, de nekünk folytatnunk kell a megváltás művét. A keresztény élethivatás teljessége az, amikor nemcsak a Teremő, hanem a Megváltó munkatársa is vagyok a megváltás művének folytatójaként ebben a világban. Nem valamiféle mazochista önkínzás ez. Csak az tekinti annak, aki kívülről szemléli e felajánlást és az engesztelést. Aki azonban már gyakorolja, az megtapasztalja a följánlás és az engesztelés édességét, amelynek gyümölcse a lelki béke és nyugalom. Akkor majd nem üldözött vadként járom a világot, hanem keresztény elhivatottságom kovászként átjárja egész életemet. Minden emberben valamiképpen az Isten teremtményét látom, még a legrosszabb ember lelke is egy elrejtett istenarcot fog hordozni számomra. A teremtés csodálatos műve és az emberi alkotások – közvetlenül vagy közvetve – mind Istenről fognak beszélni nekem. Ha pedig valami bánat vagy kellemetlenség ér, azt nem értelmetlenségnek vagy kellemetlenségnek fogom tekinteni, hanem el fogom fogadni. Hogyha becsületes eszközökkel nem tudok ezen a helyzeten változtatni, akkor Isten jeleként és üzeneteként fogom értelmezni: „Engesztelj, szenvedj velem együtt, egészítsd ki az én szenvedésemet az egyház javára, a világ megszentelésére!”

Aki már volt életében olyan helyzetben, hogy önmagán nem tudott segíteni, az tudja, milyen jó érzés annak tudata, hogy vannak, akik imádkoznak és szenvednek érte és talán

vannak olyanok is – esetleg ismeretlenek –, akik mindennapi nehézségeiket, problémáikat és szenvedéseiket fölajánlják érte és engesztelnek az ő gyarlóságáért mintegy kiérdemelve az ő megtérését. Milyen csodálatos érzés az, hogy nem vagyok egyedül az egyházban!

Függetlenül attól, hogy milyen helyzetben vagy életkorban vagyunk – talán bénán ágyhoz kötve –, imádkozni és együttérezni mindig tudunk. A test Feje, a megdicsőült, föltámadt Krisztus szétosztja ezeket a kegyelmi kincseket az ő testének tagjaiba, és ezáltal majd életre kelt halódó tagokat. Ebben rejlik a Jézus Szíve tisztelet nagy jelentősége. Azért nagy kincs Jézus Szíve tisztelete, mert Tőle kell megtanulnunk, hogy miképp kell krisztusi módon embernek lenni. Ha pedig mi Krisztus módjára válunk emberré, akkor ennek az emberségnek távlata, jövője méghozzá abszolút jövője van. Akkor majd nem kell keseregve néznom a halál felé – „Istenem, mit tudom én, mi lesz azután?” –, hanem tudom, hogy életem beletorkollik annak a Jézusnak Szívébe, aki előbb szeretett engem és azt kívánja, hogy én is viszont szeressem őt.

Keresztelő Szent János születése (Június 24.)

Az Úr Jézus a következő szavakkal értékeli az evangéliumban Keresztelő Szent János működését: „Miért mentetek ki a pusztába? Hogy széltől lengetett nádat lássatok? Vagy miért mentetek ki? Hogy puha ruhába öltözött embert lássatok? A puha ruhába öltözött emberek palotákban laknak. Miért mentetek ki? Hogy prófétát lássatok? Bizony mondom nektek: Prófétánál is nagyobbat. Asszonyok szülöttei között nem volt nagyobb Keresztelő Jánosnál” (vö. Mt 7,7-11). Az Úr Jézus e szavakkal avatja szentté Keresztelő Jánost.

Keresztelő Szent János az ószövetség legnagyobb alakja. Jellemes ember. A jellemesség azt jelenti, hogy valakinek vannak elvei és aszerint is él. Ám egyáltalán nem mindegy, hogy milyenek ezek az elvek! Csak az idő fölött érvényes, igaz erkölcsi elvekért érdemes élni. Lehet valaki következetes a rosszban, az ostobaságban. Ez az ökör következetessége, amely következetesen megy bele az árokba és töri ki a lábát. Nagyon lényeges tehát, hogy milyen ügy szolgálatában vagyok következetes és kitartó egy életen keresztül.

Napjainkban ismeretes, hogy a változás öncélú imádata, bálványozása terjedt el a világon. Az idő a fontos, nem az örökkévaló. Ám az emberek nem gondolják végig, hogy mi az idő. Az idő nem feltétlen, abszolút kategória. Az idő az örökkévalóságért van. Ennek bizonyítéka, hogy a múlt jelen akar lenni, a jelen el nem múló akar lenni, a jövő pedig szintén jelen akar lenni. A jelen szempillantásával ismerjük fel azt, hogy az idő az örökkévalóságból részesedik és valójában az örökkévalóra, a maradandóra vagyunk betájolva. Ismeretes, hogy a változást és a változékonyságot sokszor bálványozó természettudomány is a maradandóra törekszik, hiszen minden változás mögött a maradandó, a meg nem változtatható, a szükségszerű fizikai törvényeket keresi, és pontosan ezt a megváltoztathatatlanságot próbálja modellezni matematikai nyelven, mivel a matematika törvényei „úgymond” megváltoztathatatlanok.

Az embert cselekvési rendjében ugyanez a természethez való kapcsolódás jellemzi. Nem igaz, hogy pusztán az erkölcsi közmegegyezés érvényes. A közmegegyezés csak akkor lehetne igaz, hogyha azok, akik megegyeznek egymással, külön-külön mind tévedhetetlenek volnának az erkölcsi kérdésekben, vagyis szentek lennének. Márpedig erről szó sincs. Nem állja meg a helyét az a mennyiségi szemlélet sem, hogy sok részizagság vagy részfelismerés összességének eredménye a tökéletes igazság és sok félig jó cselekedetből a közmegegyezés által „kijön” a tökéletes, egyéni jó cselekedet. Amikor elszakad az ember erkölcsi cselekvése a természettől, akkor elszakad a természet teremtő Urától is. Ha pedig az ember más normarendszert állít maga elé feltételként, akkor nemcsak az Isten ellen vét, hanem a természet ellen is, és jöllehet Isten végtelenül irgalmas és megbocsátó, ám a természet nem az. A természet kegyetlen és irgalmatlan törvények alapján éli a maga életét, és ha valaki felrúgja azt az összhangot és egyensúlyt, ami a természetben és az életben van, akkor az élet és a természet könyörtelenül és irgalmatlanul „visszaüt” az egyensúly visszaállítása érdekében. Ezért nem jó Isten, természetre alapozott, erkölcsi törvényeivel játszani és az önkényes emberi vélekedések és közmegegyezések alapján azt felrúgni. Ez a természetes erkölcsi törvény a tízparancsolat, aminél jobbat még senki sem talált ki. Ám ez pusztán csak az ószövetség törvénye. Hiszen mit mond az Úr Jézus? „Aki legkisebb Isten országában, az nagyobb Keresztelő Jánosnál” (vö. Mt 11,12). Nem a konkrét erkölcsi életszentségre vonatkozik az Úr Jézus e megjegyzése, hanem annak lehetőségére. Ismeretes, hogy Keresztelő János szigorú askéta volt. Olyan jellem volt, aki nemcsak akkor tartott ki Isten törvénye mellett, amikor ez népszerűnek látszott, hanem akkor is, amikor Heródes börtönében a kiszámíthatatlan sors játékának volt kitéve élete. Kitartott a halál pillanatában is. Mégis azt mondja az Úr Jézus, hogy aki legkisebb Isten országában, az nagyobb nála. Hiszen az újszövetség létrehozója a második isteni személy, a Fiú, aki a názáreti Jézusban

megszólította az emberiséget, aki történelmünk része volt és vándorlásunk társa lett. A bűn által megsérült természetes rendet meggyógyította azáltal, hogy fölemelte a természetfölötti rendbe. Most már nem az igazságosság az utolsó szó, hanem a szereteté, már nem Isten ítéleté az utolsó szó, hanem Isten irgalmáé, aki Jézus Krisztus érdemeiért „halogatja” az ítéletet. Hányszor és hányszor szoktuk mondani: „Meddig tűrheti még ezt az Isten?”

Ugyanakkor, amikor mi vétkezünk, akkor kérjük Isten türelmét és irgalmát: „Uram, irgalmazz!” „Uram, légy elnéző velem szemben!” Olyanok vagyunk, mint az a példabeszédbeli gonosz szolga, aki térden állva könyörög Urának, hogy engedje el tartozását. Amikor azonban elhagyja az urát és összetalálkozik szolgatársával, aki néhány fillérrel tartozik neki, követelődzik: „Add meg tartozásodat!” (vö. Mt 18,21-35).

Isten útjai nem a mi útjaink. „Isten könyörületos, sokáig látatlan és néma – ahogy Ady Endre írja –, csak a szívünkbe ver bele mázsás harangnyelvekkel néha.” (Vö. Az Isten balján)

Az emberek nem tudták elfogadni Keresztelő Jánost. Azt mondták, hogy Keresztelő János nem eszik és nem iszik, nyilván ördöge van. Az Úr Jézusról mit mondanak ugyanezek az emberek? „Jézus eszik, iszik, lám a falánk borissza ember, a vámosok és bűnösök barátja” (Mt 11,18-19).

Az önző, a pillanatnak élő, a jellemtelen ember, aki olyan, mint a szélkakas, melyet a szél bárhová fúj, mindig abba az irányba mutat, aki hasonlít a harang nyelvéhez, ami mindig abba az irányba leng ki, amelyik irányba rángatják, csak önmagát tekinti fontosnak. Bálvánnyal lehet így játszani, de az élő Istennel nem, mert akkor csak magamnak ártok. Isten ugyanis nem hagy magából gúnyt űzni. (Vö. Gal 6,7)

Eljött a kegyelem ideje Jézus Krisztusban. Keresztelő Szent János erre készítette elő a választott népet. Nem magára mutatott, hanem Jézusra: „Arra sem vagyok méltó, hogy lábán a saruszíját megoldjam” (Jn 1,27). Korabeli történelmi forrásokból tudjuk, hogy Keresztelő Szent János népszerűsége sokkal nagyobb volt, mint a názáreti Jézusé. Nagyobb tömegeket tudott megmozgatni, mint Jézus, mégsem használta ki népszerűségét. Mert nem a saját dicsőségét kereste. A zsoltáros szava teljesedett be rajta: „Nem nekünk, Uram, ne nekünk adj dicsőséget, hanem szent nevednek szerezz örök becsületet!” (Zsolt 115,1 vö. Sík Sándor ford.)

Nagyboldogasszony. Szűz Mária mennybevétele (Augusztus 15.)

A magyar liturgikus nyelvhasználat Szűz Mária mennybefölvételének ünnepét Nagyboldogasszony ünnepének mondja. Méltán nevezi boldog asszonynak Szűz Máriát, hiszen Erzsébet is azt mondja, hogy „boldog vagy, mert hitted, hogy beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott neked” (Lk 1,45). Maga Szűz Mária is az újszövetségi, zoltáros himnuszban megfogalmazott hálaadó imájában, a Magnificatban boldognak mondja önmagát (Lk 1,48), hiszen boldog az, aki tud hinni Istenben. Azért boldog, mert a boldogság a történelemben, az időben létező, szellemi lélekkel felruházott lények számára nem a birtoklásban, a javak és értékek elérésében rejlik, hanem az azokra való törekvésben. Hiszen amikor elértünk valamit, amikor valamilyen értéket birtokolunk, egy pillanatra ugyan boldognak tudjuk magunkat, de máris a következő cél felé rugaszkodunk. Ám a hívő ember életében mindig van valami kinnlevőség, mindig van valami, amire törekedni lehet, mégpedig ez a lehető legtökéletesebb, legjobb, az igazán maradandó, személyes érték: maga az Isten.

Szűz Mária azért is boldog, mert el tudta fogadni hitének tartalmát, ami a valóságban nem olyan dicsőséges formában közelített hozzá, mint ahogy azt gondolnánk. Tudta vállalni azt az egészen egyedi és megismételhetetlen szerepet, hogy átadja egyéni sorsát Istennek, továbbá hogy Isten Fiának, a názáreti Jézusnak emberi természete szerint édesanyja legyen.

Szűz Mária boldogsága sok megpróbáltatáson ment keresztül. Jóllehet Jézus Krisztus elővételezett érdemeire való tekintettel létének első pillanatában az áteredő büntől mentesen lépett a világba, vagyis neki nem voltak olyan kísértései, mint azoknak, akik magukon hordozták az áteredő bűn nyomait, ám minden nap meg kellett küzdenie azért, hogy hite erős legyen. Ő is alkalmasint a hit homályában járt, és erre a Szentírásban számos utalást találunk. Ennek ellenére mindig hősiiesen tudta vállalni első elhatározását, első igen-jét, amit Gábor főangyalnak mondott: „Íme az Úr szolgálóleánya vagyok, legyen nekem a te igéd szerint” (Lk 1,38).

Szűz Máriát boldognak mondjuk a beteljesedés vonatkozásában is, mert amint a hit a boldogító színelátás állapotában birtokló, egyszersmind odaadó szeretetté alakul át, akkor az már nem hit többé, hiszen az örökkévalóságban, a mennyek országában már nincs hit és nincs remény, hanem ott csak az el nem múló szeretet van.

Ezt a hűséges, Istennek odaadott életet értékeli és jutalmazza a mennyei Atya azzal, hogy Szűz Máriát mintegy megkoronázza és a világ királynőjévé teszi. Szűz Mária Istenszülő. Mivel ő Isten anyja, mi pedig Jézus Krisztus érdemeire való tekintettel a megváltás gyümölcseként Istent Atyánknak nevezzük, ezért mint a mennyei Atya gyermekei hasonlósági (analóg), részesedett értelemben a boldogságos Szent Szűz gyermekei is vagyunk. Ezért imádkozhatunk a boldogságos Szent Szűzhöz mint Isten anyjához, és ilyen értelemben a mi anyánkhöz mint anyai közbenjárónkhoz, jóllehet egyetlen közbenjárónk van Isten és ember között a megváltás érdemeire való tekintettel, és nincs más utunk az Atyához, egyedül csak a mi Urunk Jézus Krisztus.

XII. Pius pápa 1952-ben hirdette ki Szűz Mária mennybefölvételének dogmáját. Ebben kimondta, hogy Szűz Mária nem úgy halt meg, mint a többi ember, hanem elszenderült. Aki ugyanis létének első pillanatától kezdve mentes volt az áteredő büntől, az nem lehet enyészet martaléka. Következésképp nem ismerjük Szűz Mária sírját, ahol őt tisztelhetnénk, hiszen ő halála után teljesen a megváltás részese lett, vagyis mindenestül, testestül-szellemi lelkestül fölvétetett a mennybe. Ez alapozza meg annak lehetőségét, hogy Szűz Mária föltámadt testben megjelenhessen. Ismeretes, hogy a Mária-jelenések az elmúlt több mint egy évszázadban az egész egyháztörténet összefüggését nézve feltűnően gyakoriak. Szűz Mária

üzenetei mindig imádságra, önmegtagadásra, böjtre és engesztelésre szólítanak fel. Az üzenetek tartalma tehát nincs ellentétben az egyház tanításával, sőt ellenkezőleg, megegyeznek vele. Ennek ellenére az egyház senkit sem kötelez, hogy Szűz Mária egy konkrét helyen való megjelenését elfogadja. Am az imameghallgatások feltétlenül bizonyítják, hogy Szűz Mária közbenjárására a hit föllángol és az emberek közelebb kerülnek Istenhez, ezért a Szűz Mária-tisztelet valójában nem is feléje irányul, hanem teljes értelemben az ő Fiára, Jézus Krisztusra.

A magyarok számára van egy egészen különleges vonatkozása ennek az ünnepnek. Szent István királyunk egy valóban reménytelen helyzetben – amikor egész életműve emberi szemmel nézve összeomolhatott volna, hiszen fiúgyermekai mind meghaltak és nem volt kire hagynia az országot – halála előtt ezen a napon felajánlotta Szűz Máriának a szent koronát, hogy ő legyen a magyarok királynője. Azóta ősi hagyomány, hogy a magyar szent korona népei Szűz Máriát királynőjüknek, Magyarországot pedig Szűz Mária országának, királyságának tekintik. Ilyen értelemben végül is nincs jelentősége annak, hogy milyen államforma van Magyarországon, mert a magyarok mindig királyságban éltek és fognak is élni, hiszen a királynőjük maga a mennyek királynője. Ez a királynő nem él vissza hatalmával, és nem önmagára mutat, hanem, olyan, mint a kánai menyegzői Szűz Mária, aki Jézusra irányítja a figyelmet és azt mondja az embereknek, így nekünk ma is, hogy „tegyétek azt, amit ő mond” (Jn 2,6).

Szent István ünnepe (Augusztus 20.)

Szent István király Magyarország fő védőszentje. Ezen a napon az egész világon összejönnek a szétszóródott magyarok, hogy a magyarságért, a magyar katolikus egyházért imádkozzanak és Szent István király közbenjárását kérik. Hiszen van miért imádkozni. Hol van ezer év után Szent István király öröksége, hol van Szent István király magyar népe? Inkább Ézsau népéhez lehetne hasonlítani a mi nemzetünket. Ahhoz az Ézsauhoz, aki egy tál lencséért eladta az atyai örökséget, az elsőszülöttséget, az üdvösséget. Egy kis anyagi jóléért és némi részleges konszolidációért hajlandók vagyunk minden magasabb rendű értéket eladni: hazánkat, Istenünket, az erkölcsi rendet. Ilyen környezetben élünk, és e szellem még a katolikus hívekre is fertőzően hat. Hogyan jutottunk idáig? Hogyan lett Szent István király népéből Ézsau népe? Nem volt ez mindig így. A magyarságot ezer éven keresztül át-meg áthatotta a kereszténység. Olyan pogány nemzet volt, amely nem gyártott vértanúkat a többi pogány nemzethez hasonlóan, mert már korábban, az Etelközben megismerkedett az ószövetségi zsidó vallás monoteizmusával, majd a bizánci kereszténységgel. Amikor pedig őseink bejöttek a Kárpát-medencébe, az avar és szláv őslakó népek már keresztények voltak. A közel kétszáz esztendő, amit eleink a nyugati barangolásokkal és kalandozással töltöttek, szintén alkalmat nyújtott arra, hogy megismerjék a kereszténységet. Amikor tehát Szent István király intézményesen megalapította a magyar katolikus egyházat és II. Szilveszter pápától megkapta a koronát – amit azóta szent koronának nevezünk, mert szent királyok viselték –, akkor már nem volt különösebben nehéz dolga. Bizonyos, hogy egy pogány gondolkodású nemzetet nem lehet mentalitásában intézményekkel, templomokkal és kolostorokkal harminc-negyven év alatt egy csapásra megváltoztatni. Nagyon jól tudta ezt Szent István királyunk. Ő csak az alapokat rakta le, ám az alapok szilárdnak bizonyultak. Szent István király nem politikai, önző szándékból tette kereszténnyé a magyarságot, hanem mélyeséges meggyőződésből. Nála a szó és a tett azonos volt, ezért rá is vonatkoznak az evangélium szavai: „Aki hallgatja tanításomat és tettekre is váltja, az sziklára épít” (vö. Mt 7,24). Szent István király sziklaalpra épített. Ő meggyőződésből volt katolikus és keresztény. Hitvalló ember volt, aki meg merte vallani szóban és tettben a hitét. Nem volt könnyű helyzetben, hiszen a környezete és az akkori közszellem is pogány gondolkodású volt, s még királyi hatalmával sem tudott egykönnyen ellenszegülni e pogány szellemnek.

Az Árpád-házi királyok között voltak kiváló, szent királyok, akik Szent István örökségét próbálták elmélyíteni. Különösen Szent László alakját kell kiemelni. E királyi családból nagy szentek kerültek ki: A vezeklő Szent Margit, az adakozó, alamizsnálkodó, karitatív lelkű királyné, Szent Erzsébet, akit az egész világon jobban tisztelnek, mint Magyarországon, és sorolhatnánk még számos boldogot. Ha valaki járt már a római magyar kápolnában, láthatta, hogy mennyi szentet adott az Árpád-házi királyi család nemcsak hazánknak, hanem az egész európai kereszténységnek.

Ismeretes, hogy Nagy Lajos király idején, aki szintén igen komoly, hitvalló keresztény ember volt, milyen szépen elterjedt a kereszténység abban a nagy országban, amelynek három tenger mosta partjait. Érdekes, hogy a magyar kereszténység talán abban az időben volt a leghitvallóbb, a legerősebb és legelmélyültebb, amikor igazán lett volna jó oka szidni az egyházat, hiszen éppen erre az időre esik a nagy nyugati egyházszakadás, a pápák avignoni fogsága, amikor a pápák szinte eszközei és játékszerei voltak a francia királynak. Eközben Nagy Lajos király azon fáradozott, hogy elmélyítse az evangéliumi hitet a magyarságban. Sokan követték példáját. Mátyás király tovább erősítette a kereszténységet Magyarországon édesapja és apja barátja, Kapisztrán Szent János szellemében, olyan reneszánsz kultúrát teremtett, amely ellentétben a nyugati országok reneszánsz kultúrájával nem szekularizált,

hanem mélyen egyházas, keresztény jellegű volt. Hogy milyen jól meg lett alapozva és el lett mélyítve a kereszténység Szent István szellemében ebben az országban, annak legjobb bizonyítéka, hogy a mintegy százötven évig tartó török uralom alatt a magyarság soraiból senki sem tért át a mohamedán hitre, miközben a többi, törökök által megszállt, balkáni országban sokan megalkuvásból az iszlám vallásra tértek. Tán közrejátszott ebben a katolikusok és reformátusok közötti viszálykodás is, hiszen épp a keresztények e „családi veszekedése” akadályozta meg őket abban, hogy elpogányosodjanak vagy hitetlenné váljanak.

Ennek a korszaknak is vannak nagy alakjai: Gondoljunk csak Pázmány Péterre, aki nemcsak a magyar nyelv nagy megújítója volt – amit helyvel-közzel az irodalomtörténészek is megemlítenek –, hanem ő volt a magyar katolikus egyház újra megalapítója és az első magyarországi egyetem létrehozója Nagyszombatban, melynek jogutódja a budapesti tudományegyetem és a róla elnevezett katolikus egyetem. Pázmány olyan jelentős egyházi személyiség volt, hogy ha nem magyarnak születik, akkor bizonyára ismerné az egész keresztény világ. Említésre méltó Kelemen Didák, a szentéletű minorita szerzetes, aki a XVIII. században Kelet-Magyarországon templomok építésével és egyházközségek alapításával mintegy visszahódítja az elközömbösödött és elnéptelenedett országrészeket a katolicizmusnak. Idézzük fel Rákóczi Ferenc alakját, aki mélyen hívő, katolikus ember volt és ezt nyíltan meg is merte vallani.

Nagy csapást jelentett a kereszténységnek, különösen a katolikus egyháznak a felvilágosult II. József hatalomra jutása, aki feloszlatta a katolikus szerzetesrendeket és katolikus iskolákat. Ezt a súlyos csapást az egyház alig tudta kiheverni. A XIX. század elközömbösödése és az egyháztól való elfordulása nagyrészt II. József rendeleteinek köszönhető. A katolikus egyház mégis újjá tudott születni a kiegyezés után, a XIX. század második felében. A szentéletű Prohászka Ottokár, székesfehérvári püspök személyének köszönhető, hogy a vallásilag elközömbösödött, csak formálisan vallásos budapesti lakosság körében kialakult egy elit katolikus réteg, és ez tartja fenn még ma is az egyházat főleg Budapesten. A két világháború között valóban újjáéledt a katolikus egyház, olyannyira, hogy még misszionáriusokat is tudott küldeni Kínába, akik egészen 1949-ig működtek, és tudott papokat küldeni a világ minden részébe magyar templomok, magyar egyházközségek lelkipásztori ellátására, hogy a magyarságban fenntartsák a keresztény hitet Szent István királyunk szellemében.

A második világháború utáni átmeneti fellendülést követően nagy megrázkódtatás érte a magyar egyházat. Ezt a megrázkódtatást máig sem tudta kiheverni. Sikertelenül elültetni a magyarság gondolkodásában azt a felfogást, hogy ha valaki nyíltan meg meri vallani katolikus hitét, akkor abból hátrányai származnak. Ezért Magyarországon a vallás magánügy lett, amit még a családban sem illik hangoztatni. Még a vallásos családok számára is nagy csapásnak tűnik, hogyha valamelyik gyermek vagy családtag az átlagosnál egy kicsit komolyabban veszi az evangéliumi életet és netán a papi vagy szerzetesi hivatást választja életcéljául.

Idáig jutott a magyar egyház. Hála Istennek azonban vannak pozitív jelek. Ha nem is sokan, de azért ebben az országban is vannak olyan katolikusok, közöttük fiatalok, akik nem követik szüleik megalkuvó szellemét, hanem inkább azok nyomdokaiba lépnek, akik valóban hitvalló keresztények és katolikusok voltak a történelem folyamán, jóllehet elveikért és hitükért megpróbáltatásokat és szenvedéseket is kellett elviselniük. Olyan emberek voltak ők, akiknek próbálták megtörni a gerincét, de ők nem engedték, inkább belepusztultak vagy fölládozták még a karrierjüket is. Vannak olyan hitvallóink is, akiknek úgy próbáltak rákoppintani a körmére, hogy lehetőleg a feje is lehulljon. Az ő nyomdokaikban kell járnunk! Ők Szent István igazi, mai örökösei, olyan katolikusok, akik nem szégyellik fölemelni szavukat a családi életben és a közéletben, amikor valamilyen keresztény, katolikus igazságot

vagy értéket tesznek nevetség tárgyává vagy támadnak meg, vagyis merik belevinni a szentistváni szellemet a magyar közéletbe. Ez bizonyára még ma is kockázatos. Ám vállalni kell a személyes kellemetlenkedéseket, hiszen ez is hozzátartozik az evangéliumi életformához. Milyen jó hallani, hogy még fiatalok is vannak sokan olyanok, akik vállalják ezt a mellőztetést. A Jóisten majd bőségesen megjutalmazza őket, hiszen Istent nagylelkűségben nem lehet felülmúlni.

A magyar katolikus egyház ma nem intézményeiben, nem politikai erejével és nem kulturális hatékonyságával, hanem a só és a kovász kicsiny, de hatékony erejével van jelen a társadalomban. Legyünk tudatában annak, hogy ennek a kicsiny mustármagnak nagy ereje van. A kovász átjárja a tésztát, és egy csipetnyi só is meg tudja ízesíteni az ételt. Hogyha merjük vállalni az evangélium szellemében azt, hogy mustármag, kovász vagy ízesítő só legyünk embertársaink és hazánk javára, akkor most, a XXI. század elején valóban Szent István szellemében és az ő örökségének iránymutatása mellett élünk.

Szent Kereszt felmagasztalása (Szeptember 14.)

A keresztényeket külsőleg onnan lehet megismerni, hogy keresztet vetnek, keresztet helyeznek lakásuk falára és keresztet viselnek a nyakukon. Még a magyar elnevezés is a keresztre utal, míg a többi nyelvben nem a keresztől van elnevezve ez a vallás, hanem Krisztusról. A latin nyelvben a keresztény *christianus*, a görögben *christianos*, németül *Christ*, franciául *chrétien*. Egyedül a magyar nyelv utal a keresztre, és ezzel a leglényegesebb mozzanatot emeli ki a mi Urunk, Jézus Krisztus életéből. Azt a mozzanatot hangsúlyozza, amelyet mind a négy evangélium és az apostoli levelek is kiemelnek: A mi Urunk, Jézus Krisztus keresztalált halt értünk és helyettünk, a mi bűneinkért töretett össze, és a mi megigazulásunkra támadt föl. A kereszt szégyenfa. Sokan meg is botránkoznak rajta. Sokan úgy gondolják, hogy a tolerancia és a humanizmus világában nem szabad megzavarni egy kisgyermek lelkivilágát azzal, hogy egy kivégzési eszközt helyeznek el az iskola falára, melyen keresztül valamiféle antihumánus dologgal szembesítik. Ezért vannak olyan országok, ahol sajtóhadjárat indul a kereszt ellen, követelvén, hogy vegyék le az állami iskolák faláról a keresztet. A következő lépés majd az lesz, hogy az egyházi iskolák faláról is el kell távolítani a keresztet, végül pedig az emberek nyakából is leveszik a keresztet. Majd jönnek a népnevelők, és megnézik, hogy a lakásban van-e kereszt a falon. A sátán módszerei mindig ugyanazok, csak a jelvények változnak.

Pál apostol azt írja az első korintusi levélben: „A kereszt a zsidóknak botrány (mert kivégzési szimbólum), a pogányoknak oktalanság (nevetnek rajta), de nekünk akár zsidók vagyunk, akár pogányok – nevezetesen a keresztényeknél már nem az számít, hogy valaki milyen származású, hanem az, hogy Jézus Krisztusban hisz –, a kereszt Isten ereje és Isten bölcsessége” (vö. 1Kor 1,23).

Nem tudjuk, hogy az Úr miért döntött úgy örök üdvözítő tervében, hogy a megtestesülés és a keresztáldozat által vezeti üdvösségre az emberiséget. Nem kétséges, hogy ez hitet kíván tőlünk, a hit pedig áldozattal jár. Ám ha abból indulunk ki, hogy Isten gondolatai nem a mi gondolataink, és ha bízunk Benne, hogy ő jó végre viszi utunkat boldogulásunk szempontjából, akkor bizonyára mind a karácsonynak, mind a húsvétnek – ennek a két megbotránkoztató ünnepnek – igen nagy jelentősége van az emberiség üdvössége szempontjából. Pozitíve még nem tudjuk, hogy miért ilyen módon kell üdvözülni, negatív azonban nagyon világos, hogy azok a vallások vagy világnézetek, amelyek tagadják a megtestesülést, vagy nagyon földhöz ragadtak lesznek és így el is veszítik szakrális jellegüket, vagy annyira elszakadnak az emberi léteztől, hogy tán csodálni lehet őket, de követni nem. Ahol az áldozatot, az önfeláldozást, a keresztet és a szenvedést tökéletesen ki akarják iktatni az emberek életéből –, és erre is vannak civilizációs és kulturális kísérletek a mai világban –, ott azt látjuk, hogy még sokkal több szenvedés és önzés zúdul az emberiségre. Hiába beszélnek manapság sokan elméletileg toleranciáról, emberségről és jóságról, nap mint nap tapasztaljuk, hogy ahol nem ver gyökeret a mi Urunk, Jézus Krisztus tanítása az emberek erkölcsi gyakorlatában, ott embertelenné, sőt akárhányszor elviselhetetlenné válik az emberi élet.

Nekünk tehát nincs más névben üdvösségünk, mint a mi Urunk, Jézus Krisztus nevében, és nincsen más reménységünk, mint a kereszt, ami az önfeláldozás és az örök áldozat szimbóluma s aminek bűneltörlő ereje van.

Ezért tartja igen jelentősnek az anyaszentegyház a kereszt szimbólumát. A kereszt nevében és keresztvetéssel kezdjük és végezzük munkákat. Nem véletlen, hogy Európa kulturális szimbóluma is a kereszt lett. Ám ha Európa elveti ezt a keresztet, akkor Európának lehet, hogy volt múltja, de jövője nem lesz. Napjainkban sajnos ezen az úton haladunk.

Ha Nyugat-Európában sokan is vannak olyan hangadók, akiket nem érdekel Európa múltja, jövője pedig még kevésbé, akkor mi, magyarok, akikről egyesek megkérdőjelezik, hogy egyáltalán Európához tartozunk-e, tudatosítsuk az európaiakban, hogy hosszú évszázadokon keresztül mi védtük meg az európai kereszténységet. A mi feladatunk és úgy látszik küldetésünk sajátos történelmünk, ezeréves múltunk és sajátos földrajzi helyzetünk révén az, hogy újra a kereszténység védőbástyái legyünk. Lehet, hogy ezt nem politikai erővel és nem hadsereggel fogjuk végrehajtani, de talán hitelesebben azáltal, hogy nálunk lesznek igazi Krisztus-követők. Akkor majd a kevés minősége olyan hatalmas erő lesz, mint az a kicsinyke mustármag vagy kovász, amiről az Úr Jézus beszél Isten országának elterjedésével kapcsolatban.

Magyarok Nagyasszonya (Október 8.)

Nagyobb megtiszteltetés nem érhet embert, mint a Boldogságos Szűz Máriát. Hiszen, ha valakit így köszöntenek, hogy „üdvözlégy, kegyelemmel teljes” (Lk 1,28), akkor ez azt jelenti, hogy ennek az embernek életét az isteni életből való részesezés teszi teljessé, vagyis Isten örök elgondolása szerinti életet él. Ebből következik, hogy „az Úr teveled van” (Lk 1,28). Az „Úr” kifejezés itt Istenre vonatkozik. Nem azt mondja a köszöntés, hogy „volt teveled” vagy „lesz teveled”, hanem állandóan – folyamatos jelenként – „teveled van”.

Az ember nap mint nap megtapasztalhatja, hogy önmagában kevés, és szüksége van valakire, egy támaszra. A legteljesebb és legbiztosabb támasz Isten, akit az Úr Jézus érdemeire való tekintettel Atyánknak nevezhetünk.

A legteljesebben azzal van az Úr, aki már nem szolgál. A vallásosság első lépése az, hogy megtérésünk után az Úr szolgálójának tudjuk magunkat, hiszen Isten végtelenül tökéletesebb, szentebb, mint mi. Teremtényei vagyunk, és ő minket számon kérhet. Szolgák vagyunk, kötelességet teljesítünk, és ezért nem érdeklünk semmi dicséretet. Ám az Úr Jézus érdemeire való tekintettel nem csupán szolgák, hanem fiak is vagyunk, azaz örökösök és Krisztusnak társörökösei. Ezt jelenti, hogy „az Úr teveled van”.

Az angyal így folytatja: „Áldottabb vagy te minden asszonynál” (Lk 1,28). Ez a kijelentés már egészen sajátosan Szűz Mária érdemeire való utalás, aki majd azt fogja mondani az angyalnak, hogy „az Úr szolgálóleánya vagyok, legyen nekem a te igéid szerint” (Lk 1,38). Isten örök tervében benne van a Boldogságos Szent Szűz kiválasztása, mint aki a megtestesülés eszköze lesz. Mindazonáltal – Isten örök rendeléséből adódóan – Isten szabadságát „korlátozza” a mi szabadságunk, mivel ő tiszteli az ember szabad akaratát. Mária mondhatta volna, hogy „nem fogadom el a küldetést”. Kétkelkedhetett volna, mint Zakariás, Keresztelő Szent János édesapja, akinek szintén megjelent Gábor főangyal áldozatbemutató közben a jeruzsálemi templomban. Ő azonban kétkelése miatt hallgatásra lett ítélve mindaddig, ameddig Isten akarata be nem teljesült (vö. Lk 1,5-25).

Mária nem hiszékeny. Ő is megkérdi az angyaltól: „Miképpen lehetséges, hogy én a Messiás édesanyja leszek, amikor férfit nem ismerek?” (vö. Lk 1,35) – ugyanis ő jegyese volt Józsefnek, ami azonban nem jelentett még abban az időben házasságot az összeköltözés értelmében. A zsidó jog a jegyességet csak oly értelemben tekintette házasságnak, hogy amennyiben Mária elhagyja vagy megcsalja Józsefet, akkor már vállalnia kell a házasságtörés következményeit.

Mária nem hiszékeny. Amikor az angyal megmagyarázza neki, hogy ami vele történik, az a Szentlélek műve, akkor mondja, hogy „az Úr szolgálóleánya vagyok, történjék minden Isten akarata szerint” (vö. Lk 1,38). Ezzel valósul meg, válik hatékonyá és gyümölcsözővé az ő kiválasztottsága, és ezért megérdemli a megszólítást: „Áldottabb vagy te minden asszonynál” (Lk 1,28).

Isten gondolatai nem a mi gondolataink. Egy olyan világban, amely erősen férfi-centrikus volt, egy egyszerű názáreti szüzet választ ki az Isten, hogy az emberiség üdvösségének eszköze legyen. Az ő „igen”-jétől teszi függővé az emberiség megváltását, jöllehet a megváltásnak más módját is választhatta volna. Istent nem érdeklik az emberi előítéletek. S valóban a Boldogságos Szent Szűz, akinek egész élete ennek a kimondott „igen”-nek a jegyében zajlik le, a hit legtökéletesebb példaképévé válik. Ő megéli azt, hogy kegyelemmel teljes, hogy az Úr vele van, hogy ő áldott az asszonyok között, vagyis a legtökéletesebb ember. A legtökéletesebb ember ebben az összefüggésben nem egy férfi, hanem egy nő, mert Isten azt tesz a teremtényeivel, amit akar. A teremtett világ és az emberi nem pedig teljes engedelmséggel és bizalommal tartozik neki.

Magyarok Nagyasszonyának ünnepén tekintsünk a Boldogságos Szent Szűz alakjára, aki mindenben rá tudott hagyatkozni Isten bölcsességére. Ez azonban nem jelentett passzivitást nála. Neki is meg kellett élnie a Krisztus-követés összes drámai mozzanatát, az elszakadások sorozatát, a hit homályában való járást, de éppen ezért tud példaképünk lenni.

Mária életében az első az Atya akarata, a Fiú szolgálata és a Szentlélek Úristen. Ha mi, magyarok a Boldogságos Szent Szűz, a Magyarok Nagyasszonyának élettörvényei szerint igyekszünk élni – és ehhez a kegyelmet is megkaptuk –, amint erre már számos példa volt a magyar történelemben, akkor a jövőben is beteljesedik majd az ismert, szép, magyar egyházi ének szövegének igazsága: „Hadd legyünk mi is tiszták, hősök, szentek! Hazánkat így mentsd meg!”

Mindenszentek ünnepe (November 1.)

Amikor Mindszenty József bíboros hercegprímás úr vidéki bérmakörútra ment, első útja mindig a helység temetőjébe vezetett. Nemcsak az elhunytak iránti tisztelet és kegyeletadás húzódozott meg e lépésben, hanem azért is tette ezt, mert vallotta: Egy egyházközség hitéletének erejét azon lehet lemérni, hogy mennyire gondolja az elhunytak emlékét. Nagy igazság volt Mindszenty bíboros úr eme lelkipásztori gyakorlatában. Megfigyelhetjük, hogy valóban így van: Ahol a halálnak nem adják meg a tiszteletet, ott az életet sem tisztelik. Ahol nem hisznek abban, hogy a lélek él és a test föltámad, ott nem veszik komolyan a földi életet sem.

Mindenszentek ünnepén azért emlékezünk az elhunytakra is, mert hisszük, hogy földi életünk csak előjáték az örök élethez. Földi életünk mondanivalója pusztán bevezető mondat, aminek a végén nem pont, hanem kettőspont van, és utána következik a lényeges mondanivaló. A földi élet az érdemszerzés ideje. Az idő visszafordíthatatlan, és valamilyen cél irányába halad előre. Nem közömbös tehát, hogyan éljük le földi életünket.

Az evangélium a hegyi beszédben megmondja, hogyan kell leélni földi életünket (Mt 5,1-12): Radikálisan ellent kell mondanunk minden olyan boldogságvágyunknak, amit ez a múlandó világ kínál nekünk. „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3). Ez a boldogmondás a nyolc boldogság kulcsa.

A lelki szegény nem elmebeteg, hanem független és szabad minden múlandó, földi értéktől. A lelki szegényt semmi sem köti a múlandó léthez, mert vándorként és hontalanként él itt a földön. A hit által a kinyilatkoztatás alapján reménységünk van arra, hogy ha földi életünkben a boldogmondások szerint kerestük a boldogságot, akkor hasonlónak leszünk ahhoz, aki értünk meghalt és föltámadt.

A mennyek országát senkinek sem adják ingyen. Isten országa erőszakot szenved, oda csak az erőszakosok jutnak be (vö. Mt 11,12). Ez a jézusi mondás nem az agresszivitás dicsérete, hanem arra való utalás, hogy véletlenül, automatikusan, emberi természetünkől vagy úgymond emberi méltóságunkból adódóan nem jutunk be magunktól a mennyek országába. Oda akarni kell bejutni, és ahhoz jó cselekedeteket kell felmutatni. Kivétel nélkül mindnyájan Isten ítélőszéke elé jutunk – azok is, akik általszegezték és azok is, akik nem hisznek benne –, mert minden embertől számon kérhetők a következő jótettek: „Éheztem, és ennem adtatok. Szomjaztam, és innom adtatok. Beteg voltam, és meglátogattatok. Börtönben voltam, és fölkerestetek. Vándor idegen voltam, és befogadtatok. Ruhátlan voltam, és fölruháztatok” (Mt 25,35-36). Ezek olyan alapvető humánus, emberi cselekedetek, amelyek mindenkitől számon kérhetők. Az ember minden gondolati, akarati és fizikai aktivitása serkentőleg hat vissza, és nyomot hagy rajta. Vajon én miben keresem a boldogságomat és miben lelem meg azt?

Az Úr Jézus világosan megmondja: „Aki szereti életét, elveszíti azt, aki elveszíti életét értem és az evangéliumért, megtalálja azt” (Mt 10-39). Vagyis nem akármilyen áldozatnak, hanem csak annak van üdvösségszerző hatékonysága, amely engem Krisztushoz hasonlónak tesz.

A világ azt mondja: Boldogok a gazdagok. Boldogok, akik vigadoznak. Boldogok, akik veszekednek. Boldogok, akik megtorolják a rajtuk esett sérelmeket. Boldogok, akik megtagadják az igazságot, és akik nem mennek fejjele a falnak. Boldogok az erőszakosok és a türelmetlenek. Boldogok, akik békességben élnek, mert őket nem üldözik, hiszen ők soha sem adnak erre lehetőséget. Radikálisan áll szemben ezzel a szemlélettel a nyolc boldogmondás. Első megközelítésre hihetetlen, de ha belemegyünk a hit kalandjába, akkor a gyakorlatban megkapjuk a bizonyítékot arra, hogy Jézusnak van igaza. Egyedül a jézusi úton

lehet maradandó boldogságot szerezni, melynek öröksége van a mennyben. Függetleníteni kell tehát belülről magunkat. Ehhez szükséges, hogy elmélyült imaéletet éljünk. Ez az, amit folyvást erősítünk az Istennel való személyes kapcsolatunkban, és ez tudatosítja bennünk a krisztusi igazságot, ahogy Szent Pál apostol mondja: „Jézusban van az igazság” (Ef 4,21). Akkor majd könnyebben magamévá teszem az Úr Jézus boldogmondásait, és könnyebben elfogadom, hogy Isten tegyen engem boldoggá. Hiszen a nyolc boldogmondásnak az a lényege, hogy boldog az az ember, akinek Isten ad valamit. Mindaddig, amíg folyvást magamat akarom boldoggá tenni, és amíg múlandó teremtmények birtoklásával kívánok boldog lenni, sohasem leszek boldog, mert az ember szellemi lelkének végtelen irányultsága, végtelen vágya van. Csak a legfőbb személyes szeretetben való birtoklás tehet bennünket boldoggá.

Az Úr Jézus elénk élte a nyolc boldogmondás tartalmát. Megdöbbenő, hogy – emberi természete szerint – ő volt a világ legboldogabb embere, hiszen étele és itala volt a mennyei Atya akaratának teljesítése (vö. Jn 4,34). Jóllehet Isten volt, neki mégis lehetett adni valamit. Ezt kell nagyon a szívünkbe vésni. Csak látszólag boldog az az ember, aki úgy gondolja, ő már mindent tud, ő már mindent birtokol, őt már nem lehet semmire sem tanítani, őneki Isten és az ő egyháza már semmit sem mondhat, mert ő úgymond befejezett ember. Veszélyes magatartás ez! A farizeusok viselkedése áll itt előttünk. Az ilyen embernek az Úr Jézus azt fogja mondani az utolsó ítéleten, hogy „te bejezett vagy, elég vagy önmagadnak. Te így akarsz boldog lenni. Legyen úgy, ahogy akarod”. Ezt nevezzük pokolnak. Aki nem engedi megajándékozni magát az örök isteni szeretettel, az az ember nem tudja igazán megtalálni önmagát.

Az első és legfontosabb tehát, hogy boldogságkeresésünkben teremtsük meg magunkban a belső szabadságot, és akkor már meg fogjuk érteni, hogy mennyire boldogok azok, akik szelídek, hiszen majd ők fogják birtokolni a földet, mert az erőszakosok csak látszólag birtokolják azt. Nem az az erős, aki üti, hanem az, aki állja. Meg fogjuk tapasztalni, hogy milyen boldogságot jelent, ha tudunk megbocsátani és újrakezdeni, mert akkor majd Isten is megbocsát nekünk.

Milyen boldog érzés, ha tudok a másik ember bajával együtt érezni, tudok vele együtt sírni, mert akkor majd Isten engem is megvigasztal és az ő vigasztalása sokkal többet jelent minden emberi vigasztalásnál.

Mily felemelő érzés, ha az ember a békességet munkálja! Nem azt keresi az emberi kapcsolatokban, ami elválaszt, hanem azt, ami összeköt. A békességszerző már most Isten gyermeke. Békességszerzésében megjelenik Isten örök harmóniája és békéje.

Egy börtönnaplóban a szerző beszámol arról, hogy az ötvenes években miképp hurcolták meg ártatlanul a kommunisták börtönében. Leírja, hogy – a rettenetes, sanyarú körülmények ellenére – mily csodálatosan boldogító érzés volt tudni azt, hogy ártatlanul szenved és az igazság mellette áll. Lám, itt is beigazolódott a boldogmondás: „Boldogok, akik keresik az igazságot”; „Boldogok, akiket üldöznek az igazságért.” A lelkiismeret tisztaságának belátása olyan lelki élmény, melyet egyetlen teremtmény sem tud nekünk nyújtani, ezt egyedül csak Istentől kaphatjuk meg. Ezért boldogok az igaz emberek, boldogok, akik keresik az igazságot, és boldogok, akiknek ezért áldozatot kell vállalniuk. Nemde ezt cselekedte a mi Mesterünk is?

Mindenszentek ünnepén meg kell szívlelnünk, és komolyan kell vennünk az Úr figyelmeztetését: „Szentek legyetek, mert én szent vagyok” (Lev 11,44). Töltsük meg ezt a felszólítást a boldogmondások tartalmával és azzal a tiszta örömmel, hogy szentnek lenni nem boldogtalanság és örömtelenség, hanem épp ellenkezőleg: Szentnek lenni a legnagyobb boldogságot jelenti.

Halottak napja (November 2.)

Sokakban fölmerül a kérdés, hogy mindenszentek ünnepe és halottak napja a liturgikus naptárban miért van egymás után helyezve. Ennek oka az, hogy mindenszentek ünnepén valójában nemcsak a szentté avatott szenteket, hanem minden szentet, vagyis mindenkit, aki üdvözült, ünneplünk. A halottak napja azért van mindenszentek után, mert ahhoz, hogy valaki üdvözüljön, először meg kell halnia, mégpedig jó halállal kell meghalnia. A jó halál kegyelem. A kereszténység olyan vallás, amelyben a halál és a túlvilági élet nagy jelentőségű. Az emberi egzisztenciának ott van a súlypontja. Ugyanakkor a kereszténység mégsem hanyagolja el mindenestül a földi életet, hiszen tagadván a lélekvándorlást azt tanítja, hogy egyszer élünk, az idő visszafordíthatatlan, ezért minden percért és óráért felelősek vagyunk, és ez az idő kérelhetetlenül halad előre a halálunk felé. Amennyire bizonyos, hogy megszülettünk, olyan biztos, hogy egyszer meg is halunk. Földi életünk próbaidő, előjáték az örök élethez, vagyis komolyan kell vennünk és az érdemszerzés idejeként kell megélnünk.

A Jóisten földi vándorlásunk során nem hagyott magunkra bennünket. Vándorlásunk társa lett. Társunk lett már az ószövetségben is, amikor az emberi nemet a választott nép képviselte az Úr színe előtt, és egészen közeli társunk lett az újszövetségben, amikor a második isteni személy emberré lett és a bűnt kivéve mindenben olyan lett, mint egy ember. Amikor azonban bűneinkért a keresztfán halált szenvedett és megigazulásunkra föltámadt, nem hagyott árván bennünket, mert elküldte a harmadik isteni személyt, aki tanúbizonyságot tesz az Atyáról és a Fiúról és folytatja Jézus megváltói művét mindaddig, amíg a világ és a történelem végén hatalommal és dicsőséggel el nem jön. Ez a korszak az egyház története, amikor az egyháznak mint olyannak – az egyházon minden megkeresztelt embert kell érteni – tanúbizonyságot kell tennie a világ előtt Urunk, Jézus Krisztus igazáról, hiszen „Jézusban van az igazság” (Ef 4,21).

Bár az ószövetségi Szentírás a bűnbeesés összefüggésében arról beszél, hogy a halál a bűn zsoldja és Isten örök terve szerint az embernek nem kellett volna meghalnia, hanem mintegy fájdalom nélküli átalakulással jutott volna a természetes rend szerint leélendő élet után az örökkévalóságba, mégis azáltal, hogy a második isteni személy szabadon és önként, áldozatként értelmezve azt, magára vette a bűn következményét és büntetését, a halált, ezzel a halálnak új értelmet adott. A halál ténye megmaradt, hiszen a természetes rendben az, ami megszületik, meg is hal, az, ami összetett, részeire bomlik, ami nem szükségszerű, hanem esetleges, arról ez előbb-utóbb kiderül. Jóllehet mindez megmarad a természetfölötti rendben, az új teremtés, a megváltás rendjében, de a hívő, keresztény embernek más lesz a hozzáállása a halál jelenségéhez. Hittel és keresztény módon kell szembenéznie a halállal. Nem lehet elodázni ezt a kérdést, nem lehet azt mondani, hogy ez másokkal megtörténhet, de velem nem. Már a nagy filozófus, Heidegger is megmondta, hogy az ember léte létének első pillanatától kezdve halálra utalt lét. Ezt a kijelentést úgy is fel lehet fogni, hogy nincs az életnek értelme, mert az élet a halálba, a megsemmisülésbe torkollik. Am előttünk ott van Krisztus, aki legyőzte a halált, halottaiból föltámadt és azt mondta, az utolsó vacsorán: „Azért megyek el, hogy helyet készítsek nektek Atyám házában” (Jn 14,2).

Pál apostol azt mondja, hogy ha vele együtt (ti. Krisztussal) szenvedtünk itt a földön, vele együtt föltámadunk és megdicsőülünk (vö. Róm 6,4). Ezért a keresztény ember reménnyel néz a halál felé. Tudja, hogy ha földi sátra leomlik (vö. 2Kor 5,4), a mennyben örök otthon vár rá, még hozzá olyan otthon, amit nem emberkéz alkotott. Halálunk után a célba érkezett és megváltott anyagvilágba jutunk, amit teljesen átjár a szellem.

Senki nem jött még vissza a halál országából. Azok ugyanis, akik ilyen élményekről számolnak be, csupán a klinikai halál állapotából tértek vissza. A biológiai halál

visszafordíthatatlan, onnan csak egyvalaki jött vissza, a mi Urunk, Jézus Krisztus, aki a benne hívőknek megjelent: „Megjelent először Péternek, aztán a tizenkettőnek, aztán egyszerre több, mint ötszáz testvérnek jelent meg, akik közül többen élnek, de egyesek, már elhunytak” (1Kor 15,5-7).

Nekünk már itt a földi életünkben a kegyelem által testestül-lelkestül építeni kell magunkban az új embert, aki Isten igazságosságába és igazságába öltözik, aki feddhetetlen, és aki már Krisztushoz hasonló. Egész keresztény erkölcsi életünk és a kegyelemmel való együttműködésünk egyetlen célja olyan tulajdonságokat kialakítani magunkban, amelyeknek van jövője a halál után. Mindaz, ami érett az örök életre, testestül-lelkestül örökké fog élni, és akik jót cselekedtek, azok föltámadnak és üdvözülnek, a gonoszok pedig föltámadásuk után elkárhoznak.

A Szentírás szeret az ószövetség nyelvén kissé kiélezetten, polarizálva fogalmazni. Ám saját tapasztalatunkból és környezetünkéből is tudjuk, hogy ritka az olyan ember, aki olyan tökéletes állapotban megy a halálba, hogy már semminek sem kell „kiégnie” belőle, minden egyes cselekedete tökéletes, a lelki dolgait rendezte itt a földön és az ideig tartó büntetést is levezelte már itt a földön.

Kevés a megátalkodottan gonosz ember. Tudjuk, hogy van pokol, oda lehet jutni és ott bizonyára vannak is. Ám a hívő ember úgy gondolja, „annyira megátalkodott azért nem voltam, annyira nem keményítettem meg a szívemet, hogy ne tudnék bűnbánatot tartani”. Szent Pál azt írja a tisztítóhelyről, hogy „mintegy a tűz által” meg kell tisztulnunk mindazoktól a tökéletlenségektől, amelyek alkalmatlanná tesznek bennünket arra, hogy Isten országába bejuthassunk (vö. 1Kor 3,15).

Az ószövetségben, a Makkabeusok második könyvében olvashatunk arról, hogy az elhunyt hívőkért áldozatot mutattak be a jeruzsálemi templomban azért, hogy vétkeiktől megtisztuljanak (2Makk 12,38-45). Ha a pokolban lettek volna, akkor hogyan tisztulhatnának meg vétkeiktől? A pokol örökké tart. Ha a mennyek országában vannak, akkor nincsenek vétkeik, amitől meg kell tisztulniuk. Tehát ez is a tisztító tűz létezésére való közvetett utalás. A tisztító tűz hallatán nem valamifajta helyre kell gondolnunk, hiszen a halál után megszűnik a tér és az idő, hanem egy olyan állapotra és helyzetre, ahová az emberi lélek szellemiségéből fakadóan juthat. A tisztító tűz olyan kórházhoz hasonlít, ahol az embernek sokat kell szenvednie, de az biztos, hogy onnan csak gyógyultan kerülhet ki. Természetesen minderről csak botladozó, emberi nyelven tudunk beszélni. Ám egy nagyon fontos dologra oda kell figyelni: Mivel a tisztító helyen már nincs tér és idő, nincs lehetőség és ténylegesség, ezért a tisztító tűzbe jutott lelkek nem tudnak önmaguknak érdemeket szerezni, nem tudnak jó cselekedeteket gyakorolni és nem tudják magukat alkalmassá tenni arra, hogy az Úr királyi menyegzőjén elfoglalják a nekik rendelt, örök helyet. Ehhez kapcsolódik Mindenszentek ünnepeinek jelentősége. Ha Pál apostollal szenteknek nevezzük azokat, akik potenciálisan szentek itt a földön – és mindnyájan azok vagyunk, hiszen mindnyájan az életszentségre vagyunk meghívva –, akkor a földön vándorló egyház, a megdicsőült egyház és a tisztuló egyház egyetlenegy kegyelmi közösséget alkot. A szeretet törvénye pedig azt diktálja, hogy segítsünk azokon, akik nem tudnak önmagukon segíteni. Hányszor és hányszor jut eszünkbe, illetve jelez a lelkiismeretünk, hogy meghalt szeretteink nem kaptak elég szeretetet tőlünk és mulasztásaink vannak velük szemben. Ezeket már nem tudjuk bepótolni. Ilyenkor novemberben imádkozhatunk értük, jó cselekedeteinket, szenvedéseinket és áldozatainkat följánlhatjuk értük. A leghatékonyabb imádság és áldozat az, amikor a mi Urunk, Jézus Krisztus áldozatához kapcsoljuk a mi áldozatunkat. Ez történik minden alkalommal, valahányszor szentmisét mondatunk az elhunytakért.

November Mindenszentek és Halottak napjának hónapja. Ilyenkor szembe kell néznünk azzal, hogy meg vagyunk hívva a jó halálra, melyet a föltámadásnak és örök életnek kell követnie.

Krisztus király vasárnapja

Krisztus király ünnepe az egyházi év utolsó vasárnapja. Nem véletlen, hogy XI. Pius pápa, aki ezt az ünnepet ősi katolikus hagyományt követve alapította, az egyházi év, a liturgikus év utolsó vasárnapjára helyezte ünneplését. Olyan korban rendelte ezt el, amikor a két világháború között sokan hivatkoztak arra, hogy a hatalom a világ fölött nem Istentől, hanem az emberektől származik, továbbá azt hangoztatták, hogy a világi hatalomnak feltétlen jogai vannak, élet és halál ura, joga van ahhoz, hogy beleszóljon az ember külső életébe, de jogot formál arra is, hogy beleavatkozzék az ember belső életébe, erkölcsöt adjon, valamint számon kérje még az emberek gondolatait és érzéseit is. Az ünnep elrendelésével a Szentatya tudatosítani akarta bennünk, hogy nekünk csak egy királyunk van, az Úr Jézus Krisztus, mert neki adatott át minden hatalom a mennyben és a földön. Ő ezt ugyanis áldozati szenvedésével kiérdemelte a keresztfán, és érdemeit a mennyei Atya – föltámadásával és mennybefölvételével – igazolta. A király egyeduralkodó. A korabeli felfogás szerint a király az az ember, akiben megtestesül a törvényhozó, a végrehajtó, a bírói és a főpapi hatalom. Ezen ókori értelmezés szerint helytálló az Úr Jézusra alkalmazni a „király” címet.

Törvényhozó hatalmáról így beszélt: „Mondatott a régieknek..., én pedig mondom nektek” (Mt 5,21.27.33.38.43); „Nem azért jöttem, hogy megszüntessem az ószövetségi törvényt, hanem azért, hogy teljessé tegyem azt” (vö. Mt 5,17); „Új parancsot adok nektek, szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek titeket” (Jn 13,34).

Végrehajtó hatalma is van, hiszen végrehajtja a mennyei Atya akaratát: „Azért jöttem, hogy az Atya akaratát teljesítsem” (vö. Jn 4,34). „Istennel való egyenlőségét nem tartotta olyan dolognak, amihez feltétlenül ragaszkodjék, hanem szolgálai alakot fölvéve kiüresítette önmagát és hasonló lett az emberekhez... Megalázta magát, és engedelmes lett a halálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért Isten fölmagasztalta őt és minden névénél nagyobb nevet adott neki. Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban, és minden nyelv vallja meg az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr” (Fil 2,6-8). Így szól Pál apostol a Filippi levél krisztológiai himnuszában az Úr Jézusról, aki a mennyei Atya akaratának végrehajtása által dicsőül meg.

Neki adatott a bírói hatalom is, hiszen egyedül ő az, aki számon kérheti az ember erkölcsi cselekedeteit. Ő ad törvényt az embernek, mert joga van törvényt adni, hiszen ismeri az emberi sorsot: „A bűnt kivéve mindenben olyan lett, mint egy ember” (Zsid 4,15). Ugyanakkor ő a második isteni személy, tehát abszolút értelemben fölötte áll az embernek. Ő a második Ádám. Ami Ádámban elbukott Isten színe előtt, az Krisztusban a helyére került, és Isten akarata győzedelmeskedett a világban. Ő ezért az emberi nem képviselője, s ebben a minőségben ítélkezhet az emberek cselekedetei fölött.

Ő a legtökéletesebb főpap, erről is Pál apostol szól a Zsidókhöz írt levelében (Zsid 7,1-28). A főpap itt azt jelenti, hogy a legtökéletesebb értelemben vett pap. A pap latinul pontifex, vagyis hídépítő, aki hidat épít a két part – az isteni világ és a teremtett világ – között, közvetít Isten és az emberek között. Vajon ki lenne tökéletesebb közvetítő, mint Jézus Krisztus, aki megszüntetve, megőrizve és felemelve magában hordozza az isteni világot és az emberi világot? Ezért maradandóan közvetít, áldozata tökéletes, elfogadott, hatékony és örök érvényű. Ma is minden egyes emberért közbenjár az Atya színe előtt, ugyanakkor pedig mivel ő a második isteni személy teljes istenségében, ez a közvetítés hatékonyává válik, s ezért járulhatunk hittel és imádsággal az Isten színe elé. Ezért fejezi be az anyaszentegyház liturgiája minden könyörgését így: „A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik mindörökkön örökké”. Ebben a liturgikus záróformulában mindig megvalljuk, hogy Krisztus a mi királyunk. De milyen király az, akinek nincsen országa?

Jézusnak van országa. Ez az ország az Isten országa. „Az én országom nem evilágból való” (Jn 18,36) – vallja meg Jézus Pilátus előtt –, de mégis evilágban van. Hol van Isten országa? Isten országa – ahogy az Úr Jézus mondja – bennetek van, köztetek van (vö. Lk 17,21). Isten országa tehát nem statikus értelemben van – persze ilyen értelemben is létezik, mert a megváltás révén egyszer s mindenkorra jelen van az egész kozmoszban –, hanem abban az értelemben, hogy bennünk van, és közöttünk van. Isten országának dinamikus jelentése az, hogy folyvást megtörténik. Olyan tettek formájában, amelyek Jézusra emlékeztetnek, mert amint az Úr Jézus Krisztus a megtestesülés révén azonosította magát minden emberrel, úgy minden embernek Jézus Krisztusra való tekintettel kell a másik embert emberi méltóságában tisztelnie és szeretnie. Hogyan kell szeretni az embereket? Az Úr Jézus erre nem mondott elméletet, de adott néhány gyakorlati tanácsot, ami parancs formájában jelenik meg és számonkérés tárgya lesz majd az utolsó ítéleten. Ha valakit szerettek, akkor az nekem szimpatikus. Ha pedig szimpatikus, akkor elnéző vagyok hibáival szemben és mentegetem. Így szereti Jézus az embereket, kivétel nélkül minden embert. Nem a bűnét szereti, hanem magát az embert. Igazi főpap, igazi közvetítő, mert minden emberért ontotta vérét, minden ember bűnéért levezekelte a büntetést.

Nem véletlen, hogy az Úr Jézus, az örök Bíró az utolsó ítéletről szóló példabeszédben pásztor képében jelenik meg, aki nem béres, hanem akinek a szívéhez nőtt a nyáj (Mt 25,31-46). Kénytelen elválasztani a juhokat a kosoktól, mert azok nem tudnak egymással meglenni, ugyanakkor szeret mindenkit, aki hozzá tartozik. Az ítéleten nem ő taszítja el magától a kárhozottakat, hanem a kárhozottak taszítják el az ő szeretetét. Az igazi szeretetet nem lehet senkiből kikényszeríteni. A visszautasított szeretet nem fog könyörögni, hogy szeressék.

Az Úr Jézus az utolsó ítéleten kivétel nélkül minden embertől számon kéri a szeretet tetteit, amelyek hívő és nem hívő emberek által egyaránt mindig, minden körülmények között megvalósíthatók: „Éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, beteg voltam, meglátogattatok, börtönben voltam, felkerestetek, ruhátlan voltam és felruháztatok” (Mt 25,35-36). Ezek azok az alapvető humánus cselekedetek, amelyeket mindenkitől, aki igényt tart arra, hogy egyáltalán embernek nevezze, Isten jogosan számon kérhet, még hozzá azon a címen, hogy Jézus Krisztusban Isten egyszer s mindenkorra elkötelezte magát az ember mellett. Ezért minden emberrel szemben azt a szimpatizáló szeretetet kell gyakorolnom, amelyik mentegeti a másik hibáját, amelyik tud mindig újra kezdeni, amelyik – jó értelemben – egy kicsit elfogult a másik emberrel szemben. Ez fog nekem erőt adni ahhoz, hogy személyválogatás nélkül gyakoroljam az irgalmasság cselekedeteit a másik emberrel szemben és ebbe soha bele ne fáradjak.

Van egy figyelemreméltó mozzanat az említett evangéliumi részben. Azokat, akiket az Úr eltaszít magától azért, mert ők eltaszították magukat Tőle, az Úr nem rossz cselekedeteik miatt küldi kárhozatba, hanem a mulasztásokért: Az irgalmasság cselekedeteinek elmulasztása miatt. A példabeszédben nincs szó vallásos emberekről, templomba járókról vagy nem-hívőkről. Az Úr Jézus nem azt nézi, hogy milyen erkölcsi parancsokat tartott meg valaki vagy hágott át – ezt várták volna a korabeli zsidó írástudók, nekik ugyanis ilyen fogalmuk volt az erkölcsről és a vallásról –, hanem egyszerűen számon kéri tőlük az elmulasztott jó cselekedeteket. Tehát nem rossz tettekért bünteti meg őket, hanem azért taszítja el őket magától, mert nem teljesítették az emberiség legminimálisabb követelményeit. Az is megdöbbentő ebben az evangéliumi részletben, hogy mind az igazak, mind a gonoszok elcsodálkoznak, amikor ezt kéri tőlük számon. Az igazak megkérdezik: „Uram, hát hol láttunk téged éhezni vagy szomjazni? Hol segíthettünk volna neked? Mi valamely embernek tettük meg azt, s nem az Istennek” (vö. Mt 25,37).

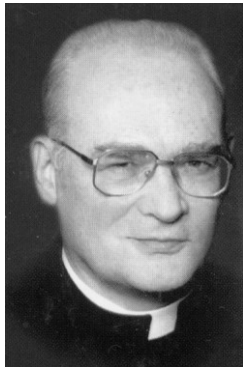
Bizony előfordulhat, hogy egy olyan ember, aki nem is hallott a kereszténységről, a lelkiismerete szavára hallgatva emberséges volt és ő fog a legjobban meglepődni azon, hogy a mennyországba jut. Ám az is előfordulhat, hogy közülünk valaki, aki állandóan azt mondta,

hogy „Uram, Uram, hát nem a te nevedben hirdettem az igét, nem a te nevedben mentem ide és oda?”, talán az Úr baljára kerül azért, mert elmulasztotta a mindennapi, hétköznapi emberiség jó cselekedeteit.

Kemény és elgondolkoztató az Úr Jézus magatartása az ítéleten, de egyben felemelő és boldogító is. Az Úr Jézus Krisztus minden ember jóságos és példamutató királya, aki nem él vissza a hatalommal, hanem azt az ember javára fordítja. Nemcsak mondja – amint ezt az evilági hatalmak teszik –, hanem meg is valósítja, amit hirdet. Ő csak azt kéri számon tőlünk, amit mindnyájan, minden körülmények között megvalósíthatunk.

Az Isten országa tehát folyvást megtörténik közöttünk és bennünk a jó cselekedetek gyakorlásával. Bennünk van a szeretet jóindulata és szimpátiája által, amiből a megfelelő cselekedet fakad. Ez a szeretet nem a világ másik felén keresi a felebarátját, hanem saját maga mellett. Nem úgymond egy jó cselekedetről van itt szó, hanem a jó cselekedetekben való állhatatosságról. Könnyű egyszer egy nagy áldozatot hozni és utána ennek a kamataiból leélni az életemet esetleg gonoszul! Ám kitartani a mindennapok apró kötelességteljesítésében, megbocsátásában, a mindennapi újrakezdésben, a napi alkalmak felismerésében, ez hősiesség és méltóvá tesz bennünket arra, hogy annak az országnak a polgárai legyünk, amely ország el nem múlik, s így annak a királynak az alattvalói lehessünk, akinek szolgálni annyit jelent, mint uralkodni.

Bolberitz Pál PhD.

Fraknói és Széchenyi-díjas teológus, filozófus, egyetemi tanár

1941-ben született Budapesten, 1966-ban szentelték pappá Esztergomban. Teológiai doktorátust Budapesten, filozófiából szaklicenciátust a római Gergely Egyetemen szerzett. 1978 óta professzor a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karán. A Prímási Bíróság bírója, a Szent István Akadémia elnöke, a Magyar Kolping Szövetség egyházi elnöke, a Szuverén Máltai Lovagrend konventuális káplánja, c. apát, pápai prelátus, apostoli protonotárius.

A harminchét évvel ezelőtt választott papi jelmondatához híven (2Kor 5,20), évtizedek óta tartott bibliamagyarázatai és szentbeszédei sokakat vezettek el Istenhez, és erősítettek meg hitükben. Jelen kötet az évek során elhangzott szentbeszédeinek válogatását tartalmazza. Adja az Úr, hogy e kiadvány is hozzásegítsen a liturgikus ünnepek jobb megértéséhez és általa Isten dicsőítéséhez.